

LIGJI NR. 04/L-077

PËR MARRËDHËNIET E DETYRIMEVE

Kuvendi i Republikës së Kosovës;

Në bazë të nenit 65 (1) të Kushtetutës së Republikës së Kosovës,

Miraton

LIGJ PËR MARRËDHËNIET E DETYRIMEVE

**LIBRI 1
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME**

**PJESA I
PARIMET THEMELORE**

**Neni 1
Fushë veprimtaria e ligjit**

1. Ky ligj përmban parimet themelore dhe rregullat e përgjithshme për të gjitha marrëdhëniet e detyrimeve.
2. Dispozitat e këtij ligji zbatohen ndaj marrëdhënieve të detyrimeve të rregulluara me akte të tjera ligjore në lidhje me çështjet që nuk rregullohen në këto akte.

**Neni 2
Autonomia e vullnetit**

1. Pjesëmarrësit në marrëdhëniet e detyrimeve janë të lirë, që në pajtim me dispozitat urdhëruese, të rendit publik dhe të dokeve të mira, t'i rregullojnë marrëdhëniet e veta sipas vullnetit të tyre.
2. Pjesëmarrësit mund t'i rregullojnë marrëdhëniet e tyre të detyrimeve ndryshe nga ajo që është paraparë me këtë ligj, për derisa nuk rezulton diçka tjetër nga dispozitat e këtij ligji ose të kuptimit dhe qëllimit të tyre.

**Neni 3
Barazia e pjesëmarrësve në marrëdhëniet e detyrimeve**

Pjesëmarrësit në marrëdhëniet e detyrimeve janë të barabartë.

**Neni 4
Parimi i ndërgjegjshmërisë dhe ndershmërisë**

1. Në krijimin e marrëdhënieve të detyrimeve dhe në ushtrimin e të drejtave dhe përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga këto marrëdhënie, pjesëmarrësit duhet t'i përmbahen parimit të ndërgjegjshmërisë dhe ndershmërisë.

2. Pjesëmarrësit në marrëdhëniet e detyrimeve duhet të veprojnë në pajtim me doket e mira afariste në marrëdhëniet e tyre. Pjesëmarrësit nuk mund të përjashtojnë ose kufizojnë këtë detyrim.

Neni 5 Kujdesi

1. Në përmbushjen e detyrimeve të tyre, pjesëmarrësit në marrëdhëniet e detyrimeve detyrohen të veprojnë me kujdesin që kërkohet në qarkullimin juridik të llojit përkatës të marrëdhënies së detyrimit (kujdesi i një ekonomisti të mirë ose kujdesi i një shtëpiaku të mirë).

2. Në përmbushjen e detyrimeve të tyre nga veprimtaritë profesionale, pjesëmarrësit në marrëdhëniet e tyre të detyrimeve duhet të veprojnë me kujdes të lartë, sipas rregullave dhe zakonit të profesionit (kujdesi i një eksperti të mirë).

Neni 6 Ndalimi i keqpërdorimit të të drejtave

1. Të drejtat që rrjedhin nga marrëdhëniet e detyrimeve duhet të ushtrohen në pajtim me parimet themelore të këtij ligji dhe qëllimin e tyre.

2. Gjatë ushtrimit të të drejtave të tyre, pjesëmarrësit në një marrëdhënie detyrimi duhet të përmbahen nga veprimi që do të mund të vështirësonte kryerjen e detyrimeve të pjesëmarrësve të tjerë.

3. Çdo veprim përmes të cilit bartësi i një të drejte vepron me qëllimin e vetëm ose të qartë të dëmtimit të tjetrit konsiderohet keqpërdorim i të drejtës.

Neni 7 Parimi i ekuivalencës së prestimeve

1. Në krijimin e kontratave me shpërblim, pjesëmarrësit nisen nga parimi i vlerës së barabartë të dhënieve reciproke.

2. Me ligj përcaktohet se në cilat raste prishja e këtij parimi krijon pasoja juridike.

Neni 8 Detyrat e përmbushjes së detyrimeve

1. Pjesëmarrësit në marrëdhënien e detyrimit kanë për detyrë ta përmbushin detyrimin e vet dhe janë përgjegjës për përmbushjen e të njëjtit.

2. Detyrimi mund të shuhet vetëm me pajtimin e vullneteve të pjesëmarrësve në marrëdhënien e detyrimeve ose në bazë të ligjit.

Neni 9 Ndalimi i shkaktimit të dëmit

Secili person ka për detyrë të përmbahet nga veprimi që mund t'i shkaktoj dëm tjetrit.

Neni 10 Zgjidhja e konflikteve në mënyrë paqësore

Pjesëmarrësit e marrëdhënies së detyrimit do të përpiqen që kontestet t'i zgjidhin me anë të negocimit, të ndërmjetësit apo në ndonjë mënyrë tjetër me pajtimin e pjesëmarrësve.

Neni 11 Doket afariste, uzansat dhe praktika

Doket afariste, uzansat dhe praktika e krijuar ndërmjet palëve duhet të merret në konsideratë në vlerësimin e sjelljes së kërkuar dhe efekteve të saj në marrëdhëniet e detyrimeve të subjekteve afarist.

Neni 12

Kontratat komerciale

1. Dispozitat e këtij ligji zbatohen për të gjitha llojeve të kontratave, përveç nëse me ligj përcaktohet ndryshe.
2. Kontratat komerciale janë kontrata të lidhura nga subjektet komerciale ndërmjet tyre.
3. Entitetet afariste të përcaktuara me ligj, si dhe personat e tjerë juridike që kryejnë veprimtari fitimprurëse konsiderohen subjekte afariste në kuptimin e këtij ligji.
4. Personat e tjerë juridike konsiderohen subjekte komerciale në kuptimin e këtij ligji kur në pajtim me dispozitat ligjore, herë pas here ose gjatë veprimtarive të tyre parësore, përfshihen në veprimtari fitimprurëse, në rast se çështja ka të bëjë me një kontratë në lidhje me këto veprimtari fitimprurëse.

Neni 13

Punët e tjera juridike

Kuptimi i dispozitave të këtij ligji në lidhje me kontratat përshtatshëmrisht aplikohet edhe ndaj punëve të tjera juridike.

Neni 14

Zbatimi analog i ligjit

Për marrëdhëniet për të cilat ky ligj nuk përmban ndonjë dispozitë zbatohen përshtatshëmrisht dispozitat për marrëdhënie juridike të ngjashme, e në mungesë të dispozitave të tilla zbatohen parimet të cilat burojnë nga bazat e rendit juridik dhe doket e mira.

PJESA II KRIJIMI I DETYRIMEVE

KREU 1 KONTRATA

NËNKREU 1 LIDHJA E KONTRATËS

I. PAJTIMI I VULLNETIT

Neni 15 Lidhja e kontratës

Kontrata është e lidhur kur palët kontraktuese janë marrë vesh për elementet thelbësore të kontratës.

Neni 16 Mosmarrëveshja

Kur palët besojnë se janë pajtuar, kurse midis tyre ekziston mosmarrëveshja rreth elementeve thelbësore të kontratës, kontrata nuk do të konsiderohet e lidhur.

Neni 17

Lidhja e detyrueshme dhe përmbajtja e detyrueshme e kontratës

1. Kushdo që sipas ligjit është i detyruar të lidhë kontratë, personi i interesuar mund të kërkojë që një kontratë e tillë të lidhet pa shtyrje.

2. Dispozitat ligjore, me të cilat caktohet pjesërisht apo tërësisht përmbajtja e detyrueshme e kontratës janë pjesë përbërëse e këtyre kontratave, kështu që i plotësojnë ato, ose hyjnë në vend të dispozitave kontraktuese që nuk janë në përputhje me to.

Neni 18

Shprehja e vullnetit

1. Vullneti për ta lidhur kontratën mund të shprehet me fjalë, me shenja të rëndomta ose me ndonjë sjellje tjetër nga e cila mund të konkludohet me siguri për ekzistimin e tij.

2. Shprehja e vullnetit duhet të bëhet lirisht dhe seriozisht.

Neni 19

Pëlqimi

1. Kur për lidhjen e ndonjë kontrate nevojitet aprovimi i personit të tretë, ky pëlqim mund të jepet para lidhjes së kontratës, si leje, apo, pas lidhjes së saj, si aprovim, po që se me ligj nuk është parashikuar diç tjetër.

2. Leja, përkatësisht aprovimi duhet të jepet në formën e parashikuar për kontrata, për lidhjen e të cilave jepen.

Neni 20

Negociatat

1. Negociatat që i paraprijnë lidhjes së kontratës nuk detyrojnë dhe secila palë mund t'i ndërpret kurdo që të dëshirojë.

2. Pala që ka zhvilluar negociata pa pasur qëllim që të lidhë kontratë, mban përgjegjësi për dëmin e shkaktuar gjatë zhvillimit të negociatave.

3. Përgjegjësi për dëmin mban edhe pala që i ka zhvilluar negociata me qëllim që të lidhë kontratë, e pastaj heqë dorë nga ky qëllim, pa ndonjë shkak të bazuar dhe në këtë mënyrë i shkakton dëm palës tjetër.

4. Në qoftë se nuk merren vesh ndryshe, secila palë bartë shpenzimet e veta rreth përgatitjes për lidhjen e kontratës, kurse shpenzimet e përbashkëta i bartin në pjesë të barabarta.

Neni 21

Koha dhe vendi i lidhjes së kontratës

1. Kontrata është e lidhur në çastin kur ofertuesi merr deklaratën e të ofertuarit se e pranon ofertën.

2. Konsiderohet se kontrata është e lidhur në vendin ku ofertuesi e ka pasur selinë e tij, përkatësisht vendbanimin në çastin kur e ka bërë ofertën.

Neni 22 Oferta

1. Oferta është propozim për lidhjen e kontratës që i bëhet personit të caktuar dhe përmban të gjitha elementet thelbësore të kontratës, kështu që me pranimin e saj do të mund të lidhej kontrata.

2. Kontrata konsiderohet e lidhur, nëse palët kontraktuese e lënë për më vonë marrëveshjen për elementet sekondare, me kusht që palët janë pajtuar për elementet thelbësore të kontratës. Nëse palët nuk mund të merren vesh për elementet dytësore, ato do të caktohen nga gjykata duke pasur parasysh negociatat paraprake, praktikën e krijuar ndërmjet kontraktuesve dhe doket.

3. Propozimi për lidhjen e kontratës që i bëhet një numri të pacaktuar personash, i cili përmban elementet thelbësore të kontratës, i destinuar për lidhjen e saj, vlen si ofertë, në qoftë se nuk rrjedh ndryshe nga rrethanat e rastit ose nga doket.

Neni 23 Ekspozimi i mallit

Ekspozimi i mallit me shënimin e çmimit konsiderohet si ofertë, në qoftë se nuk rrjedh ndryshe nga rrethanat e rastit ose nga doket.

Neni 24 Dërgimi i katalogjeve dhe i shpalljeve

1. Dërgimi i katalogëve, i çmimoreve, tarifave dhe i njoftimeve të tjera, si dhe shpalljet e bëra me anë të shtypit, trakteve, radios, televizionit ose në ndonjë mënyrë tjetër, nuk përbëjnë ofertë për lidhjen e kontratës, por vetëm ftesë që të bëhet oferta nën kushtet e shpallura.

2. Megjithatë, dërguesi i ftesave të tilla do të përgjigjet për dëmin, të cilin do ta pësonte ofertuesi, po qe se dërguesi pa ndonjë shkak të arsyeshëm nuk e ka pranuar ofertën e ofertuesit.

Neni 25 Efekti i ofertës dhe i revokimit

1. Ofertuesi është i lidhur me ofertën, përveç nëse ofertuesi detyrimin e vet për ta mbajtur ofertën e ka përjashtuar, apo në qoftë se ky përjashtim rrjedh nga rrethanat e rastit.

2. Oferta mund të revokohet vetëm në qoftë se i ofertuari e ka marrë revokimin përpara marrjes së ofertës, apo njëkohësisht me të.

Neni 26 Oferta Detyruese

1. Oferta në të cilën është caktuar afati për pranimin e saj, e detyron ofertuesin deri në skadimin e këtij afati.

2. Në qoftë se ofertuesi në letër ose në telegram e ka caktuar afatin e pranimit, do të konsiderohet se ky afat ka filluar të rrjedhë që nga data e shënuar në letër, ose në rast se nuk ka datë të shënuar në letër, nga data e shënuar në zarf, përkatësisht që nga dita kur është dorëzuar telegrami në postë. Afati për pranim i caktuar nga ofertuesi me telefon, teleks ose ndonjë mjet tjetër të drejtpërdrejtë të komunikimit fillon të rrjedhë në momentin kur i ofertuari e merr ofertën.

3. Oferta e bërë personit në mungesë, në të cilën nuk është caktuar afati i pranimit, detyron ofertuesin për kohën që nevojitet rregullisht që oferta t'i arrijë të ofertuarit, që ky ta shqyrtojë atë, të vendosë për te dhe që përgjigja për pranimin të arrijë ofertuesit.

4. Oferta që i bëhet personit të pranishëm (oferta e drejtpërdrejt) në të cilën asnjë afat kohor për pranim nuk është caktuar, konsiderohet e refuzuar në rast se nuk është pranuar menjëherë, përveç nëse nga rrethanat del se të ofertuarit i takon një kohë për të shqyrtuar ofertën.

5. Oferta e bërë me telefon, ose drejtpërdrejt me anë të radio-ndërlidhjes si dhe me mjete të komunikimit drejtpërdrejt, konsiderohet si ofertë e bërë personit të pranishëm.

6. Në rast se afati kohor i caktuar për pranim nuk ka mbaruar ende, oferta pushon së qenuri e vlefshme kur ofertuesi pranon deklaratën për refuzimin e saj.

Neni 27 **Forma e ofertës**

1. Oferta e kontratës për lidhjen e së cilës ligji kërkon formë të veçantë e detyron ofertuesin vetëm po qe se është bërë në këtë formë.

2. E njëjta vlen edhe për pranimin e ofertës.

Neni 28 **Pranimi i ofertës**

1. Oferta është e pranuar kur ofertuesi e merr deklaratën e të ofertuarit se e pranon ofertën.

2. Oferta është e pranuar edhe atëherë kur i ofertuari e dërgon sendin ose e paguan çmimin, si dhe kur bën ndonjë veprim tjetër i cili në bazë të ofertës, praktikës së vërtetuar midis palëve të interesuara ose dokeve mund të konsiderohet si deklaratë për pranimin.

3. Pranimi mund të revokohet, në qoftë se ofertuesi e merr deklaratën për revokimin përpara deklaratës për pranimin ose njëkohësisht me të.

Neni 29 **Pranimi i ofertës me propozimin për ndryshim**

1. Në rast se përgjigja ndaj ofertës shpreh pranim, por njëkohësisht propozon që ajo diku të ndryshohet ose të plotësohet, konsiderohet se i ofertuari e ka refuzuar ofertën dhe i ka bërë një ofertë tjetër ofertuesit të mëparshëm.

2. Përgjigja ndaj ofertës që shpreh pranim, por njëkohësisht përmban shtesa ose ndryshime që nuk e ndryshojnë thelbësisht ofertën nënkupton pranim, përveç nëse ofertuesi kundërshton menjëherë. Në rast se ofertuesi nuk vepron, kontrata lidhet në përputhje me përmbajtjen e ofertës me ndryshimet e theksuara në deklaratën e pranimit.

3. Shtesat ose ndryshimet që lidhen me çmimin ose pagesat për cilësinë dhe sasinë e mallrave, vendin dhe kohën e dorëzimit, nivelin e detyrimeve të njëjës palë në krahasim me tjetrën ose zgjidhjen e kontesteve konsiderohen ndryshim thelbësor i ofertës.

Neni 30 **Heshtja e të ofertuarit**

1. Heshtja e të ofertuarit nuk do të thotë pranim i ofertës.

2. Nuk ka efekt dispozita në ofertë se me heshtje të të ofertuarit ose ndonjë lëshim tjetër i tij (p.sh. në qoftë se nuk e refuzon ofertën brenda afatit të caktuar, apo në qoftë se sendin e dërguar për të cilin i ofrohet kontrata nuk e kthen brenda afatit të caktuar etj.) do të konsiderohet si pranim.

3. Megjithatë, kur i ofertuari ndodhet në lidhje të vazhdueshme afariste me ofertuesin lidhur me mallin e caktuar, konsiderohet se e ka pranuar ofertën që ka të bëjë me mallin e tillë, në qoftë se nuk e ka refuzuar menjëherë ose brenda afatit që i është lënë.

4. Po kështu, personi që i është ofruar tjetrit që të zbatojë urdhrat e tij për kryerjen e punëve të caktuara, si dhe personi në veprimtarinë afariste të të cilit hyn ushtrimi i urdhrave të tilla, ka për detyrë ta zbatojë urdhrin e marr në qoftë se nuk e ka refuzuar menjëherë.

5. Në qoftë se në rastin nga paragrafi paraprak, oferta, përkatësisht urdhri nuk është refuzuar, konsiderohet se kontrata është lidhur në çastin kur oferta, përkatësisht urdhri i ka arritur të ofertuarit.

Neni 31

Pranimi i vonuar dhe dërgimi i vonuar i deklaratës së pranimi

1. Pranimi i ofertës që bëhet me vonesë konsiderohet si ofertë e re nga i ofertuari, përveç nëse ofertuesi e njofton menjëherë të ofertuarin se kontrata është lidhur në pajtim me ofertën e parë.

2. Në rast se është e qartë nga dokumenti që përmban pranimin e vonuar se është dërguar në rrethana të tilla që ofertuesi do ta kishte pranuar atë në kohë po qe se do të ishte transferuar në mënyrë të rregullt, kontrata do të konsiderohet e lidhur, përveç nëse ofertuesi e njofton menjëherë të ofertuarin se oferta nuk konsiderohet detyruese për shkak të vonesës.

Neni 32

Vdekja ose paaftësia e njëjës palë

Oferta nuk e humb efektin, në qoftë se vdekja ose paaftësia e njëjës palë është shkaktuar përpara pranimi të saj, përveç nëse e kundërta del nga qëllimi i palëve, nga doket ose nga natyra e punës.

Neni 33

Parakontrata

1. Parakontrata është kontratë me të cilën merret përsipër detyrimi që më vonë të lidhet kontrata tjetër kryesore.

2. Dispozitat mbi formën e kontratës kryesore vlejnë edhe për parakontratën, në qoftë se forma e parashikuar është kusht i vlefshmërisë së kontratës.

3. Parakontrata detyron, në qoftë se i përmban elementet thelbësore të kontratës kryesore.

4. Me kërkesën e palës së interesuar, gjykata do ta urdhërojë palën tjetër që refuzon lidhjen e kontratës kryesore ta bëjë këtë brenda afatit të cilin do t'ia caktojë.

5. Lidhja e kontratës kryesore mund të kërkohet brenda afatit prej gjashtë (6) muajsh nga skadimi i afatit të parashikuar për lidhjen e saj, e në qoftë se ky afat nuk është parashikuar, atëherë prej ditës kur sipas natyrës së punës dhe rrethanave konkrete, kontrata është dashur të lidhet.

6. Parakontrata nuk detyron në qoftë se rrethanat, prej lidhjes së saj kanë ndryshuar aq sa që nuk do të lidhej fare po të ekzistonin rrethanat e tilla në atë kohë.

II. OBJEKTI

Neni 34
Objekti i detyrimit kontraktues

1. Detyrimi kontraktues mund të përbëhet nga dhënia, veprimi, mosveprimi ose durimi.
2. Detyrimi duhet të jetë i mundshëm, i lejueshëm, i caktuar përkatësisht i caktueshëm.

Neni 35
Kontrata nule

Kur objekti i detyrimit është i pamundur, i palejueshëm, i pacaktuar ose i cili nuk mund të caktohet, kontrata është absolutisht e pavlefshme.

Neni 36
Kushti shtyrës

Kontrata e lidhur nën kushtin shtyrës, ose me afat është e vlefshme në qoftë se objekti i detyrimit i cili në fillim ishte i pamundur është bërë i mundur para realizimit të kushteve apo skadimit të afatit.

Neni 37
Kur objekti i detyrimit është i palejueshëm

Objekti i detyrimit është i palejueshëm, në qoftë se është në kundërshtim me dispozitat e rendit publik, dispozitat tjera urdhëruese dhe moralin e shoqërisë.

Neni 38
Kur objekti është i caktueshëm

1. Objekti i detyrimit është i caktueshëm në qoftë se kontrata përmban të dhënat me ndihmën e të cilave mund të caktohet objekti, apo nëse palët ia kanë lënë personit të tretë që ta caktojë objektin.
2. Në qoftë se ky person i tretë nuk dëshiron apo nuk mund ta caktojë objektin e detyrimit, kontrata është absolutisht e pavlefshme.

III. BAZA

Neni 39
Baza e lejueshme

1. Secili detyrim kontraktues duhet të ketë bazën e lejueshme.
2. Baza është e palejueshme në rast se është në kundërshtim me dispozitat e rendit publik, dispozitat tjera urdhëruese dhe moralin e shoqërisë.
3. Konsiderohet se detyrimi ka bazë, edhe në rast se kjo nuk është e shprehur.
4. Në rast se nuk ka bazë ose baza është e palejueshme, kontrata është nul dhe absolutisht e pavlefshme.

Neni 40
Motivet për lidhjen e kontratës

1. Motivet nga të cilat është lidhur kontrata nuk ndikojnë në plotfuqishmërinë e saj.

2. Megjithatë, ne qoftë se motivi i palejueshëm ka ndikuar esencialisht që një nga kontraktuesit të vendosë lidhjen e kontratës dhe në qoftë se këtë gjë kontraktuesi tjetër e ka ditur ose është dashur ta dinte, kontrata do të jetë pa efekt.

3. Kontrata pa shpërblim nuk ka efekt juridik edhe kur kontraktuesi tjetër nuk ka ditur se motivi i palejueshëm ka ndikuar esencialisht në vendimin e bashkë kontraktuesit të tij.

IV. AFTËSIA

Neni 41

Kontrata e personit të paaftë për të vepruar

1. Për lidhjen e kontratës së vlefshme nevojitet që kontraktuesi të ketë zotësinë për të vepruar që kërkohet për lidhjen e kësaj kontrate.
2. Personi me zotësi të kufizuar për të vepruar mundet pa lejen e përfaqësuesit të vet ligjor të lidhë vetëm ato kontrata, lidhja e të cilave i lejohet nga ligji.
3. Kontratat e tjera të këtyre personave janë të rrëzueshme, në qoftë se janë lidhur pa lejen e përfaqësuesit ligjor, por mund të fuqizohen me aprovimin e mëvonshëm të të njëjtave.

Neni 42

E drejta e bashkë kontraktuesve të personit të paaftë për të vepruar

1. Bashkë kontraktuesi i personit të paaftë për të vepruar, i cili nuk ka ditur për paaftësinë e tij për të vepruar mund të heqë dorë nga kontrata që ka lidhur me të pa lejen e përfaqësuesit të tij ligjor.
2. Të njëjtën të drejtë e ka edhe bashkë kontraktuesi i personit të paaftë për të vepruar që ka ditur për paaftësinë e tij për të vepruar, por ka qenë i mashtruar prej tij se e ka lejen e përfaqësuesit të vet ligjor.
3. Kjo e drejtë shuhet pasi të kenë kaluar tridhjetë (30) ditë nga data kur të ketë mësuar për paaftësinë për të vepruar të palës tjetër, respektivisht për mungesën e lejen të përfaqësuesit ligjor, por shuhet edhe më përpara në qoftë se përfaqësuesi ligjor do ta lejonte kontratën para se të ketë skaduar ky afat.

Neni 43

Ftesa e përfaqësuesit ligjor për t'u deklaruar

1. Bashkë kontraktuesi i personit të paaftë për të vepruar që ka lidhur kontratën me këtë te fundit pa lejen e përfaqësuesit të tij ligjor mund ta ftojë përfaqësuesin e tij ligjor që të deklarohet se a e aprovon ose jo këtë kontratë.
2. Në qoftë se përfaqësuesi ligjor nuk deklarohet brenda tridhjetë (30) ditësh nga data e kësaj ftese për lejimin e kontratës, do të konsiderohet se ka refuzuar ta japë lejen.

Neni 44

Kur kontraktuesi e fiton zotësinë për të vepruar pas lidhjes së kontratës

Personi i aftë për të vepruar mund të kërkojë që të anulohet kontrata të cilën, pa autorizimin e nevojshëm, e ka lidhur gjatë kohëzgjatjes së zotësisë së kufizuar për të vepruar, vetëm në qoftë se padinë e ka paraqitur brenda tre (3) muajsh nga data e fitimit të zotësisë së plotë për të vepruar.

V. TË METAT E VULLNETIT

Neni 45

Kanosja

1. Në qoftë se pala kontraktuese ose ndonjë i tretë me kanosje të palejueshme ka shkaktuar frikësim të bazuar te pala tjetër, kështu që kjo për këtë arsye e ka lidhur kontratën, pala tjetër mund të kërkojë që kontrata të anulohet.
2. Frika konsiderohet e bazuar në qoftë se nga rrethanat shihet se nga rreziku serioz është cenuar jeta trupi ose ndonjë e mirë tjetër e rëndësishme e palës kontraktuese ose e personit të tretë.

Neni 46 Lajthimi thelbësor

1. Lajthimi është thelbësor, në qoftë se ka të bëjë me elementet thelbësore të objektit, me personin me të cilin lidhet kontrata, në qoftë se lidhet duke marrë parasysh këtë person, si dhe me rrethanat të cilat sipas dokeve që praktikohen ose sipas qëllimit të palëve, konsiderohen vendimtare, ndërsa pala që është në lajthim nuk do ta lidhte përndryshe kontratën me përmbajtje të tillë.
2. Pala e cila është në lajthim mund të kërkojë të shpallet e pavlefshme kontrata për shkak të lajthimit thelbësor, përveç nëse gjatë lidhjes së kontratës nuk ka vepruar me kujdesin që kërkohet në qarkullim.
3. Nëse kontrata shpallet e pavlefshme për shkak të lajthimit, pala tjetër me mirëbesim ka të drejtë të kërkojë shpërblim për dëmin e pësuar.
4. Pala e cila është në lajthim nuk mund të referohet lajthimit, në qoftë se pala tjetër është e gatshme ta përmbushë kontratën sikur lajthimi të mos kishte ekzistuar fare.

Neni 47 Lajthimi për motivin te kontrata pa shpërblim

Te kontrata pa shpërblim lajthim thelbësor konsiderohet edhe lajthimi për motivin që ka qenë vendimtar për marrjen përsipër të detyrimit.

Neni 48 Deklarata e tërthortë

Lajthimi i personit me anë të të cilit pala ka shprehur vullnetin e saj konsiderohet se është njësoj si dhe lajthimi në shfaqjen e vullnetit vetjak.

Neni 49 Mashtrimi

1. Në qoftë se njëra palë shkakton lajthim te pala tjetër, ose mban në lajthim me qëllim që me këtë ta shtyj për lidhjen e kontratës, pala tjetër mund të kërkojë të shpallet e pavlefshme kontrata edhe atëherë kur lajthimi nuk është thelbësor.
2. Pala që ka lidhur kontratë duke qenë e mashtruar, ka të drejtë që të kërkojë shpërblim për dëmin e pësuar.
3. Në qoftë se mashtrimin e ka bërë personi i tretë, mashtrimi ndikon në vetë kontratën në qoftë se pala tjetër kontraktuese në kohën e lidhjes së kontratës ishte në dijeni ose është dashur të dinte për mashtrimin.
4. Kontrata pa shpërblim mund të shpallet e pavlefshme edhe kur mashtrimin e ka bërë personi i tretë, pavarësisht nëse pala tjetër kontraktuese në kohën e lidhjes së kontratës e ka ditur ose është dashur të dinte për mashtrimin.

Neni 50 Kontrata fiktive

1. Kontrata fiktive nuk ka efekt juridik ndërmjet palëve kontraktuese.
2. Në qoftë se kontrata fiktive fsheh ndonjë kontratë tjetër, atëherë kjo e dyta është e vlefshme, nëse janë plotësuar kushtet për vlefshmërinë e saj e saj juridike.
3. Fiktiviteti i kontratës nuk mund të theksohet ndaj personit të tretë.

VI. FORMA E KONTRATËS

Neni 51 Joformaliteti i kontratës

1. Lidhja e kontratës nuk i nënshtrohet asnjë forme, përveç nëse me ligj është caktuar ndryshe.
2. Përcaktimi me ligj, që kontrata të lidhet në një formë të caktuar vlen edhe për të gjitha ndryshimet ose plotësimet e mëvonshme të kontratës.
3. Megjithatë, të vlefshme janë plotësimet e mëvonshme gojore për elementet sekondare, për të cilat në kontratën formale nuk është thënë asgjë, në qoftë se kjo nuk është në kundërshtim me qëllimin për të cilin është parashikuar forma.
4. Të vlefshme janë edhe ujdite e mëvonshme gojore me të cilat zvogëlohen ose lehtësohen detyrimet e njëjës ose të palës tjetër, në qoftë se forma e veçantë është parashikuar vetëm në interesin e palëve kontraktuese.

Neni 52 Forma e kontratës për transferin e titullit të paluajtshmërisë

Kontrata në bazë të së cilës transferohet titulli i paluajtshmërisë ose përmes së cilës krijohet një e drejtë tjetër subjektive për paluajtshmërinë duhet të lidhet në formën e shkruar.

Neni 53 Zgjidhja e kontratave formale

Kontratat formale mund të zgjidhen me marrëveshje joformale, përveç nëse në rastin e caktuar nga ligji parashikohet ndryshe, ose kur qëllimi për të cilin është parashikuar forma për lidhjen e kontratës kërkon që zgjidhja e kontratës të bëhet në të njëjtën formë.

Neni 54 Forma e kontraktuar

1. Palët kontraktuese mund të merren vesh, që forma e veçantë të jetë kusht për vlefshmërinë e kontratës së tyre.
2. Kontrata për lidhjen e së cilës është kontraktuar forma e veçantë mund të zgjidhet, të plotësohet ose të ndryshohet në ndonjë mënyrë tjetër edhe me marrëveshje joformale.
3. Në qoftë se palët kontraktuese kanë parashikuar formën e caktuar vetëm për të siguruar provën për lidhjen e kontratës së tyre, ose për të arritur diçka tjetër, kontrata është e lidhur kur të jetë arritur pëlqimi për përmbajtjen e saj, ndërsa për kontraktuesin ka lindur në të njëjtën kohë detyrimi që kontratës t'i japin formën e parashikuar.

Neni 55 Sanksioni për mungesë të formës së nevojshme

1. Kontrata që nuk është e lidhur në formën e parashikuar nuk ka efekt juridik, në qoftë se nga qëllimi i dispozitës me të cilën është caktuar forma nuk del diçka tjetër.
2. Kontrata që nuk është lidhur në formën e kontraktuar nuk ka efekt juridik, në qoftë se palët e kanë kushtëzuar vlefshmërinë e kontratës me formë të veçantë.

Neni 56

Kushti i plotësisë së dokumentit

1. Në qoftë se kontrata është lidhur në formë të veçantë, si në bazë të ligjit ashtu edhe në bazë të vullnetit të palëve, vlen vetëm ajo që është shprehur në këtë formë.
2. Megjithatë, do të jenë të vlefshme ujdite e njëkohshme gojore për elementet sekondare për të cilat në kontratën formale nuk është thënë asgjë, në qoftë se nuk janë në kundërshtim me përmbajtjen e saj, apo nëse nuk janë në kundërshtim me qëllimin për të cilin është parashikuar forma.
3. Të vlefshme janë edhe marrëveshjet e njëkohshme gojore që i zvogëlojnë ose i lehtësojnë detyrimet e njëres ose të të dy palëve, në qoftë se forma e veçantë është parashikuar vetëm në interesin e palëve kontraktuese.

Neni 57

Përpilimi i dokumentit

1. Kur për lidhjen e kontratës nevojitet përpilimi i dokumentit, kontrata është e lidhur kur dokumentin ta nënshkruajnë të gjithë personat që detyrohen prej saj.
2. Kontraktuesi që nuk di të shkruajë do të vejë në dokument shenjën e gishtit të vërtetuar nga dy dëshmitarë ose nga gjykata apo organi tjetër.
3. Për lidhjen e kontratës dypalëshe mjafton që të dy palët ta nënshkruajnë një dokument ose që secila prej palëve të nënshkruajë kopjen e dokumentit të destinuar palës tjetër.
4. Kërkesa e formës me shkrim është e përmbushur, në qoftë se palët këmbëjnë letra ose merren vesh me ndonjë mjet tjetër që bënë të mundur që me siguri të përcaktohet përmbajtja dhe personi, i cili e ka dhënë deklaratën.
5. Në qoftë se me ligj shprehimisht nuk caktohet ndryshe, forma me shkrim zëvendësohet edhe me deklarata me mjete elektronike, për të cilat zbatohen dispozitat e ligjit të veçantë.

Neni 58

Kur kontrata e përmbushur të cilës i mungon forma me shkrim është e vlefshme

Kontrata, për lidhjen e së cilës kërkohet forma me shkrim është e vlefshme edhe pse nuk është lidhur në këtë formë, në qoftë se palët kontraktuese detyrimet i kanë përmbushur në tërësi ose në pjesën më të madhe që dalin nga kontrata, përveç nëse qartë del ndryshe nga qëllimi për të cilin është parashikuar forma.

VII. KUSHTI

Neni 59

Kushtet dhe efektet e tyre

1. Kontrata quhet e lidhur me kusht, në qoftë se krijimi ose shuarja e saj varen nga një fakt i pasigurt.

2. Në qoftë se kontrata lidhet nën kusht shtyrës (pezullues) dhe kushti plotësohet, efekti i kontratës fillon që nga lidhja e saj, përveç nëse nga ligji, karakteri i punës ose vullneti i palëve del diç tjetër.

3. Në qoftë se kontrata lidhet nën kushtin zgjidhës, kontrata pushon të vlejë në qoftë se kushti plotësohet.

4. Konsiderohet se kushti është realizuar në qoftë se realizimi i tij, në kundërshtim me parimin e ndërgjegjshmërisë dhe të ndershmërisë, e parandalon pala në dëm të së cilës është caktuar, ndërsa konsiderohet se nuk është realizuar në qoftë se realizimi i tij, në kundërshtim me parimin e ndërgjegjshmërisë dhe të ndershmërisë, e shkakton pala në dobi të së cilës është caktuar.

Neni 60 **Efekti prapaveprues**

Nëse sipas përmbajtjes së kontratës pasojat që krijohen me përmbushjen e një kushti kanë efekt që nga një moment më i hershëm kohor, atëherë, në rast të përmbushjes së këtij kushti, pjesëmarrësit janë të detyruar që t'i mundësojnë njëri tjetrit atë që do të kishin mundësuar, sikur pasojat të kishin lindur në çastin më të hershëm kohorë.

Neni 61 **Kushti i palejueshëm ose i pamundur**

1. Është e pavlefshme kontrata në të cilën është vënë kushti shtyrës ose zgjidhës në kundërshtim me dispozitat urdhëruese, rendin publik ose moralin e shoqërisë.

2. Kontrata e lidhur nën kusht të pamundshëm shtyrës është e pavlefshme, ndërsa kushti i pamundshëm zgjidhës konsiderohet i paqenë.

Neni 62 **Sigurimi i të drejtës kushtëzuese**

Në qoftë se kontrata është e lidhur me kusht shtyrës, kreditori, e drejta e të cilit është kushtëzuar, mund të kërkojë sigurimin përkatës të kësaj të drejte në qoftë se realizimi i saj është rrezikuar.

Neni 63 **Mbrojtja e së drejtës së kushtëzuar**

1. Përfituesi nga puna juridike e lidhur nën kushtin shtyrës mundet, në rast të përmbushjes së këtij kushti, të kërkojë shpërblimin e dëmit nga pala tjetër, në qoftë se kjo para përmbushjes së kushtit me fajin e saj e ka pamundësuar ose kufizuar të drejtën e cila varet nga ky kusht.

2. Në rast të kontratës së lidhur nën kushtin zgjidhës, të njëjtën të drejtë dhe nën të njëjtat kushte e ka ai në dobi të të cilit rikthehet gjendja e mëhershme juridike.

Neni 64 **Pavlefshmëria e disponimeve gjatë kohëzgjatjes së kushtit**

1. Nëse dikush e ka në dispozicion një objekt nën kushtin shtyrës, atëherë çdo disponim tjetër, të cilin e ndërmer para plotësimit të kushtit, bëhet i pavlefshëm në momentin e plotësimit të kushtit, në masë për sa disponimi do të pengonte ose dëmtonte arritjen e qëllimit që varet nga kushti.

2. E njëjta vlen në rast të një kushti zgjidhës për disponimet e atij, e drejta e të cilit shuhet me plotësimin e këtij kushti.

3. Dispozitat mbi mbrojtjen e të drejtave të personave të tretë në mirëbesim zbatohen përshtatshmërisht.

VIII. AFATET

Neni 65 Llogaritja e afateve

1. Afati i caktuar në ditë fillon të rrjedhë ditën e parë pas ngjarjes nga e cila mund të llogaritet afati, ndërsa përfundon me skadimin e ditës së fundit, të afatit.
2. Afati i caktuar në javë, muaj ose vite përfundon atë ditë që me emër dhe numër përputhet me ditën e lindjes së ngjarjes nga e cila ka filluar të rrjedhë afati; e në qoftë se një ditë e tillë nuk ekziston në muajin e fundit, fundi i afatit bie në ditën e fundit të atij muaji.
3. Në qoftë se dita e fundit e afatit bie në ditën kur në bazë të ligjit është caktuar që të mos punohet, si ditë e fundit e afatit llogaritet dita e parë e punës në vijim.
4. Fillimi i muajit shënon ditën e parë të muajit, mesi i muajit me pesëmbëdhjetë (15) të muajt, dhe fundi i muajit në ditën e fundit të muajit, në qoftë se diçka tjetër nuk rezulton nga qëllimi i palëve, nga natyra e marrëdhënies, ose nga doket.

Neni 66 Aplikimi i rregullave për kushtin

Kur efekti i kontratës fillon që nga koha e caktuar vihen në zbatim rregullat për kushtin shtytës; kur kontrata pushon të jetë në fuqi pas mbarimit të kohës së caktuar, vihen në zbatim rregullat për kushtin zgjidhës.

IX. KAPARI DHE PENDESA

1. KAPARI

Neni 67 Kthimi dhe llogaritja e kaparit

1. Në qoftë se në çastin e lidhjes së kontratës njëra palë ia ka dhënë palës tjetër një shumë të hollash, ose një sasi sendesh të tjera të zëvendësueshme si shenjë se kontrata është lidhur (kapari), kontrata konsiderohet e lidhur kur kapari të jetë dhënë, në qoftë se nuk është kontraktuar diç tjetër.
2. Kapari llogaritet në përmbushjen e detyrimit, e në qoftë se kjo nuk është e mundur, atëherë ai (kapari) duhet të kthehet në çastin e përmbushjes.
3. Në qoftë se nuk është kontraktuar diç tjetër, pala që e ka dhënë kaparin nuk mund të heqë dorë nga kontrata, duke ia lënë kaparin palës tjetër, e as që mund ta bëjë këtë pala tjetër duke e kthyer kaparin e dyfishuar.

Neni 68 Mos përmbushja e kontratës

1. Në qoftë se për mos përmbushjen e kontratës është përgjegjëse pala që e ka dhënë kaparin, pala tjetër mundet, sipas vullnetit të saj të kërkojë përmbushjen e kontratës, në qoftë se kjo është ende e mundshme dhe të kërkojë shpërblimin e dëmit. Ajo mundet kaparin ta kompensojë me shpërblimin e dëmit ose ta kthejë ose pala mundet të pajtohet me kaparin e marrur.

2. Në qoftë se për mos përmbushjen e kontratës është përgjegjëse pala që e ka marrë kaparin, pala tjetër mundet, sipas zgjedhjes së saj të kërkojë përmbushjen e kontratës, po të jetë kjo ende e mundur ose të kërkojë shpërblimin e dëmit dhe kthimin e kaparit, ose të kërkojë kthimin e kaparit të dyfishuar.

3. Sidoqoftë, kur pala tjetër, kërkon zbatimin e kontratës, ajo ka të drejtë edhe për shpërblimin e dëmit që pëson për shkak të vonesës.

4. Gjykata mundet, me kërkesë të palës së interesuar, ta zvogëlojë kaparin tepër të lartë.

Neni 69 Përmbushja e pjeshme

1. Në rastin e përmbushjes së pjeshme të detyrimit, kreditori nuk mund ta mbajë kaparin, por mund të kërkojë përmbushjen e detyrimit të mbetur dhe shpërblimin e dëmit për shkak të vonesës, apo të kërkojë shpërblimin e dëmit për shkak të përmbushjes jo të plotë, por në dy rastet kapari llogaritet në shpërblimin e dëmit.

2. Në qoftë se kreditori e zgjidhë kontratën dhe e kthen atë që ka marrë si përmbushje të pjeshme, ai mund të zgjedhë midis kërkesave të tjera që i takojnë njëres palë kur kontrata ka mbetur e pa përmbushur me faj të tjetres.

2. PENDIMI

Neni 70 Pendimi

1. Me marrëveshjen e palëve kontraktuese mund të autorizohet njëra ose secila palë që të heqë dorë nga kontrata duke e dhënë pendimin.

2. Kur pala në dobi të së cilës është kontraktuar pendimi i deklaron palës tjetër se do ta jep pendimin, ajo nuk mund të kërkojë më përmbushjen e kontratës.

3. Pala e autorizuar për të hequr dorë ka për detyrë të japë pendimin njëkohësisht me deklaratën për heqjen dorë.

4. Në qoftë se kontraktuesit nuk e kanë caktuar afatin brenda të cilit pala e autorizuar mund të heqë dorë nga kontrata, ajo mund ta bëjë këtë gjithnjë gjersa të mos kalojë afati i caktuar për përmbushjen e detyrimit të saj.

5. Kjo e drejtë e heqjes dorë nga kontrata mbaron edhe kur, pala në favor të së cilës është kontraktuar, fillon t'i përmbushë detyrimet nga kjo kontratë ose të pranojë përmbushjen nga pala tjetër.

Neni 71 Kapari si pendim

1. Kur bashkë me kaparin është kontraktuar e drejta e heqjes dorë nga kontrata, atëherë kapari konsiderohet si pendim dhe secila palë mund të heqë dorë nga kontrata.

2. Në këtë rast, në qoftë se heq dorë pala që e ka dhënë kaparin, kjo e humb atë, e në qoftë se heq dorë pala që e ka marrë kaparin, ajo e kthen të dyfishuar.

NËNKREU 2 PËRFAQËSIMI

I. PËRFAQËSIMI NË PËRGJITHËSI

Neni 72 Mundësia e përfaqësimit

1. Lidhja e kontratës dhe punët e tjera juridike mund të kryhen edhe me përfaqësues.
2. Autorizimi për përfaqësim bazohet në ligj, në aktin e përgjithshëm të personit juridik, në aktin e organit kompetent ose në deklarinimin e vullnetit të të përfaqësuarit (prokura).

Neni 73 Efekti i përfaqësimit

1. Kontrata të cilën e lidhë përfaqësuesi në emër të personit të përfaqësuar dhe në kuadrin e autorizimeve të veta, e obligon drejtpërdrejt të përfaqësuarin dhe palën tjetër kontraktuese.
2. Nën të njëjtat kushtet edhe veprimet e tjera juridike të përfaqësuesit krijojnë efekt juridik direkt ndaj personit të përfaqësuar
3. Përfaqësuesi ka për detyrë ta njoftojë palën tjetër se paraqitet në emër të personit të përfaqësuar, por edhe kur nuk e bënë këtë gjë kontrata ka efekt juridik për të përfaqësuarin dhe për palën tjetër, në qoftë se kjo ka ditur, ose nga rrethanat, ka mundur të vijë në përfundim se ai paraqitet si përfaqësues.

Neni 74 Bartja e autorizimeve

1. Përfaqësuesi nuk mund të bëjë bartjen e autorizimeve ta veta në tjetrin, përveç nëse kjo i është lejuar me ligj ose me kontratë.
2. Përgjithësisht, ai mund ta bëjë këtë, në qoftë se është i penguar nga rrethanat që punën ta kryejë vetë, kurse interesat e të përfaqësuarit kërkojnë ndërmarrjen pa vonesë të veprimit juridik.

Neni 75 Tejkalimi i kufirit të autorizimit

1. Kur përfaqësuesi i tejkalon kufijtë e autorizimit, i përfaqësuarit është në obligim vetëm në qoftë se e miraton kapërcimin.
2. Në qoftë se i përfaqësuarit nuk e aprovon kontratën brenda afatit që nevojitet rregullisht që kontrata e llojit të tillë të shqyrtohet e të vlerësohet, do të konsiderohet se aprovimi nuk është dhënë fare.
3. Aprovimi i specifikuar nga paragrafi paraprak ka efekt prapaveprues, në qoftë se palët nuk caktojnë ndryshe.
4. Në qoftë se pala tjetër nuk ka ditur dhe as që është dashur ta dinte për kapërcimin e autorizimit, menjëherë posa ta ketë mësuar për tejkalimin e bërë, mundet duke mos pritur që i përfaqësuarit të deklarohet rreth kontratës, ta deklarojë se nuk e quan vetën të obliguar nga kontrata.

5. Në qoftë se i përfaqësuari e refuzon lejin, përfaqësuesi dhe i përfaqësuari janë solidarisht përgjegjës për dëmin që e ka pësuar pala tjetër, po që se kjo nuk ka ditur dhe as që është dashur te ishte ne dijeni për tejkalimin e autorizimit.

Neni 76

Lidhja e kontratës nga personi i paautorizuar

1. Kontrata që lidhet prej ndonjë personi si i autorizuari në emër të tjetrit pa autorizimin e këtij, e obligon personin e përfaqësuar në mënyrë të paautorizuar vetëm nëse ky e aprovon kontratën më vonë.

2. Pala me të cilën është lidhur kontrata mund të kërkojë nga personi i përfaqësuar në mënyrë të paautorizuar që në afatin e caktuar të deklarohet nëse e lejon kontratën ose jo.

3. Në qoftë se personi i përfaqësuar në mënyrë ta paautorizuar as edhe në afatin e lënë të kontratës nuk e lejon atë, konsiderohet sikur kontrata ta mos jetë lidhur fare.

4. Në këtë rast pala me të cilin është lidhur kontrata, mund të kërkojë nga personi i cili si përfaqësues e ka lidhur kontratën pa autorizim kompensimin e dëmit, në qoftë se në çastin e lidhjes se kontratës nuk e ka ditur e as që është dashur ta dije se ky person nuk ka pasur autorizim për lidhjen e kontratës.

II. DISPOZITA PLOTËSUESE LIDHUR ME PROKURËN

Neni 77

Dhënia e prokurës

1. Prokura përmban autorizimin për përfaqësim që i jepet me punë juridike të autorizuarit nga ana e autorizuesit.

2. Ekzistimi dhe vëllimi i prokurës janë të pavarur nga raporti juridik mbi bazën e së cilës është dhënë prokura.

3. I autorizuar mund të jetë edhe personi juridik.

Neni 78

Forma e veçantë e prokurës

Forma e parashikuar me ligj për ndonjë kontratë ose për ndonjë punë tjetër juridike vlen edhe për prokurën që jepet për lidhjen e kësaj kontrate, përkatësisht për ndërmarrjen e kësaj pune juridike.

Neni 79

Vëllimi i autorizimit

1. Përfaqësuesi mund të ndërmerr vetëm ato punë juridike për ndërmarrjen e të cilave i është dhënë prokura.

2. Përfaqësuesi, të cilit i është dhënë prokura e përgjithshme mund të ndërmerr vetëm punë juridike që i takojnë ushtrimit të veprimtarisë së rregullt.

3. Puna që nuk hyn në veprimtari të rregullt mund të ndërmerret nga përfaqësuesi vetëm në qoftë se është i autorizuar veçanërisht për ndërmarrjen e kësaj pune ose të llojeve të punëve ku bën pjesë e njëjta.

4. Përfaqësuesi nuk mundet, pa autorizim të veçantë për secilin rast të veçantë, të ndërmerr detyrimin kambialor, të lidhë kontratë për dorëzaninë, për pajtimin, për gjykatën e zgjedhur ose arbitrazhin, për

tjetërsimin apo ngarkimin e paluajtshmerive, që të përfshihet në një kontest, e as të heqë dorë nga ndonjë e drejtë pa shpërblim.

Neni 80 **Revokimi dhe kufizimi i prokurës**

1. Dhënësi i prokurës mund ta kufizojë ose ta revokojë prokurën, edhe nëse me kontratë ka hequr dorë nga kjo e drejtë.
2. Revokimi dhe kufizimi i secilës prokurë mund të bëhet me deklaratë pa formë të veçantë.
3. Në qoftë se me revokimin ose me kufizimin e prokurës është cenuar kontrata mbi dekretin ose kontrata mbi veprën, apo ndonjë kontratë tjetër i autorizuari ka të drejtë të kërkojë shpërblimin e dëmit të shkaktuar me këtë.

Neni 81 **Efekti i shuarjes dhe i kufizimit të prokurës ndaj personave të tretë**

1. Revokimi i prokurës dhe kufizimi i saj, nuk ka efekt ndaj personit të tretë që ka lidhur kontratën me të autorizuarin, apo që ka kryer ndonjë punë tjetër juridike, e nuk ishte në dijeni dhe as që ka qenë i obliguar të dinte se prokura është revokuar, përkatësisht se është kufizuar.
2. Në këtë rast, dhënësi i prokurës ka të drejtë të kërkojë nga i autorizuari shpërblimin e dëmit që do të pësonte për këtë arsye, me përjashtim kur i autorizuari nuk ishte në dijeni as që është dashur ta dinte për revokimin, përkatësisht për kufizimin e prokurës.
3. E njëjta vlen edhe në rastet të tjera të shuarjes së prokurës.

Neni 82 **Raste të tjera të shuarjes të prokurës**

1. Prokura shuhet me shuarjen e personit juridik si i autorizuar, në qoftë se me ligj nuk është caktuar ndryshe.
2. Prokura shuhet me vdekjen e autorizuesit.
3. Prokura shuhet me shuarjen e personit juridik, përkatësisht me vdekjen e personit që e ka dhënë atë, përveç nëse puna e filluar nuk mund të ndërpritet pa u shkaktuar dëm trashëgimtarëve ligjorë, apo nëse prokura vlen edhe në rast të vdekjes së dhënësit të prokurës, si me vullnetin e tij, ashtu edhe duke marrë parasysh karakterin e punës.

III. AUTORIZIMI AFARIST

Neni 83 **Autorizimi i punonjësit**

Personat që në bazë të kontratës me një kompani ose tregtar të pavarur kryejnë punë që kërkon lidhjen ose përbushjen e kontratave specifike, si shitës në dyqane, persona që kryejnë punë specifike në furnizim me ushqim dhe sektorin spitalor, dhe sportelistë në zyra të postës dhe bankave, kanë të drejtën të lidhin dhe përbushin këto kontrata.

Neni 84 **Të drejtat e përfaqësuesit të shitjeve të udhëtimeve**

1. Përfaqësuesi i shitjeve të udhëtimeve për një kompani ose tregtar të vetëm autorizohet vetëm për veprimet juridike që lidhen me shitjen e mallrave dhe të përmendura në autorizim.

2. Në rast se nuk është e sigurt, përfaqësuesi i shitjeve të udhëtimeve konsiderohet se nuk ka të drejtë të lidhë kontratë, por thjesht të marrë urdhra.

3. Përfaqësuesit e shitjeve të udhëtimeve të autorizuar për lidhjen e kontratave për shitjen mallrave nuk autorizohen për lidhjen e kontratave për kredi ose për pranimin e të ardhurave të shitjeve, përveç nëse posedojnë një autorizim të veçantë për shitje të kredisë ose për pranimin e të ardhurave të shitjeve.

4. Përfaqësuesit e shitjeve të udhëtimeve kanë të drejtë të pranojnë për autorizuesin deklarata në lidhje me të metat në mallra dhe deklarata të tjera në lidhje me përmbushjen e kontratës së lidhur me përfshirjen e tyre, dhe të marrë masat e nevojshme në emër të autorizuesit për të ruajtur të drejtat kontraktore të autorizuesit.

NËNKREU 3

INTERPRETIMI I KONTRATËS

Neni 85

Aplikimi i dispozitave dhe interpretimi i dispozitave kontestuese

1. Dispozitat e kontratës zbatohen ashtu sikundër e kanë përmbajtjen.

2. Me rastin e interpretimit të dispozitave kontestuese nuk duhet lidhur vetëm për domethënien tekstuale të shprehjeve të përdorura, por duhet hulumtuar qëllimi i përbashkët i kontraktuesve dhe dispozita të kuptohet ashtu sikundër u përgjigjet parimeve të së drejtës së detyrimeve të përcaktuara me këtë ligj.

Neni 86

Dispozitat e paqarta në raste të veçanta

Në rastin kur kontrata është lidhur sipas përmbajtjes së shtypur që më parë, ose kur kontrata ka qenë në ndonjë mënyrë e përgatitur dhe e propozuar nga njëra palë kontraktuese, dispozitat e paqarta do të interpretohen në dobi të palës tjetër.

Neni 87

Rregullat plotësuese

Dispozitat e paqarta në kontratën pa shpërblim duhet interpretuar në kuptimin që dispozita e rëndon më pak debitorin, ndërsa te kontrata me shpërblim në kuptimin me të cilin realizohet një marrëdhënie e drejtë e prestimeve reciproke.

Neni 88

Interpretimi jashtëgjyqësor i kontratës

1. Palët kontraktuese mund të parashikojnë se, në rastin e mospajtit lidhur me kuptimin dhe sferën e dispozitave kontraktuese, një i tretë do ta interpretojë kontratën.

2. Në këtë rast, në qoftë se me kontratë nuk është parashikuar ndryshe, palët nuk mund të fillojnë kontestin para gjykatës ose para organit tjetër kompetent, derisa mos e marrin më parë interpretimin e kontratës, përveç nëse personi i tretë refuzon ta japë interpretimin e kontratës.

NËNKREU 4

PAVLEFSHMËRIA E KONTRATËS

I. KONTRATAT NULE

Neni 89 Nuliteti

1. Kontrata që është në kundërshtim me rendin publik, dispozitat urdhëruese, ose moralin e shoqërisë është nule, në qoftë se qëllimi i rregullës së cenuar nuk udhëzon në ndonjë sanksion tjetër apo në qoftë se ligji në rastin e caktuar nuk parashikon diç tjetër.

2. Në qoftë se lidhja e kontratës së caktuar është e ndaluar vetëm për njërën palë, kontrata do të jetë e vlefshme, në qoftë se në ligj nuk është parashikuar ndryshe për rastin e caktuar, ndërsa pala që e ka cenuar ndalesën ligjore do të pësojë pasoja përkatëse.

Neni 90 Pasoja e nulitetit

1. Në rastin e nulitetit të kontratës secila palë kontraktuese ka për detyrë t'ia kthej palës atë që ka marrë në bazë të kontratës së tillë, e në rast se kjo është e pamundshme apo nëse kthimi parandalohet nga natyra e asaj që është plotësuar, duhet të bëhet kompensimi përkatës në të holla sipas çmimeve në kohën e nxjerrjes së vendimit gjyqësor, përveç nëse përcaktohet ndryshe me ligj.

2. Në rast se kontrata është nul për shkak se sipas përmbajtjes ose qëllimit të vet është në kundërshtim me parimet themelore morale, gjykata mund të refuzojë tërësisht ose pjesërisht kërkesën e palës së pandërgjegjshme për kthimin e asaj që i ka dhënë palës tjetër; në marrjen e vendimit, gjykata do të ketë parasysh shkallën e veprimit në mirëbesim të njërës ose të të dy palëve dhe rëndësinë e interesave që cenohen.

Neni 91 Nuliteti i pjeshëm

1. Nuliteti i ndonjë dispozite të kontratës nuk mund të ketë si pasojë nulitetin edhe të vetë kontratës, në qoftë se ajo mund të qëndrojë pa dispozitën nule, dhe në qoftë se ajo nuk ka qenë kusht apo motiv vendimtar për lidhjen e saj.

2. Megjithatë, kontrata do të jetë e vlefshme edhe atëherë kur dispozita nule ka qenë kusht ose motiv vendimtar i kontratës në rastin kur nuliteti është konstatuar pikërisht që kontrata të lirohej prej kësaj dispozite dhe të vlejë pa te.

Neni 92 Konversioni i kontratës së pavlefshme

Kur kontrata nule i plotëson kushtet për vlefshmërinë e ndonjë kontrate tjetër, atëherë midis kontraktuesve do të vlejë kjo e dyta, në qoftë se kjo do të ishte në përputhje me qëllimin të cilin kontraktuesit e kanë pasur parasysh kur e kanë lidhur kontratën dhe në qoftë se mund të merret se këta do ta lidhin këtë kontratë po të ishin në dijeni për nulitetin e kontratës së tyre.

Neni 93 Shuarja e mëvonshme e shkaqeve të nulitetit

1. Kontrata nule nuk bëhet e vlefshme, nëse ndalesa ose ndonjë shkak tjetër i pavlefshmërisë zhduket më vonë.

2. Mirëpo, në qoftë se ndalesa ka qenë me rëndësi të vogël, ndërsa kontrata është zbatuar, atëherë nuk mund të kërkohet nuliteti.

Neni 94
Përgjegjësia e personit fajtor për nulitetin e kontratës

Kontraktuesi që është fajtor për lidhjen e kontratës nule i përgjigjet bashkë kontraktuesit të tij për dëmin që pëson për shkak të nulitetit të kontratës, në qoftë se ky nuk ishte në dijeni apo sipas rrethanave nuk do të duhej të ishte në dijeni për ekzistimin e shkakut të nulitetit.

Neni 95
Kërkimi i nulitetit

Për nulitetin gjykata kujdeset sipas detyrës zyrtare dhe në atë mund të thirret çdo person i interesuar.

Neni 96
Kërkimi i pakufizuar i nulitetit

E drejta e paraqitjes së kërkesës të nulitetit nuk shuhet.

II. KONTRATAT E RRËZUESHME

Neni 97
Kontrata e rrëzueshme

Kontrata është e rrëzueshme kur e ka lidhur pala me aftësi të kufizuar për të vepruar, kur gjatë lidhjes së saj ka pasur të meta në pikëpamje të vullnetit të palëve, si dhe kur kjo gjë është caktuar me këtë ligj ose me dispozitë të veçantë.

Neni 98
Anulimi i kontratës

1. Pala kontraktuese, në interesin e së cilës është vërtetuar rrëzueshmëria, mund të kërkojë që kontrata të shpallet e pavlefshme.

2. Mirëpo, bashkëkontraktuesi i kësaj pale mund të kërkojë prej saj që, brenda afatit të caktuar, por jo më të shkurtër se tridhjetë (30) ditë, të deklarohet se a mbetet pranë kontratës apo jo, sepse në të kundërtën do të konsiderojë se kontrata është shpallur e pavlefshme.

3. Në qoftë se pala e thirrur kontraktuese brenda afatit të lënë nuk deklarohet apo nëse deklaron se nuk mbetet pranë kontratës, konsiderohet se kontrata është shpallur e pavlefshme.

Neni 99
Pasoja e anulimit

1. Në rast se në bazë të kontratës se rrëzueshme që është anuluar është përmbushur diçka, duhet të bëhet kthimi; në rast se kjo është e pamundshme apo në rast se kthimi ndalohet nga natyra e asaj që është përmbushur, duhet të bëhet kompensimi përkatës në të holla.

2. Kompensimi në të holla jepet sipas çmimeve në kohën e kthimit ose në kohën e nxjerrjes së vendimit gjyqësor.

Neni 100
Përgjegjësia për anulimin e kontratës

Kontraktuesi, në anën e të cilit është shkaku i rrëzueshmërisë, i përgjigjet bashkë kontraktuesit për dëmin që pëson për shkak të anulimit të kontratës, nëse ky nuk ishte në dijeni dhe as që duhej të ishte në dijeni për ekzistimin e shkakut të rrëzueshmërisë së kontratës.

Neni 101
Përgjegjësia e personit me aftësi të kufizuar për të vepruar

Personi me aftësi të kufizuar për të vepruar përgjigjet për dëmin e shkaktuar me anulimin e kontratës, në qoftë se me dinakëri e ka bindur bashkë kontraktuesin e tij se është i aftë për të vepruar.

Neni 102
Shuarja e së drejtës së anulimit

1. E drejta për të kërkuar anulimin të një kontrate të rrëzueshme shuhet me skadimin e afatit prej një (1) viti nga dita kur të jetë ditur shkaku i rrëzueshmërisë, përkatësisht prej pushimit të dhunës.
2. Kjo e drejtë në çdo rast shuhet me skadimin e afatit prej tri (3) vitesh nga dita e lidhjes së kontratës.

NËNKREU 5

KONTRATAT E DYANSHME DETYRUESE

I. PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT MATERIALE DHE JURIDIKE TË PËRMBUSHJES

Neni 103
Përgjegjësia për të metat materiale dhe juridike

1. Te kontrata me shpërblim secili kontraktues përgjigjet për të metat materiale të mos përmbushjes së vet.
2. Kontraktuesi përgjigjet edhe për të metat juridike të përmbushjes dhe ka për detyrë të mbrojë palën tjetër nga të drejtat dhe kërkesat e personave të tretë me të cilat e drejta e saj do të përjashtohet ose kufizohet.
3. Lidhur me këto detyrime të bartësve përshtatshëmrisht zbatohen dispozitat e këtij ligji për përgjegjësitë e shitësit për të metat materiale dhe juridike, në qoftë se për rastin e caktuar nuk është parashikuar ndryshe.

II. KUNDËRSHTIMI I MOSPËRMBUSHJES SË KONTRATËS

Neni 104
Rregullat e përmbushjes së njëkohshme

1. Në kontratat e dyanshme asnjëra palë nuk e ka për detyrë ta përmbushë detyrimin e vet në qoftë se pala tjetër nuk e përmbush, ose nuk është e gatshme që njëkohësisht ta përmbushë detyrimin e saj, me përjashtim kur është kontraktuar diçka tjetër ose është caktuar me ligj apo kur rrjedh diçka tjetër nga vetë natyra e punës.

2. Mirëpo, në qoftë se në gjykatë njëra nga palët thekson se nuk e ka për detyrë ta përmbushë detyrimin e vet, gjersa edhe pala tjetër nuk e përmbush të vetin, gjykata do t'i urdhërojë që ta përmbushë detyrimin e saj kur pala tjetër ta përmbushë të vetin.

Neni 105

Kur përmbushja e detyrimit të njëres palë bëhet e pasigurt

1. Në qoftë se është kontraktuar që së pari njëra palë ta përmbushë detyrimin e saj, e më vonë, pas lidhjes së kontratës, rrethanat materiale të palës tjetër keqësohen deri në atë masë saqë është e pasigurt nëse ajo do të mund ta përmbushë detyrimin e saj, ose nëse kjo pasiguri del nga shkaqet tjera serioze, atëherë pala që është detyruar ta përmbushë e para detyrimin e saj, mund ta shtyjë përmbushjen e tij gjersa pala tjetër mos ta përmbushë detyrimin e vet, apo derisa të mos të japë sigurim të mjaftueshëm se do ta përmbushë atë.

2. Kjo vlen edhe kur rrethanat materiale të palës tjetër kanë qenë në të njëjtën masë të vështira, qysh para lidhjes së kontratës, në qoftë se bashkë kontraktuesi i saj për këtë nuk ishte në dijeni e as që duhej të ishte në dijeni.

3. Në raste të tilla, pala që është detyruar që e para ta përmbushë detyrimin e vet mund të kërkojë që t'i jepet sigurimi brenda një afati të përshtatshëm, e pasi të kalojë ky afat pa rezultat, mund ta zgjidhë kontratën.

III. ZGJIDHJA E KONTRATËS PËR SHKAK TË MOSPËRMBUSHJES

Neni 106

Të drejtat e njëres palë kur pala tjetër nuk e përmbushë detyrimin saj

Në kontratat e dyanshme, kur njëra palë nuk e përmbushë detyrimin e saj, pala tjetër mundet, në qoftë se nuk është caktuar diç tjetër, të kërkojë përmbushjen e detyrimit ose, në kushtet të parashikuara në nenet e mëposhtëm, ta zgjidhë kontratën me deklaratë të thjeshtë, në qoftë se zgjidhja e kontratës nuk krijohet sipas vetë ligjit. Në çdo rast ka të drejtë në shpërblimin e dëmit.

Neni 107

Kur përmbushja brenda afatit është element thelbësor i kontratës

1. Kur përmbushja e detyrimit brenda afatit të caktuar është element thelbësor i kontratës, ndërsa debitori nuk e përmbush detyrimin brenda këtij afati, kontrata zgjidhet sipas vetë ligjit.

2. Kreditori mund ta mbajë kontratën në fuqi, në qoftë se pas skadimit të afatit, pa shtyrje e njofton debitorin se kërkon përmbushjen e kontratës.

3. Kur kreditori e ka kërkuar përmbushjen, por kjo nuk është realizuar brenda afatit të arsyeshëm, mund të deklarojë zgjidhjen e kontratës.

4. Këto rregulla vlejné si në rastin kur palët kontraktuese kanë parashikuar që kontrata të konsiderohet e zgjidhur në qoftë se nuk do të përmbushet brenda afatit të caktuar, ashtu edhe kur përmbushja e kontratës brenda afatit të caktuar është element thelbësor i kontratës sipas vetë natyrës së punës.

Neni 108

Kur përmbushja e detyrimit brenda afatit nuk është element thelbësor i kontratës

1. Kur përmbushja e detyrimit brenda afatit të caktuar nuk është element thelbësor i kontratës, debitori mban të drejtën që edhe pas skadimit të afatit ta përmbushë detyrimin e tij, kurse kreditori të kërkojë përmbushjen e saj.

2. Në qoftë se kreditori dëshiron ta zgjidhë kontratën duhet detyrimisht t'i lejë debitorit një afat të ri të përshtatshëm për përmbushjen e detyrimit.

3. Në qoftë se debitori nuk e përmbush detyrimin brenda afatit të ri krijohen të njëjtat pasoja sikurse kur afati është element thelbësor i kontratës.

Neni 109

Zgjidhja e kontratës pa lënien e afatit të ri

Kreditori mund ta zgjidhë kontratën pa i lënë debitorit afat të ri për përmbushjen e detyrimit në qoftë se nga qëndrimi i debitorit del se ai detyrimin e tij nuk do ta përmbushë as në afatin e ri.

Neni 110

Zgjidhja e kontratës para skadimit të afatit

Kur para skadimit të afatit për përmbushjen e detyrimit del e qartë se njëra palë nuk do ta përmbushë detyrimin e saj nga kontrata, pala tjetër mund ta zgjidhë kontratën dhe të kërkojë shpërblimin e dëmit.

Neni 111

Zgjidhja e kontratës me detyrime të vazhdueshme

1. Kur në kontratën me detyrime të vazhdueshme njëra palë nuk përmbush një detyrim, pala tjetër mundet brenda një afati të arsyeshëm, ta zgjidhë kontratën lidhur me të gjitha detyrimet e ardhshme, në qoftë se nga rrethanat konkrete del e qartë se as ato nuk do të përmbushen.

2. Pala mund ta zgjidhë kontratën jo vetëm sa u përket detyrimeve të ardhshme, por edhe sa u përket detyrimeve të përmbushura, po qe se përmbushja e tyre pa përmbushjen e atyre që kanë mbetur nuk ka interes për te.

3. Debitori mund ta mbajë kontratën, në qoftë se jep sigurimin përkatës.

Neni 112

Detyrimi i njoftimit

Kreditori i cili për shkak të mos përmbushjes së detyrimit të debitorit e zgjidh kontratën, ka për detyrë që këtë t'ia komunikojë debitorit pa shtyrje.

Neni 113

Kontrata që nuk mund të zgjidhet

Kontrata nuk mund të zgjidhet për shkak të mos përmbushjes së pjesës me vlerë të vogël të detyrimit.

Neni 114

Pasojat juridike të zgjidhjes

1. Me zgjidhjen e kontratës të dy palët lirohen nga detyrimet e tyre, me përjashtim të detyrimit për shpërblimin e dëmit eventual.

2. Në qoftë se njëra palë e ka përmbushur kontratën tërësisht ose pjesërisht, ka të drejtë që t'i kthehet ajo që ka dhënë.

3. Në qoftë se të dy palët kanë të drejtë të kërkojnë kthimin e asaj që kanë dhënë, kthimet reciproke bëhen sipas rregullave për përmbushjen e kontratave të dyanshme.

4. Secila palë i ka borxh tjetrës shpërblimin për dobitë që ka pasur në ndërkohë prej asaj që e ka për detyrë ta kthejë ose ta shpërblejë.

5. Pala e cila kthen të hollat ka për detyrë të paguajë kamatëvonesën që nga dita kur e ka marrë pagesën.

Neni 115 Deklarimi i zgjidhjes

Zgjidhja bëhet me deklarin ndaj palës tjetër.

IV. ZGJIDHJA OSE REVIDIMI I KONTRATËS PËR SHKAK TË RRETHANAVE TË NDRYSHUARA

Neni 116 Klauzula Rebus Sic Stantibus

1. Në qoftë se pas lidhjes së kontratës krijohen rrethanat që e vështirësojnë përmbushjen e detyrimit të njëres palë, apo në qoftë se për shkak të tyre nuk mund të realizohet qëllimi i kontratës, e si në njërin, ashtu edhe në rastin tjetër në atë masë sa që del e qartë se kontrata nuk i përgjigjet më asaj që është pritur nga palët kontraktuese dhe se sipas vlerësimit të përgjithshëm do të ishte e padrejtë të mbahet në fuqi e tillë siç është, pala të cilës i është vështirësuar përmbushja e detyrimit, përkatësisht pala e cila për shkak të rrethanave të ndryshuara nuk mund ta realizojë qëllimin e kontratës, mund të kërkojë që kontrata të zgjidhet apo të ndryshohet.

2. Zgjidhja e kontratës nuk mund të kërkohe në qoftë se pala thirret në rrethana të ndryshuara, ka pasur për detyrë që në kohën e lidhjes së kontratës të marrë në konsiderim këto rrethana ose ka mundur që këto t'i evitojë apo t'i përballojë.

3. Pala që kërkon zgjidhjen e kontratës nuk mund të thirret në rrethana të ndryshuara që janë shkaktuar pas skadimit të afatit të caktuar për përmbushjen e detyrimit të saj.

4. Kontrata nuk do të zgjidhet në qoftë se pala tjetër ofron ose pranon që kushtet përkatëse të kontratës të ndryshohen në mënyrë të drejtë.

5. Në qoftë se është deklaruar zgjidhja e kontratës, gjykata me kërkesë të palës tjetër, do ta detyrojë palën që e ka kërkuar zgjidhjen t'ia shpërblejë palës tjetër pjesën e dëmit të caktuar në mënyrë të drejtë, të cilën e pëson për këtë.

Neni 117 Detyrimi i njoftimit

Pala që është e autorizuar, që për shkak të ndryshimit të rrethanave të kërkojë zgjidhjen ose ndryshimin e kontratës, ka për detyrë që për qëllimin e saj ta njoftojë palën tjetër, posa të këtë mesuar se janë shkaktuar rrethanat e tilla. Në qoftë se këtë nuk e bën, përgjigjet për dëmin që ka pësuar pala tjetër për shkak se kërkesa nuk i është komunikuar me kohë.

Neni 118 Rrethanat me rëndësi për vendimin e gjykatës

Kur vendos për zgjidhjen e kontratës, përkatësisht për ndryshimin e saj gjykata udhëhiqet nga parimet e qarkullimit të ndershëm, duke pasur kujdes sidomos për qëllimin e kontratës, për rrezikun e zakonshëm të kontratës, për interesin e përgjithshëm, si dhe për interesat e të dy palëve.

Neni 119

Heqja dorë nga e drejta për tu thirrur në rrethana të ndryshuara

Palët mundën me kontratë që më parë të heqin dorë nga e drejta për tu thirrur në rrethanat përkatëse të ndryshuara, përveç nëse kjo është në kundërshtim me parimin e ndërgjegjshmërisë dhe të ndershmërisë.

V. PAMUNDËSIA E PËRMBUSHJES

Neni 120

Pamundësia e përmbushjes për të cilën nuk përgjigjet asnjëra palë

1. Kur përmbushja e detyrimit e njëres palë në kontratën e dyanshme është bërë e pamundur për shkak të ngjarjes për të cilën nuk është përgjegjëse asnjëra as tjetra palë, shuhet edhe detyrimi i palës tjetër, e në qoftë se kjo ka përmbushur diç prej detyrimit të saj, mund të kërkojë kthimin sipas rregullave për kthimin e pasurimit të pabazë.
2. Në rast të pamundësisë së përmbushjes së pjesshme, për shkak të ngjarjes për të cilën nuk është përgjegjëse as njëra as pala tjetër, pala tjetër mund ta zgjidhë kontratën në qoftë se përmbushja e pjesshme nuk u përgjigjet nevojave të saj, përndryshe kontrata mbetet në fuqi, ndërsa pala tjetër ka të drejtë të kërkojë zvogëlimin proporcional të detyrimit të saj.

Neni 121

Pamundësia e përmbushjes për të cilën përgjigjet pala tjetër

1. Kur përmbushja e detyrimit të njëres palë në kontratën e dyanshme detyruese është bërë e pamundur për shkak të ngjarjes për të cilën përgjigjet pala tjetër, detyrimi i saj shuhet, ndërsa ajo rezervon kërkesat e veta kundrejt palës tjetër; kërkesa do të zvogëlohet për aq sa ka mundur të ketë dobi nga lirimi i detyrimit të vet.
2. Përveç kësaj, ajo duhet që t'i cedojë palës tjetër të gjitha të drejtat që do të kishte ndaj personave të tretë lidhur me objektin e detyrimit të vet përmbushja e të cilit është bërë e pamundur.
3. Në rast se përmbushja e detyrimeve bëhet e pamundshme për njëren palë në një kontratë dypalëshe për shkak të ngjarjes për të cilën kjo palë është përgjegjëse, pala tjetër mund të kërkojë kompensim për mos përmbushje ose tërheqje nga kontrata dhe të kërkojë shpërblimin e dëmit.

VI. DËMTIMI PËRTEJ MASE

Neni 122

Disproporcioni i hapur i dhënieve reciproke

1. Në qoftë se midis detyrimeve të palëve kontraktuese në kontratën e dyanshme detyruese ekziston në kohën e lidhjes së kontratës disproporcioni i hapur pala e dëmtuar mund të kërkojë edhe anulimin e kontratës, në qoftë se për vlerën e saktë atëherë nuk ka ditur dhe as që është dashur të dinte.
2. E drejta për të kërkuar anulimin e kontratës pushon me skadimin e një (1) viti nga lidhja e kontratës.
3. Heqja dorë që me pare nga kjo e drejtë nuk ka efekt juridik.
4. Kontrata do të mbetet në fuqi në qoftë se pala tjetër ofron plotësimin e dhënies deri në vlerën e plotë.

5. Për shkak të këtij disproporcioni nuk mund të kërkohet anulimi i kontratës aleatore të shitjes në ankandin publik, si dhe atëherë kur për sendin është dhënë çmimi i lartë për shkak të afinitetit të posaçëm.

Neni 123 **Kontratat me fajde**

1. Kontrata është nule kur dikush, duke shfrytëzuar gjendjen e nevojës ose gjendjen e vështirë materiale të tjetrit, përvojën e pamjaftueshme të tij mendjelehtësinë apo varësinë e tij, kontrakton për veten e tij ose për ndonjë të tretë dobinë që është haptazi në shpërpjesëtim me atë që ai i ka dhënë apo i ka bërë tjetrit, ose është detyruar të japë ose të bëjë.

2. Kuptimi i dispozitave të këtij ligji mbi pasojat e pavlefshmërisë dhe për pavlefshmërinë e pjeshme të kontratave zbatohen përshtatshëmrisht të kontratat me fajde.

3. Në qoftë se i dëmtuari kërkon që detyrimi i tij të zvogëlohet në një shumë të drejtë, gjykata do ta pranojë këtë kërkesë, po qe se kjo është e mundur dhe, në këtë rast, kontrata, me ndryshimin përkatës, mbetet në fuqi.

4. I dëmtuari mund të bëjë kërkesë për zvogëlimin e detyrimit në një shumë të drejtë brenda afatit prej pesë (5) vitesh nga lidhja e kontratës.

VII. KUSHTET E PËRGJITHSHME TË KONTRATËS

Neni 124 **Detyrimi**

1. Kushtet e përgjithshme të caktuara nga ana e një palë kontraktuese, qofshin ato të përmbajtura në kontratën formale apo të referuara nga kontrata, përbëjnë marrëveshje të veçanta ndërmjet palëve kontraktuese në të njëjtën kontratë dhe si rregull janë njësoj detyruese.

2. Kushtet e përgjithshme të kontratës duhet të shpallen sipas mënyrës së zakonshme.

3. Kushtet e përgjithshme e detyrojnë palën kontraktuese në rast se kanë qenë të njohura për te ose është dashur t'i njihje në rastin e lidhjes së kontratës.

4. Në rast të mospërputhjes ndërmjet kushteve të përgjithshme dhe marrëveshjeve të veçanta, vlejné këto të fundit.

Neni 125 **Nuliteti i disa dispozitave të kushteve të përgjithshme**

1. Janë nul dispozitat e kushteve të përgjithshme që janë në kundërshtim me vetë qëllimin e kontratës së lidhur ose me praktikën e mirë afariste, qoftë edhe kur kushtet e përgjithshme brenda të cilave bëjnë pjesë të jenë miratuar nga autoriteti kompetent.

2. Gjykata mund të refuzojë zbatimin e disa dispozitave të kushteve të përgjithshme që e privojné palën tjetër nga e drejta për të bërë kundërshtime ose apelim, ose të dispozitave në bazë të të cilave pala humbë të drejtën nga kontrata ose afatet, ose përndryshe janë të padrejta apo tepër rigoroze ndaj palës.

Neni 126
Kolizioni në mes të kushteve të përgjithshme

1. Nëse palët kanë arritur marrëveshje përveç se oferta dhe pranimi i saj i referohen kushteve të përgjithshme të cilat janë në kolizion në mes tyre, kontrata megjithatë konsiderohet e lidhur. Kushtet e përgjithshme janë pjesë e kontratës deri në atë masë sa janë të përbashkëta në substancë.

2. Sidoqoftë nuk mund të lidhet kontratë nëse njera palë:

2.1. paraprakisht ka bërë me dije, në mënyrë shprehimore, dhe jo përmes kushteve të përgjithshme, qëllimin e saj për të mos qenë pjesë e kontratës në bazë të paragrafit 1. të këtij neni; ose

2.2. pa vonesë të panevojshme, njofton palën tjetër për qëllimin e tillë.

VIII. CEDIMI I KONTRATAVE

Neni 127
Kushtet e cedimit

1. Secila palë në kontratën dypalëshe mundet po qe se për këtë jep pëlqimin pala tjetër t'ia cedojë kontratën personit të tretë i cili me këtë gjë bëhet titullar i të gjitha të drejtave dhe detyrimeve të tij që dalin nga kjo kontratë.

2. Me cedimin e kontratës, marrëdhënia kontraktuese ndërmjet ceduesit dhe palës tjetër kalon në pritësin dhe në palën tjetër në momentin kur pala tjetër ka pranuar cedimin; në rast se pëlqimi është dhënë më parë, cedimi konsiderohet se ka ndodhur kur pala tjetër është njoftuar për cedimin.

3. Pëlqimi për cedimin e kontratës është i vlefshëm vetëm në rast se është dhënë në formën e parashikuar me ligj për lidhjen e kontratës së ceduar.

4. Kuptimi i dispozitave të të drejtave të palëve në lidhje me kontratën e marrjes përsipër të borxhit vlen edhe ndaj cedimit të kontratave.

Neni 128
Përgjegjësia e cedentit

1. Cedenti i përgjigjet cesionarit për vlefshmërinë e kontratës së ceduar.

2. Ai nuk i garanton se pala tjetër do t'i përmbushë detyrimet e saja nga kontrata e ceduar, përveç nëse për këtë është detyruar veçanërisht.

3. Ai nuk i garanton po ashtu palës tjetër se cesionari do t'i përmbushë detyrimet nga kontrata, përveç nëse për këtë është detyruar veçanërisht.

Neni 129
Kundërshtimet

Pala tjetër mund t'i paraqes cesionarit të gjitha kundërshtimet nga kontrata e ceduar, si edhe ato që i ka nga marrëdhëniet tjera me të, por jo edhe kundërshtimet që i ka ndaj cedentit.

NËNKREU 6

EFEKTET E PËRGJITHSHME TË KONTRATËS

I. KRIJIMI I DETYRIMEVE PËR KONTRAKTUESIT

Neni 130

Efekti i kontratave midis kontraktuesve dhe pasardhësve të tyre

1. Kontrata krijon të drejta dhe detyrime për palët kontraktuese.
2. Kontrata krijon efekte të veta edhe për pasardhësit juridikë universal të palëve kontraktuese, përveç nëse është kontraktuar diçka tjetër apo nëse diçka tjetër rezulton nga vete natyra e kontratës.
3. Me kontratë mund të krijohet e drejta në dobi të personit të tretë.

II. KONTRATA NË DOBI TË PERSONIT TË TRETË

Neni 131

E drejta e drejtpërdrejtë e të tretit

1. Kur dikush kontrakton në emër të tij ndonjë kërkesë në dobi të personit të tretë, atëherë personi i tretë fiton të drejtën vetjake dhe të drejtpërdrejtë ndaj debitorit, në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër ose nuk del nga rrethanat e punës.
2. Kontraktuesi ka të drejtë të kërkojë që debitori të kryejë ndaj personit të tretë atë që është kontraktuar në dobi të atij personit të tretë.

Neni 132

Revokimi i dobive për personin e tretë

1. Kontraktuesi mund t'i revokojë ose ti ndryshojë dobitë për personin e tretë gjithnjë derisa personi i tretë të mos deklarojë se e pranon atë që është kontraktuar në dobi të tij.
2. Në qoftë se është kontraktuar se debitori do të përmbush atë për të cilën është detyruar në dobi të personit të tretë vetëm pas vdekjes së kontraktuesit, ky mundet deri atëherë, madje edhe me testamentin e tij, ta revokojë dobinë e kontraktuar për personin e tretë në qoftë se nga vetë kontrata ose nga rrethanat nuk del diçka tjetër.

Neni 133

Prapësimet e debitorit ndaj të tretit

Debitori mund t'i paraqesë personit të tretë të gjitha prapësimet që i ka ndaj kontraktuesit në bazë të kontratës me të cilën është kontraktuar përfitimi për të tretin.

Neni 134

Refuzimi i të tretit

Në qoftë se i treti e refuzon dobinë që është kontraktuar për te, apo nëse kontraktuesi e revokon, dobia i takon kontraktuesit po qe se diçka tjetër nuk është kontraktuar ose nuk del nga vetë natyra e punës.

Neni 135
Premtimi i veprimit të personit të tretë

1. Premtimi i bërë tjetrit se i treti do të kryejë ose do të lëshojë që të kryejë diçka, të tretin nuk e detyron, kurse premtuesi përgjigjet për dëmin që do të pësonte tjetri për shkak se i treti nuk donë të detyrohet që ta kryejë ose të lëshojë që të mos e kryejë veprimin e caktuar.
2. Premtuesi nuk do të përgjigjet në qoftë se i ka premtuar tjetrit se vetëm do të angazhohet tek personi i tretë që ky do të detyrohet që diçka të kryejë ose të lëshojë që të kryejë, kurse në këtë nuk ka pasur sukses përkundër gjithë angazhimit të nevojshëm.

KREU 2

SHKAKTIMI I DËMIT

NËNKREU 1
DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 136
Bazat e përgjegjësisë

1. Kush i shkakton tjetrit dëm ka për detyrë ta kompensojë, përveç nëse vërtetohet se dëmi është shkaktuar pa fajin e tij.
2. Për dëmin nga sendet ose nga veprimtaritë, nga të cilat rrjedhë rreziku i shtuar i dëmit për rrethin përgjigjet pavarësisht nga faji.
3. Për dëmin, pavarësisht nga faji mbahet përgjegjësia edhe në rastet tjera të parashikuara me ligj.

Neni 137
Dëmi

Dëmi është zvogëlimi i pasurisë së dikujt (dëm i zakonshëm) dhe pengimi i rritjes së saj (fitimi i humbur), si dhe shkaktimi tjetrit i dhembjes fizike, vuajtjes psikike ose frikës (dëmi jo material).

Neni 138
Kërkesa për mënjanimin e rrezikut të dëmit

1. Kushdo mund të kërkojë prej tjetrit që të mënjanojë burimin e rrezikut të dëmit të rëndësishëm që i kanoset atij ose numrit të pacaktuar njerëzish si dhe të përmbahet nga veprimtaritë nga të cilat rezulton trazimi ose rreziku i dëmit në qoftë se lindja e trazimit ose e dëmit nuk mund të parandalohet me masa përkatëse.
2. Gjykata do të urdhërojë sipas kërkesës së personit të interesuar që të ndërmerren masat përkatëse për parandalimin e shkakimit të dëmit ose të shqetësimit, ose të evitohet burimi i rrezikut, me shpenzime të mbajtësit të burimit të rrezikut, në qoftë se ky vetë nuk e bën këtë.
3. Në qoftë se dëmi shkaktohet në ushtrimin e veprimtarisë me interes të përgjithshëm, për të cilën është marrë leja e organit kompetent, mund të kërkohet vetëm shpërblimi i dëmit që i tejkalon kufijtë e rëndomtë.
4. Mirëpo edhe në këtë rast mund të kërkohet ndërmarrja e masave shoqërisht të arsyeshme për parandalimin e shkakimit të dëmit apo për zvogëlimin e tij.

Neni 139

Kërkesa që të pushohet me shkeljen e të drejtave të personalitetit

1. Secili ka të drejtë të kërkojë nga gjykata ose nga organi tjetër kompetent të urdhërojë pushimin e veprimit që e shkel integritetin e personalitetit të njeriut të jetës personale e familjare e të drejtave të tjera të personalitetit të tij.
2. Gjkata, përkatësisht organi tjetër kompetent mund të urdhërojë që të pushojë veprimi nën kërcënimin e pagimit të një shume të caktuar të hollash, të caktuara gjithsejtë ose në periudha të kohës në dobi të të dëmtuarit.

NËNKREU 2

PËRGJEGJËSIA NË BAZË TË FAJËSISË

Neni 140

Ekzistimi i fajësisë

Fajësia ekziston kur dëmtuesi e ka shkaktuar dëmin me dashje ose nga pakujdesia.

Neni 141

Personat të cilët nuk janë përgjegjës

1. Personi i cili për shkak të sëmundjes psikike, të zhvillimit të metë mendor apo të shkaqeve të tjera nuk është i aftë të gjykojë, nuk përgjigjet për dëmin e shkaktuar, përveç nëse provohet që dëmin e ka shkaktuar në kohën kur ka qenë i aftë për të gjykuar.
2. Kush i shkakton dëm tjetrit në gjendje të paaftësisë së përkohshme për gjykim, është përgjegjës për atë, përveç nëse provon se pa fajin e tij është sjellë në një gjendje të tillë.
3. Në qoftë se në këtë gjendje është sjellë me faj të dikujt, për dëmin do të përgjigjet ai që e ka sjellë në gjendje të tillë.

Neni 142

Përgjegjësia e të miturit

1. I mituri deri në moshën shtatë vjeç nuk përgjigjet për dëmin të cilin e shkakton.
2. I mituri prej moshës shtatë (7) vjeçare, deri në moshën katërbëdhjetë (14) vjeçare, nuk përgjigjet për dëmin e shkaktuar, përveç në qoftë se provohet se gjatë shkaktimit të dëmit ka qenë i aftë për të gjykuar.
3. I mituri mbasi t'i ketë mbushur katërbëdhjetë (14) vjet përgjigjet sipas rregullave të përgjithshme për përgjegjësinë për dëmin.

Neni 143

Mbrojtja e nevojshme, gjendja e nevojës, mënjanimi i dëmit nga tjetri

1. Kush në mbrojtje të nevojshme i shkakton dëm sulmuesit nuk e ka për detyrë ta shpërblejë dëmin, përveç në rastin e tejkalimit të mbrojtjes së nevojshme.
2. Në qoftë se dikush e shkakton dëmin në gjendje të nevojës ekstreme, i dëmtuari mund të kërkojë shpërblim nga personi që është fajtor për shkaktimin e rrezikut të dëmit ose nga personat nga të cilët është mënjanuar dëmi, por nga këta të fundit jo më tepër se sa kanë pasur përfitim nga kjo.

3. Kush pëson dëm duke mënjanuar prej tjetrit rrezikun e dëmit ka të drejtë të kërkojë prej tij shpërblimin e atij dëmi të cilit i është ekspozuar me arsye.

Neni 144
Vetë ndihma e lejuar

1. Kush në rastin e vetë ndihmës së lejuar i shkakton dëm personit i cili e ka shkaktuar nevojën e vetë ndihmës nuk ka për detyrë ta shpërblejë.

2. Me vetë ndihmë të lejuar nënkuptohet e drejta e çdo personi për të mënjanuar shkeljen e të drejtës kur kanoset rreziku i drejtpërdrejtë, në qoftë se një mbrojtje e tillë është e domosdoshme dhe nëse mënyra e mënjanimit të cenimi të së drejtës i përgjigjet rrethanave në të cilat shkaktohet rreziku.

Neni 145
Pëlqimi i të dëmtuarit

1. Kush në dëm të vet i lejon tjetrit ndërmarrjen e ndonjë veprimi, nuk mund të kërkojë prej tij shpërblimin e dëmit të shkaktuar nga ky veprim.

2. Është e pavlefshme deklarata e të dëmtuarit me të cilën e ka dhënë pëlqimin që t'i shkaktohet dëmi me veprimin e ndaluar me ligj.

NËNKREU 3

PËRGJEGJËSIA PËR TJETRIN

Neni 146
Personat me sëmundje mendore dhe me të meta në zhvillimin mendor

1. Për dëmin të cilit e shkakton personi i cili për shkak të sëmundjes mendore ose të zhvillimit mendor të metë ose të shkaqeve të tjera nuk është i aftë për të gjykuar, përgjigjet ai i cili në bazë të ligjit ose të vendimit të organit kompetent ose të kontratës ka për detyrë të bëjë mbikëqyrjen e tij.

2. Ai mund të lirohet nga përgjegjësia në qoftë se provon se e ka kryer mbikëqyrjen për të cilën është i detyruar, apo se dëmi do të shkaktohej edhe me kryerjen e kujdesshme të mbikëqyrjes.

Neni 147
Përgjegjësia e prindërve

1. Prindërit përgjigjen për dëmin që i shkakton tjetrit fëmija i tyre deri në moshën shtatë vjeçare, pavarësisht nga fajti i tij.

2. Ata lirohen nga përgjegjësia nëse ekzistojnë shkaqet për përjashtimin e përgjegjësisë sipas rregullave për përgjegjësinë pavarësisht nga fajti.

3. Ata nuk përgjigjen në qoftë se dëmi është shkaktuar gjersa fëmija i është besuar personit tjetër dhe në qoftë se ky person është përgjegjës për dëmin.

4. Prindërit përgjigjen për dëmin që i shkakton tjetrit fëmija i mitur i tyre që ka mbushur moshën shtatë vjeç, përveç nëse provojnë se dëmi është shkaktuar pa fajin e tyre.

Neni 148
Përgjegjësia solidare

Në qoftë se përveç prindërve përgjigjet për dëmin edhe fëmija, përgjegjësia e tyre është solidare.

Neni 149
Përgjegjësia e personit tjetër për të miturin

1. Për dëmin të cilin ia shkakton tjetrit i mituri derisa ndodhet nën mbikëqyrjen e kujdestarit, shkollës ose institucionit tjetër, përgjigjet kujdestari, shkolla, përkatësisht institucioni tjetër, përveç nëse provojnë se mbikëqyrjen e kanë kryer sipas mënyrës në të cilën kanë qenë të detyruar, apo se dëmi do të shkaktohej edhe me kryerjen e kujdesshme të mbikëqyrjes.
2. Në qoftë se për dëmin përgjigjet edhe i mituri, përgjegjësia është solidare.

Neni 150
Përgjegjësia e veçantë e prindërve

1. Në qoftë se detyra e mbikëqyrjes mbi personin e mitur nuk bie mbi prindërit, por mbi ndonjë person tjetër, i dëmtuari ka të drejtë të kërkojë shpërblimin nga prindërit kur dëmi është krijuar për shkak të edukatës së keqe të të miturit, shembujve të këqij ose të shprehive familjare të cilat ia kanë dhënë prindërit ose kur edhe ashtu dëmi mund t'i dedikohet fajit të prindërve.
2. Personi në të cilin në këtë rast bie përgjegjësi e mbikëqyrjes ka të drejtë të kërkojë nga prindërit që t'ia shpërblejnë shumën e paguar, në qoftë se ai ia ka paguar shpërblimin dëmtuesit.

Neni 151
Përgjegjësia në bazë të drejtshmërisë

1. Në rast se shkaktohet dëmi, të cilën e ka shkaktuar personi, i cili për atë dëm nuk ka qenë përgjegjës, ndërsa shpërblimi nuk mund të nxirret nga personi, i cili e ka pasur për detyrë të kryejë mbikëqyrjen mbi te, gjykata mundet, kur këtë e kërkon drejtshmëria, e sidomos duke marrë parasysh gjendjen materiale të dëmtuesit dhe të të dëmtuarit, ta gjykojë dëmtuesin që ta shpërblejë dëmin tërësisht ose pjesërisht.
2. Në qoftë se dëmin e ka shkaktuar i mituri me aftësi për të gjykuar, i cili nuk është në gjendje ta shpërblejë, gjykata mundet, kur këtë e kërkon drejtshmëria, e sidomos duke marrë parasysh gjendjen materiale të prindërve dhe të dëmtuesit, t'i detyrojë prindërit ta shpërblejnë dëmin, tërësisht ose pjesërisht.

NËNKREU 4

PËRGJEGJËSIA E PUNËDHËNËSIT PËR PUNËMARRËSIT

Neni 152
Përgjegjësia e punëdhënësit

1. Personi juridik ose fizik me të cilin punonjësi ka punuar në kohën e shkakimit të dëmit është përgjegjës për dëmin e shkaktuar ndaj personit të tretë nga punonjësi gjatë punës apo në lidhje me punën, përveç nëse provohet se punonjësi ka vepruar ashtu siç ka qenë e nevojshme në rrethanat konkrete.
2. Pala e dëmtuar ka të drejtë të kërkojë shpërblimin e dëmit drejtpërdrejt nga punonjësi në rast se dëmin e ka shkaktuar me dashje.
3. Secili person që dëmshpërblen palën e dëmtuar për dëmin e shkaktuar nga punonjësi me dashje apo nga pakujdesia e rende ka të drejtë të kërkojë kthimin e shumës së paguar nga punonjësi.
4. Kjo e drejtë shuhet gjashtë (6) muaj pas ditës së pagesës së kompensimit.

5. Me dispozitën e paragrafit 1. të këtij neni nuk preket në rregullat e përgjegjësive për dëmin e shkaktuar nga sendet e rrezikshme ose nga veprimtaritë e rrezikshme.

Neni 153

Përgjegjësia e personit juridik për dëmin e shkaktuar nga organi i tij

1. Personi juridik përgjigjet për dëmin të cilin organi i tij ia shkakton personit të tretë gjatë ushtrimit ose lidhur me ushtrimin e funksioneve të tij.
2. Në qoftë se për rastin e caktuar nuk është parashikuar ndryshe me ligj, personi juridik ka të drejtë në shpërblim nga personi i cili e ka shkaktuar dëmin me dashje ose nga pakujdesia e rëndë.
3. Kjo e drejtë parashkruhet brenda afatit prej gjashtë (6) muajsh nga dita e pagimit të shpërblimit të dëmit.

NËNKREU 5

PËRGJEGJËSIA PËR DËMIN NGA SENDI I RREZIKSHËM OSE NGA VEPRIMTARIA E RREZIKSHME

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 154

Prezumimi i kauzalitetit

Dëmi i shkaktuar lidhur me sendin e rrezikshëm, përkatësisht me veprimtarinë e rrezikshme konsiderohet se rrjedh nga ky send, përkatësisht nga kjo veprimtari, përveç nëse provohet se ato nuk kanë qenë shkak i dëmit.

Neni 155

Kush përgjigjet për dëmin

Për dëmin nga sendi i rrezikshëm përgjigjet zotëruesi i saj, kurse për dëmin nga veprimtaria e rrezikshme përgjigjet personi që merret me të.

Neni 156

Marrja e kundërligjshme e sendit të rrezikshëm nga zotëruesi

Në qoftë se pronarit i është marre sendi i rrezikshëm në mënyrë të kundërligjshme, për dëmin që rrjedh nga kjo, nuk përgjigjet ai, por ai që ia ka marre sendin e rrezikshëm, në qoftë se pronari nuk është përgjegjës për këtë.

Neni 157

Dorëzimi i sendit personit të tretë

1. Në vend të pronarit të sendit, dhe njësojë si ai, përgjigjet personi të cilit pronari ia ka besuar sendin që të shërbehet me te, ose personi i cili përndryshe e ka për detyrë ta mbikëqyrë, ndërsa nuk ndodhet në punë te ai.
2. Përveç tij do të përgjigjet edhe pronari i sendit, po qe se dëmi ka rrjedhë nga ndonjë e metë e fshehur ose nga veçoria e fshehur e sendit për të cilën pronari nuk ia ka tërhequr vëmendjen.
3. Në këtë rast personi përgjegjës i cili ia ka paguar shpërblimin dëmtuesit ka të drejtë të kërkojë shumën e plotë të saj nga pronari.

4. Pronari i sendit të rrezikshëm i cili ia ka besuar atë personit që nuk është i aftësuar apo nuk është i autorizuar të manipulojë me atë, përgjigjet për dëmin që rrjedhë nga ky send.

Neni 158 **Lirimi nga përgjegjësia**

1. Zotëruesi lirohet nga përgjegjësia në rast se provohet se dëmi rrjedh nga ndonjë shkak që ka ndodhur jashtë sendit dhe efekti i të cilit nuk ka mundur të parashihet, të mënjanohet ose të evitohet.

2. Zotëruesi i sendit lirohet nga përgjegjësia edhe në rast se provohet se dëmi është shkaktuar vetëm nga veprimi i palës së dëmtuar ose i personit të tretë gjë të cilën ai nuk ka mundur të parashihte dhe pasojat e të cilit nuk ka mundur t'i shmangë ose t'i mënjanoje.

3. Zotëruesi lirohet nga përgjegjësia pjesërisht në rast se pala e dëmtuar pjesërisht ka kontribuar në shkaktimin e dëmit.

4. Në rast se në shkaktimin e dëmit ka kontribuar pjesërisht personi i tretë, ky person i përgjigjet palës së dëmtuar solidarisht bashkë me zotëruesin e sendit.

5. Personi që e ndihmon zotëruesin në përdorimin e sendit nuk konsiderohet si person i tretë.

II. PËRGJEGJËSIA PËR MJETET MOTORIKE (AUTOMJETET)

Neni 159 **Përgjegjësia në rast aksidenti të shkaktuar nga mjetet motorike në lëvizje**

1. Në rast aksidenti të shkaktuar nga mjete motorik në lëvizje që është shkaktuar vetëm për faj të një zotëruesi zbatohen rregullat për përgjegjësinë në bazë të fajit.

2. Në qoftë se ekziston faji i dyanshëm, secili zotëruesi i mjetit motorik përgjigjet për dëmin e tërësishëm që e kanë pësuar ata përpjesëtimisht me shkallën e fajit të tyre.

3. Në qoftë se nuk ka fajësi në asnjërën anë, zotëruesi i mjetit motorik përgjigjet në pjesë të barabarta, në qoftë se rregullat e drejtshëmërisë nuk kërkojnë diç tjetër.

4. Për dëmin që e pësojnë personat e tretë zotëruesit e mjeteve motorike përgjigjen solidarisht.

III. PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT E PRODUKTEVE

Neni 160 **Përgjegjësia e prodhuesit për të metat e sendit**

1. Kush vë në qarkullim ndonjë send të cilin e ka prodhuar e që për shkak të ndonjë të mete për të cilën ai nuk ka ditur që përbën rrezik dëmi për personat ose për sendet përgjigjet për dëmin që do të krijohej për shkak të kësaj të mete.

2. Prodhuesi përgjigjet edhe për cilësitë e rrezikshme të sendeve në qoftë se nuk ka ndërmarrë çdo gjë që nevojitet për dëmin të cilin ka mundur ta parashihte ta parandalojë me anë të paralajmërimit në ambalazh të sigurt ose me ndonjë masë tjetër përkatëse.

NËNKREU 6

RASTET E VEÇANTA TË PËRGJEGJËSISË

Neni 161

Përgjegjësia për shkak të akteve terroriste, demonstratave ose manifestimeve publike

Shteti ose personi që është dashur të parandalojë këtë sipas dispozitave në fuqi, është përgjegjës për dëmin e shkaktuar nga vdekja ose lëndimi fizik si rezultat i akteve të terrorizmit ose gjatë demonstratave dhe manifestimeve publike.

Neni 162

Përgjegjësia e organizatorëve të manifestimeve

Organizatori i tubimit të një numri të madh njerëzish në ambiente të mbyllura apo të hapura përgjigjet për dëmin e krijuar me vdekjen ose me lëndimin trupor që pëson dikush për shkak të rrethanave të jashtëzakonshme që mund të krijohen në situatat e tilla siç janë lëkundja e masës, çrregullimet e përgjithshme.

Neni 163

Përgjegjësia për zotëruesin e kafshës

1. Zotëruesi i kafshës së rrezikshme është përgjegjës për dëmin e shkaktuar prej saj.
2. Zotëruesi i kafshës shtëpiake është përgjegjës për dëmin e shkaktuar prej saj, përveç nëse provohet se zotëruesi ka treguar kujdesin dhe mbikëqyrjen e nevojshme.

Neni 164

Përgjegjësia e zotëruesit të ndërtesës

Zotëruesi i ndërtesës ose i hapësirës nga e cila ka rënë objekti, është përgjegjës për dëmin e shkaktuar në rast se një objekt i vendosur në mënyrë të rrezikshme ose objekti i hedhur bie nga ndërtesa.

Neni 165

Përgjegjësia për shembjen e ndërtimit

Zotëruesi i ndërtimit është përgjegjës për dëmin e shkaktuar në rast se pjesë të një ndërtimi shemben ose rrëzohen, përveç nëse provohet se ngjarja nuk ka qenë rezultat i cilësisë së papërshtatshme të ndërtimit dhe se zotëruesi ka bërë çdo gjë për të shmangur rrezikun.

Neni 166

Përgjegjësia për shkak të refuzimit të dhënies së ndihmës së domosdoshme

1. Kush pa pasur rrezik për vete e refuzon dhënien e ndihmës personit, jeta ose shëndeti i të cilit janë rrezikuar haptazi, përgjigjet për dëmin që është shkaktuar nga kjo, në qoftë se ai këtë dëm sipas rrethanave të rastit është dashur ta parashikonte.
2. Në qoftë se e kërkon drejtshmëria, gjykata mund ta ketë parasysh masën e shpërblimit të dëmit.

Neni 167

Përgjegjësia lidhur me detyrimin e lidhjes së kontratës

Personi i cili sipas ligjit është i detyruar të lidhë ndonjë kontratë, ka për detyrë ta shpërblejë dëmin, në qoftë se me kërkesë të personit të interesuar nuk e lidhë këtë kontratë pa vonesë.

Neni 168
Përgjegjësia lidhur me ushtrimin e punëve me interes të përgjithshëm

Organizatrat që ushtrojnë veprimtari komunale ose ndonjë veprimtari tjetër të ngjashme me interes publik përgjigjen për dëmin në qoftë se pa shkak të arsyeshëm ndërprejnë ose kryejnë jo me rregull shërbimin.

NËNKREU 7

SHPËRBLIMI I DËMIT

I. SHPËRBLIMI I DËMIT MATERIAL

Neni 169
Rivendosja e gjendjes së mëparshme dhe shpërblimi në të holla

1. Personi përgjegjës ka për detyrë ta rivendosë gjendjen e cila ka qenë para se të shkaktohet dëmi.
2. Në qoftë se rivendosja e gjendjes së mëparshme nuk e mënjanon plotësisht dëmin, personi përgjegjës ka për detyrë që për pjesën tjetër të dëmit të japë shpërblimin në të holla.
3. Kur rivendosja e gjendjes së mëparshme nuk është e mundur, apo kur gjykata konsideron se nuk është e domosdoshme që këtë ta bëjë personi përgjegjës, gjykata do të caktojë që ai t'ia paguajë të dëmtuarit shumën përkatëse në të holla në emër të shpërblimit të dëmit.
4. Gjukata do t'i gjykojë të dëmtuarit shpërblimin në të holla kur ai këtë e kërkon, me përjashtim kur rrethanat e rastit konkret e arsyetojnë rivendosjen e gjendjes së mëparshme.

Neni 170
Kur arrin për pagesë detyrimi i shpërblimit

Detyrimi i shpërblimit të dëmit konsiderohet se ka arritur, për pagesë që nga momenti i shkakimit të dëmit.

Neni 171
Shpërblimi në rast të shkatërrimit të sendeve të marruara në mënyrë të palejueshme

Pronarit të sendit të marrur në mënyrë të palejueshme i takon e drejta për shpërblimin e dëmit edhe kur sendi është shkatërruar për shkak të fuqisë madhore.

Neni 172
Shpërblimi në formë të rentës në të holla

1. Në rast të vdekjes, të lëndimit trupor ose të dëmtimit të shëndetit, shpërblimi caktohet, sipas rregullës, në formë të rentës në të holla, për gjithë jetën ose për një kohë të caktuar.
2. Renta në të holla e gjykuar në emër të shpërblimit të dëmit paguhet për çdo muaj përpara, në qoftë se gjykata nuk cakton diç tjetër.
3. Kreditori ka të drejtë të kërkojë sigurim të nevojshëm për pagimin e rentës, përveç nëse kjo sipas rrethanave të rastit nuk do të ishte e arsyeshme.

4. Në qoftë se debitori nuk e jep sigurimin të cilin e cakton gjykata, kreditori ka të drejtë të kërkojë që në vend të rentës t'i paguhet një shumë e përgjithshme, lartësia e të cilit do të caktohet sipas lartësisë së rentës dhe kohëzgjatjes së mundshme të jetës së kreditorit, me zbritje të kamatave përkatëse.

5. Për shkaqe serioze kreditori mundet edhe në raste të tjera të kërkojë menjëherë ose më vonë, që në vend të rentës t'i paguhet një shumë e përgjithshme.

II. VËLLIMI I SHPËRBLIMIT TË DËMIT MATERIAL

Neni 173

Dëmi i real dhe fitimi i humbur

1. I dëmtuari ka të drejtë si për shpërblimin e dëmit të rëndomtë, ashtu edhe për shpërblimin e fitimit të humbur.

2. Lartësia e shpërblimit të dëmit caktohet sipas çmimeve në kohën e nxjerrjes së vendimit gjyqësor, përveç nëse me ligj parashihet diçka tjetër.

3. Gjatë vlerësimit të lartësisë së fitimit të humbur merret në konsiderim fitimi që ka mundur të pritej në mënyrë të bazuar sipas rrjedhjes së rregullt të gjërave ose sipas rrethanave të veçanta, e realizimi i të cilit është penguar nga veprimi i dëmtuesit ose nga lëshimi që të ndërmerret veprimin.

4. Kur sendi është shkatërruar ose dëmtuar me vepër penale të kryer me dashje, gjykata mund të caktojë lartësinë e shpërblimit sipas vlerave që ka pasur sendi për të dëmtuarin.

Neni 174

Shpërblimi i plotë

Gjykata, duke marrë parasysh edhe rrethanat që janë shkaktuar pas shkaktimit të dëmit, do të gjykojë shpërblimin në një shumë e cila është e nevojshme që gjendja materiale e të dëmtuarit të sillet në atë gjendje në të cilën do të kishte qenë po të mos kishte veprim dëmtues ose mosveprim.

Neni 175

Zvogëlimi i shpërblimit

1. Gjykata mundet, duke pasur kujdes për gjendjen materiale të të dëmtuarit, ta gjykojë personin përgjegjës ta paguajë shpërblimin më të vogël nga shuma e dëmit, në qoftë se dëmi nuk është shkaktuar as me dashje e as nga pakujdesia rende, ndërsa personi përgjegjës është në gjendje të rende materiale, kështu që pagimi i shumës së plotë do ta sjellte në skamje.

2. Në qoftë se dëmtuesi ka shkaktuar dëm duke punuar diç për dobi të të dëmtuarit, gjykata mund të caktojë shpërblim më të vogël, duke pasur parasysh kujdesin që tregon dëmtuesi në punët vetjake.

Neni 176

Përgjegjësia e ndarë

1. I dëmtuari i cili ka kontribuar që dëmi të krijohet ose të jetë më i madh se sa përndryshe do të ishte, ka të drejtë vetëm në shpërblimin përpjesëtimisht të pakësuar.

2. Për paragrafin paraprak vihen përshtatshmërisht në zbatim dispozitat për përgjegjësinë për përfaqësuesin ligjor dhe ndihmësin.

3. Kur është e pamundur të vërtetohet se cila pjesë e dëmit rezulton nga veprimi i të dëmtuarit, gjykata do të gjykojë shpërblimin duke pasur parasysh rrethanat e rastit.

4. Dëmtuesi dhe i dëmtuari mbajnë barrën e provës për kontributin e atij tjetrit në shkaktimin dhe për kauzalitetin e këtij kontributi për dëmin dhe lartësinë e tij.

III. RREGULLAT PËR SHPËRBLIMIN E DËMIT MATERIAL NË RAST VDEKJEJE, LËNDIMIT TRUPOR DHE DËMTIM TË SHËNDETIT

Neni 177

Humbja e fitimit dhe shpenzimet e mjekimit dhe të varrosjes

1. Kush shkakton vdekjen e ndokujt ka për detyrë që t'i shpërblejë shpenzimet e zakonshme të varrimit të tij.
2. Ai ka për detyrë të shpërblejë edhe shpenzimet e mjekimit të tij nga lëndimet e marrura dhe shpenzimet e tjera të nevojshme lidhur me mjekimin dhe fitimin e humbur për shkak të paaftësisë për punë.

Neni 178

E drejta e personit të cilin e ka ushqyer i vdekuri

1. Personi, të cilin e ka ushqyer ose e ka ndihmuar rregullisht personi që i është shkaktuar vdekja si dhe ai që sipas ligjit ka pasur të drejtë të kërkojë ushqim nga personi, të cilit i është shkaktuar vdekja ka të drejtë të shpërblimit të dëmit që pëson nga humbja e ushqimit ose e ndihmës.
2. Ky dëm shpërblehet me pagimin e rentës në të holla, shuma e së cilës caktohet duke marrë parasysh të gjitha rrethanat e rastit, e që nuk mund të jetë më e madhe nga ajo që do të fitonte i dëmtuari nga personi të cilit i është shkaktuar vdekja po të mbetej gjallë.

Neni 179

Shpërblimi i dëmit në rast të lëndimit trupor ose të dëmtimit të shëndetit

1. Kush i shkakton tjetrit lëndim trupor ose ia dëmton shëndetin ka për detyrë të shpërblejë shpenzimet rreth mjekimit dhe shpenzimet tjera të nevojshme lidhur me këtë, si dhe fitimin e humbur për shkak të paaftësisë për punë gjatë kohës së mjekimit.
2. Në qoftë se i lënduari për shkak të paaftësisë së plotë ose të pjesshme për punë e humb fitimin, ose nevojat janë shtuar vazhdimisht, ose mundësitë e zhvillimit dhe të përparimit të tij të mëtejshëm janë zhdukur ose janë pakësuar, personi përgjegjës ka për detyrë t'i paguajë të lënduarit rentën e caktuar në të holla, si shpërblim për këtë dëm.

Neni 180

Ndryshimi i shpërblimit të gjykuar

Gjykata mundet me kërkesë të të dëmtuarit, që për të ardhmen ta rritë rentën, por mundet me kërkesë të dëmtuesit ta zvogëlojë ose ta heq, në qoftë se kanë ndryshuar në mënyrë të konsiderueshme rrethanat të cilat gjykata i ka pasur parasysh me rastin e nxjerrjes së vendimit të mëparshëm.

Neni 181

Mosbartja e të drejtave

1. E drejta e shpërblimit të dëmit në formë rente në të holla në rast të vdekjes së personit të afërt ose të lëndimit trupor ose të shkatërrimit të shëndetit nuk mund t'i bartet personit tjetër.
2. Shumat e shpërblimit, të cilat kanë arritur munden t'i barten tjetrit, në qoftë se lartësia e shpërblimit është caktuar me marrëveshje të shkruar të palëve ose me aktgjykim të formës së prerë.

IV. SHPËRBLIMI I DËMIT JOMATERIAL

Neni 182

Shpallja e aktgjykimit ose ndreqja e gabimit

Në rast të cenimit të së drejtës së personalitetit gjykata mund të urdhërojë shpalljen e aktgjykimit, përkatësisht të përmirësimit me shpenzim të dëmtuesit, ose të urdhërojë që dëmtuesi ta tërheqë deklaratën me të cilën është bërë shkelja, ose diç tjetër me të cilën gjë mund të realizohet qëllimi që arrihet me shpërblim.

Neni 183

Shpërblimi në të holla

1. Për dhembjet e pësuar fizike, për dhembjet e pësuar shpirtërore për shkak të zvogëlimit të aktivitetit jetësor, të shëmtimit, të cenimit të autoritetit, të nderit, të lirive ose të të drejtave të personalitetit, të vdekjes së personit të afërm, si dhe frikës, gjykata, po të konstatojë se rrethanat e rastit sidomos intensiteti i dhembjeve dhe i frikës dhe zgjatja e tyre e arsyetojnë këtë, do të gjykojë shpërblimin e drejtë në të holla, pavarësisht nga shpërblimi i dëmit material si dhe nga mungesa e dëmit material.

2. Me rastin e vendosjes për kërkesën për shpërblimin e dëmit jo material, si dhe për lartësinë e shpërblimit të tij, gjykata do të kujdeset për rëndësinë e cenimit të së mirës dhe të qëllimit të cilit i shërben ky shpërblim, por edhe për atë, se me të mos të favorizohen synimet që nuk janë në pajtim me natyrën e saj dhe me qëllimin shoqëror.

Neni 184

Personat që kanë të drejtë shpërblimi në të holla në rast vdekjeje ose invaliditeti të rëndë

1. Në rast vdekjeje të ndonjë personi, gjykata mund t'ua caktojë anëtarëve të familjes së tij të ngushtë (bashkëshortit, fëmijët dhe prindërit) shpërblim të drejtë në të holla për dhembjen e tyre shpirtërore.

2. Ky shpërblim mund t'ua caktohet edhe vëllezërve dhe motrave në qoftë se ndërmjet tyre dhe personit të vdekur ka ekzistuar bashkëjetesa e vazhdueshme.

3. Në rast të invaliditetit tejet të rëndë ose shëmtimit në shkallë të lartë të ndonjë personi, gjykata mund t'ua caktojë bashkëshortit, fëmijëve dhe prindërve shpërblim të drejtë në të holla për dhembjet e tyre shpirtërore.

4. Shpërblimi nga paragrafi 1. dhe 3. i këtij neni mund t'ua caktohet edhe bashkëshortit jashtë martesor në qoftë se ndërmjet tij dhe të vdekurit, përkatësisht të lënduarit ka ekzistuar bashkëjetesa e vazhdueshme.

Neni 185

Shpërblimi në të holla në raste të veçanta (Cenimi i dinjitetit)

E drejta e shpërblimit të dëmit në të holla për shkak të dhembjeve shpirtërore të pësuar i takon personit, i cili me anë të mashtrimit, dhunës ose të shpërdorimit të ndonjë raporti nënshtrimi ose varësie, është shtytur në marrëdhënie të dënueshme seksuale ose në veprim të dënueshëm seksual të panatyrshëm, si dhe personi ndaj të cilit është kryer ndonjë vepër tjetër penale kundër dinjitetit të personalitetit dhe moralit.

Neni 186

Shpërblimi i dëmit të ardhshëm

Gjykata, me kërkesën e të dëmtuarit, do të caktojë shpërblimin edhe për dëmin e ardhshëm jo material në qoftë se sipas rrjedhës së rregullt është e sigurt se ai do të vazhdojë edhe në të ardhmen.

Neni 187
Shpërblimi në të holla për personin juridik

Gjykata i jep shpërblim të drejtë në të holla personit juridik për denigrim të reputacionit ose emrit të mirë, pavarësisht dëmshpërblimit të dëmit material, në rast se gjen se rrethanat e arsyetojnë këtë, qoftë edhe nëse nuk ka dëm material.

Neni 188
Trashëgimi dhe cedimi i kërkesës së shpërblimit të dëmit jo material

1. Kërkesa e shpërblimit të dëmit jo material i kalon trashëgimtarit vetëm në qoftë se është caktuar me aktgjykim të formës së prerë ose me marrëveshje me shkrim.
2. Nën kushte të njëjta kjo kërkesë mund të jetë objekt cedimi, kompensimi dhe i përbarimit të dhunshëm.

Neni 189
Përgjegjësia e ndarë dhe zvogëlimi i shpërblimit

Dispozitat për përgjegjësinë e ndarë dhe për zvogëlimin e shpërblimit që vlejné për dëmin material përshtatshëmrisht zbatohen edhe për dëmin jomaterial.

NËNKREU 8
PËRGJEGJËSIA E DISA PERSONAVE PËR TË NJËJTIN DËM

Neni 190
Përgjegjësia solidare

1. Për dëmin të cilin disa persona e kanë shkaktuar bashkërisht, përgjigjen të gjithë pjesëmarrësit solidarisht.
2. Nxitësi dhe ndihmësi, si dhe ai që ka ndihmuar që personat përgjegjës të mos zbulohen, përgjigjen solidarisht me këta.
3. Përgjigjen solidarisht për dëmin e shkaktuar edhe personat që e kanë shkaktuar duke punuar pavarësisht njeri nga tjetri, në qoftë se nuk mund të vërtetohen pjesët e tyre në dëmin e shkaktuar.
4. Kur nuk ka dyshim se dëmin e ka shkaktuar ndonjë nga dy ose nga më tepër persona të caktuar, të cilët në ndonjë mënyrë janë të ndërlidhur midis tyre, ndërsa nuk mund të përcaktohet se cili prej tyre e ka shkaktuar dëmin, këta persona përgjigjen solidarisht.

Neni 191
Përgjegjësia solidare e porositësit dhe e kryesit të punëve

Porositësi dhe kryerësi i punëve në paluajtshmëri përgjigjen solidarisht ndaj personit të tretë për dëmin që i krijohet këtij lidhur me kryerjen e këtyre punëve.

Neni 192
Regresi i paguesit

1. Debitori solidar i cili paguan më tepër se sa është shuma e pjesës së tij në dëmin e e shkaktuar, mund të kërkojë prej secilit nga debitorët e tjerë që t'ia shpërblejnë atë që ka paguar për te.

2. Lartësinë e pjesës të secilit debitor veç e veç e cakton gjykata, duke marrë parasysh peshën e fajësisë së tij dhe peshën e pasojave që kanë dalur nga veprimi i tij.

3. Në qoftë se pjesët e debitorëve nuk mund të vërtetohen, secili ngarkohet me pjesë të barabartë, përveç nëse drejtshmëria kërkon që në rastin konkret të vendoset ndryshe.

NËNKREU 9

E DREJTA E TË DËMTUARIT PAS PARASHKRIMIT TË SË DREJTËS PËR TË KËRKUAR SHPËRBLIMIN

Neni 193

E drejta e të dëmtuarit pas parashkrimit të së drejtës për të kërkuar shpërblimin

Pas parashkrimit të së drejtës për të kërkuar shpërblimin e dëmit i dëmtuari mund të kërkojë nga personi përgjegjës, sipas rregullave që vlejné në rastin e pasurimit të pa bazë, që t'i cedojë atë që ka marrë nga veprimi me të cilin është shkaktuar dëmi.

KREU 3

PASURIMI PA BAZË

NËNKREU 1

RREGULLAT E PËRGJITHSHME

Neni 194

Rregullat e përgjithshme

1. Secili person që pasurohet pa bazë ligjore në dëm të një tjetrit, është i detyruar të kthejë atë që ka marrë nga tjetri, ose ndryshe të kompensojë vlerën e fitimit të arritur.

2. Fjala pasurim po ashtu përfshinë përvetësimin e fitimit përmes shërbimeve.

3. Detyrimi për kthim ose kompensim po ashtu lind edhe nëse një person pranon diçka në lidhje me një bazë që nuk është realizuar ose më pas zhduket.

NËNKREU 2

RREGULLAT E KTHIMIT

Neni 195

Kur nuk mund të kërkohet kthimi

Kush kryen pagesën duke ditur se nuk e ka për detyrë ta paguajë nuk ka të drejtë të kërkojë kthimin, përveç nëse e ka rezervuar të drejtën e kërkimit të kthimit, apo në qoftë se e ka paguar për t'iu shmangur dhunës.

Neni 196

Zbatimi i një detyrimi natyror ose i ndonjë detyre morale

Nuk mund të kërkohet kthimi i asaj që është dhënë ose është bërë për përmbushjen e çfarëdo lloji detyrimi natyror ose detyre morale.

Neni 197
Vëllimi i kthimit

Kur kthehet ajo që është fituar pa bazë, duhet të kthehen frutet dhe të paguhet kamatëvonesa, e pikërisht, në qoftë se fituesi është i pandërgjegjshëm, që nga dita e fitimit, e për ndryshe që nga dita e paraqitjes së kërkesës.

Neni 198
Kompensimi i shpenzimeve

Fituesi ka të drejtë në kompensimin e shpenzimeve të domosdoshme dhe të dobishme por në qoftë se ka qenë i pandërgjegjshëm, kompensimi për shpenzimet e dobishme i takon vetëm deri në shumën që përbën shtimin e vlerës në momentin e kthimit.

Neni 199
Kur mund të mbahet ajo që është marrë

1. Nuk mund të kërkohet kthimi i shumave të kompensuara pa bazë në emër të shpërblimit të dëmit për shkak të lëndimit fizik, dëmtimit të shëndetit ose të vdekjes, në rast se pagesa i është bërë marrësit që ka vepruar në mirëbesim.

2. Si shumë e paguar pa bazë llogaritet edhe pagesa mbi bazën e një vendimi gjyqësor që më vonë është ndryshuar ose prishur.

Neni 200
Përdorimi i sendit në dobi të tjetrit

Në qoftë se dikush e ka përdorur sendin e vet apo të tjetrit në dobi të tretit, kurse nuk ka kushte për aplikimin e rregullave mbi gjerimin e punëve të huaja pa porosi, i treti ka për detyrë ta kthejë sendin, respektivisht, po qe se kjo s'është e mundur, t'ia shpërblej vlerën e sendit.

Neni 201
Shpenzimi për tjetrin

Kush kryen për tjetrin ndonjë shpenzim ose diçka tjetër që ky e ka pasur për detyrë në bazë të ligjit ta bëjë, ka të drejtë të kërkojë shpërblim prej tij.

Neni 202
Përdorimi i sendit të huaj në dobi të vet

Kur dikush e ka përdorur sendin e huaj për dobi të vet, zotëruesi mund të kërkojë pavarësisht nga e drejta e shpërblimit të dëmit ose në mungesë të kësaj, që ky t'ia shpërblej përfitimin që ka pasur nga përdorimi.

KREU 4

GJERIMI I PUNËVE TË HUAJA PA POROSI

NËNKREU 1
RREGULLA TË PËRGJITHSHME

Neni 203
Përkufizimi dhe kushtet

Një punë e huaj mund të kryhet pa porosi vetëm në qoftë se puna nuk duron shtyrje dhe mund të shkaktohet dëmi ose humbet qartazi një dobi.

NËNKREU 2

DETYRAT DHE TË DREJTAT E KRYESIT TE PUNËVE TË HUAJA PA POROSI

Neni 204

Detyrat e kryesit të punëve të huaja pa porosi

1. Kryesi i punëve të huaja pa porosi ka për detyrë ta njoftojë të zotin e punës për veprimin e tij sa ma parë që është e mundur dhe po ashtu ta njoftojë se do ta vazhdojë punën e filluar, në qoftë se për ketë ka mundësi të arsyeshme, derisa i zoti i punës të mos mund ta marrë përsipër kujdesin për te.
2. Pas mbarimit të punës, kryesi i punëve të huaja pa porosi ka për detyrë të japë llogari dhe t'ia bartë atij gjithë atë, çka ka fituar nga kryerja e punës.
3. Në qoftë se me ligj nuk është përcaktuar diçka tjetër, kryesi i punëve të huaja pa porosi ka detyrime të urdhër marrësit.

Neni 205

Kujdesi i duhur dhe përgjegjësia

1. Gjatë kryerjes të punës së huaj kryesi i punëve të huaja pa porosi ka për detyrë të udhëhiqet nga qëllimet faktike ose të supozuara të të zotit të punës.
2. Ai ka për detyrë të veprojë me kujdesin e ekonomistit të mirë, përkatësisht të shtëpiakut të mirë.
3. Gjykata mundet duke marrë parasysh rrethanat në të cilat dikush e ka filluar punën e huaj pa qenë i thirrur, të zvogëlojë përgjegjësinë e tij ose ta lirojë fare nga përgjegjësia për pakujdesinë.
4. Për përgjegjësinë e kryesit te punëve të huajat pa porosi, i cili është i paaftë si për të vepruar vlejné dispozitat për përgjegjësinë e tij kontraktuese dhe jashtë kontraktuese.

Neni 206

Të drejtat e punë drejtuesit pa porosi

1. Kryesi i punëve të huaja pa porosi që ka vepruar në tërësi siç duhet dhe ka punuar ashtu siç kanë kërkuar rrethanat, ka të drejtë të kërkojë nga i zoti i punës të lirohet nga të gjitha detyrimet që i ka marrë përsipër për shkak të kësaj pune, të marrë mbi vete të gjitha detyrimet që i ka lidhur në emër të tij, të shpërblehet për të gjitha shpenzimet e domosdoshme dhe të dobishme, edhe në qoftë se rezultati i pritur nuk është arritur.
2. Kryesit të punëve të huaja i takon edhe shpërblimi adekuat për mundin, në qoftë se e ka evituar dëmin nga i zoti i punës, ose në qoftë se ia ka siguruar përfitimin që në tërësi i përgjigjet qëllimeve dhe nevojave të tij.

Neni 207

Kryerja e punëve të huaja me qëllim që t'i ndihmohet tjetrit

Kush kryen punët e huaja me qëllim që t'i ndihmojë tjetrit, e nuk janë plotësuar kushtet për punë drejtim pa porosi, i takon e drejta e shpërblimit të shpenzimeve të bëra, por më së shumti deri në lartësinë e përfitimit që e ka realizuar tjetri.

Neni 208

Marrja me vete e shtesave

Çdo punë drejtues pa porosi ka të drejtë t'i marrë me vete sendet me të cilat e ka shtuar pasurinë e huaj, e për të cilat shpenzimet e bëra nuk i shpërblehen, në qoftë se këto mund të ndahen pa u

dëmtuar sendi të cilit i janë shtuar, por personi në punën e të cilit ka ndërhyrë, mundet t'i mbajë këto shtesa po qe se ia shpërblen vlerën e tyre të tashme.

NËNKREU 3

KRYERJA E PUNËVE TË HUAJA PËRKUNDËR NDALESËS

Neni 209

Përgjegjësia e kryesit të punëve të huaja

1. Kush e kryen punën e huaj përkundër ndalesës së zotit të punës, e për ndalesën ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni, nuk i ka të drejtat që i takojnë kryesit të punëve të huaja pa porosi.
2. Ai përgjigjet për dëmin që e ka shkaktuar duke ndërhyrë në punët e huaja, edhe atëherë kur deri te kjo ka ardhur pa fajin e tij.
3. Kur ndalesa e kryerjes të punës është në kundërshtim me ligjin ose me moralin, e sidomos në qoftë se dikush ka ndaluar që tjetri ta përmbush ndonjë detyrim të tij ligjor që nuk duron shtyrje, vlejné rregullat e përgjithshme për gjerimin e punëve të huaja pa porosi.

NËNKREU 4

GJERIMI I PADREJTË

Neni 210

Gjerimi i paautorizuar për llogari personale

1. Kush e kryen punën e huaj me qëllim që për vete t'i mbajë përfitimet e arritura, edhe pse e di se puna është e huaj, ka për detyrë që me kërkesë të zotit të punës të japë llogari si punë drejtues pa porosi dhe t'ia dorëzojë të gjitha përfitimet e arritura.
2. I zoti i punës mund të kërkojë kthimin në gjendje të mëparshme si dhe shpërblimin e dëmit.

NËNKREU 5

APROVIMI

Neni 211

Aprovimi i të zotit të punës

Në qoftë së i zoti i punës, e aprovon më vonë punën që është kryer, kryesi i punëve të huaja pa porosi konsiderohet si urdhër marrësi i cili ka punuar që nga fillimi me porosi të të zotit të punës.

KREU 5

SHPREHJA E NJËANSHME E VULLNETIT

NËNKREU 1 PREMTIMI PUBLIK I SHPËRBLIMIT

Neni 212 Premtimi obligues

1. Premtimi i shpërblimit i bërë me anë të shpalljes publike për atë që kryen një veprim të caktuar, arrinë ndonjë sukses, gjendet në situatë të caktuar ose në qoftë se premtimi është bërë në ndonjë kusht tjetër, e detyron premtuesin që të përmbushë premtimin.
2. Premtuesi i shpërblimit ose i çfarëdo gare shpërblyese ka për detyrë të caktojë afatin e garës, e në qoftë se nuk e cakton, kush do që dëshiron të marrë pjesë në garë ka të drejtë të kërkojë që gjykata ta caktojë afatin përkatës.

Neni 213 Revokimi i premtimit

1. Premtimi mund të revokohet ashtu siç është bërë, si dhe me anë të komunikimit personal, por ai i cili e ka kryer veprimin e nuk ishte në dijeni e as që duhej të ishte në dijeni se premtimi i shpërblimit është revokuar ka të drejtë të kërkojë shpërblimin e premtuar, ndërsa ai i cili deri në revokim ka bërë shpenzime të nevojshme për të kryer veprimet e caktuara në shpalljen publike ka të drejtë të marrë shpërblimin e tyre me përjashtim të rastit kur premtuesi provon se ato janë bërë pa nevojë.
2. Premtimi i shpërblimit nuk mund të revokohet, në qoftë se me shpallje është caktuar afati për kryerjen e veprimit përkatësisht për njoftimin për rezultatet e arritura ose për realizimin e situatës së caktuar.

Neni 214 E drejta në shpërblim

1. Të drejtë në shpërblim ka ai, i cili i pari e kryen veprimin për të cilin është premtuar shpërblimi.
2. Në qoftë se disa persona e kanë kryer veprimin njëkohësisht, secilit i takon pjesa e barabartë e shpërblimit, në qoftë se drejtshmëria nuk kërkon ndonjë ndarje tjetër.

Neni 215 Rasti i konkursit

1. Për ndarjen e shpërblimit në rastin e konkursit vendos organizatori i konkursit ose një apo disa persona të caktuar prej tij.
2. Në qoftë se në kushtet e konkursit ose në disa dispozita të përgjithshme që vlejnjë për konkurs të caktuar, janë caktuar rregullat sipas të cilave shpërblimi duhet të ndahet, secili pjesëmarrës në konkurs ka të drejtë të kërkojë anulimin e vendimit për ndarjen e shpërblimit në qoftë se shpërblimi nuk është ndarë në pajtim me këto rregulla.
3. Pronësinë ose ndonjë të drejtë tjetër për veprimin ose punën e kryer me konkurs e fiton organizatori i konkursit vetëm në qoftë se kjo është theksuar në shpalljen e konkursit.

Neni 216
Shuarja e detyrimit

Detyrimi i premtuesit të shpërblimit shuhet në qoftë se askush nuk ia komunikon brenda afatit të caktuar në shpallje se e ka kryer veprimin apo se ka arritur sukses apo se në përgjegjësi i ka plotësuar kushtet e parashtruara në shpalljen publike dhe në qoftë se afati nuk është caktuar, atëherë pas një (1) viti nga dita e shpalljes së bërë.

NËNKREU 2

LET RAT ME VLERË

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 217
Përkufizimi

1. Letra me vlerë është dokument me shkrim me të cilin emetuesi (lëshuesi) i saj detyrohet se do ta përmbushë detyrimin e shkruar në këtë dokument poseduesit të saj të ligjshëm.
2. Një shënim i shkruar në një mjet tjetër konsiderohet letër me vlerë në rast se kështu është përcaktuar nga një akt i veçantë ligjor.

Neni 218
Elementet thelbësore

1. Letra me vlerë duhet detyrimisht të përmbajë këto elemente thelbësore:
 - 1.1. emërtimin e llojit të letrës me vlerë;
 - 1.2. firmën, përkatësisht emërtimin dhe selinë, përkatësisht emrin dhe vendbanimin e lëshuesit të letrës me vlerë;
 - 1.3. firmën, respektivisht, emërtimin ose emrin e personit me urdhër të së cilit është dhënë letra me vlerë ose emërtimin se letra me vlerë i është e pagueshme prurësit;
 - 1.4. detyrimin e shënuar saktë të lëshuesit të letrës me vlerë;
 - 1.5. vendin dhe datën e lëshimit të letrës me vlerë, kurse për ato që lëshohen në seri edhe numrin e saj të serisë;
 - 1.6. nënshkrimin e lëshuesit të letrës me vlerë, përkatësisht faksimilin e nënshkrimit të lëshuesit të letrës me vlerë që emetohet në seri.
2. Me ligj të veçantë për ndonjërin nga letrat me vlerë mund të caktohen edhe elementet tjera thelbësore.
3. Dokumenti i cili nuk përmban njërin nga elementet thelbësore nuk vlen si letër me vlerë.

Neni 219
Llojet e letrave me vlerë

Letra me vlerë mund të jetë sipas prurësit, në emër ose sipas urdhrit.

Neni 220
Krijimi i detyrimit

Detyrimi nga letra me vlerë krijohet në çastin kur lëshuesi ia dorëzon letrën me vlerë shfrytëzuesit të saj.

Neni 221
Kushtet e veçanta për emetimin e letrave me vlerë në seri

Me ligj të veçantë mund të caktohen edhe kushtet tjera për emetimin e letrave me vlerë në seri.

II. REALIZIMI I TË DREJTAVE

Neni 222
Kujt i takon e drejta nga letra me vlerë

1. Kërkesa nga letra me vlerë është e lidhur për vetë letrën dhe i takon poseduesit të saj të ligjshëm.
2. Si posedues i ligjshëm i letrës me vlerë për prursin konsiderohet prursi i saj.
3. Si posedues i ligjshëm i letrës me vlerë në emër ose sipas urdhrit konsiderohet personi në emrin e të cilit është dhënë letra me vlerë, përkatësisht personi të cilit i është bartur ajo me rregullsi.
4. Fituesi me mirëbesim i letrës me vlerë sipas prursit ose urdhrit bëhet posedues i saj i ligjshëm dhe fiton të drejtën e kërkesës të inkorporuar në të edhe kur letra me vlerë të ketë dalur nga dora e emetuesit të saj, përkatësisht të poseduesit të saj të mëparshëm edhe pa vullnetin e tij.

Neni 223
Kërkesa për përmbushje

Përmbushjen e kërkesës nga letra me vlerë mund ta kërkojë me paraqitjen e saj vetëm poseduesi i saj i ligjshëm ose personi, të cilin ai e autorizon.

III. BARTJA E TË DREJTËS NGA LETRA ME VLERË

Neni 224
Bartja e së drejtës nga letra me vlerë sipas prurësit

E drejta nga letra me vlerë për prurësin bartet me dorëzimin e saj.

Neni 225
Bartja e së drejtës nga letra me vlerë me emër

1. E drejta nga letra me vlerë me emër bartet me cedim.
2. Me ligj të veçantë mund të caktohet që e drejta nga letra me vlerë me emër mund të bartet edhe me indosament.
3. Bartja e së drejtës nga letra me vlerë me emër bëhet duke shënuar në vetë letrën firmën, përkatësisht emërtimin, përkatësisht emrin e poseduesit të ri, duke vënë nënshkrimin e bartësit dhe duke regjistruar bartjen në regjistrin e letrave me vlerë, në qoftë se një regjistër i tillë mbahet nga lëshuesi.

Neni 226
Bartja të drejtës nga letra me vlerë sipas urdhrit

E drejta nga letra me vlerë sipas urdhrit bartet me indosament.

Neni 227
Llojet e indosamentit

1. Indosamenti mund të jetë i plotë, blank dhe sipas prurësit.
2. Indosamenti i plotë përmban deklaratën e transferimit (cedimit), emërtimin ose emrin e personit në të cilin bartet e drejta nga letra me vlerë (indosatar) dhe nënshkrimin e bartësit (indosantit), por mund të përmbajë edhe të dhëna të tjera (vendin, datën etj.).
3. Indosamenti blanko përmban vetëm nënshkrimin e indosantit.
4. Në rast të bartjes për prurësin në vend të emrit të indosatorit vihet fjala: “për prurësin”.
5. Indosamenti për prurësin vlen si indosamenti blanko.
6. Indosamenti i pjesshëm është i pavlefshëm.

Neni 228
Bartja e prokurës dhe bartja për peng

1. Letra me vlerë mund të bartet edhe si bartja e prokurës respektivisht si bartja për pengun.
2. Tek bartja e prokurës vihet klauzola: “vlera në prokurë”, ndërsa tek bartja për peng: “vlera për peng”, ose të ngjashme.

Neni 229
Efekti i bartjes të së drejtës

1. Me bartjen e të drejtës nga letra me vlerë poseduesi i saj i ri fiton të gjitha të drejtat që i takojnë poseduesit paraprak.
2. Bartja e së drejtës nga letra me vlerë me emër, qoftë në rrugën e cedimit ose të indosamentit, nuk ka efekt ndaj lëshuesit përderisa ky për këtë gjë të mos njoftohet me shkrim, përkatësisht për derisa kjo bartje të mos regjistrohet në regjistrin e letrave me vlerë me emër, në qoftë se një regjistër i tillë mbahet tek lëshuesi.
3. Cedenti, përkatësisht indosanti nuk përgjigjet për mos përmbushjen e detyrimit nga ana e lëshuesit , përveç rastit të një dispozite tjetër ligjore, ose në qoftë se ekziston një dispozitë e kundërt e shënuar në vetë letrën me vlerë.

Neni 230
Efekti i bartjes së prokurës dhe i bartjes për pengun

Poseduesi i letrës me vlerë që i është bartur atij si “bartja e prokurës” ose si “ bartja për peng”, mund të ushtrojë të gjitha të drejtat që rrjedhin nga kjo letër me vlerë, por letrën mund t`ia bartë tjetrit vetëm si bartje e prokurës.

Neni 231
Të provuarit e ligjshmërisë së bartjes

1. Indosatari i fundit provon të drejtën e tij nga letra me vlerë me një varg të pandërprerë indosamentesh.
2. Kjo rregull zbatohet përshtatshëmrisht edhe ndaj cesionarit të fundit.

Neni 232
Ndalimi i bartjes

1. Ndalimi i bartjes me indosament të letrës me vlerë sipas urdhrit bëhet me shprehjen: “jo sipas urdhrit”, ose duke vënë klauzolë të ngjashme e cila ka domethënie të njëjtë.
2. E drejta nga letra me vlerë, bartja e të cilës është e ndaluar me indosament mund të bartet vetëm me ane të cedimit.
3. Bartja me indosament mund të ndalohet nga emetuesi dhe indosanti.
4. Me ligj të veçantë ose me deklaratë të lëshuesit të shkruar në vetë letrën me vlerë me emër mund të ndalohet çdo bartje e saj.

IV. NDRYSHIMET TE LETRAT ME VLERË

Neni 233
Ndryshimet që i bën lëshuesi

1. Letrën me vlerë sipas prurësit ose sipas urdhrit, lëshuesi mund ta ndryshojë në letrën me vlerë në emër, me kërkesë dhe me shpenzimet e poseduesit të letrës.
2. Në qoftë se ndryshimin nuk e ka ndaluar shprehimisht, lëshuesi i letrës me vlerë me emër mundet me kërkesë dhe me shpenzime të poseduesit ta ndryshojë këtë letër në letrën sipas prurësit ose sipas urdhrit.

Neni 234
Ndryshimet që bëhen nga poseduesi gjatë bartjes

1. Letrën me vlerë sipas urdhrit indosanti mund t'ia bartë me indosament prurësit, në qoftë se me dispozitë të veçantë nuk është caktuar ndryshe.
2. Cedenti përkatësisht indosanti mund t'ia bartë letrën me vlerë në emër vetëm personit të caktuar.
3. Letra me vlerë sipas prurësit mund t'ia bartet me indosament edhe personit të caktuar.

Neni 235
Bashkimi dhe pjesëtimi i letrave me vlerë

1. Letra me vlerë të lëshuara në seri mundën me kërkesë dhe me shpenzime të poseduesit të bashkohen në një ose në disa letra me vlerë.
2. Letra me vlerë mundet me kërkesë dhe me shpenzime të poseduesit të pjesëtohet në disa letra me vlerë me shuma më të vogla, por këto shuma nuk mund të jenë nën shumën e apoenit më të vogël të letrës së lëshuara në këtë seri.

V. PËRMBUSHJA E DETYRIMIT NGA LETRA ME VLERË

Neni 236 Shuarja e detyrimit

1. Detyrimi nga letra me vlerë shuhet me përmbushjen nga ana e lëshuesit të letrës ndaj poseduesit të ligjshëm.
2. Kërkesa nga letra me vlerë shuhet edhe kur letra i takon lëshuesit, në qoftë se me ligj të veçantë nuk është paraparë ndryshe.
3. Lëshuesi me mirëbesim i letrës me vlerë sipas prurësit lirohet nga detyrimi i përmbushjes prurësit edhe atëherë kur ky (prurësi) nuk është poseduesi i ligjshëm i letrës me vlerë.

Neni 237 Ndalimi i përmbushjes

1. Në qoftë se lëshuesi i letrës me vlerë sipas prurësit ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni se prurësi nuk është posedues i ligjshëm i letrës, e as që është i autorizuar nga poseduesi i ligjshëm, ka për detyrë ta refuzojë përmbushjen, përndryshe përgjigjet për dëmin.
2. Lëshuesi i letrës me vlerë nuk mund ta përmbushë në mënyrë të vlefshme detyrimin e tij po qe se këtë gjë ia ka ndaluar organi kompetent, ose kur ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni se ka filluar procedura për amortizimin ose anulimin e letrës me vlerë.

Neni 238 Pagimi i kamatës dhe i të ardhurave tjera pas pagimit të kryegjësë

Debitori që ia ka paguar kryegjënë poseduesit të letrës me vlerë ka për detyrë t'i paguajë kuponët e kamatës, përkatësisht të ardhurat tjera nga e njëjta letër që do t'i paraqiten për pagesë pas pagimit të kryegjësë, në qoftë se këto kërkesa nuk janë parashkruar.

Neni 239 Kundërshtimet në kërkesën për përmbushjen e detyrimit

1. Kundër kërkesës së poseduesit të letrës me vlerë, lëshuesi mund të paraqes vetëm kundërshtime të cilat kanë të bëjnë me lëshimin e vetë letrës, siç është falsifikimi, pastaj kundërshtimet që dalin nga përmbajtja e letrës, siç janë afatet ose kushtet; e në fund kundërshtimet që ka ndaj vetë poseduesit siç janë kompensimi, mungesa e procedurës e parashikuar me ligj për fitimin e letrës me vlerë dhe mungesa e autorizimit.
2. Lëshuesi mundet kundër kërkesës së poseduesit, të cilit ai ia ka ceduar letrën me vlerë, të theksojë të metat e veprimit juridik në bazë të të cilit është kryer bartja, por këto të meta nuk mund t'i theksojë kundër kërkesës të ndonjë poseduesi të mëvonshëm.
3. Megjithatë, në qoftë se poseduesi i letrës me vlerë, duke marrë në dorëzim letrën nga paraardhësi i tij, ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni se ky po ia dorëzon letrën me vlerë, për të evituar kundërshtimin të cilin lëshuesi e ka ndaj tij, lëshuesi mund ta paraqesë këtë kundërshtim edhe kundër poseduesit të letrës.
4. Me ligj të veçantë mund të caktohen edhe lloje të tjera të kundërshtimeve tek disa nga llojet e letrave me vlerë.

VI. LETRAT DHE SHENJAT LEGJITIMUESE

Neni 240 Letrat legjitimuese

Në biletat hekurudhore, në biletat e teatrove dhe në bileta tjera, në bona (triska) dhe në dokumentet tjera të ngjashme të cilat përmbajnë një detyrim të caktuar për lëshuesit e tyre, e në të cilat nuk është shënuar kreditori, e as që prej tyre ose nga rrethanat në të cilat janë lëshuar del se mund t'i cedohen tjetrit, zbatohen përshtatshmërisht dispozitat përkatëse për letrat me vlerë.

Neni 241 Shenjat legjitimuese

1. Shenjat e bagazhave ose shenjat tjera të ngjashme, të cilat përbëhen nga një copë letre, metali apo materiali tjetër, ku zakonisht është shtypur një numër ose shënuar numri i sendeve të dorëzuara, e të cilat zakonisht nuk përmbajnë diç të caktuar për detyrimin e lëshuesit të tyre, shërbejnë vetëm për të treguar se kush është kreditor në marrëdhënien e detyrimit me rastin e krijimit të të cilit janë lëshuar.
2. Lëshuesi i shenjës legjitimuese lirohet nga detyrimi kur me mirëbesim këtë ia kryen prurësit, por për prurësin nuk vlen prezumimi se ai është kreditori i vërtetë ose se është i autorizuar të kërkojë përmbushjen, kështu që në rast kontesti ka për detyrë të provojë këtë cilësi të tij.
3. Kreditori mund të kërkojë përmbushjen e detyrimit megjithëse e ka humbur shenjen legjitimuese.
4. Për me tepër, në secilin rast konkret duhet përmbajtur vullnetit të përbashkët të lëshuesit dhe marrësit të shenjës, si dhe të asaj që është e zakonshme.

VII. DISPOZITA TË TJERA

Neni 242 Zëvendësimi i letrave me vlerë të dëmtuara

Poseduesi i letrës me vlerë të dëmtuar e cila nuk është e përshtatshme për qarkullim, por vërtetësia dhe përmbajtja e të cilës mund të përcaktohet saktësisht ka të drejtë të kërkojë lëshimin e letrës së re me vlerë në të njëjtën shumë, me kusht që ta kthejë letrën e dëmtuar me vlerë dhe t'ia shpërblejë shpenzimet.

Neni 243 Amortizimi i letrës me vlerë

1. Letra me vlerë e humbur mund të shpallet e pavlefshme (e amortizuar).
2. Lëshuesi i letrës me vlerë duhet t'ia ofrojë të gjitha dokumentet e nevojshme zotëruesit të tanishëm të letrës me vlerë sipas kërkesës së tij, pas rimbursimit të shpenzimet nga i njëjti, si dhe të ofrojë të gjithë informacionin që zotëruesi kërkon në procedurën e amortizimit.

Neni 244 Parashkrimi i kërkesave nga letrat me vlerë

Për parashkrimin e kërkesave nga letrat me vlerë vlejné rregullat për parashkrimin, në qoftë se me ligj të veçantë nuk është paraparë ndryshe.

PJESA III

EFEKTET E DETYRIMEVE

KREU 1

TË DREJTAT E KREDITORIT DHE DETYRIMET E DEBITORIT

NËNKREU 1

E DREJTA NË SHPERBLIMIN E DËMIT

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 245

Përbushja e detyrimit dhe pasojat e mos përbushjes

1. Kreditori në marrëdhënien e detyrimit ka të drejtë që prej debitorit të kërkojë përbushjen e detyrimit, ndërsa debitori ka për detyrë ta përbushë atë me ndërgjegje dhe në tërësi, në përputhje me përmbajtjen e tij.
2. Kur debitori nuk e përbush detyrimin ose vonohet me përbushjen e tij, kreditori ka të drejtë të kërkojë edhe shpërblimin e dëmit që ka pësuar për këtë shkak.
3. Për dëmin për shkak të vonësës të përbushjes së detyrimit përgjigjet edhe debitori të cilit kreditori i ka dhënë një afat të ri të arsyeshëm për përbushjen e detyrimit.
4. Debitori përgjigjet edhe për pamundësinë e pjesshme apo të plotë të përbushjes edhe pse kjo pamundësi nuk është shkaktuar me fajin e tij, në qoftë se është shkaktuar pas rënies në vonesë për të cilën përgjigjet.
5. Mirëpo, debitori shkarkohet nga përgjegjësia për dëmin në qoftë se provohet se sendi që është objekti i detyrimit është shkatërruar rastësisht dhe se ai detyrimin e vet e ka përbushur në kohë.

Neni 246

Lirimi i debitorit nga përgjegjësia

Debitori lirohet nga përgjegjësia për dëmin në qoftë se provon se nuk ka mundur ta përbushë detyrimin e tij, përkatësisht se është vonuar me përbushjen e detyrimit për shkak të rrethanave të krijuara pas lidhjes së kontratës të cilat nuk ka mundur t'i parandalojë, t'i evitojë ose t'iu shmanget.

Neni 247

Zgjerimi kontraktues i përgjegjësisë

Me kontratë mund të zgjerohet përgjegjësia e debitorit edhe për rastet për të cilat ai përndryshe nuk përgjigjet, përderisa kjo nuk është në kundërshtim me parimin e mirëbesimit dhe të drejtshmërisë.

Neni 248

Kufizimi dhe përjashtimi i përgjegjësisë

1. Përgjegjësia e debitorit për dashjen ose pakujdesinë e rëndë nuk mund të përjashtohet paraprakisht me kontratë.

2. Megjithatë, gjykata me kërkesën e palës së interesuar kontraktuese mund ta anulojë edhe dispozitën kontraktuese për përjashtimin e përgjegjësisë për pakujdesinë e rëndomtë, në qoftë se një marrëveshje e tillë ka dalur nga pozita monopoliste e debitorit ose në përgjithësi nga marrëdhënia e pabarabartë e palëve kontraktuese.

3. Është e vlefshme dispozita e kontratës, me të cilën caktohet shuma më e lartë e shpërblimit, në qoftë se shuma e caktuar kështu nuk është në disproporcion të hapur me dëmin dhe në qoftë se për rastin e caktuar nuk është caktuar diçka tjetër me ligj.

4. Në rastin e kufizimit të lartësisë së shpërblimit kreditori ka të drejtë në shpërblim të plotë në qoftë se pamundësia e përmbushjes së detyrimit është shkaktuar me dashje ose nga pakujdesia e rëndë e debitorit.

Neni 249 **Vëllimi i shpërblimit**

1. Kreditori ka të drejtë në shpërblim të dëmit të thjeshtë dhe të fitimit të humbur, të cilat debitori është dashur t'i parashikonte detyrimisht në kohën e lidhjes së kontratës, si pasoja të mundshme të shkeljes së kontratës e duke marrë parasysh faktet të cilat i ka pasur të njohura ose është dashur detyrimisht t'i kishte të njohura.

2. Në rast mashtrimi ose të mos përmbushjes me dashje, si dhe të mos përmbushjes për shkak të pakujdesisë së rëndë, kreditori ka të drejtë të kërkojë nga debitori shpërblimin e të tërë dëmit, i cili është shkaktuar për shkak të shkeljes së kontratës, pa marrë parasysh atë se kreditori nuk ka ditur për rrethana të veçanta, për shkak të të cilave janë shkaktuar ato.

3. Në qoftë se me rastin e cenimit të detyrimit, përveç dëmit për kreditorin është krijuar edhe ndonjë fitim për të me rastin e caktimit të lartësisë së shpërblimit, do të kihet parasysh në një masë të arsyeshme.

4. Pala e cila thirret në shkeljen e kontratës ka për detyrë të ndërmerr të gjitha masat e arsyeshme që të zvogëlohet dëmi i shkaktuar nga kjo shkelje, përndryshe pala tjetër mund të kërkojë zvogëlimin e shpërblimit.

5. Dispozitat e këtij neni në mënyrë përkatëse zbatohen edhe lidhur me mos përmbushjen e detyrimeve, të cilat nuk janë krijuar nga kontrata, në qoftë se për ndonjërin prej tyre me këtë ligj nuk është parashikuar ndryshe.

Neni 250 **Fajësia e kreditorit**

Kur për dëmin e shkaktuar ose për madhësinë e tij ose për vështirësimin e pozitës së debitorit ekziston fajësia e kreditorit ose e personit për të cilin përgjigjet ai, shpërblimi zvogëlohet përpjesëtimisht.

Neni 251 **Përgjegjësia për shkak të lëshimit të njoftimit**

Pala kontraktuese e cila ka për detyrë ta njoftojë palën tjetër për faktet që kanë ndikim në marrëdhëniet e tyre reciproke, përgjigjet për dëmin të cilin e ka pësuar pala tjetër për shkak se nuk ka qenë e njoftuar me kohë.

Neni 252
Zbatimi i dispozitave për shpërblimin e dëmit

Në qoftë se me dispozitat e këtij nënkreu nuk është parashikuar ndryshe, ndaj shpërblimit të dëmit për rastet si në këtë nënkreu përshtatshmerisht zbatohen dispozitat e këtij Ligji për shpërblimin e dëmit jashtë kontraktues.

II. DËNIMI KONTRAKTUES

Neni 253
Rregullat e përgjithshme

1. Kreditori dhe debitori mund të kontraktjnë që debitori t'i paguajë kreditorit një shumë të caktuar të hollash ose t'i sjellë ndonjë përfitim tjetër material në qoftë se nuk e përmbushë detyrimin e tij ose vonohet me përmbushjen e tij. (dënimi kontraktues).
2. Në qoftë se nuk rrjedh diçka tjetër nga kontrata, konsiderohet se dënimi është kontraktuar për rastin kur debitori vonohet me përmbushjen e detyrimit.
3. Dënimi kontraktues nuk mund të kontraktohet për detyrime në të holla.

Neni 254
Mënyra e caktimit

1. Palët kontraktuese mund ta caktojnë lartësinë e dënit sipas vullnetit të tyre, në një shumë të përgjithshme, në përqindje ose për çdo ditë vonese, ose në ndonjë mënyrë tjetër.
2. Ajo duhet detyrimisht të jetë e kontraktuar në formën e parashikuar me kontratën nga e cila është krijuar detyrimi me të cilin ka të bëjë përmbushja.

Neni 255
Akcesoriteti

1. Marrëveshja për dënimin kontraktues ndanë fatin juridik të detyrimit me sigurimin e të cilës ka të bëjë.
2. Marrëveshja humb efektin juridik në qoftë se deri te mos përmbushja ose vonesa ka ardhur nga shkaku për të cilin debitori nuk përgjigjet.

Neni 256
Detyrimi i debitorit

Kreditori mund të mos kërkojë dënim kontraktues në rast se mos përmbushja ose vonesa ka ndodhur për arsye për të cilën debitori nuk është përgjegjës.

Neni 257
Të drejtat e kreditorit

1. Kur dënimi është kontraktuar për rast të mos përmbushjes së detyrimit, kreditori mund të kërkojë ose përmbushjen e detyrimit ose dënimin kontraktues.
2. Ai e humbë të drejtën për të kërkuar përmbushjen e detyrimit, në qoftë se ka kërkuar pagimin e dënit të kontraktuar.

3. Kur dënimi është kontraktuar për rast të mospërbushjes, debitori nuk ka të drejtë të paguajë dënimin kontraktues dhe të heqë dorë nga kontrata, përveç nëse kjo ka qenë qëllimi i kontraktuesve kur e kanë kontraktuar dënimin.

4. Kur dënimi është kontraktuar për rastin kur debitori vonohet me përmbushjen, kreditori ka të drejtë të kërkojë edhe përmbushjen e detyrimit edhe dënimin kontraktues.

5. Kreditori nuk mund të kërkojë dënimin kontraktues për shkak të vonesës, në qoftë se e ka pranuar përmbushjen e detyrimit e nuk ia ka komunikuar pa shtyrje debitorit të drejtën e tij në dënimin kontraktues.

Neni 258

Zvogëlimi i shumës së dënimit kontraktues

Gjykata me kërkesë të debitorit do të zvogëlojë shumën e dënimit kontraktues në qoftë se gjen se ai është jo përpjestimisht i lartë, duke marrë parasysh vlerën dhe rëndësinë e objektit të detyrimit.

Neni 259

Dënimi kontraktues dhe shpërblimi i demit

1. Kreditori ka të drejtë të kërkojë dënimin kontraktues edhe kur shuma e tij e tejkalon lartësinë e demit që ai e ka pësuar, si dhe kur nuk ka pësuar kurrfarë dëmi.

2. Në qoftë se dëmin të cilin e ka pësuar kreditori është më i madh nga sa është shuma e dënimit kontraktues, ai ka të drejtë të kërkojë diferencën deri në shpërblimin e plotë të demit.

Neni 260

Shpërblimi i caktuar me ligj dhe dënimi kontraktues

Në qoftë se për mos përmbushjen e detyrimit ose për rastin e vonesës në përmbushjen, lartësia e shpërblimit të caktuar me ligj nën emërtimin e penaliteteve, dënimit kontraktues, shpërblimit ose në ndonjë emërtim tjetër, ndërsa palët kontraktuese megjithatë e kanë kontraktuar dënimin, kreditori nuk ka të drejtë të kërkojë njëkohësisht dënimin kontraktues dhe shpërblimin e caktuar në ligj, përveç nëse kjo lejohet nga vetë ligji.

NENKREU 2

KUNDËRSHTIMI I VEPRIMEVE JURIDIKE TË DEBITORIT

Neni 261

Rregulla e përgjithshme

1. Secili kreditor kërkesa e të cilit ka arritur për pagesë dhe pa marrë parasysh se kur është krijuar, mund ta kundërshtojë veprimin juridik të debitorit të vet i cili është ndërmarrë në dëm të kreditorit.

2. Konsiderohet se veprimi juridik është ndërmarrë në dëm të kreditorit, në qoftë se për shkak të zbatimit të tij debitori nuk ka mjete të mjaftueshme për plotësimin e kërkesave të kreditorit.

3. Me veprimin juridik nënkuptohet edhe lëshimi për shkak të të cilit debitori e ka humbur ndonjë të drejtë pasurore ose me të cilin ndaj tij është krijuar ndonjë detyrim pasuror.

Neni 262

Kushtet e kundërshtimit

1. Disponimi me ngarkesë mund të kundërshtohet në qoftë se në kohën e disponimit debitori ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni se me disponimin e ndërmarrë u shkakton dëm kreditorëve të tij dhe

në qoftë se personit të tretë me të cilin ose në dobi të cilit është ndërmarrë veprimi juridik, kjo i ka qenë e njohur ose ka mundur t'i jetë e njohur.

2. Në qoftë se personi i tretë është bashkëshort i debitorit, ose është i afërm nga gjaku në vijë të drejtë, ose në vijë të tërthortë deri në shkallën e katërt, ose sipas gjinisë së krushqisë deri në shkallën e dytë, supozohet se e ka pasur të njohur se debitori me disponimin e ndërmarrur i shkakton dëm kreditorit.

3. Te disponimet pa shpërblim dhe te veprimet juridike të barazuara me to, konsiderohet se debitori e ka ditur se me disponimet e ndërmarra i sjell dëm kreditorit, dhe për kundërshtimin e këtyre veprimeve nuk kërkohet që personi i tretë të ketë pasur dijeni ose ka mundur t'i jetë e njohur për të.

4. Heqja dorë nga trashëgimia konsiderohet disponim pa shpërblim.

Neni 263 **Afati për paraqitjen e padisë**

1. Padia për kundërshtim mund të paraqitet brenda afatit prej një viti për disponimet nga paragrafi 1 i nenit paraprak, ndërsa për raste tjera brenda afatit prej tre vjetësh.

2. Afati nga paragrafi paraprak llogaritet që nga data kur është ndërmarr veprimi juridik i cili kundërshtohet, përkatësisht nga dita kur është dashur të ndërmerret veprimi i lëshuar.

Neni 264 **Përgjashtimi i kundërshtimit**

Nuk mund të kundërshtohen për shkak të dëmtimit të kreditorëve dhurimet e zakonshme të rastit, dhurimet shpërblyese, si dhe dhurimet e bëra nga falënderimi, në përpjesëtim me mundësitë materiale të debitorit.

Neni 265 **Si bëhet kundërshtimi**

1. Kundërshtimi mund të bëhet me padi ose me kundërshtim.

2. Padia për kundërshtim paraqitet kundër personit të tretë me të cilin ose në dobi të të cilit është ndërmarrë veprimi juridik i cili kundërshtohet, përkatësisht kundër trashëgimtarëve të tij juridikë universal.

3. Në qoftë se personi i tretë e ka tjetërsuar me ndonjë punë me ngarkesë dobinë e përfituar nga disponimi i cili kundërshtohet, padia mund të ngritet kundër përfituesit vetëm në qoftë se ky e ka ditur se përfitimi i paraardhësve të tij ka mundur të kundërshtohet, e në qoftë se këtë dobi e ka tjetërsuar me ndonjë punë pa shpërblim, padia mund të paraqitet kundër përfituesit edhe në qoftë se ky nuk ishte në dijeni.

4. I padituri mund t'i shmanget kundërshtimit, në qoftë se e përmbush detyrimin e debitorit.

Neni 266 **Efekti i kundërshtimit**

Në qoftë se gjykata e aprovon kërkesëpadinë, veprimi juridik e humb efektin vetëm ndaj paditësit dhe vetëm atë sa nevojitet për plotësimin e kërkesave të tij.

NENKREU 3

E DREJTA E RETENCIONIT

Neni 267

Ushtrimi i të drejtës së retencionit

1. Kreditori i kërkesës së arritur për pagesë i cili mban ndonjë send të debitorit ka të drejtën e retencionit në këtë send gjersa të mos i paguhet kërkesa.
2. Në qoftë se debitori është bërë i paaftë për pagesë, kreditori mund të ushtrojë të drejtën e retencionit megjithëse kërkesa e tij nuk ka arritur për pagesë.
3. E drejta e retencionit të sendit vazhdon edhe pas kalimit të afatit të parashkrimit të kërkesës.

Neni 268

Përbashkrimet

1. Kreditori nuk ka të drejtën e retencionit kur debitori kërkon që t'i kthehet sendi i cili ka dalur nga posedimi i tij kundër vullneti të tij ose kur debitori kërkon që t'i kthehet sendi që i është dorëzuar kreditorit për ruajtje ose në shërbim.
2. Kreditori nuk mund të mbajë as prokurën e marrë nga debitori e as dokumentet tjera të debitorit, letërnjoftimet, korrespondencën dhe sendet tjera të ngjashme dhe as sende tjera të cilat nuk mund të shiten.

Neni 269

Detyrimi i kthimit të sendeve përpara përmbushjes së detyrimit

Kreditori ka për detyrë t'ia kthejë sendin debitorit në qoftë se ky i ofron sigurim përkatës të kërkesës së tij.

Neni 270

Efekti i të drejtës së retencionit

Kreditori i cili e mban sendin e luajtshëm të debitorit në bazë së të drejtës së retencionit ka të drejtë të arkëtojë nga vlera e saj në të njëjtën mënyrë si kreditori i pengut, por ka për detyrë që ta njoftojë debitorin para se të fillojë ta realizojë arkëtimin.

KREU 2

TË DREJTAT E KREDITORIT NË RASTE TË VEÇANTA

Neni 271

Kur detyrimi përbëhet nga dhënia e sendeve të caktuara sipas llojit

Kur detyrimi përbëhet nga dhënia e sendeve të caktuara sipas llojit, ndërsa debitori vjen në vonesë, kreditori, pasi ta këtë njoftuar më parë debitorin, mundet sipas zgjidhjes së tij ta sigurojë sendin e të njëjtit lloj dhe të kërkojë nga debitori shpërblimin e çmimit dhe shpërblimin e dëmit ose të kërkojë vlerat e sendeve borxh dhe shpërblimin e dëmit.

Neni 272
Kur detyrimi përbëhet nga veprimi

Kur detyrimi përbëhet nga veprimi, kurse debitori këtë detyrim nuk e ka përmbushur me kohë, kreditori mundet duke e njoftuar për këtë më parë debitorin, vetë me shpenzime të debitorit të kryejë atë që debitori e ka pasur për detyrë ta bënte, kurse nga debitori të kërkojë shpërblimin e dëmit për shkak të vonesës, si dhe shpërblimin e dëmit tjetër që do ta kishte për shkak të mënyrës së këtillë të përmbushjes.

Neni 273
Kur detyrimi përbëhet nga mosveprimi

1. Kur detyrimi përbëhet nga mosveprimi, kreditori ka të drejtë të shpërblimit të dëmit nga vetë fakti se debitori ka vepruar në kundërshtim me detyrimin e tij.
2. Në qoftë se diçka është ndërtuar në kundërshtim me detyrimin, kreditori mund të kërkojë që kjo të mënjanohet me shpenzime të debitorit dhe që debitori t'ia shpërblejë dëmin që ka pësuar lidhur me ndërtimin dhe mënjanimin.
3. Gjykata mundet, kur gjen se kjo është haptazi më e dobishme, duke marrë parasysh interesin shoqëror dhe interesin e arsyeshëm të kreditorit të vendosë që të mos rrënohet ajo që është ndërtuar, por që kreditorit t'i shpërblehet dëmi me të holla.

Neni 274
E drejta e kërimit të shpërblimit në vend të sendit të gjykuar

1. Në qoftë se debitori nuk e përmbush detyrimin e tij brenda afatit që i është caktuar me aktgjykim të formës së prerë, kreditori mund ta thërrasë që ta përmbushë në një afat të përshtatshëm të mëvonshëm dhe të deklarojë që pas skadimit të këtij afati nuk do ta pranojë përmbushjen, por do të kërkojë shpërblimin e dëmit për shkak të mospërmbushjes.
2. Pas skadimit të afatit të mëvonshëm kreditori mund të kërkojë vetëm shpërblimin e dëmit për shkak të mos përmbushjes.

Neni 275
Penalet gjyqësore

1. Kur debitori nuk e përmbush brenda afatit ndonjë detyrim të tij jo në të holla të përcaktuar me aktgjykim të formës së prerë, gjykata mundet me kërkesë të kreditorit t'i caktojë debitorit një afat të përshtatshëm të mëvonshëm dhe t'i caktojë me qëllim të ndikimit ndaj debitorit dhe pavarësisht nga çdo dëm, që debitori po qe se nuk e përmbush detyrimin e tij brenda këtij afati të ketë detyrë t'i paguajë kreditorit një shumë të hollash për çdo ditë vonese ose për ndonjë njësi tjetër kohore duke filluar nga skadimi i këtij afati.
2. Kur debitori e përmbush më vonë detyrimin e tij, gjykata mund ta zvogëlojë shumën e caktuar në këtë mënyrë duke pasur parasysh qëllimin për të cilin ka urdhëruar pagimin e saj.

PJESA IV

SHUARJA E DETYRIMEVE

KREU 1

RREGULLAT E PËRGJITHSHME

Neni 276

Rregulla e përgjithshme

1. Detyrimi shuhet kur ai përmbushet si dhe në rastet tjera të përcaktuara me ligj.
2. Me shuarjen e detyrimit kryesor shuhen dorëzania, pengu dhe të drejtat tjera aksesore.

KREU 2

PËRMBUSHJA

NËNKREU 1

RREGULLAT E PËRGJITHSHME PËR PËRMBUSHJEN

I. PËRMBUSHJA DHE SHPENZIMET E PËRMBUSHJES

Neni 277

Përmbushja nga ana e debitorit ose e personit të tretë

1. Detyrimin mund ta përmbushë jo vetëm debitori, por edhe personi i tretë.
2. Kreditori është i detyruar ta pranojë përmbushjen nga secili person i cili ka ndonjë interes juridik që detyrimi të përmbushet, madje edhe nëse debitori e kundërshton atë përmbushje.
3. Kreditori ka për detyrë të pranojë përmbushjen nga ana e personit të tretë, në qoftë se debitori pajtohet me këtë me përjashtim të rastit kur sipas kontratës ose nga vetë natyra e detyrimit, këtë përmbushje duhet ta bëjë debitori personalisht.
4. Kreditori mund të pranojë përmbushjen nga personi i tretë pa dijen e debitorit, madje edhe në rastin kur debitori e ka njoftuar se nuk pranon që personi i tretë ta përmbushë detyrimin e tij.
5. Megjithatë, në qoftë se debitori i ka ofruar që vetë ta përmbushë menjëherë detyrimin e vet, kreditori nuk mund të pranojë përmbushjen nga personi i tretë.

Neni 278

Përmbushja e personit të paaftë për të vepruar

1. Edhe debitori i paaftë për të vepruar mundet në mënyrë juridikisht të vlefshme të përmbushë detyrimin në qoftë se ekzistimi i detyrimit është i padyshimtë dhe në qoftë se ka arritur afati për përmbushjen e tij.

2. Megjithatë, mund të kontestohet përmbushja në qoftë se personi i tillë e ka paguar borxhin e parashkruar, ose borxhin i cili rrjedh nga loja e fatit ose nga bastet.

Neni 279
Shpenzimet e përmbushjes

Shpenzimet e përmbushjes i bartë debitori, në qoftë se ato nuk i ka shkaktuar kreditori.

II. PËRMBUSHJA ME SUBROGIM

Neni 280
Përmbushja me bartjen e të drejtës në përmbushësin (subrogimi)

1. Në rast të përmbushjes së detyrimit të huaj, secili përmbushës mund të kontraktojë me kreditorin, para përmbushjes ose me rastin e përmbushjes, që kërkesa e përmbushur t'i kalohet atij me të gjitha të drejtat ose vetëm me disa të drejta aksesore.

2. Të drejtat e kreditorit mund të kalojnë në përmbushësin edhe në bazë të kontratës midis debitorit dhe përmbushësit të lidhur para përmbushjes.

3. Në këto raste subrogimi i përmbushësit në të drejtat e kreditorit krijohet në momentin e përmbushjes.

Neni 281
Subrogimi ligjor

Kur detyrimin e përmbush personi i cili ka ndonjë interes juridik në këtë çështje, atëherë i kalojnë këtij, në bazë të vet ligjit, në çastin e përmbushjes, kërkesat e kreditorit me të gjitha të drejtat aksesore.

Neni 282
Subrogimi në rast të përmbushjes së pjesshme

1. Në rast të përmbushjes së pjesshme të kërkesës së kreditorit, në përmbushësin kalojnë të drejtat aksesore me të cilat është siguruar përmbushja e asaj kërkesë vetëm në qoftë se nuk nevojiten për përmbushjen e pjesës së mbetur të kërkesës së kreditorit.

2. Kreditori dhe përmbushësi mund të kontraktojnë se do të shfrytëzojnë garancione në përpjesëtim me kërkesat e veta, por mund të kontraktojnë edhe se përmbushësi do të ketë të drejtën e arkëtimit me përparësi.

Neni 283
Provat dhe mjetet e sigurimit

1. Kreditori ka për detyrë t'ia dorëzojë përmbushësit mjetet me të cilat provohet ose sigurohet kërkesa.

2. Përjashtimisht, kreditori mund t'ia dorëzojë përmbushësit sendin të cilin e ka marrë peng nga debitori ose nga ndonjë tjetër, vetëm në qoftë se penglënësi është pajtuar me këtë, përndryshe, ajo mbetet në posedim të kreditorit që ta mbajë dhe ta ruajë për llogari të përmbushësit.

Neni 284
Sa mund të kërkohet nga debitori

Përmbushësi te i cili ka kaluar kërkesa, nuk mund të kërkojë nga debitori më tepër se sa i ka paguar kreditorit.

Neni 285

Përgjegjësimi i përgjegjësish së kreditorit për ekzistimin dhe arkëtueshmërinë e kërkesës

1. Kreditori i cili e ka marrë përbushjen nga personi i tretë nuk përgjigjet për ekzistimin dhe arkëtueshmërinë e kërkesës në kohën e përbushjes.
2. Me këtë nuk përjashtohet aplikimi i rregullave mbi pasurimin pa bazë.

III KUJT I BËHET PËRMBUSHJA

Neni 286

Personi i autorizuar

1. Përbushja medoemos duhet t'i bëhet kreditorit ose personit të caktuar me ligj, me vendim gjyqësor, me kontratë midis kreditorit e debitorit, ose nga vetë kreditori.
2. Përbushja është e vlefshme edhe kur i është bërë personit të tretë, në qoftë se kreditori e ka lejuar më vonë apo në qoftë se e ka përdorur atë.

Neni 287

Përbushja e bërë kreditorit të paaftë për të vepruar

1. Përbushja e bërë kreditorit të paaftë për të vepruar e liron debitorin, në qoftë se ka qenë e dobishme për kreditorin ose objekti i përbushjes ndodhet ende te ai.
2. Kreditori i paaftë për të vepruar mund të pajtohet, pasi të jetë bërë i aftë për të vepruar, për përbushjen të cilin e ka marrë në kohën e paaftësisë së tij për të vepruar.

IV. LËNDA E PËRMBUSHJES

Neni 288

Përmbajtja e detyrimit

1. Përbushja përbëhet nga kryerja e asaj që është përmbajtja e detyrimit, ashtu që as debitori nuk mund ta përbush me diçka tjetër dhe as kreditori nuk mund të kërkojë diçka tjetër.
2. Përbushja nuk është e vlefshme, në qoftë se ajo që debitori e ka dorëzuar si send borxh dhe kreditori e ka pranuar si të tillë, gjë që në të vërtetë nuk është dhe kreditori ka të drejtë ta kthejë atë që i është dorëzuar dhe të kërkojë sendin borxh.

Neni 289

Zëvendësimi i përbushjes

1. Detyrimi shuhet në qoftë se kreditori në marrëveshje me debitorin pranon diçka tjetër në vend të asaj që ka borxh.
2. Në atë rast debitori përgjigjet sikurse shitësi për të metat materiale dhe juridike të sendit të dhënë në vend të asaj që ka borxh.
3. Megjithatë, kreditori në vend të kërkesës në bazë të përgjegjësish së debitorit për të metat materiale ose juridike të sendit mund të kërkojë nga debitori, por jo më nga dorëzani, përbushjen e kërkesës paraprake dhe dëmshpërblimin.

Neni 290
Dorëzimi me qëllim shitjeje

Në qoftë se debitori ia ka dorëzuar kreditorit ndonjë send ose ndonjë të drejtë tjetër për t'i shitur dhe nga shuma e realizuar të arkëtojnë kërkesat e veta, ndërsa pjesën tjetër ia dorëzon, detyrimi shuhet vetëm kur kreditori të arkëtojë nga shuma e realizuar.

Neni 291
Përmbushja e pjeshme

1. Kreditori nuk e ka për detyrë të pranojë përmbushjen e pjeshme, përveç nëse vetë natyra e detyrimit imponon diçka tjetër.
2. Kreditori ka për detyrë ta pranojë përmbushjen e pjeshme të detyrimit në të holla, përveç nëse ka ndonjë interes të veçantë për ta refuzuar.

Neni 292
Detyrimi i dhënies së sendeve të caktuara sipas llojit

1. Në qoftë se sendet janë caktuar vetëm sipas llojit, debitori ka për detyrë t'i jep sende të cilësisë mesatare.
2. Në qoftë se e ka pasur të njohur destinimin e sendit, ka për detyrë t'i jep sendet e cilësisë përkatëse.

V. LLOGARITJA E PËRMBUSHJES

Neni 293
Radha e llogaritjes

1. Kur midis personave të njëjtë ekzistojnë disa detyrime të njëllajta, kështu që atë që debitori e përmbush nuk mjafton për t'i plotësuar të gjitha, atëherë, në qoftë se për këtë gjë nuk ekziston marrëveshja e kreditorit dhe debitorit, llogaritja bëhet me atë radhë të cilën e cakton debitori më së voni me rastin e përmbushjes.
2. Kur nuk ekziston deklarata e debitorit mbi llogaritjen, atëherë detyrimet përmbushen me radhë ashtu sikurse kanë arritur për përmbushje.
3. Në qoftë se kanë arritur disa detyrime njëkohësisht për përmbushje, së pari plotësohen ato, përmbushja e të cilave është siguruar më pak, ndërsa kur janë siguruar të gjitha njësoj, atëherë më parë përmbushën ato të cilat përbëjnë për debitorin barrë më të rëndë.
4. Në kuptim të këtij neni detyrimet që janë të barabarta përmbushen me radhë sikur janë krijuar, e në qoftë se janë krijuar njëkohësisht, atëherë ajo që është dhënë në emër të përmbushjes pjesëtohet në të gjitha detyrimet përpjesëtimisht me shumat e tyre.

Neni 294
Llogaritja e kamatës dhe e shpenzimeve

Në qoftë se debitori përpos kërkesës kryesore ka borxh edhe kamata dhe shpenzime, llogaritja bëhet në atë mënyrë që së pari paguhen shpenzimet, pastaj kamata dhe në fund kërkesa kryesore.

VI. KOHA E PËRMBUSHJES

Neni 295 Kur nuk është caktuar afati

Në qoftë se afati nuk është caktuar, kurse qëllimi i punës, vetë natyra e detyrimit dhe rrethanat e tjera nuk kërkojnë një afat për përmbushje, kreditori mund të kërkojë menjëherë përmbushjen e detyrimit, ndërsa debitori nga ana e vet mund të kërkojë nga kreditori që menjëherë të pranojë përmbushjen.

Neni 296 Përmbushja para afatit

1. Kur afati është kontraktuar ekskluzivisht në interesin e debitorit, ai ka të drejtë ta përmbushë detyrimin edhe para afatit të kontraktuar, por e ka për detyrë ta njoftojë kreditorin për qëllimin e vet dhe të kujdeset që kjo të mos jetë në kohë të papërshtatshme.

2. Në raste të tjera, kur debitori ofron përmbushjen para afatit, kreditori mund ta refuzojë përmbushjen, ndërsa mundet edhe ta pranojë dhe ta ruajë të drejtën për shpërblim të dëmit, në qoftë se për këtë gjë pa shtyrje e njofton debitorin.

Neni 297 E drejta e kreditorit për të kërkuar përmbushjen para afatit

Kreditori ka të drejtë të kërkojë përmbushjen para afatit në qoftë se debitori nuk ia ka dhënë sigurimin e premtuar, ose në qoftë se me kërkesën e tij nuk e ka plotësuar sigurimin e zvogëluar pa fajin e tij, si dhe kur afati është kontraktuar ekskluzivisht në interes të tij.

Neni 298 Caktimi i afatit nga njëra palë

Kur caktimi i kohës së përmbushjes i është lënë dëshirës së kreditorit ose të debitorit, pala tjetër mundet, po qe se i autorizuari nuk e cakton afatin as pas tërheqjes së vërejtjes të kërkojë nga gjykata që ajo ta caktojë afatin plotësues për përmbushje.

Neni 299 Detyrimi monetar

1. Në rast se pagesat bëhen me ndërmjetësimin e bankës ose të organizatës tjetër pranë së cilës mbahet llogaria e kreditorit dhe derisa palët kontraktuese të mos e kenë përcaktuar ndryshe, konsiderohet se borxhi është likuiduar në kohën kur bankës ose organizatës pranë së cilës mbahet llogaria t'i ketë arritur dërgesa e të hollave në dobi të kreditorit ose urdhri i bankës së debitorit ose i organizatës që t'i akordojë llogarisë së kreditorit shumën e shënuar në urdhër.

2. Në rast se me kontratë është parashikuar pagesa me anë të postës, supozohet se palët janë pajtuar se me pagesën e shumës së debituar në postë, debitori e ka likuiduar detyrimin e vet ndaj kreditorit; në rast se palët nuk janë pajtuar për një mënyrë të tillë të pagesës, borxhi është i likuiduar kur kreditori të marrë dërgesën e të hollave.

VII. VENDI I PËRMBUSHJES

Neni 300 Rregulla të përgjithshme

1. Debitori është i detyruar ta përmbushë detyrimin, kurse kreditori ta pranojë përmbushjen në vendin e caktuar me punën juridike ose me ligj.

2. Kur vendi i përmbushjes nuk është caktuar, dhe nuk mund të caktohet as sipas qëllimit të punës, natyrës së detyrimit apo të rrethanave tjera, atëherë përmbushja e detyrimit bëhet në vendin ku debitori në kohën e krijimit të detyrimit e ka pasur selinë, respektivisht vendbanimin e vet, e në mungesë të vendbanimit, ku ka pasur vendqëndrimin e tij.

3. Mirëpo, në qoftë se debitori është person juridik që ka disa njësi në vende të ndryshme, atëherë si vend i përmbushjes konsiderohet selia e njësisë e cila duhet t'i zbatojë veprimet e domosdoshme për përmbushjen e detyrimit, në qoftë se kjo rrethanë për kreditorin me rastin e lidhjes së kontratës ka qenë e njohur ose është dashur të jetë e njohur.

Neni 301

Vendi i përmbushjes së detyrimeve në para

1. Detyrimet në para përmbushen në vendin ku kreditori e ka selinë, respektivisht vendbanimin, e në mungesë të vendbanimit aty ku e ka vendqëndrimin.

2. Në qoftë se pagimi bëhet me urdhër (virman), detyrimet në para përmbushën në selinë e institucionit financiar pranë së cilës mbahen paratë e kreditorit.

3. Në qoftë se kreditori e ka ndërruar vendin ku e ka pasur selinë, respektivisht vendbanimin e vet në kohën e krijimit të detyrimit, kështu që për këtë arsye janë rritur shpenzimet e përmbushjes, kjo rritje bie në ngarkim të kreditorit.

VIII. DËFTESA

Neni 302

Prezumimet lidhur me dëftesën

1. Kush e përmbush detyrimin në tërësi ose pjesërisht, ka të drejtë të kërkojë që kreditori për këtë gjë t'i lëshojë dëftesën me shpenzimet e veta.

2. Debitori i cili e ka paguar detyrimin në para përmes bankës ose postës, mund të kërkojë që kreditori t'i lëshojë dëftesën vetëm në qoftë se për këtë gjë ka shkak të arsyeshëm.

3. Në qoftë se është lëshuar dëftesa se është paguar kërkesa kryesore në tërësi, supozohet se janë paguar edhe kamatat dhe shpenzimet gjyqësore të tjera nëse ka pasur të tilla.

4. Në qoftë se debitori me prestime periodike, siç janë qiratë dhe kërkesat e tjera që përlllogariten periodikisht, siç janë ato që krijohen me harxhimin e energjisë elektrike, ose të ujit, telefonit, ka dëftesën se e ka paguar kërkesën e arritur më vonë për pagesë, supozohet se i ka paguar edhe ato që kanë arritur më përpara për pagesë.

Neni 303

Refuzimi i lëshimit të dëftesës

Në qoftë se kreditori refuzon të lëshojë dëftesën, debitori mund të depozitojë në gjykatë objektin e detyrimit të vet.

IX. KTHIMI I FLETËOBLIGACIONIT

Neni 304

Kthimi i fletëobligacionit

1. Kur e përmbush detyrimin e vet në tërësi, debitori mundet, përpos dëftesës, të kërkojë nga kreditori që t'ia kthejë fletëobligacionin.

2. Kur kreditori nuk mund ta kthejë fletëobligacionin, debitori ka të drejtë të kërkojë që kreditori t'i lëshojë një dokument publik të vërtetuar se detyrimi ka pushuar së ekzistuari.

3. Në qoftë se debitorit i është kthyer fletëobligacioni, supozohet se detyrimi është përmbushur plotësisht.

4. Debitori që e ka përmbushur detyrimin vetëm pjesërisht, ka të drejtë të kërkojë që kjo përmbushje të shënohet në fletëobligacion.

NËNKREU 2

VONESA

I. VONESA E DEBITORIT

Neni 305

Kur debitori është në vonesë

1. Debitori është në vonesë kur nuk e përmbush detyrimin brenda afatit të caktuar për përmbushje.
2. Në qoftë se afati për përmbushje nuk është caktuar, debitori është në vonesë kur kreditori ta ftojë që ta plotësojë detyrimin e vet, verbalisht ose me shkrim, paralajmërim jashtë gjyqësor, ose duke filluar ndonjë procedurë, qëllimi i së cilës është realizimi i përmbushjes të detyrimit.

II. VONESA E KREDITORIT

Neni 306

Kur kreditori është në vonesë

1. Kreditori është në vonesë në qoftë se pa ndonjë shkak të arsyeshëm refuzon të pranojë përmbushjen, ose me sjelljet e veta e parandalon atë.
2. Kreditori është në vonesë edhe kur është i gatshëm të pranojë përmbushjen e detyrimit të njëkohshëm të debitorit, por nuk ofron përmbushjen e detyrimit të vet të arritur për pagesë.
3. Kreditori nuk është në vonesë në qoftë se provon se në kohën e ofrimit të përmbushjes, ose në kohën e caktuar për përmbushje, debitori ka qenë në pamundësi ta përmbushë detyrimin e vet.

Neni 307

Efektet e vonesës së kreditorit

1. Me vonesën e kreditorit shuhet vonesa e debitorit dhe në kreditorin kalon rreziku i shkatërrimit ose të dëmtimit të rastësishëm të sendit.
2. Që nga dita e vonesës së kreditorit pushon të rrjedhë kamata.
3. Kreditori në vonesë ka për detyrë t'i shpërblejë debitorit dëmin e krijuar për shkak të vonesës, për të cilën përgjigjet, si dhe shpenzimet rreth ruajtjes së mëtejshme të sendeve.

NËNKREU 3

DEPOZITIMI DHE SHITJA E SENDIT QË ËSHTË BORXH

Neni 308 Depozitimi në gjykatë

1. Kur kreditori është në vonesë ose është i panjohur apo kur është e pasigurt se kush është kreditor ose ku ndodhet ai, ose kur kreditori është i paaftë për të vepruar dhe nuk ka përfaqësues debitori mund ta depozitojë sendin të cilin e ka borxh në gjykatë për kreditorin.
2. Të njëjtën të drejtë e kanë edhe personat e tretë të cilët kanë interes juridik që detyrimi të përmbushet.
3. Për depozitimin e bërë debitori ka për detyrë ta njoftojë kreditorin po qe se di për te dhe për vendbanimin e tij.

Neni 309 Gjykata kompetente për depozitim

1. Depozitimi bëhet në gjykatën e kompetencës lëndore në vendin e përmbushjes, përveç nëse për shkaqet e leverdisë ekonomike ose nga vetë natyra e punës kërkohet që depozitimi të bëhet në vendin ku ndodhet sendi.
2. Çdo gjykatë tjetër me kompetencë lëndore duhet ta pranojë sendin në depozitë, ndërsa debitori ka për detyrë t'i japë shpërblim kreditorit në qoftë se ky ka pësuar dëm nga depozitimi në gjykatën tjetër.

Neni 310 Dorëzimi për ruajtje personit tjetër

1. Kur objekti i detyrimit është ndonjë send që nuk mund të ruhet në depozitin gjyqësor, debitori mund të kërkojë nga gjykata që ta caktojë personin të cilit do t'ia dorëzojë sendin për ruajtje, me shpenzime dhe për llogari të kreditorit.
2. Në rast të detyrimit nga kontrata në ekonomi, dorëzimi i sendit të tillë në depon publike për ruajtjen për llogari të kreditorit e ka efektin e depozitimit në gjykatë.
3. Për dorëzimin e bërë për ruajtje debitori ka për detyrë ta njoftojë kreditorin.

Neni 311 Rikthimi i sendit të depozituar

1. Debitori mund ta rikthen sendin e depozituar.
2. Për rikthimin e sendit të depozituar ka për detyrë ta njoftojë kreditorin.
3. E drejta e debitorit për ta rikthyer sendin e depozituar shuhet kur debitori i deklaron gjykatës se heq dorë nga kjo e drejtë, kur kreditori deklaron se e pranon sendin e depozituar, si dhe kur vërtetohet me aktgjykim të plotfuqishëm se depozitimi i plotëson kushtet e përmbushjes së rregullt.

Neni 312 Efekti i depozitimit

1. Me depozitimin e sendit që është borxh, debitori lirohet nga detyrimi në çastin kur e ka bërë depozitimin.

2. Në qoftë se debitori ka qenë në vonesë, vonesa e tij shuhet.
3. Që nga çasti kur sendi është depozituar, rreziku i shkatërrimit të rastësishëm ose i dëmtimit të sendit kalon në kreditorin.
4. Që nga dita e depozitimit shuhet rrjedha e kamatës.
5. Në qoftë se debitori e merr sendin e depozituar, konsiderohet njësoj sikur të mos ta kishte depozituar fare dhe bashkë debitorët dhe dorëzanët e tij mbeten në detyrim.

Neni 313
Shpenzimet e depozitimit

Shpenzimet e depozitimit të plotfuqishëm e të parevokueshëm i përballon kreditori në qoftë se i kalojnë shpenzimet e përmbushjes që ka për detyrë t'i paguaj debitori.

Neni 314
Shitja në vend të depozitimit të sendit

1. Në qoftë se sendi është i papërshtatshëm për ruajtje apo në qoftë se për ruajtjen ose për mirëmbajtjen e tij nevojiten shpenzime të cilat nuk janë në përpjesëtim me vlerën e tij, debitori mund ta shesë, në shitjen e bërë publike në vendin e caktuar për përmbushje apo në ndonjë vend tjetër në qoftë se kjo është në interesin e kreditorit, kurse shumën e arritur, pasi të jenë zbritur shpenzimet e shitjes, ta depozitojnë në gjykatën e atij vendi.
2. Në qoftë se sendi ka çmimin vijues, apo në qoftë se ka vlerë të vogël në krahasim me shpenzimet e shitjes publike, debitori lirisht mund ta shesë.
3. Në qoftë se sendi është i tillë që mund të shkatërrohet apo të priset, debitori ka për detyrë ta shesë pa shtyrje në një mënyrë sa më të përshtatshme.
4. Në çdo rast, debitori ka për detyrë ta njoftojë kreditorin për shitjen që ka ndërmend ta bëjë kurdo që të jetë e mundur, e pas shitjes së bërë ta njoftojë për çmimin e realizuar dhe për depozitimin e tij në gjykatë.

Neni 315
Dorëzimi i sendit kreditorit

Gjykata do t'ia dorëzojë kreditorit sendin e depozituar sipas kushteve që i ka caktuar debitori.

Neni 316
Shitja për të mbuluar shpenzimet e ruajtjes

1. Në qoftë se shpenzimet e ruajtjes nuk paguhen brenda afatit të arsyeshëm, gjykata do të urdhërojë me kërkesën e ruajtësit, që sendi të shitet dhe do të caktojë mënyrën e shitjes.
2. Nga shuma e realizuar prej shitjes do të zbriten shpenzimet e shitjes dhe shpenzimet e ruajtjes, ndërsa KREU që mbetet do të depozitohet në gjykatë për kreditorin.

KREU 3

MËNYRAT TJERA TË SHUARJES SË DETYRIMIT

NËNKREU 1

KOMPENSIMI

Neni 317 Kushtet e përgjithshme

Debitori mund ta kompensoj kërkesën që ka ndaj kreditorit me atë që kërkon ky prej tij në qoftë se të dy kërkesat kanë si objekt të hollat, ose sendet e tjera të zëvendësueshme të të njëjtit lloj ose të njëjtës cilësi dhe në qoftë se të dy kanë arritur për pagesë.

Neni 318 Deklarata për kompensimin

1. Kompensimi nuk kryhet posa të janë formuar kushtet për këtë, por nevojitet që njëra palë t'i deklarojë tjetrës se është duke bërë kompensimin.
2. Pas deklaratës mbi kompensimin konsiderohet se kompensimi është kryer që nga çasti kur janë formuar kushtet për këtë.

Neni 319 Mungesa e reciprocitetit

1. Debitori nuk mund të bëjë kompensimin e asaj që debiton kreditorit me atë që kreditori i debiton dorëzantit të tij.
2. Mirëpo, dorëzani mund të bëjë kompensimin e detyrimit të debitorit ndaj kreditorit me kërkesën e debitorit nga kreditori.
3. Kush e ka dhënë sendin e vet peng për detyrimin e huaj, mund të kërkojë nga kreditori që t'ia kthejë sendin e lënë peng kur të jenë plotësuar kushtet për pushimin e këtij detyrimi me anë të kompensimit, si dhe kur kreditori lëshon me faj të vet mundësin që të bëjë kompensimin.

Neni 320 Kërkesa e parashkruar

1. Një borxh mund të kompensohet me një kërkesë të parashkruar, vetëm nëse kjo kërkesë e parashkruar nuk ka qenë e parashkruar në momentin kur kanë ekzistuar kushtet për kompensim.
2. Në qoftë se kushtet për kompensim janë krijuar pasi që një nga kërkesat është parashkruar, kompensimi nuk krijohet në qoftë se debitori i kërkesës së parashkruar ka theksuar kundërshtimin për parashkrim.

Neni 321 Kompensimi me kërkesën e ceduar

1. Debitori i kërkesës së ceduar mund t'ia kompensojë marrësit ato kërkesa të veta të cilat deri në njoftimin mbi cedimin ka mundur t'ia kompensojë ceduesit.

2. Ai mund ti kompensojë edhe ato kërkesa të veta nga ceduesi që i ka fituar para njoftimit për cedimin, afati i të cilave për cedim nuk ka skaduar në çastin kur është njoftuar për cedimin, por vetëm në qoftë se ky afat bie para afatit për përmbushjen e kërkesës së ceduar ose në të njëjtën kohë.

3. Debitori që i ka deklaruar pa rezervë marrësit se e pranon cedimin, nuk mund t'i kompensojë me kurrë farë kërkesë të vet nga ceduesi.

4. Në qoftë se kërkesa e ceduar është shkruar në regjistrat publikë, debitori mund t'ia bëjë kompensimin marrësit vetëm në qoftë se kërkesa e tij është e regjistruar me rastin e kërkesës së ceduar apo në qoftë se marrësi është njoftuar me rastin e cedimit për ekzistimin e kësaj kërkesë.

Neni 322 **Rastet e përjashtimit të kompensimit**

1. Nuk mund të shuhen me kompensim:

1.1. kërkesat të cilat nuk mund të sekuestrohen;

1.2. kërkesat e sendeve, apo të vlerës së sendeve të cilat i janë dhënë debitorit për ruajtje, ose për huapërdorje, apo të cilat debitori i ka marrë në mënyrë të kundërligjshme, ose i ka mbajtur në mënyrë të kundërligjshme;

1.3. kërkesat e krijuara nga shkaktimi i dëmit me dashje;

1.4. kërkesat e shpërblimit të dëmit, të cilat kërkesa janë krijuar me dëmtimin e shëndetit apo me shkaktimin e vdekjes;

1.5. kërkesat që rrjedhin nga detyrimi ligjor i ushqimit.

Neni 323 **Ndalimi i kërkesës së palës tjetër**

Debitori nuk mund të bëjë kompensimin në qoftë se kërkesa e tij ka arritur për pagesë vetëm pasi dikush i treti ka vënë ndalesën në kërkesën e kreditorit ndaj tij.

Neni 324 **Llogaritja e kompensimit**

Kur midis dy personave ekzistojnë disa detyrime të cilat mund të shuhen me anë të kompensimit, atëherë kompensimi bëhet sipas rregullave të cilat vlejnë për llogaritjen e përmbushjes.

NËNKREU 2

FALJA E BORXHIT

Neni 325 **Marrëveshja**

1. Detyrimi shuhet kur kreditori i deklaron debitorit se nuk do të kërkojë përmbushjen e tij dhe debitori të jetë dakord me këtë.

2. Për vlefshmërinë e kësaj marrëveshje nuk nevojitet që ajo të lidhet në formën sikur është kontraktuar puna nga e cila është krijuar detyrimi.

Neni 326
Heqja dorë nga mjetet e sigurimit

Kthimi i pengut dhe heqja dorë nga mjetet e tjera me të cilat është siguruar përmbushja e detyrimit, nuk do të thotë se kreditori ka hequr dorë edhe nga e drejta për të kërkuar përmbushjen e detyrimit.

Neni 327
Falja e borxhit dorëzani

1. Falja e borxhit dorëzani nuk e liron debitorin kryesor, ndërsa falja e borxhit debitorit kryesor e liron dorëzanin.
2. Kur ka disa dorëzanë dhe kreditori e liron nga detyrimi njërin prej tyre, të tjerëve u mbetet detyrimi, por detyrimi i tyre zbritet për pjesën e dorëzani të liruar.

Neni 328
Falja e përgjithshme e borxheve

Me faljen e përgjithshme të borxheve shuhet të gjitha kërkesat e kreditorit ndaj debitorit, përveç atyre për të cilat kreditori nuk ka ditur se ekzistojnë në çastin kur është bërë falja.

NËNKREU 3
PËRTRIRJA (NOVACIONI)

Neni 329
Kushtet për përtrirjen e detyrimit

1. Detyrimi shuhet në qoftë se kreditori dhe debitori janë pajtuar që detyrimin ekzistues ta zëvendësojnë me një tjetër dhe në qoftë se detyrimi tjetër ka objekt të ndryshëm ose bazë juridike të ndryshme.
2. Marrëveshja e kreditorit dhe e debitorit me të cilën ndryshohet ose plotësohet dispozita mbi afatin, mbi vendin ose mbi mënyrën e përmbushjes, pastaj marrëveshja e mëvonshme mbi kamatën, mbi dënimin kontraktues, mbi sigurimin e përmbushjes, ose mbi ndonjë dispozitë tjetër aksesore, si dhe marrëveshja mbi dhënien e dokumentit të ri mbi borxhin, nuk konsiderohen si novacion.
3. Dhënia e kambialit ose e çekut për shkak të ndonjë detyrimi të mëparshëm nuk konsiderohet si novacion, përveç nëse kjo është kontraktuar ashtu.

Neni 330
Vullneti për të bërë novacion

Novacioni nuk ekziston, në qoftë se palët nuk e kanë deklaruar qëllimin që ta shuajnë detyrimin ekzistues kur kanë krijuar detyrimin e ri; atëherë detyrimi i mëparshëm nuk shuhet, por ekziston edhe më tutje krahas detyrimit të ri.

Neni 331
Efkti i novacionit

1. Me kontratën për novacionin detyrimi i mëparshëm shuhet, kurse detyrimi i ri krijohet.
2. Me detyrimin e mëparshëm shuhet edhe pengu dhe dorëzania, përveç nëse me dorëzaninë ose me pengdhënësin është kontraktuar ndryshe.

3. E njëjta gjë vlen edhe për të drejtat e tjera aksesore, të cilat kanë qenë të lidhura me detyrimin e mëparshëm.

Neni 332
Mungesa e detyrimit të mëparshëm

1. Novacioni është pa efekt në qoftë se detyrimi i mëparshëm ka qenë nul ose është shuar.
2. Në qoftë se detyrimi i mëparshëm ka qenë vetëm i rrëzueshëm, novacioni është i vlefshëm po që se debitori e ka ditur për të metën e detyrimit të mëparshëm.

Neni 333
Efekti i anulimit

Kur kontrata mbi novacionin është shpallur e pavlefshme, konsiderohet se nuk ka pasur novacion dhe se detyrimi i mëparshëm as që ka pushuar së ekzistuari.

NËNKREU 4

KONFONDIMI

Neni 334
Konfondimi

1. Detyrimi shuhet me konfondim, kur i njëjti person bëhet si debitor ashtu edhe kreditor.
2. Kur dorëzani bëhet kreditor, detyrimi i debitorit kryesor nuk shuhet.
3. Detyrimet e regjistruara në regjistrat publike shuhen me anë të konfondimit vetëm pasi të bëhet regjistrimi i fshirjes.

NËNKREU 5

PAMUNDËSIA E PËRMBUSHJES

Neni 335
Shuarja e detyrimit për shkak të pamundësisë së përmbushjes

1. Detyrimi shuhet kur përmbushja e tij bëhet e pamundur për shkak të rrethanave për të cilat debitori nuk mban përgjegjësi.
2. Debitori duhet të provojë rrethanat që e përjashtojnë përgjegjësinë e tij.

Neni 336
Kur sendet e caktuara sipas llojit janë objekt i detyrimit

1. Në qoftë se objekt i detyrimit janë sendet e caktuara sipas llojit, detyrimi nuk shuhet as atëherë kur të gjitha ato që ka debitori nga këto sende zhduken për shkak të rrethanave, për të cilat ai nuk mban përgjegjësi.
2. Mirëpo, kur detyrimi ka si objekt sendet e caktuara sipas llojit që duhet të merren nga masa e caktuar e atyre sendeve, atëherë detyrimi shuhet kur zhduket e gjithë ajo masë.

Neni 337

Cedimi i të drejtave ndaj të tretit përgjegjës për pamundësinë e përbushjes

Debitori i sendit të caktuar që është shkarkuar nga detyrimi i vet për shkak të pamundësisë së përbushjes ka për detyrë t'i cedojë kreditorit të drejtën që do ta kishte ndaj personit të tretë për shkak të pamundësisë së krijuar

NËNKREU 6

KALIMI I KOHËS DHE DENONCIMI

Neni 338

Afati në marrëdhëniet e vazhdueshme të detyrimeve

Marrëdhënia e detyrimeve e vazhdueshme me afat të caktuar të kohëzgjatjes shuhet kur të skadojë afati, përveç kur është kontraktuar ose kur është caktuar me ligj që pas skadimit të afatit marrëdhënia e detyrimeve të zgjatet për një kohë të pacaktuar, në qoftë se ajo marrëdhënie nuk denoncohet me kohë.

Neni 339

Denoncimi i marrëdhënies së vazhdueshme të detyrimit

1. Në qoftë se kohëzgjatja e marrëdhënies së detyrimeve nuk është caktuar, secila palë mund ta ndërpret me denoncim.
2. Denoncimi duhet doemos t'i dorëzohet palës tjetër.
3. Denoncimi mund të jepet në çdo kohë, por jo në kohë të papërshtatshme.
4. Marrëdhënia e detyrimeve e denoncuar shuhet kur të ketë skaduar afati i denoncimit i caktuar në kontratë, e në qoftë se afati i tillë nuk është caktuar me kontratë, atëherë marrëdhënia shuhet pasi të ketë kaluar afati i caktuar me ligj ose me doke, përkatësisht me skadimin e afatit të arsyeshëm.
5. Palët mund të kontraktojnë se marrëdhënia e tyre e detyrimeve do të shuhet me vetë dorëzimin e denoncimit, në qoftë se për rastin e caktuar ligji nuk urdhëron diçka tjetër.
6. Kreditori ka të drejtë të kërkojë nga debitori atë detyrim të arritur, para se detyrimi të jetë shuar me kalimin e afatit ose me denoncim.

NËNKREU 7

VDEKJA

Neni 340

Vdekja

Me vdekjen e debitorit ose të kreditorit shuhet detyrimi vetëm në qoftë se është krijuar duke marrë parasysh veçoritë personale të njërës nga palët kontraktuese ose aftësitë personale të debitorit.

KREU 4

PARASHKRIMI

NËNKREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 341 Rregullat e përgjithshme

1. Me parashkrim shuhet e drejta e kërkimit të përmbushjes së detyrimit.
2. Parashkrimi krijohet kur të ketë kaluar afati i caktuar me ligj, brenda të cilit kreditori ka mundur të kërkojë përmbushjen e detyrimit.
3. Gjykata nuk mund të merr parasysht parashkrimin, në qoftë se debitori nuk thirret në atë.

Neni 342 Kur fillon të rrjedhë parashkrimi

1. Parashkrimi fillon të rrjedhë ditën e parë pas ditës kur kreditori të ketë pasur të drejtë të kërkojë përmbushjen e detyrimit, në qoftë se me ligj për raste të veçanta nuk është parashikuar diçka tjetër.
2. Në qoftë se detyrimi konsiston në atë që diçka të mos bëhet, të lihet pa u bërë ose të pësohet, parashkrimi fillon të rrjedhë ditën e parë pas ditës kur debitori të ketë vepruar në kundërshtim me detyrimin.

Neni 343 Krijimi i parashkrimit

Parashkrimi lind, kur të ketë skaduar dita e fundit e kohës së caktuar me ligj.

Neni 344 Llogaritja e kohës së paraardhësve

Në kohën e parashkrimit llogaritet edhe koha që ka kaluar në dobi të paraardhësve të debitorit.

Neni 345 Ndalimi i ndryshimit të afatit të parashkrimit

1. Me punë juridike nuk mund të caktohet një kohë më e gjatë ose më e shkurtër e parashkrimit se sa koha e caktuar me ligj.
2. Me punë juridike nuk mund të caktohet që parashkrimi të mos rrjedhë për një kohë.

Neni 346 Heqja dorë nga parashkrimi

Debitori nuk mund të heqë dorë nga parashkrimi para se të ketë kaluar koha e caktuar për parashkrim.

Neni 347 Njohja me shkrim dhe sigurimi i detyrimit të parashkruar

1. Njohja me shkrim i detyrimit të parashkruar konsiderohet si heqje dorë nga parashkrimi.

2. Efekt të njëjtë ka dhënia e pengut ose e ndonjë sigurimi tjetër për kërkesën e parashkruar.

Neni 348

Efekti i përmbushjes së detyrimit të parashkruar

Në qoftë se debitori e përmbush detyrimin e parashkruar, ai nuk ka të drejtë të kërkojë që t'i kthehet ajo që ka dhënë edhe atëherë kur nuk e ka ditur, se detyrimi është parashkruar.

Neni 349

Kreditori, kërkesa e të cilit është e siguar

1. Kur të ketë kaluar afati i parashkrimit, kreditori kërkesa e të cilit është e siguar me peng ose me hipotekë, mund të paguhet vetëm nga sendi i ngarkuar, në qoftë se e mban në dorë apo në qoftë se e drejta e tij është regjistruar në regjistrat publikë.

2. Megjithatë, kërkesat e parashkruara të kamatës dhe të dhënieve tjera periodike nuk mund të përmbushen as edhe nga sendi i ngarkuar.

Neni 350

Kërkesat akcesore

Kur parashkruhet kërkesa kryesore, atëherë parashkruhen edhe kërkesat akcesore, sikurse janë: kërkesat e kamatës, frutave, shpenzimeve dhe dënimeve kontraktuese.

Neni 351

Kur nuk zbatohen rregullat për parashkrimin

Rregullat për parashkrimin nuk zbatohen në rastet kur me ligj janë caktuar afatet brenda të cilave duhet të paraqitet padia ose të kryhet një veprim, nën kërcënim të humbjes së të drejtave.

NËNKREU 2

AFATI I PARASHKRIMIT

Neni 352

Afati i përgjithshëm i parashkrimit

Kërkesat parashkruhen për pesë (5) vjet, në qoftë se me ligj nuk është caktuar ndonjë afat tjetër i parashkrimit.

Neni 353

Kërkesat periodike

1. Kërkesat e dhënieve periodike që rrjedhin vit për vit ose në afate të caktuara më të shkurtra (kërkesat periodike), qofshin ato kërkesa periodike akcesore, siç janë kërkesat e kamatës, apo kërkesa periodike të atilla në të cilat përfundon vetë e drejta, siç janë kërkesat e ushqimit, parashkruhen tri (3) vjet nga arritja e secilës dhënie të veçantë për pagesë.

2. E njëjta gjë vlen për pensionet vjetore me të cilat paguhet shuma kryesore dhe kamata në shuma të barabarta të përcaktuara më parë, por nuk vlen për pagesat në këste ose për përmbushje të tjera të pjesshme.

3. Pavarësisht paragrafit të parë të këtij neni, kamata në kërkesat periudha e parashkrimit e të cilave është më pak se tri (3) vjet, parashkruhen pas kalimit të periudhës së njëjtë si për kërkesën kryesore.

Neni 354
Parashkrimi i vet të drejtës

1. Vetë e drejta nga e cila rrjedhin kërkesat periodike parashkruhet për pesë (5) vite duke llogaritur nga arritja për pagesë e kërkesës më të vjetër të pa përmbushur pas së cilës debitori nuk ka kryer dhënie.
2. Kur parashkruhet e drejta nga e cila rrjedhin kërkesat periodike, atëherë kreditori humb të drejtën jo vetëm të kërkojë prestime të ardhshme periodike, por edhe prestime periodike të cilat kanë arritur për pagesë para këtij parashkrimi.
3. Nuk mund të parashkruhet e drejta e ushqimit e caktuar me ligj.

Neni 355
Kërkesat reciproke nga kontratat komerciale

1. Kërkesat reciproke nga kontratat komerciale si dhe kërkesat e shpërblimit të shpenzimeve të bëra lidhur me këto kontrata, parashkruhen për tri (3) vite.
2. Parashkrimi rrjedh veç e veç për çdo dërgim të mallit, pune ose shërbimi të kryer.

Neni 356
Kërkesa e qirasë

Kërkesa e qirasë si për atë që është caktuar të paguhet periodikisht, ashtu edhe për atë që është caktuar të paguhet në shuma totale, parashkruhet për tri (3) vite.

Neni 357
Kërkesa e shpërblimit të dëmit

1. Kërkesa për shpërblimin e dëmit të shkaktuar parashkruhet për tri (3) vite nga data kur i dëmtuari ka marrë dijeni për dëmin dhe për personin, i cili e ka shkaktuar dëmin.
2. Në çdo rast kjo kërkesë parashkruhet për pesë (5) vite nga shkaktimi i dëmit.
3. Kërkesa për shpërblimin e dëmit të shkaktuar me cenimin e detyrimit kontraktues parashkruhet për kohën e caktuar për parashkrimin e atij detyrimi.
4. Kërkesat e kompensimit të dëmit të krijuar nga akti i abuzimit seksual me të mitur parashkruhen pesëmbëdhjetë (15) vite pasi personi i mitur të ketë arritur moshën e pjekurisë.

Neni 358
Kërkesa për shpërblimin e dëmit të shkaktuar me vepër penale

1. Kur dëmi është shkaktuar me vepër penale dhe për ndjekjen penale është parashikuar një afat më i gjatë parashkrimi, kërkesa për shpërblim të dëmit ndaj personit përgjegjës parashkruhet kur të skadojë koha e caktuar për parashkrimin e ndjekjes penale.
2. Ndërprerja e parashkrimit të ndjekjes penale sjell edhe ndërprerjen e parashkrimit të kërkesës për shpërblimin e dëmit.
3. E njëjta vlen edhe për ndaljen e parashkrimit.

Neni 359
Kompensimi i kërkesave për arsye të korrupsionit

Në rast se dëmi është shkaktuar nga akti në të cilin ofrimi, dhënia, pranimi ose kërkesa e “ryshfetit” ose ndonjë përfitimi tjetër ka pasur ndikim të drejtpërdrejtë ose jo të drejtpërdrejtë, ose nga mosveprimi apo veprimi që do të kishte parandaluar aktin e korrupsionit, ose nga ndonjë akt tjetër që sipas ligjit ose traktatit ndërkombëtar paraqet korrupsion, kërkesa parashkruhet pesë (5) vite pasi pala e dëmtuar të ketë mësuar për dëmin dhe personin që e ka shkaktuar atë; në cilindo rast, ajo parashkruhet pesëmbëdhjetë (15) vite pas kryerjes së aktit.

Neni 360
Afati njëvjeçar i parashkrimit

1. Kërkesat të cilat parashkruhen pas një (1) viti:

1.1. kërkesat për furnizimin e energjisë elektrike, energjisë termike, gazit, ujit dhe shërbimet e pastrimit të oxhaqeve dhe për mirëmbajtjen e shërbimit të pastërtisë, nëse furnizimi ose shërbimi është kryer për nevojat shtëpiake;

1.2. kërkesat e radios dhe televizionit për përdorimin e stacionit;

1.3. kërkesat e postës dhe kompanive të telekomit për përdorimin e telefonit e të separateve postare, si dhe kërkesat e tjera të tyre që arkëtohen në afate tre (3) mujore apo më të shkurtra;

1.4. kërkesat e parapagimit në botime periodike, duke llogaritur nga kalimi i kohës për të cilën është porositur botimi;

1.5. kërkesat për shërbimet e qasjes në internet, shërbimet për përdorimin e e-mail-it, shërbimet për mirëmbajtjen e “faqes elektronike”, dhe shërbimet e lidhura me qasjen në stacionet e radios dhe televizionit kabllor dhe satelitor që arkëtohen në afate tre (3) mujore apo më të shkurtra;

1.6. kërkesat nga administratorët e blloqeve të apartamenteve për shërbimet dhe kërkesat e tjera që arkëtohen në afate tremujore apo më të shkurtra.

2. Afati i parashkrimit rrjedh nga fundi i vitit në të cilin arrin kërkesa për pagesë.

3. Parashkrimi rrjedh edhe nëse furnizimi dhe shërbimet vazhdojnë.

Neni 361
Kërkesat e vërtetuara nga gjykata ose organet tjera kompetente

1. Të gjitha kërkesat që janë vërtetuar me vendim të formës së prerë të gjykatës ose me vendim të organit tjetër kompetent, ose me ujdinë e palëve para gjykatës apo organit tjetër kompetent, parashkruhen për dhjetë (10) vjet, madje edhe ato për të cilat ligji edhe ashtu parashikon afat më të shkurtër për parashkrim.

2. Megjithatë, të gjitha kërkesat periodike që rrjedhin nga vendimet ose ujditë e tilla dhe arrijnë për pagesë në të ardhmen, parashkruhen në afatin e paraparë për parashkrimin e kërkesave periodike.

Neni 362
Afatet e parashkrimit të kontratat për sigurimin

1. Kërkesat e kontraktuesve të sigurimit, respektivisht të personit të tretë nga kontrata e sigurimit të jetës, parashkruhen për pesë (5) vjet, kurse nga kontratat e tjera për sigurimin për tre (3) vjet, duke llogaritur që nga dita e parë pas kalimit të vitit kalendarik në të cilin është krijuar kërkesa.

2. Në qoftë se personi i interesuar provon se deri në ditën e caktuar në paragrafin paraprak nuk ka ditur se rasti i siguruar ka ndodhur, parashkrimi fillon që nga dita kur të ketë marrë dijeni për këtë, ashtu që në çdo rast kërkesa parashkruhet te sigurimi i jetës për dhjetë(10) vjet, kurse te sigurimet e tjera për pesë (5) vjet nga data e caktuar në paragrafin paraprak.

3. Kërkesat e siguresit nga kontratat e sigurimit parashkruhen për tre (3) vjet.

4. Nëse i dëmtuari në rastin e sigurimit nga përgjegjësia kërkon shpërblim nga i siguruari, ose shpërblimin e ka marrë prej tij, parashkrimi i kërkesës të të siguarit ndaj siguresit fillon që nga dita kur personi i dëmtuar ka kërkuar në rrugë gjyqësore shpërblimin nga i siguruari, respektivisht kur i siguruari t'ia ketë shpërblyer dëmin.

5. Kërkesa e drejtpërdrejtë e personit të tretë të dëmtuar ndaj siguresit parashkruhet për të njëjtën kohë për të cilën parashkruhet kërkesa e tij ndaj të siguarit përgjegjës për dëmin.

6. Parashkrimi i kërkesës që i takon siguresit ndaj personit të tretë përgjegjës për paraqitjen e rastit të sigurimit fillon të rrjedhë kur fillon edhe parashkrimi i kërkesës së të siguarit ndaj këtij personi, dhe mbaron në të njëjtin afat.

NËNKREU 3

NDALJA E PARASHKRIMIT

Neni 363

Kërkesat ndërmjet personave të caktuar

1. Parashkrimi nuk rrjedh:

1.1. ndërmjet bashkëshortëve;

1.2. ndërmjet prindërve dhe fëmijëve derisa zgjat e drejta prindërore;

1.3. ndërmjet personit nën kujdestari dhe kujdestarit të tij si dhe të organit të kujdestarisë, gjatë kohës së kujdestarisë dhe derisa të mos paraqiten llogaritë;

1.4. ndërmjet dy personave që jetojnë në bashkëjetesë, derisa ekziston ajo bashkëjetesë.

Neni 364

Kërkesat e personave të caktuar

1. Parashkrimi nuk rrjedh:

1.1. gjatë kohës së mobilizimit në rastin e rrezikut të drejtpërdrejt të luftës ose gjatë luftës lidhur me kërkesat e personave në detyrë ushtarake;

1.2. në pikëpamje të kërkesave që kanë personat e punësuar në ekonomi të huaj shtëpiake ndaj punëdhënësve ose anëtarëve të familjes së tij që bashkëjetojnë me te, derisa zgjat ajo marrëdhënie.

Neni 365

Pengesat e papërbalueshme

Parashkrimi nuk rrjedh për gjithë kohën për të cilën kreditori nuk ka pasur mundësi që për shkak të pengesave të papërbalueshme të kërkojë përmes gjykatës përmbushjen e detyrimit.

Neni 366
Ndikimi i shkaqeve të ndaljes në rrjedhën e parashkrimit

1. Në qoftë se parashkrimi nuk ka mundur të fillojë të rrjedhë për arsye të ndonjë shkak ligjor, ai fillon të rrjedhë posa ai shkak të ketë pushuar së ekzistuari.
2. Në qoftë se parashkrimi ka filluar të rrjedhë përpara se të ketë ndodhur shkak i cili e ka ndaluar rrjedhën e tij të mëtejshëm, ai vazhdon të rrjedhë kur të pushojë së ekzistuari ai shkak, ndërsa koha që ka kaluar para ndaljes llogaritet në afatin e caktuar ligjor për parashkrim.

Neni 367
Kërkesat ndaj personave të paaftë për të vepruar dhe kërkesat e tyre

1. Parashkrimi rrjedh edhe ndaj të miturit dhe personit tjetër të paaftë për të vepruar, pavarësisht nëse kanë ose jo përfaqësuesin ligjor të tyre.
2. Megjithatë, parashkrimi i kërkesës së të miturit i cili nuk ka përfaqësues, dhe i personit tjetër të paaftë për të vepruar pa përfaqësues, nuk mund të fillojë të rrjedhë derisa të mos kenë kaluar dy (2) vjet nga data kur janë bërë plotësisht të aftë për të vepruar ose kur iu është caktuar përfaqësuesi.
3. Në qoftë se për parashkrimin e një kërkesë është caktuar një kohë më e shkurtër se dy (2) vjet, ndërsa kreditori është i mitur dhe nuk ka përfaqësues ose ndonjë person tjetër i paaftë për të vepruar pa përfaqësues, parashkrimi i asaj kërkesë fillon të rrjedhë kur kreditori është bërë i aftë për të vepruar ose kur atij i është caktuar përfaqësuesi.

NËNKREU 4

NDËRPRERJA E PARASHKRIMIT

Neni 368
Pranimi i borxhit

1. Parashkrimi ndërpritet kur debitori e pranon borxhin.
2. Pranimi i borxhit mund të bëhet jo vetëm me deklaratën e kreditorit, veçse edhe në mënyrë të tërthortë, sikurse janë pagesa e këstit, pagesa e kamatës, dhënia e sigurimit.

Neni 369
Paraqitja e padisë

Parashkrimi ndërprehet me paraqitjen e padisë dhe me çdo veprim tjetër të kreditorit të ndërmarrur kundër debitorit para gjykatës ose autoriteti tjetër kompetent me qëllim vërtetimi, sigurimi ose realizimi të kërkesës.

Neni 370
Heqja dorë, hedhja poshtë ose refuzimi i padisë

1. Ndërprerja e parashkrimit e bërë me paraqitjen e padisë ose me ndonjë veprim tjetër të kreditorit të ndërmarrur kundër debitorit para gjykatës ose autoritetit tjetër kompetent me qëllim vërtetimi, sigurimi ose realizimi të kërkesës, konsiderohet se nuk ka filluar po qe se kreditori heq dorë nga padia ose veprimi të cilin e ka ndërmarrë.

2. Konsiderohet se nuk ka pasur ndërprerje, në qoftë se padia e kreditorit ose kërkesa e tij është hedhur poshtë apo refuzuar ose në qoftë se masa e kërkuar ose e ndërmarrur e përbarimit apo e sigurimit është shpallur e pavlefshme.

Neni 371

Hedhja poshtë e padisë për shkak të jokompetencës

1. Në qoftë se padia kundër debitorit është hedhur poshtë për shkak të jo kompetencës së gjykatës ose për ndonjë arsye tjetër i cili nuk i përket esencës së çështjes, kështu që kreditori përsëri paraqet padi brenda afatit prej tre (3) muajsh nga data kur vendimi mbi hedhjen poshtë të padisë të ketë marrë formën e prerë do të konsiderohet se parashkrimi është ndërprerë me padinë e parë.

2. E njëjta gjë vlen edhe për thirrjen në mbrojtje si dhe për paraqitjen e kompensimit të kërkesës në kontest si dhe në rastin kur gjykata ose ndonjë organ tjetër e ka drejtuar debitorin që kërkesën e tij të deklaruar ta realizojë në procedurë civile.

Neni 372

Thirrja e kreditorit

Për ndërprerjen e parashkrimit nuk mjafton që kreditori ta ftojë debitorin me shkrim ose me gojë që ta përmbushë detyrimin.

Neni 373

Afati i parashkrimit në rastin e ndërprerjes

1. Pas ndërprerjes parashkrimi fillon të rrjedhë përsëri, kurse koha që ka kaluar para ndërprerjes nuk llogaritet në afatin e caktuar ligjor për parashkrim.

2. Parashkrimi i ndërprerë me anë të pranimit (pohimit) nga ana e debitorit fillon të rrjedhë përsëri nga pranimi (pohimi).

3. Kur ndërprerja e parashkrimit ka filluar me paraqitjen e padisë ose me thirrjen në mbrojtje, ose duke paraqitur kompensimin e kërkesave në kontest, respektivisht me paraqitjen e kërkesave në ndonjë proces tjetër, parashkrimi fillon të rrjedhë përsëri që nga dita kur kontesti të ketë marrë fund definitivisht ose të ketë përfunduar në ndonjë mënyrë tjetër.

4. Kur ndërprerja e parashkrimit të jetë shkaktuar me paraqitjen e kërkesës në procedurën e falimentimit, parashkrimi fillon të rrjedhë përsëri që nga dita e përfundimit të asaj procedure.

5. E njëjta gjë vlen edhe kur ndërprerja e parashkrimit të jetë shkaktuar me kërkesën e përbarimit të dhunshëm ose të sigurimit.

6. Parashkrimi që fillon të rrjedhë përsëri pas ndërprerjes, mbaron kur të ketë kaluar atë kohë sa është caktuar me ligj për parashkrimin që është ndërprerë.

Neni 374

Parashkrimi në rastin e përtrirjes së detyrimit

Në qoftë se ndërprerja ka filluar me pranimin e borxhit nga ana e debitorit, ndërsa kreditori dhe debitori janë marrë vesh që ta ndryshojnë bazën ose objektin e detyrimit, kërkesa e re parashkruhet për kohën që është caktuar për parashkrimin e saj.

PJESA V

LLOJET E NDRYSHME TË DETYRIMEVE

KREU 1

DETYRIMET MONETARE

NËNKREU 1

RREGULLAT E PËRGJITHSHME

Neni 375

Parimi i nominalizmit monetar

Kur detyrimi ka si subjekt një shumë të hollash, debitori ka për detyrë të paguajë shumën e njëjtë të të hollave, përveç nëse kreditori dhe debitori merren vesh ndryshe në pajtim me ligjin.

Neni 376

Rivlerësimi i detyrimeve monetare

1. Palët kontraktuese mund të pajtohen që shuma e detyrimeve monetare të debitorit të përcaktohet në raport me ndryshimet në çmim të mallrave dhe shërbimeve të shprehura në indeksin e çmimeve të shitjeve dhe të përcaktuara nga një organizatë e autorizuar, në lidhje me ndryshimet në kursin valutor të huaj, ose në lidhje me ndryshimet në çmimet e tjera, përveç nëse një marrëveshje e këtillë është në kundërshtim me ligjin.

2. Në rast se palët kontraktuese pajtohen me rivlerësimin e detyrimeve monetare, rivlerësimi bëhet për periudhën nga fillimi i detyrimit e deri në përmbushjen e detyrimit, përveç nëse palët pajtohen ndryshe.

Neni 377

Përmbushja e parakohshme

1. Debitori mund t'i përmbushë detyrimet në para edhe para kohe.

2. Është nul dispozita e kontratës me të cilën debitori heq dorë nga kjo e drejtë.

3. Në rast të përmbushjes së detyrimit në të holla para kohe, debitori ka të drejtë të zbresë kamatën nga shuma e borxhit për kohën prej datës së pagesës deri në ditën kur detyrimi të ketë arritur për pagesë, vetëm kur për këtë është i autorizuar me kontratë apo nëse kjo rrjedh nga doket.

NËNKREU 2

KAMATA

Neni 378

Përkufizim

Përveç borxhit kryesor (kryegjëja), debitori po ashtu ka për detyrim edhe kamatën, në qoftë se e njëjta është përcaktuar nga ligji ose në rast se kreditori dhe debitori ashtu kanë kontraktuar.

Neni 379
Ndalimi i kamatës në kamatë

1. Në kamatën e kontraktuar e cila ka arritur për pagesë, por nuk është paguar nuk rrjedh kamatëvonesa, përveç nëse është paraparë ndryshe me ligj.
2. Është nule dispozita e kontratës me të cilën parashikohet kamatë në kamatën e cila ka arritur për pagesë por nuk është paguar.
3. Megjithatë, palët mund të pajtohen që më parë në kontratë se shkalla e kamatës do të jetë më e lartë në rast se debitori nuk i paguan kamatat e rrjedha për pagesë në kohën e duhur.
4. Në shumën e papaguar të kamatës mund të kërkohet kamatëvonesa vetëm nga dita kur gjykatës i është paraqitur kërkesa për pagimin e saj.

Neni 380
Kur kamata pushon të rrjedhë

Kamata pushon të rrjedhë kur shuma e kamatave të arritura për pagesë, arrin lartësinë e borxhit kryesor.

Neni 381
Supozimi i kontratës me fajde

1. Në rast se niveli i kamatës për të cilin janë pajtuar palët është për pesëdhjetë përqind (50%) më i lartë sesa niveli i kamatëvonesës, i përlogaritur sipas nenit në vijim, një marrëveshje e tillë konsiderohet kontratë me fajde, përveç nëse kreditori provon se nuk ka shfrytëzuar gjendjen e pavolitshme të debitorit, vështirësinë e situatës së tij financiare, pamaturinë ose varësinë e krijuar prej saj, ose që përfitimet e rezervuara për kreditorin ose personin e tretë nuk janë në shpërpjesëtim me atë që kreditori ka ofruar ose ka ndërmarrë të ofrojë ose të bëjë.
2. Supozimi i saktësuar në paragrafin paraprak nuk zbatohet në kontratat komerciale.

NËNKREU 3

VONESA NË PËRMBUSHJEN E DETYRIMEVE NË TË HOLLA

Neni 382
Kamatëvonesa

1. Debitori që vonon në përmbushjen e detyrimit në të holla debiton, përpos borxhit kryesor, edhe kamatën.
2. Lartësia e kamatëvonesës është tetë përqind (8%) në vit, përveç nëse parashihet ndryshe me ligj të veçantë.

Neni 383
Kamatëvonesa e kontraktuar

Kreditori dhe debitori mund të pajtohen me kontratë që lartësia e kamatëvonesës të jetë më e ulët ose më i lartë sesa niveli i kamatëvonesës së përcaktuar me ligj.

Neni 384
E drejta e shpërblimit të plotë

1. Kreditori ka të drejtë në kamatëvonesën pa marrë parasysh nëse ka pësuar ndonjë dëm për shkak të vonesës së debitorit.
2. Në qoftë se dëmi të cilin e ka pësuar kreditori për shkak të vonesës së debitorit, është më i madh nga shuma të cilën do ta merrte në emër të kamatëvonesës, ai ka të drejtë të kërkojë diferencën deri në shpërblimin e plotë të dëmit.

NËNKREU 4

KAMATA KONTRAKTORE

Neni 385
Kamata kontraktore

1. Palët kontraktuese mund të pajtohen që, përveç shumës kryesore (kryegjësë), debitori duhet të paguajë kamatën kontraktore nga periudha e lindjes së detyrimit në të holla deri në kohën e arritjes për pagesë të detyrimit.
2. Në rast se palët janë pajtuar për kontratën kamatore (me interes) por niveli i kamatës dhe koha e arritjes për pagesë së interesit nuk është përcaktuar, niveli i kamatës është gjashtë përqind (6%) në vit dhe kamata rrjedh për pagesë në kohën e njëjtë me arritjen për pagesë të kryegjësë (shumës kryesore).

Neni 386
Kamata në detyrimet jomonetare

Dispozitat e këtij ligji për kamatën kontraktuese zbatohen përshtatshëmrisht edhe për marrëdhëniet e tjera të detyrimeve të shquara sipas llojit, gjegjësisht detyrimet të cilat kanë për lëndë sendet e zëvendësueshme dhe të shquara sipas llojit.

KREU 2

DETYRIMET ME DISA OBJEKTE

NËNKREU 1

DETYRIMET ALTERNATIVE

Neni 387
E drejta e zgjedhjes

Në qoftë se ndonjë detyrim ka dy ose më tepër objekte, por debitori ka për detyrë të jep vetëm një për t'u liruar nga detyrimi, atëherë, po qe se nuk është kontraktuar ndryshe, e drejta e zgjedhjes i takon debitorit dhe detyrimi shuhet kur ky ta ketë dorëzuar objektin të cilin e ka zgjedhur vet.

Neni 388
Parevokueshmëria dhe efekti i zgjedhjes së bërë

1. Zgjedhja quhet e bërë kur pala të cilës i takon e drejta e zgjedhjes e njofton palën tjetër për atë që e ka zgjedhur dhe nga ky moment zgjedhja nuk mund të ndryshohet.

2. Me zgjedhjen e bërë konsiderohet se detyrimi ka qenë që në fillim i thjesht dhe se që në fillim ka pasur si objekt sendin e zgjedhur.

Neni 389
Kohëzgjatja e të drejtës së zgjedhjes

1. Debitori ka të drejtë të zgjedhë gjithnjë derisa në procedurën e përmbarimit të dhunshëm një prej sendeve që është borxh të mos i dorëzohet plotësisht ose pjesërisht kreditorit sipas zgjedhjes së tij.
2. Në qoftë se e drejta e zgjedhjes i takon kreditorit dhe ky nuk deklarohet rreth zgjedhjes brenda afatit të caktuar për përmbushje, debitori mund ta ftojë që të bëjë zgjedhjen dhe për këtë t'i caktojë një afat të ri, pas skadimit të të cilit e drejta e zgjedhjes kalon në debitorin.

Neni 390
Zgjedhja që i besohet personit të tretë

Në qoftë se zgjedhjen duhet ta bëjë ndonjë person i tretë dhe këtë gjë ai nuk e bën, secila palë mund të kërkojë që zgjedhjen ta bëjë gjykata.

Neni 391
Kufizimi në objektin e mbetur

Në qoftë se një objekt i detyrimit është bërë i pamundshëm për shkak të ndonjë ngjarje për të cilën nuk mbajnë përgjegjësi asnjëra palë, detyrimi kufizohet në objektin e mbetur.

Neni 392
Kufizimi në rast të përgjegjësisë së njërës palë

1. Kur një objekt i detyrimit është i pamundur për shkak të ngjarjes për të cilën përgjegjësinë e mban debitori, detyrimi kufizohet në objektin e mbetur në qoftë se e drejta e zgjedhjes i takon këtij, e nëse e drejta e zgjedhjes i takon kreditorit, ky mundet pas zgjedhjes së vet të kërkojë objektin e mbetur ose shpërblimin e dëmit.
2. Kur një objekt i detyrimit është bërë i pamundur për shkak të ngjarjeve për të cilat është përgjegjës kreditori, detyrimi i debitorit shuhet, por në qoftë se këtij i takon e drejta e zgjedhjes ky mund të kërkojë shpërblimin e dëmit dhe ta kryejë detyrimin e vet nga objekti i mbetur, e në qoftë se e drejta e zgjedhjes i takon kreditorit – ky mund të japë shpërblimin e dëmit dhe të kërkojë objektin e mbetur.

NËNKREU 2

DETYRIMET FAKULTATIVE DHE KËRKESAT FAKULTATIVE

I. DETYRIMET FAKULTATIVE

Neni 393
Autorizimi i debitorit në detyrimin fakultativ

Debitori, detyrimi i të cilit ka një objekt, por të cilit i lejohet që të lirohet nga detyrimi i vet duke dhënë ndonjë objekt tjetër të caktuar, mund ta shfrytëzojë këtë mundësi gjithnjë derisa kreditori në procedurën e përmbarimit të detyrueshëm të mos ta ketë marrë tërësisht ose pjesërisht objektin e detyrimit.

Neni 394
Autorizimi i kreditorit në detyrimin fakultativ

1. Kreditori në detyrimin fakultativ mund të kërkojë nga debitori vetëm objektin e detyrimit, por jo edhe objektin tjetër me të cilin debitori, në qoftë se dëshiron mundet gjithashtu ta përmbushë detyrimin e vet.
2. Kur objekti i detyrimit bëhet i pamundur për shkak të ngjarjeve për të cilat debitori nuk përgjigjet, kreditori mund të kërkojë vetëm shpërblimin e dëmit, por debitori mund të lirohet nga detyrimi duke dhënë objektin të cilin është i autorizuar ta japë në vend të objektit që është borxh.

II. KËRKESAT FAKULTATIVE

Neni 395
Rregulla e përgjithshme

1. Kur me kontratë ose ligj është parashikuar që kreditori mundet në vend të objektit që është borxh të kërkojë nga debitori ndonjë objekt tjetër të caktuar, debitori ka për detyrë t'ia dorëzojë atë objekt, po qe se atë e kërkon kreditori.
2. Përndryshe, për kërkesa të këtylla fakultative vlejnë sipas qëllimit të kontraktuesve dhe sipas rrethanave të punës, rregullat përkatëse mbi detyrimet fakultative dhe ato alternative.

KREU 3

DETYRIMET ME DISA DEBITORË OSE KREDITORË

NËNKREU 1

DETYRIMET E PJSËTUESHME

Neni 396
Pjesëtimi i detyrimeve dhe i kërkesave

1. Detyrimi është i pjesëtueshëm në qoftë se ajo që debitohet mund të pjesëtohet dhe të përmbushet në pjesët që kanë cilësi të njëjta siç ka i tërë objekti dhe në qoftë se me këtë pjesëtim nuk humbë asgjë nga vlera e vet, ndërsa në të kundërtën detyrimi është i papjesëtueshëm.
2. Kur në ndonjë detyrim të pjesëtueshëm ka disa kreditorë, detyrimi pjesëtohet midis tyre në pjesë të barabarta, në qoftë se nuk është caktuar pjesëtimi tjetër dhe secili prej tyre përgjigjet për pjesën e vet të detyrimit.
3. Kur në ndonjë detyrim të pjesëtueshëm ka disa kreditorë, kërkesa pjesëtohet midis tyre në pjesë të barabarta, në qoftë se nuk është caktuar diçka tjetër dhe secili kreditor mund të kërkojë vetëm pjesën e vet të kërkesës.

Neni 397
Prezumimi i solidaritetit

Kur ka disa debitorë në ndonjë detyrim të pjesëtueshëm të krijuar me kontratë, në ekonomi ata i përgjigjen kreditorit solidarisht, përveç në qoftë se kontraktuesit e kanë eliminuar shprehimisht përgjegjësinë solidare.

NËNKREU 2

DETYRIMET SOLIDARE

I. SOLIDARITETI I DEBITORËVE

Neni 398

Përbajtja e solidaritetit të debitorëve

1. Secili debitor i detyrimit solidar i përgjigjet kreditorit për krejt detyrimin dhe kreditori mund të kërkojë përmbushjen e tij nga cilido që dëshiron, gjithnjë derisa të mos përmbushet krejtësisht, por kur një debitor ta ketë përmbushur detyrimin ai shuhet dhe të gjithë debitorët lirohen.

2. Nga disa debitorë solidarë secili mund të ketë borxh me afat tjetër të përmbushjes, në kushte të tjera dhe në përgjithësi me alternativa të ndryshme.

Neni 399

Kompensimi

1. Secili debitor solidar mund t'i referohet kompensimit që e ka bërë bashkëdebitori i tij.

2. Debitori solidar mund të bëjë kompensimin e kërkesës së bashkëdebitorit të vet ndaj kreditorit me atë, që kreditori i detyrohet por vetëm për aq sa është pjesa e borxhit e këtij bashkëdebitori në detyrimin solidar.

Neni 400

Falja e borxhit

1. Falja e borxhit që bëhet në marrëveshje me një debitor solidar i liron nga detyrimi edhe debitorët e tjerë.

2. Megjithatë, në qoftë se falja ka pasur për qëllim ta lirojë nga detyrimi vetëm debitorin ndaj të cilit është falë borxhi, detyrimi solidar zvogëlohet për pjesën e cila sipas marrëdhënieve reciproke të debitorëve i takon atij, kurse debitorët e tjerë përgjigjen solidarisht për pjesën e mbetur të detyrimit.

Neni 401

Përtrirja (Novacioni)

1. Me përtrirjen të cilin kreditori e ka bërë me një debitor solidar, lirohen edhe debitorët e tjerë.

2. Megjithatë, në qoftë se kreditori dhe debitori e kanë kufizuar përtrirjen vetëm në pjesën e detyrimit që i takon këtij, detyrimi i të tjerëve nuk shuhet, por vetëm zvogëlohet për atë pjesë.

Neni 402

Ujdia

Ujdia të cilën e ka kontraktuar një nga debitorët solidarë me kreditorin, nuk ka efekt ndaj debitorëve të tjerë, por këta kanë të drejtë ta pranojnë këtë ujdi në qoftë se ai nuk është i kufizuar vetëm në debitorin me të cilin është kontraktuar.

Neni 403

Konfondimi

Kur në një person bashkohen cilësia e kreditorit dhe cilësia e debitorit të detyrimeve të njëjta solidarë, atëherë detyrimi i debitorëve të tjerë zvogëlohet për shumën e pjesës që i bie atij.

Neni 404
Vonesa e kreditorit

Kur kreditori bie në vonesë ndaj një debitori solidar, atëherë ky është në vonesë edhe ndaj debitorëve të tjerë solidarë.

Neni 405
Vonesa e një debitori dhe pranimi i borxhit

1. Vonesa e një debitori solidar nuk ka efekt ndaj debitorëve të tjerë.
2. E njëjta vlen edhe për pranimin e borxhit që do ta bënte një prej debitorëve solidarë.

Neni 406
Ndalja dhe ndërprerja e parashkrimit dhe heqja dorë nga parashkrimi

1. Në qoftë se parashkrimi nuk rrjedh ose është ndërprerë ndaj njërit debitor, ai vazhdon të rrjedhë për debitorët e tjerë solidarë dhe mund të përfundoj, por debitori ndaj të cilit detyrimi nuk është parashkruar dhe i cili është dashur ta përmbushë ka të drejtë të kërkojë nga debitorët e tjerë ndaj të cilëve detyrimi është parashkruar që t'ia shpërblejë secili pjesën e vet të detyrimit.
2. Heqja dorë nga parashkrimi i kryer nuk ka efekt ndaj debitorëve të tjerë.

Neni 407
E drejta e përmbushësit në kompensim

1. Debitori i cili e ka përmbushur detyrimin ka të drejtë të kërkojë prej secilit bashkë debitorë që t'i kompensojë pjesën e detyrimit që bie në të.
2. Ndërkaq, nuk ka ndikim rrethana së kreditori e ka liruar ndonjë nga bashkë debitorët nga borxhi ose ia ka pakësuar borxhin.
3. Pjesa që bie në debitorin nga e cila nuk mund të merret kompensimi, pjesëtohet përpjesëtimisht në të gjithë debitorët.

Neni 408
Pjesëtimi në pjesë të barabarta dhe përjashtimi

1. Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, ose nuk rezulton nga marrëdhëniet juridike të pjesëmarrësve në punë, mbi secilin debitor bie pjesa e barabartë.
2. Megjithatë, në qoftë se detyrimi solidar është kontraktuar në interes ekskluziv të një debitori solidar, atëherë ky ka për detyrë t'ia shpërblejë krejt shumën e detyrimit bashkëdebitorit, i cili e ka paguar kreditorin.

II. SOLIDARITETI I KREDITORËVE

Neni 409
Solidariteti nuk prezumohet

Kur në anën e kreditorit ka disa persona, këta janë solidarë vetëm kur solidariteti është i kontraktuar ose i caktuar me ligj.

Neni 410
Përmbajtja e solidaritetit

1. Secili kreditor solidar ka të drejtë të kërkojë nga debitori përmbushjen e tërë detyrimit, por kur njëri prej tyre paguhet, detyrimi shuhet edhe ndaj kreditorëve të tjerë.
2. Debitori mund t'ia përmbushë detyrimin kreditorit të cilin e zgjedh vet, gjithnjë derisa një kreditor të mos kërkojë përmbushjen.

Neni 411
Kompensimi

1. Debitori mund të bëjë kompensimin e detyrimit të vet me kompensimin që ka ndaj kreditorit i cili ia kërkon përmbushjen.
2. Kompensimi me kërkesën që ka ndaj ndonjë kreditorit tjetër debitori mund ta bëjë vetëm deri në masën e pjesës së kërkesës solidare që i takon këtij kreditor.

Neni 412
Falja e borxhit dhe përtrirja

Me faljen e borxhit dhe me përtrirjen ndërmjet debitorit dhe një kreditor, zvogëlohet detyrimi solidar për aq sa është shuma e pjesës së kësaj kërkesë të kreditorit.

Neni 413
Ujdia

Ujdia të cilën e ka lidhur një nga kreditorët solidarë me debitorin nuk ka efekt ndaj kreditorëve të tjerë, por këta kanë të drejtë që ta pranojnë këtë ujdi, me përjashtim kur ai ka të bëjë vetëm me pjesën e kreditorit me të cilin është lidhur.

Neni 414
Konfondimi

Kur në një person të një kreditorit solidar bashkohet edhe cilësia e debitorit, secili prej kreditorëve të tjerë solidarë mund të kërkojë prej tij vetëm pjesën e vet të kërkesës.

Neni 415
Vonesa

1. Kur debitori bie në vonesë ndaj një kreditorit solidar, atëherë ai është në vonesë edhe ndaj kreditorëve të tjerë.
2. Vonesa e një kreditorit solidar ka efekt edhe ndaj kreditorëve të tjerë.

Neni 416
Pranimi i borxhit

Pranimi i borxhit që i është bërë një kreditorit është në favor për të gjithë kreditorët.

Neni 417
Parashkrimi

1. Në qoftë se një kreditor e ndërprente parashkrimin ose në qoftë se ndaj tij nuk rrjedh parashkrimi, kjo nuk u shkon në favor kreditorëve të tjerë dhe ndaj tyre parashkrimi rrjedh edhe më tutje.

2. Heqja dorë nga parashkrimi që bëhet ndaj njërit kreditor u shkon në favor edhe kreditorëve tjerë.

Neni 418

Marrëdhëniet ndërmjet kreditorëve pas përmbushjes

1. Secili kreditor solidar ka të drejtë të kërkojë nga kreditori që e ka marrë përmbushjen nga debitori, që t'ia japë pjesën e cila i takon.

2. Në qoftë se nga marrëdhënia ndërmjet kreditorëve nuk rrjedh diçka tjetër, secilit kreditor solidar u takon pjesa e barabartë.

NËNKREU 3

DETYRIMET E PAPJESËTUESHME

Neni 419

Detyrimet e papjesëtueshme

1. Për detyrimet e papjesëtueshme ku ka disa debitorë përshtatshëmrisht zbatohen dispozitat mbi detyrimet solidare.

2. Kur në detyrimin e papjesëtueshëm ka disa kreditorë ndërmjet të cilëve nuk është kontraktuar solidariteti dhe as që është caktuar me ligj, një kreditor mund të kërkojë që debitori t'i përmbushë atij vetëm në qoftë se është i autorizuar nga kreditorët e tjerë që të pranojë përmbushjen, ndërsa secili kreditor mund të kërkojë nga debitori përmbushjen e gjithë detyrimit ose atë ta depozitojë në gjykatë.

PJESA VI

NDËRRIMI I KREDITORIT OSE I DEBITORIT

KREU 1

CEDIMI I KËRKESËS ME KONTRATË

NËNKREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 420

Cilat kërkesa mund të kalohen me kontratë

1. Kreditori mundet që me kontratën e lidhur me personin e tretë t'i kalojë këtij kërkesat e veta, me përjashtim të atyre kërkesave kalimi i të cilave është i ndaluar me ligj, si dhe i atyre që lidhen me personalitetin e kreditorit, ose të cilat nga vetë natyra e tyre nuk mund t'i barten tjetrit.

2. Në rast se debitori dhe kreditori janë pajtuar që kreditori nuk mund të bartë kërkesën te tjetri, bartja nuk ka efekt ligjor.

3. Nëse me bartjen është dorëzuar dokumenti që vërteton ekzistencën e kërkesës nga e cila nuk rrjedh asnjë ndalesë e bartjes, bartja ka efekt në rast se pranuesi nuk e ka ditur dhe nuk ka qenë i detyruar të dijë për ndalesën e bartjes.

4. Në rast se debitori dhe kreditori në një kontratë komerciale janë pajtuar që kreditori nuk mund të bartë kërkesën monetare te tjetri, bartja megjithatë ka efekt. Në këtë rast, debitori po ashtu lirohet nga detyrimi në rast se ajo është përmbushur për personin që ka bërë kërkesën.

Neni 421 Të drejtat aksesore

1. Me kërkesën kalojnë në pranuesin të drejtat aksesore, siç janë e drejta e para arkëtimit, hipoteka, pengu, të drejtat nga kontrata me dorëzaninë, e drejta në kamatë, dënimi kontraktues etj.
2. Megjithatë, ceduesi mund t'ia dorëzojë sendin peng pranuesit vetëm në qoftë se pengdhënësi e ka dhënë pëlqimin për këtë, përndryshe ajo mbetet pranë ceduesit për ta ruajtur për llogari të pritësit.
3. Presupozohet se kanë arritur për pagesë dhe se nuk janë paguar kamatat e ceduara me kërkesën kryesore.

Neni 422 Njoftimi i debitorit

1. Për bartjen e kërkesës nuk nevojitet pëlqimi i debitorit, por ceduesi ka për detyrë ta njoftojë debitorin mbi cedimin e bërë.
2. Përmbushja e kryer ndaj cedusit para njoftimit mbi cedimin është i plotfuqishëm dhe e shkarkon debitorin nga detyrimi, por vetëm në qoftë se nuk ka ditur për cedimin, përndryshe detyrimi mbetet dhe ai ka për detyrë t'ia përmbushë detyrimin cesionarit.

Neni 423 Cedimi i shumëfishtë

Në qoftë se kreditori iu ka ceduar të njëjtën kërkesë personave të ndryshëm, kërkesa i takon cesionarit për të cilin kreditori e ka njoftuar së pari debitorin përkatësisht i pari i cili i është lajmëruar debitorit.

NËNKREU 2

RAPORTI MIDIS PRANUESIT DHE DEBITORIT

Neni 424 Raporti midis pranuesit dhe debitorit

1. Pranuesi ka ndaj debitorit të njëjtat të drejta të cilat ceduesi i ka pasur ndaj debitorit përpara cedimit.
2. Debitori mund t'i theksojë pranuesit përpos prapësimeve që ka ndaj tij edhe ato prapësime të cilat ka mundur t'ia theksojë ceduesit deri në momentin kur ka mësuar për cedim.

NËNKREU 3

RAPORTI I CEDUESIT DHE I PRANUESIT

Neni 425 Dorëzimi i dokumenteve mbi borxhin

1. Ceduesi ka për detyrë t'ia dorëzojë pranuesit obligacionin apo dokumentin tjetër mbi borxhin, në qoftë se ka një gjë të tillë si dhe provat e tjera mbi kërkesën e ceduar dhe mbi të drejtat aksesore.

2. Në qoftë se ceduesi ka kaluar në pranuesin vetëm një pjesë të kërkesës ai ka për detyrë t'i dorëzojë kopjen e legalizuar të obligacionit ose të ndonjë dokumenti tjetër me të cilin provohet ekzistimi i kërkesës së ceduar.

3. Ai ka për detyrë që me kërkesën e tij t'i lëshojë vërtetimin e legalizuar mbi cedimin.

Neni 426

Përgjegjësia për ekzistimin e kërkesës

Kur cedimi është bërë me anë të kontratës me shpërblim, ceduesi përgjigjet për ekzistimin e kërkesës në çastin kur është bërë cedimi.

Neni 427

Përgjegjësia për arkëtueshmëri

1. Ceduesi përgjigjet për arkëtueshmërinë e kërkesës së ceduar në qoftë se kjo gjë ka qenë kontraktuar, por vetëm deri në shumën e asaj që ka marrë nga cesionari, si dhe për arkëtueshmërinë e kamatave, të shpenzimeve rreth cedimit dhe të shpenzimeve të procedurës kundër debitorit.

2. Përgjegjësi më e madhe e ceduesit me mirëbesim nuk mund të kontraktohet.

NËNKREU 4

RASTE TË VEÇANTA TË CEDIMIT TË KËRKESAVE

Neni 428

Cedimi në vend të përmbushjes ose me qëllim arkëtimi

1. Kur debitori në vend të përmbushjes së detyrimit të vet ia cedon kreditorit kërkesën e vet ose një pjesë të saj, në momentin e lidhjes e kontratës mbi cedimin shuhet detyrimi i debitorit deri në shumën e kërkesës së ceduar.

2. Kur debitori ia cedon kreditorit të vet kërkesën e vet vetëm me qëllim arkëtimi, detyrimi i tij shuhet, respektivisht zvogëlohet vetëm kur kreditori e arkëton kërkesën e ceduar.

3. Në të dy rastet cesionari ka për detyrë t'ia dorëzojë ceduesit të gjitha ato që ka arkëtuar përtej shumës së kërkesës së vet ndaj ceduesit.

4. Në rastin e cedimit me qëllim arkëtimi, debitori i kërkesës së ceduar mund ta përmbushë detyrimin e vet edhe ndaj ceduesit, madje edhe kur është i njoftuar për cedimin.

Neni 429

Cedimi me qëllim sigurimi

Kur cedimi është bërë me qëllim të sigurimit të kërkesës së cesionarit kundër ceduesit, cesionari ka për detyrë të sillet me kujdesin e ekonomistit të mirë, përkatësisht të shtëpiakut të mirë mbi arkëtimin e kërkesës së ceduar dhe pas arkëtimit të kryer, pasi të ndalë aq sa nevojitet për të përmbushur kërkesën e vet ndaj ceduesit, t'ia dorëzojë këtij tepricën.

KREU 2

NDËRRIMI I DEBITORIT

NËNKREU 1

MARRJA PËRSIPËR E BORXHIT

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 430

Kontrata për marrjen përsipër të borxhit

1. Marrja përsipër e borxhit bëhet me kontratën midis debitorit dhe marrësit përsipër të borxhit; për të cilën kreditori ka dhënë pëlqimin.
2. Për kontratën e lidhur kreditorin mund ta njoftojë secilin prej tyre, dhe secilit prej tyre kreditori mund t'ia komunikojë pëlqimin e vet për marrjen përsipër të borxhit.
3. Presupozohet se kreditori e ka dhënë pëlqimin , në qoftë se pa kufizim ka pranuar ndonjë përbushje nga marrësi përsipër të borxhit, të cilën ky i fundit e ka bërë ky në emër të vet.
4. Kontraktuesit, por edhe secili prej tyre veç e veç, mund ta ftojnë kreditorin që në afat të caktuar të deklarohet se a pajtohet ose jo me marrjen përsipër të borxhit, dhe në qoftë se kreditori nuk deklarohet brenda afatit të caktuar, konsiderohet se nuk e ka dhënë pëlqimin e vet.
5. Kontrata mbi marrjen përsipër të borxhit ka efektin e kontratës mbi marrjen përsipër të përbushjes, përderisa kreditori nuk e jep pëlqimin e vet për kontratën mbi marrjen përsipër të borxhit si dhe nëse ai refuzon ta jep pëlqimin.

Neni 431

Borxhi i siguruar me hipotekë

1. Kur me rastin e tjetërsimit të ndonjë sendi të palujtshëm mbi të cilin ekziston hipoteka e kontraktuar ndërmjet fituesit dhe tjetërsuesit, se fituesi do ta marrë përsipër borxhin ndaj kreditorit hipotekar, konsiderohet se kreditori hipotekar e ka dhënë pëlqimin për kontratën për marrjen përsipër të borxhit, në qoftë se ftesën me shkrim të tjetërsuesit nuk e ka refuzuar brenda tre (3) muajve nga marrja e ftesës.
2. Në ftesën me shkrim duhet tërhequr vërejtja kreditorit për këtë pasojë, përndryshe ftesa do të konsiderohet sikur të mos jetë dërguar.

II. EFEKTET E KONTRATËS PËR MARRJEN PËRSIPËR TË BORXHIT

Neni 432

Ndërrimi i debitorit

1. Me marrjen përsipër të borxhit, marrësi vëhet në vendin e debitorit të mëparshëm, ndërsa ky lirohet nga detyrimi.
2. Në qoftë se në kohën e dhënies së pëlqimit të kreditorit për kontratën mbi marrjen përsipër të borxhit marrësi ka qenë i zhytur në borxhe , ndërsa kreditori për këtë nuk ishte në dijeni dhe as nuk duhej të ishte në dijeni, debitori i më parshëm nuk lirohet nga detyrimi, kurse kontrata mbi marrjen përsipër të

borxhit e ka efektin e kontratës për hyrje borxh. Presupozohet se në kohën e dhënies së pëlqimit për marrjen e borxhit përsipër, kreditori nuk e ka ditur se marrësi përsipër të borxhit ka qenë i zhytur në borxhe.

3. Ndërmjet marrësit përsipër të borxhit dhe kreditorit mbetet i njëjti detyrim, i cili ka ekzistuar deri atëherë ndërmjet debitorit paraprak dhe kreditorit.

Neni 433

Të drejtat aksesore

1. Të drejtat aksesore të cilat kanë ekzistuar deri atëherë bashkë me kërkesën mbeten edhe më tutje, por dorëzanitë dhe pengjet që kanë dhënë personat e tretë pushojnë së ekzistuari në qoftë se dorëzanët e pengdhënësit nuk pajtohen të përgjigjen edhe për debitorin e ri. Pëlqimi jepet në formën e cila vlen për punën juridike me të cilën krijohet ajo e drejtë aksesore.

2. Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, marrësi përsipër i borxhit nuk përgjigjet për kamatat e papaguara, të cilat kanë arritur për pagesë deri ditën e marrjes përsipër të borxhit. E njëjta gjë vlen edhe për dënimin e kontraktuar që ka arritur për pagesë para se të bëhet e plotfuqishme marrja përsipër e borxhit.

Neni 434

Kundërshtimet

1. Marrësi përsipër i borxhit mund të paraqes ndaj kreditorit të gjitha kundërshtimet të cilat rrjedhin nga marrëdhënia juridike ndërmjet debitorit të mëparshëm dhe kreditorit, nga e cila del borxhi i marrur përsipër, si dhe kundërshtimet që i ka marrësi përsipër i borxhit ndaj kreditorit.

2. Marrësi përsipër i borxhit nuk mund të paraqes ndaj kreditorit kundërshtime të cilat rrjedhin nga marrëdhënia e tij juridike me debitorin e mëparshëm, dhe e cila marrëdhënie ka qenë bazë e marrjes përsipër të borxhit.

NËNKREU 2

HYRJA NË BORXH

Neni 435

Kontrata për hyrjen në borxh

Kontrata për hyrjen në borxh është ajo kontratë ndërmjet kreditorit dhe personit të tretë, me të cilën personi i tretë detyrohet ndaj kreditorit se do ta përmbushë kërkesën e tij që ka nga debitori, i treti hyn në detyrim krahas debitorit.

Neni 436

Hyrja në borxh në rastin e pranimit të ndonjë tërësie pasurore

1. Personi, në të cilin kalon në bazë të kontratës ndonjë tërësi pasurore e personit fizik ose e personit juridik ose një pjesë e asaj tërësie, përgjigjet për borxhet që kanë të bëjnë me atë tërësi, respektivisht me pjesën e saj, përpos zotëruesit të deri atëhershëm dhe solidarisht me te, por vetëm deri në vlerën e aktives së saj.

2. Nuk ka efekt juridik ndaj kreditorëve dispozita e kontratës me të cilën do të përjashtojë ose kufizojë përgjegjësia e përcaktuar në paragrafin paraprak.

NËNKREU 3

MARRJA PËRSIPËR E PËRMBUSHJES

Neni 437

Marrja përsipër e përmbushjes

1. Marrja përsipër e përmbushjes bëhet me kontratë ndërmjet debitorit dhe ndonjë personi të tretë, me të cilën personi i tretë detyrohet ndaj debitorit se do ta përmbushë detyrimin e tij ndaj kreditorit të tij.
2. Ai i përgjigjet debitorit, në qoftë se nuk e përmbush me kohë detyrimin e vet ndaj kreditorit, kështu që kreditori kërkon përmbushjen nga debitori.
3. Ai nuk e merr përsipër atë borxh dhe as që hyn në borxh dhe kreditori nuk ka kurrfarë të drejte ndaj tij.

LIBRI 2

MARRËDHËNIET E VEÇANTA TË DETYRIMEVE KONTRAKTUESE

PJESA I

KONTRATA PËR SHITJEN

KREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 438

Nocioni

1. Me kontratën e shitjes detyrohet shitësi që sendin të cilin e shet t'ia dorëzojë blerësit dhe t'ia kalojë të drejtën e pronësisë, ndërsa blerësi detyrohet që shitësit t'ia paguajë çmimin dhe ta pranojë sendin.
2. Shitësi i ndonjë të drejte tjetër detyrohet se blerësit do t'ia kalojë të drejtën e shitur, ndërsa kur ushtrimi i asaj të drejte kërkon posedimin e sendit, t'ia dorëzojë edhe sendin.

Neni 439

Rreziku

1. Deri në dorëzimin e sendit blerësit, rrezikun nga shkatërrimi ose dëmtimi i rastësishëm të sendit e bartë shitësi, ndërsa me dorëzimin e sendit rreziku kalon në blerësin.
2. Rreziku nuk kalon në blerësin, në qoftë se për shkak të të metave të sendit të dorëzuar, ai e ka zgjidhur kontratën ose ka kërkuar zëvendësimin e sendit.

Neni 440

Kalimi i rrezikut në rast të vonesës së blerësit

1. Në qoftë se dorëzimi i sendit nuk është bërë për shkak të vonesës së blerësit, rreziku kalon në blerësin nga çasti kur ai bie në vonesë.

2. Kur objekt i kontratës janë sendet e caktuara sipas llojit, rreziku kalon në blerësin që gjendet në vonesë, në qoftë se shitësi i ka veçuar sendet e destinuar haptazi për të bërë dorëzimin dhe për këtë gjë i ka dërguar njoftimin blerësit.

3. Kur sendet e caktuara sipas llojit janë të një natyre të tillë që shitësi nuk mund ta veçojë një pjesë të tyre, mjafton që shitësi t'i ketë kryer të gjitha veprimet e nevojshme që blerësi të mund t'i marrë sendet dhe për këtë t'ia ketë dërguar njoftimin blerësit.

KREU 2

PJESËT PËRBËRËSE TË KONTRATËS SË SHITJES

NËNKREU 1

OBJEKTI

Neni 441 Rregullat e përgjithshme

1. Sendi që është objekt i kontratës duhet të jetë në qarkullim. Është nule kontrata për shitjen e sendit, i cili është jashtë qarkullimit.
2. Për shitjen e sendeve, qarkullimi i të cilave është i kufizuar vlejné dispozita të veçanta.
3. Shitja mund të ketë të bëjë edhe me sendin e ardhshëm.

Neni 442 Kur sendi është shkatërruar para kontraktimit

1. Kontrata e shitjes nuk ka efekt juridik, në qoftë se në momentin e lidhjes së saj sendi që është objekt i kontratës ka qenë i shkatërruar.
2. Në qoftë se në çastin e lidhjes së kontratës sendi pjesërisht ka qenë i shkatërruar, blerësi mund ta zgjidhë kontratën ose të mbetet pranë saj me zbritjen proporcionale të çmimit.
3. Megjithatë, kontrata do të mbetet në fuqi dhe blerësi do të ketë vetëm të drejtën e zbritjes së çmimit në qoftë se shkatërrimi i pjesëshëm nuk e pengon realizimin e qëllimit të kontratës, ose në qoftë se për sendin e caktuar ekziston një zakon i këtillë në qarkullimin juridik.

Neni 443 Shitja e sendit të huaj

Shitja e sendit të huaj i detyron palët kontraktuese, mirëpo blerësi që nuk ishte në dijeni ose nuk ka qenë i detyruar të jetë në dijeni se sendi është i huaj, mundet, po qe se për këtë shkak nuk mund të realizohet qëllimi i kontratës, ta zgjidhë kontratën dhe të kërkojë shpërblimin e demit.

Neni 444 Shitja e së drejtës së kontestuar

1. E drejta e kontestuar mund të jetë objekt i kontratës së shitjes.
2. Nule është kontrata me të cilën avokati apo urdhërmarrësi tjetër do ta blente të drejtën kontestuese, realizimi i së cilës i është besuar atij ose do ta kontraktonte për vete pjesëmarrjen në ndarjen e shumës së caktuar me vendim gjyqësor urdhërdhënës të tij.

NËNKREU 2

ÇMIMI

Neni 445

Kur çmimi nuk është caktuar

1. Në qoftë se me kontratën e shitjes çmimi nuk është caktuar, ndërsa as kontrata nuk përmban të dhëna të mjaftueshme me të cilat do të mund të caktohej çmimi, kontrata nuk ka efekt juridik.
2. Kur me kontratën e lidhur ndërmjet ndërmarrësve nuk është caktuar çmimi dhe as që ka të dhëna të mjaftueshme me të cilat do të mund të caktohej çmimi, blerësi ka për detyrë të paguajë çmimin të cilin e ka arkëtuar rregullisht shitësi në kohën e lidhjes së kontratës, e në mungesë të kësaj çmimin e arsyeshëm.
3. Çmim i arsyeshëm konsiderohet çmimi i ditës (vijues) në kohën e lidhjes së kontratës dhe nëse çmimi nuk mund të përcaktohet, atëherë atë e cakton gjykata sipas rrethanave të rastit.

Neni 446

Çmimi i caktuar

Kur është kontraktuar çmimi më i lartë se që është ai për llojin e caktuar të sendeve që e ka caktuar organi kompetent, blerësi ka borxh vetëm shumën e çmimit të caktuar; në qoftë se çmimi i kontraktuar është paguar blerësi ka të drejtë të kërkojë që t'i kthehet diferenca.

Neni 447

Kur është kontraktuar çmimi i ditës

1. Kur është kontraktuar çmimi i ditës , blerësi paguan çmimin e përcaktuar me evidencë zyrtare në tregun e vendit të shitësit, në kohën kur është dashur të bëhej përmbushja.
2. Në qoftë se evidencë e tillë nuk ekziston, atëherë çmimi i ditës caktohet në bazë të elementeve me të cilat sipas dokeve të tregut përcaktohet çmimi.

Neni 448

Kur caktimi i çmimit i është besuar personit të tretë

Në qoftë se personi i tretë, të cilit i është besuar caktimi i çmimit nuk dëshiron ose nuk mundet ta caktojë çmimin, ndërsa kontraktuesit nuk dakordohen më vonë mbi caktimin e çmimit dhe as që e zgjidhin kontratën, do të konsiderohet se është kontraktuar çmimi i arsyeshëm.

Neni 449

Kur caktimi i çmimit i është lënë njëres palë kontraktuese

Dispozita e kontratës me të cilën caktimi i çmimit i lihet në vullnetin e njëres palë kontraktuese konsiderohet sikur të mos ishte kontraktuar fare. Në këtë rast, blerësi ka borxh çmimin sikur në rastin kur çmimi nuk është caktuar.

KREU 3

DETYRIMET E SHITËSIT

NËNKREU 1

DORËZIMI I SENDIT

I. RREGULLA TË PËRGJITHSHME PËR DORËZIMIN

Neni 450

Koha dhe vendi i dorëzimit

1. Shitësi ka për detyrë t'ia dorëzojë sendin blerësit në kohën dhe në vendin e parashikuar me kontratë.
2. Shitësi e ka kryer parimisht detyrimin e dorëzimit ndaj blerësit, kur ai (shitësi) ia dorëzon blerësit sendin apo ia dorëzon dokumentin me të cilin mund të merret sendi.

Neni 451

Objekti i dorëzimit

1. Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, apo nuk rrjedh diçka tjetër nga vetë natyra e punës, shitësi ka për detyrë t'ia dorëzojë sendin blerësit në gjendje të rregullt bashkë me pjesët aksesore të tij.
2. Frutat dhe dobitë e tjera nga sendi i takojnë blerësit prej momentit kur shitësi e ka pasur për detyrë t'ia dorëzojë.

Neni 452

Kur është kontraktuar dorëzimi brenda një periudhe të caktuar

Kur është kontraktuar që dorëzimi i sendit të bëhet brenda një periudhe të caktuar, ndërsa nuk është caktuar se cila palë do të ketë të drejtë ta caktojë datën e dorëzimit brenda asaj periudhe, kjo e drejtë i takon shitësit, përveç kur nga rrethanat e rastit rrjedh se caktimi i datës së dorëzimit i është lënë blerësit.

Neni 453

Kur data e dorëzimit nuk është caktuar

Kur data e dorëzimit të sendit të blerësi nuk është caktuar, shitësi ka për detyrë ta bëjë dorëzimin brenda afatit të arsyeshëm pas lidhjes së kontratës duke marrë parasysh natyrën e sendit dhe rrethanat e tjera.

Neni 454

Kur vendi i dorëzimit nuk është caktuar me kontratë

1. Kur vendi i dorëzimit nuk është caktuar me kontratë, dorëzimi i sendit bëhet në vendin ku shitësi në momentin e lidhjes së kontratës e ka pasur vendbanimin e vet apo vendqëndrimin, nëse mungon vendbanimi, e në qoftë se shitësi e ka lidhur kontratën në kuadër të veprimtarisë së vet ekonomike të rregullt, atëherë vendi i dorëzimit është selia e tij.
2. Në qoftë se në çastin e lidhjes së kontratës palët kontraktuese e kanë ditur se ku ndodhet sendi, respektivisht se ku duhet të prodhohet, dorëzimi bëhet në atë vend.

Neni 455
Dorëzimi transportuesit

Në rastin kur sipas kontratës nevojitet që të bëhet transportimi i sendeve, ndërsa në kontratë nuk është caktuar vendi i përmbushjes, dorëzimi quhet i kryer me dorëzimin e sendit transportuesit ose personit i cili e organizon transportin.

Neni 456
Organizimi i transportit

Në qoftë se shitësi e ka pasur për detyrë t'ia dërgojë sendin blerësit, ai duhet që në mënyrë të zakonshme dhe në kushte të rëndomta të lidhë kontratën e nevojshme për realizimin e transportit deri në vendin e caktuar.

Neni 457
Shpenzimet

Shpenzimet e dorëzimit si dhe ato që i paraprijnë dorëzimit i bartë shitësi, ndërsa shpenzimet e dërgimit të sendit dhe të gjitha shpenzimet e tjera pas dorëzimit i bartë blerësi, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe.

II. DORËZIMI I NJËKOHSHËM I SENDIT DHE PAGIMI I ÇMIMIT

Neni 458
Shtyrja e dorëzimit deri sa të paguhet çmimi

Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër ose diçka tjetër nuk rrjedh nga zakoni, shitësi nuk e ka për detyrë ta dorëzojë sendin në qoftë se blerësi njëkohësisht nuk e paguan çmimin e tij ose nuk është i gatshëm ta bëjë këtë njëkohësisht, por as blerësi nuk e ka për detyrë të paguajë çmimin para se të ketë pasur mundësinë ta kontrollojë sendin.

Neni 459
Shtyrja e dorëzimit në rastin e transportit të sendit

1. Kur dorëzimi i sendit realizohet duke ia dorëzuar transportuesit, shitësi mund ta shtyjë dërgimin e sendit deri sa të paguhet çmimi ose ta dërgojë sendin ashtu që të rezervojë të drejtën e disponimit të tij gjatë kohës së transportit.
2. Në qoftë se e ka rezervuar të drejtën e disponimit të sendit gjatë kohës së transportit, shitësi mund të kërkojë që sendi të mos i dorëzohet blerësit në vendin e destinimit deri sa të mos e paguajë çmimin, ndërsa blerësi nuk e ka për detyrë ta paguajë çmimin para se të ketë pasur mundësinë ta kontrollojë sendin.
3. Kur kontrata parashikon pagimin kundrejt dorëzimit të dokumentit përkatës, blerësi nuk ka të drejtë të refuzojë pagimin e çmimit për shkak se nuk ka pasur mundësinë ta shikojë sendin.

Neni 460
Pengimi i dorëzimit të sendit të dërguar

1. Në qoftë se pas dërgimit të sendit vërtetohet se gjendja materiale e blerësit është e tillë sa që mund të dyshohet në mënyrë të bazuar se ai do të mund të paguajë çmimin, shitësi mund ta pengojë dorëzimin e sendit blerësit edhe atëherë kur blerësi ta ketë në dorë dokumentin që e autorizon të kërkojë dorëzimin e sendit.

2. Shitësi nuk mund ta pengojë dorëzimin në qoftë se këtë e kërkon ndonjë person i tretë i cili është posedues i rregullt i dokumentit që e autorizon të kërkojë dorëzimin e sendit, përveç nëse dokumenti përmban kushte (rezerva) lidhur me efektin e bartjes së tij apo në qoftë se shitësi dëshmon se poseduesi i dokumentit ka vepruar qëllimisht në dëm të shitësit.

NËNKREU 2

PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT MATERIALE

I. TË METAT MATERIALE NË PËRGJITHËSI

Neni 461

Të metat materiale për të cilat shitësi përgjigjet

1. Shitësi përgjigjet për të metat materiale të sendit të cilat sendi i ka pasur në çastin e kalimit të rrezikut në blerësin, pavarësisht se shitësi ishte në dijeni apo jo për të metat e sendit.
2. Shitësi përgjigjet edhe për ato të meta materiale të cilat shfaqen pas kalimit të rrezikut në blerësin, në qoftë se janë pasojë e shkakut i cili ka ekzistuar më parë.
3. E meta materiale e parëndësishme nuk merret parasysh.

Neni 462

Kur ekzistojnë të metat materiale

1. E meta ekziston:

- 1.1. në qoftë se sendi nuk ka veçoritë e duhura për përdorimin e tij të rregullt ose për qarkullim;
- 1.2. në qoftë se sendi nuk ka veçoritë e duhura për përdorim special për të cilën e blen blerësi, e që e ka pasur të njohur shitësi, ose është dashur ta kishte të njohur;
- 1.3. në qoftë se sendi nuk ka veçori dhe karakteristika të cilat janë kontraktuar shprehimisht ose heshtazi, përkatësisht që janë caktuar;
- 1.4. kur shitësi e ka dorëzuar sendin që nuk i është përshtatur mostrës ose modelit, përveç nëse mostra ose modeli janë treguar vetëm për qëllime njoftimi.

Neni 463

Të metat, për të cilat shitësi nuk përgjigjet

1. Shitësi nuk përgjigjet për të metat e specifikuar në paragrafët 1. dhe 3. nga neni paraprak në qoftë se blerësi në momentin e lidhjes së kontratës ishte në dijeni për këto të meta, ose ato nuk kanë mund të jenë të panjohura për atë.
2. Konsiderohet se nuk kanë mund të jenë të panjohura për blerësin ato të meta të cilat një person i kujdesshëm, me dituri dhe përvojë mesatare të personit të mjeshtërisë dhe të profesionit të njëjtë sikur të blerësit do të mund t'i vërente lehtë gjatë shikimit të rëndomtë të sendit.
3. Megjithatë, shitësi përgjigjet edhe për të metat të cilat blerësi ka mundur t'i vërente lehtë, në qoftë se shitësi ka deklaruar se sendi nuk ka kurrfarë të metash apo se sendi ka cilësi apo karakteristika të caktuara.

Neni 464
Shikimi i sendit dhe të metat e dukshme

1. Blerësi ka për detyrë që sendin e pranuar ta shikojë ose ta japë në shikim sapo kjo të jetë e mundur sipas rrjedhës së rregullt të gjërave dhe për të metat e dukshme ta lajmërojë shitësin në afat prej tetë (8) ditësh, ndërsa te kontratat midis ndërmarrësve pa shtyrje përndryshe e humb të drejtën që i takon mbi këtë bazë.
2. Kur kontrollimi të jetë bërë në prani të të dy palëve, blerësi është i detyruar që vërejtjet e veta për të metat e dukshme t'ia komunikojë shitësit menjëherë, përndryshe e humb të drejtën e cila i takon mbi këtë bazë.
3. Në qoftë se blerësi e ka nisur më tutje sendin pa shkarkim, ndërsa shitësi e ka ditur ose është dashur ta dijë mundësinë e dërgimit të mëtutjeshëm, shikimi i sendit mund të shtyhet derisa të arrijë në destinacionin e ri dhe në atë rast blerësi është i detyruar ta lajmërojë shitësin për të metat sapo sipas rrjedhës së rregullt të gjërave ka mundur të merr vesh për to nga klientët e vet.

Neni 465
Të metat e fshehta

1. Kur pas marrjes së sendit nga blerësi shihet se sendi ka ndonjë të metë e cila nuk ka mundur të zbulohet me shikim të rëndomtë me rastin e marrjes së sendit (e meta e fshehtë), blerësi është i detyruar me kërcënim të humbjes së të drejtës, që për atë të metë të lajmërojë shitësin në afat prej tetë (8) ditësh duke llogaritur prej ditës kur e ka zbuluar të metën, ndërsa te kontrata midis ndërmarrësve menjëherë.
2. Shitësi nuk përgjigjet për të metat të cilat shfaqen pasi të kalojnë gjashtë (6) muajve nga dorëzimi i sendit, përveç nëse me kontratë është caktuar ndonjë afat më i gjatë.

Neni 466
Afatet në rast riparimi, zëvendësimi, etj

Kur për shkak të ndonjë të mete janë bërë riparime të sendit, dërgimi i sendit tjetër, zëvendësimi e të ngjashme fillojnë afatet e dy neneve paraprake fillojnë të rrjedhin që nga dorëzimi i sendit të riparuar, dorëzimi i sendit tjetër, zëvendësimi i pjesëve e të ngjashme.

Neni 467
Njoftimi për të metën

1. Në njoftimin mbi ekzistimin e të metës së sendit, blerësi ka për detyrë ta përshkruajë të metën hollësisht dhe ta ftojë shitësin ta kontrollojë sendin.
2. Në qoftë se njoftimi për ekzistimin e të metës, të cilin blerësi ia ka dërguar me kohë shitësit me letër rekomande, me telegram ose në ndonjë mënyrë tjetër të sigurt vonohet ose nuk arrin fare deri te shitësi, do të konsiderohet se blerësi e ka kryer detyrimin e vet për ta njoftuar shitësin.

Neni 468
Rëndësia e faktit se shitësi ka qenë në dijeni për të metën

Blerësi nuk e humb të drejtën që të thirret në ndonjë të metë edhe kur nuk e kryen detyrimin e vet që sendin ta shikojë pa shtyrje ose detyrimin që brenda afatit të caktuar ta njoftojë shitësin mbi ekzistimin e të metës, si dhe kur e meta të jetë shfaqur vetëm pasi të kenë kaluar gjashtë (6) muaj nga dorëzimi i sendit, po që se për këtë të metë shitësi ka qenë në dijeni apo nuk ka mundur të mos jetë në dijeni.

Neni 469

Kufizimi kontraktues ose përjashtimi i përgjegjësisë së shitësit për të metat materiale

1. Kontraktuesit mund ta kufizojnë ose ta përjashtojnë krejtësisht përgjegjësinë e shitësit për të metat materiale të sendit.
2. Dispozita e kontratës mbi kufizimin ose përjashtimin e përgjegjësive për të metat e sendit është nule në qoftë se e meta ka qenë e njohur për shitësin, ndërsa ai për këtë gjë nuk e ka njoftuar blerësin, si dhe kur shitësi e ka imponuar këtë dispozitë duke e shfrytëzuar pozitën dominuese.
3. Blerësi i cili ka hequr dorë nga e drejta për ta zgjidhur kontratën për shkak të të metave të sendit, mban të drejtat e tjera nga ato të meta.

Neni 470

Përmbarimi i dhunshëm

Poseduesi, sendi i të cilit shitet në një ankand publik të dhunshëm nuk përgjigjet për të metat e sendit.

II. TË DREJTAT E BLERËSIT

Neni 471

Të drejtat e blerësit

1. Blerësi i cili e ka njoftuar shitësin me kohë dhe në mënyrë të rregullt mbi të metën, mundet:
 - 1.1. të kërkojë nga shitësi që të metën ta mënjanojë, ose t'ia dorëzojë sendin tjetër pa të meta (përmbushja e kontratës);
 - 1.2. të kërkojë zbritjen e çmimit;
 - 1.3. të deklarojë zgjidhjen e kontratës.
2. Në secilin nga këto raste blerësi ka të drejtë për shpërblimin e demit.
3. Përpos kësaj dhe pavarësisht nga kjo, shitësi i përgjigjet blerësit edhe për dëmin të cilin e ka pësuar ky për shkak të të metave të sendit në të mirat e tjera të veta, dhe këtë sipas rregullave të përgjithshme mbi përgjegjësinë për dëmin.

Neni 472

Mos përmbushja e kontratës brenda afatit të arsyeshëm

Në qoftë se blerësi nuk e fiton përmbushjen e kërkuar të kontratës brenda afatit të arsyeshëm, mban të drejtën e zgjidhjes së kontratës ose të zbritjes së çmimit.

Neni 473

Kur blerësi mund ta zgjidhë kontratën

1. Blerësi mund të zgjidhë kontratën vetëm në qoftë se paraprakisht ia ka lënë shitësit afatin plotësues të arsyeshëm për përmbushjen e kontratës.
2. Blerësi mund ta zgjidhë kontratën edhe pa e lënë afatin e ri plotësues në qoftë se shitësi, pas njoftimit mbi të metat, i ka komunikuar se nuk do ta përmbushë kontratën apo në qoftë se nga rrethanat e rastit konkret rezulton qartas se shitësi nuk do të mund të përmbushte kontratën as në afatin plotësues.

Neni 474
Mos përmbushja e kontratës në afatin plotësues

Në qoftë se shitësi në afatin plotësues nuk e përmbush kontratën, ajo zgjidhet sipas ligjit, por blerësi mund ta mbajë në qoftë se pa vonesë i deklaron shitësit se kontratën e mban në fuqi.

Neni 475
Të metat e pjeshme

1. Kur vetëm një pjesë e sendit të dorëzuar ka të meta ose kur është dorëzuar vetëm një pjesë e sendit ose një sasi më e vogël se sa është kontraktuar, blerësi mund ta zgjidhë kontratën në kuptim të neneve të mësipërme vetëm në lidhje me pjesën e cila ka të meta ose vetëm në lidhje me pjesët ose sasi të që mungojnë.

2. Blerësi mund ta zgjidhë kontratën në tërësi vetëm në qoftë se sasia e kontraktuar ose sendi i dorëzuar përbën një tërësi, apo në qoftë se blerësi ka edhe ashtu interes të arsyeshëm që ta merr sendin e kontraktuar ose sasinë në tërësi.

Neni 476
Kur shitësi i ka dhënë blerësit sasi më të madhe

1. Me kontratën e shitjes midis ndërmarrësve, kur shitësi i sendeve të caktuara sipas llojit ia ka dhënë blerësit sasinë më të madhe nga sa është kontraktuar, ndërsa blerësi brenda afatit të arsyeshëm nuk deklaron se e refuzon tepricën, do të konsiderohet se e ka marrë edhe këtë tepricë, kështu që ka për detyrë ta paguajë me të njëjtin çmim.

2. Në qoftë se blerësi refuzon të merr tepricën, shitësi ka për detyrë t'ia shpërblejë blerësit dëmin e shkaktuar.

Neni 477
Caktimi i çmimit për disa sende

1. Kur me një kontratë dhe për një çmim janë shitur disa sende ose një grumbull sendesh, ndërsa vetëm disa prej tyre kanë të meta, blerësi mund ta zgjidhë kontratën vetëm për sa u përket sendeve me te meta, por jo edhe për të tjerat.

2. Në qoftë se këto përbëjnë një tërësi kështu që ndarja e tyre do të ishte e dëmshme, blerësi mund ta zgjidhë kontratën në tërësi, apo në qoftë se ai megjithatë deklaron se e zgjidhë kontratën vetëm për sa u përket sendeve me të meta, shitësi nga ana e tij mund ta zgjidhë kontratën edhe për sa u përket sendeve të tjera.

Neni 478
Humbja e të drejtës për zgjidhjen e kontratës për shkak të të metave

1. Blerësi humb të drejtën e zgjidhjes së kontratës për shkak të të metave të sendeve kur është në pamundësi ta kthejë sendin ose ta kthejë në gjendjen në të cilën e ka marrë.

2. Megjithatë, blerësi mund ta zgjidhë kontratën për shkak të ndonjë të mete të sendit, në qoftë se sendi është zhdukur tërësisht ose pjesërisht ose është dëmtuar për shkak të të metave që justifikon zgjidhjen e kontratës apo për shkak të ndonjë ngjarje e cila nuk rezulton prej tij dhe as prej ndonjë personi për të cilin përgjigjet ai.

3. E njëjta gjë vlen në qoftë se sendi është zhdukur ose dëmtuar tërësisht ose pjesërisht për shkak të detyrimit të blerësit që ta kontrollojë sendin, apo në qoftë se blerësi para se të jetë zbuluar e meta e ka konsumuar ose e ka ndryshuar një pjesë të sendit gjatë përdorimit të tij normal si dhe në qoftë se dëmtimi ose ndryshimi janë të parëndësishme.

Neni 479
Ruajtja e të drejtave të tjera

Blerësi i cili për shkak të pamundësisë që ta kthejë sendin ose ta kthejë në gjendjen në të cilën e ka marrë e ka humbur të drejtën e zgjidhjes së kontratës, ka të drejta të tjera që ia jep ligji për shkak të ekzistimit të ndonjë të mete.

Neni 480
Efektet e zgjidhjes për shkak të të metave

1. Zgjidhja e kontratës për shkak të të metave të sendit ka efekte të njëjta sikurse edhe zgjidhja e kontratave të dyanshme për shkak të mos përmbushjes.
2. Blerësi i debiton shitësit kompensimin për dobinë nga sendi edhe kur është në pamundësi që ta kthejë krejtësisht ose një pjesë të tij, ndërsa kontrata megjithatë është zgjidhur.

Neni 481
Zbritja e çmimit

Zbritja e çmimit bëhet sipas raportit midis vlerës së sendit pa të meta dhe vlerës së sendit me të meta në kohën e lidhjes së kontratës.

Neni 482
Zbulimi gradual i të metave

Blerësi i cili ka realizuar zbritjen e çmimit për shkak të ekzistimit të ndonjë të mete, mund ta zgjidhë kontratën ose të kërkojë zbritjen e re të çmimit në qoftë se më vonë zbulohet ndonjë e metë tjetër.

Neni 483
Humbja e të drejtave

1. Të drejtat e blerësit, i cili e ka njoftuar me kohë shitësin mbi ekzistimin e të metave, shuhen pasi të ketë kaluar një (1) vit duke llogaritur nga dita e dërgimit të njoftimit shitësit, përveç nëse blerësi për shkak të mashtrimit nga ana e shitësit ka qenë i penguar t'i realizojë ato të drejta.
2. Blerësi i cili e ka njoftuar me kohë shitësin mbi ekzistimin e të metave mund pasi të ketë kaluar ky afat, në qoftë se ende nuk e ka paguar çmimin të realizojë kërkesën e vet për zbritjen e çmimit ose t' i shpërblehet dëmi, si kundërshtim kundër kërkesës së shitësit që t' i paguhet çmimi.

III. GARANCONI PËR FUNKSIONIMIN E RREGULLT TË SENDIT TË SHITUR

Neni 484
Përgjegjësia e shitësit dhe e prodhuesit

1. Kur shitësi i ndonjë makine, motori, te ndonjë aparati, ose te sendeve tjera si këto që i përkasin te ashtuquajtura „malli teknik“, ia ka dorëzuar blerësit fletëgarancionin me të cilën prodhuesi garanton funksionim të rregullt të sendit gjatë një kohe të caktuar duke llogaritur nga dorëzimi i tij, blerësi mundet në qoftë se sendi nuk funksionon në rregull, të kërkojë si nga shitësi ashtu edhe nga prodhuesi që sendi të riparohet në afatin e arsyeshem ose, nëse nuk e bën këtë, në vend të tij t'ia dorëzojë sendin i cili funksionon në rregull.
2. Me këto rregulla nuk preket në rregullat mbi përgjegjësinë e shitësit për të metat e sendit.

Neni 485
Kërkesa për riparim ose zëvendësim

1. Blerësi mundet për shkak të funksionimit jo në rregull të kërkojë nga shitësi, respektivisht nga prodhuesi riparimin ose zëvendësimin e sendit gjatë afatit të garancionit, pavarësisht se kur është shfaqur e meta në funksionimin e sendit.
2. Ai ka të drejtë në shpërblimin e dëmit që ka pësuar për shkak se ka qenë i privuar nga përdorimi i sendit që nga momenti i kërkesës për riparimin ose zëvendësimin deri në kryerjen e tyre.

Neni 486
Zgjatja e afatit të garancionit

1. Në rast të ndonjë riparimi të vogël, afati i garancionit zgjatet aq sa blerësi ka qenë i privuar nga përdorimi i sendit.
2. Kur për shkak të funksionimit jo në rregull është bërë zëvendësimi i sendit, ose ndonjë riparim thelbësor të tij, afati i garancionit fillon të rrjedhë përsëri që nga zëvendësimi respektivisht që nga kthimi i sendit të riparuar.
3. Në qoftë se është zëvendësuar apo riparuar thelbësisht vetëm ndonjë pjesë e sendit, afati i garancionit fillon të rrjedhë përsëri vetëm për atë pjesë.

Neni 487
Zgjidhja e kontratës dhe zbritja e çmimit

Në qoftë se shitësi nuk e kryen brenda afatit të arsyeshëm riparimin ose zëvendësimin e sendit, blerësi mund ta zgjidhë kontratën ose të bëjë zbritjen e çmimit dhe të kërkojë shpërblimin e dëmit.

Neni 488
Shpenzimet dhe rreziku

1. Shitësi respektivisht prodhuesi ka për detyrë që me shpenzime të veta ta transportojë sendin deri në vendin ku duhet të riparohet ose të zëvendësohet, si dhe sendin e riparuar ose të zëvendësuar t'ia kthejë blerësit.
2. Gjatë asaj kohe shitësi respektivisht prodhuesi bartë rrezikun për shkatërrimin ose dëmtimin e sendit.

Neni 489
Përgjegjësia e kooperuesve

Kur në prodhimin e pjesëve të veçanta të sendit ose në zbatimin e veprimeve të veçanta kanë marrë pjesë disa prodhues të pavarur, përgjegjësia e tyre ndaj prodhuesit final për funksionimin jo të rregullt të sendit që rezulton prej këtyre pjesëve ose prej këtyre veprimeve shuhet, kur shuhet përgjegjësia e prodhuesit final ndaj blerësit të sendit.

Neni 490
Humbja e të drejtave

Të drejtat e blerësit ndaj prodhuesit në bazë të fletëgarancionit shuhen pasi të ketë kaluar një (1) vit, duke llogaritur nga dita kur ka kërkuar prej tij riparimin ose zëvendësimin e sendit.

NËNKREU 3

PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT JURIDIKE

Neni 491 Të metat juridike

1. Shitësi përgjigjet në qoftë se në sendin e shitur ekziston ndonjë e drejtë e të tretit e cila e përjashton, zvogëlon ose kufizon të drejtën e blerësit, e për ekzistimin e saj blerësi nuk është njoftuar, e as që ka dhënë pëlqimin që ta marrë sendin e ngarkuar me këtë të drejtë.
2. Shitësi i ndonjë të drejtë tjetër garanton se ajo ekziston dhe se nuk ka pengesa juridike për realizimin e saj.
3. Në qoftë se në regjistrat publik është regjistruar ndonjë e drejtë e personave të tretë, e cila në realitet nuk ekziston, shitësi është i detyruar që me shpenzime te veta të bëjë çregjistrimin e asaj të drejte.

Neni 492 Njoftimi i shitësit

Në qoftë se konstatohet se personi i tretë paraqet një të drejtë mbi sendin, atëherë blerësi është i detyruar ta njoftojë shitësin për këtë, përveç nëse shitësi për këtë është në dijeni, dhe të kërkojë prej tij që brenda afatit të arsyeshëm ta lirojë sendin nga e drejta ose pretendimi i personit të tretë, ose kur objekt i kontratës janë sendet e caktuara sipas llojit, t'ia dërgojë sendin tjetër pa të metë juridike.

Neni 493 Sanksionet për të metat juridike

1. Në qoftë se shitësi nuk vepron sipas kërkesës së blerësit në rastin kur merret sendin nga blerësi kontrata zgjidhet sipas ligjit, e në rastin e zvogëlimit ose të kufizimit të së drejtës së blerësit, sipas dëshirës së vet blerësi mundet ta zgjidhë kontratën ose të kërkojë zbritjen proporcionale të çmimit.
2. Në qoftë se shitësi nuk e përmbush detyrën ndaj blerësit që në afatin e arsyeshëm ta lirojë sendin nga e drejta ose nga pretendimi i personit të tretë, blerësi mund ta zgjidhë kontratën në qoftë se për atë shkak qëllimi i saj nuk mund të realizohet.
3. Në çdo rast blerësi ka të drejtë për shpërblimin e dëmit të pësuar.
4. Në qoftë se blerësi në çastin e lidhjes së kontratës ka qenë në dijeni për mundësinë që sendi t'i merret, ose që e drejta e tij t'i zvogëlohet ose t'i kufizohet, nuk ka të drejtë në shpërblimin e dëmit në qoftë se ajo mundësi realizohet, por ka të drejtë të kërkojë kthimin, respektivisht zbritjen e çmimit.

Neni 494 Kur blerësi nuk e njofton shitësin

Blerësi, i cili duke mos njoftuar shitësin është lëshuar në kontest me personin e tretë dhe e ka humbur kontestin, megjithatë mund të thirret në përgjegjësinë e shitësit për të metat juridike, përveç nëse shitësi provon se ka disponuar mjete që të refuzohet kërkesa e personave të tretë.

Neni 495 Kur e drejta e personit të tretë është haptazi e bazuar

1. Blerësi ka të drejtë të thirret në përgjegjësinë e shitësit për të metat juridike edhe kur pa e njoftuar shitësin dhe pa kontest ka pranuar të drejtën e të tretit haptazi të bazuar dhe padysim.

2. Në qoftë se blerësi ia ka paguar të tretit një shumë të hollash për të hequr dorë nga e drejta e vet e padyshimtë, shitësi mund të lirohet nga përgjegjësia e vet në qoftë se ia shpërblen blerësit shumën e paguar dhe dëmin e pësuar.

Neni 496

Kufizimi kontraktues ose përjashtimi i përgjegjësisë së shitësit

1. Përgjegjësia e shitësit për të metat juridike mund të kufizohet me kontratë ose të përjashtohet krejtësisht.

2. Në qoftë se në kohën e lidhjes së kontratës shitësi ka qenë në dijeni ose nuk ka mundur të mos ketë qenë në dijeni për ndonjë të metë në të drejtën e tij, dispozita e kontratës mbi kufizimin ose mbi përjashtimin e përgjegjësisë për të metat juridike është nule.

Neni 497

Kufizimi i natyrës juridiko-publike

Shitësi përgjigjet edhe për kufizime të veçanta të natyrës juridiko-publike të cilat nuk kanë qenë të njohura për blerësin, në qoftë se ai i ka ditur kufizimet ose ka ditur se ato mund të priten e nuk ia ka komunikuar blerësit.

Neni 498

Humbja e të drejtave

1. E drejta e blerësit në bazë të të metave juridike shuhet me skadimin e një (1) viti nga dita kur ka mësuar për ekzistimin e të drejtës së personit të tretë.

2. Në qoftë se personi i tretë, para skadimit të këtij afati ka iniciuar procesin, ndërsa blerësi e ka ftuar shitësin që të ndërhyjë në proces, e drejta e blerësit shuhet vetëm pasi të kenë kaluar gjashtë (6) muaj pas përfundimit të plotfuqishëm të kontestit.

KREU 4

DETYRIMET E BLERËSIT

NËNKREU 1 PAGIMI I ÇMIMIT

Neni 499

Koha dhe vendi i pagimit

1. Blerësi ka për detyrë të paguajë çmimin në kohën dhe në vendin e caktuar me kontratë.

2. Në mungesë të dispozitës kontraktuese ose dokeve tjera, pagesa bëhet në momentin dhe në vendin ku kryhet dorëzimi i sendit.

3. Në qoftë se çmimi nuk duhet të paguhet në momentin e dorëzimit, pagesa bëhet në vendbanimin respektivisht në selinë e shitësit.

Neni 500

Kamata në rast të shitjes me kredi

Në qoftë se sendi i shitur me kredi jep uzurfrukt ose dobi tjera, blerësi debiton kamatë prej momentit kur i është dorëzuar sendi pavarësisht nëse detyrimi i pagimit të çmimit ka rrjedhur ose jo.

Neni 501
Pagimi i çmimit në rastin e dërgesave të njëpasnjëshme

1. Në rastin e dërgesave të njëpasnjëshme, blerësi ka për detyrë të paguajë çmimin për çdo dërgesë në momentin e marrjes në dorëzim, përveç nëse është kontraktuar diçka tjetër ose rjedh nga rrethanat e punës.
2. Në qoftë se në kontratën me dërgesat e njëpasnjëshme blerësi ia ka dhënë shitësit paradhënien, dërgimet e para arkëtohen nga paradhënia, po qe se nuk është kontraktuar diçka tjetër.

NËNKREU 2

MARRJA E SENDIT

Neni 502
Marrja e sendit

1. Marrja e sendit konsiston nga ndërmarrja e veprimeve të nevojshme për t'u bërë i mundur dorëzimi dhe mundësimi i pranimit dhe marrjes së sendit.
2. Në qoftë se blerësi pa ndonjë shkak të arsyeshëm refuzon marrjen e sendit, dorëzimi i të cilit i është ofruar në mënyrë të kontraktuar ose të zakonshme dhe me kohë, shitësi mundet të deklarojë se e zgjidhë kontratën, në qoftë se ka shkak të arsyeshme të dyshojë se blerësi nuk do ta paguajë çmimin.

KREU 5

DETYRIMI I RUAJTJES SË SENDIT PËR LLOGARI TË BASHKËKONTRAKTUESIT

Neni 503
Rastet e detyrimit të ruajtjes

1. Kur për shkak të vonesës së blerësit rreziku ka kaluar në blerësin para dorëzimit të sendit, shitësi ka për detyrë ta ruajë sendin me kujdes të ekonomistit të mirë respektivisht të shtëpiakut të mirë dhe për këtë qëllim të ndërmerr masa të nevojshme.
2. E njëjta gjë vlen edhe për blerësin kur i është dorëzuar sendi, ndërsa ai dëshiron t'ia kthejë shitësit, qoftë për shkak se e ka zgjidhur kontratën, qoftë se ka kërkuar sendin tjetër në vend të tij.
3. Në njërin dhe rastin tjetër kontraktuesi i cili është i detyruar të ndërmarrë masa për ruajtjen e sendit ka të drejtë në shpërblimin e shpenzimeve të nevojshme për ruajtjen e sendit.

Neni 504
Kur blerësi nuk dëshiron ta marrë sendin që i është dërguar

Blerësi që nuk dëshiron ta pranojë sendin që i është dërguar në vendin e destinimit dhe që i është lënë atje në diskonim, ka për detyrë ta merr përsipër për llogari të shitësit, në qoftë se ky nuk është i pranishëm në vendin e destinimit, dhe as që ndodhet atje ndokush i cili kishte për ta marrë përsipër sendin për te, me kusht që kjo të jetë e mundur pa paguar çmimin dhe pa ndërlikime të mëdha ose shpenzime të tepruara.

Neni 505

E drejta e palës së detyruar për ta ruajtur sendin

Pala kontraktuese e cila sipas dispozitave paraprake ka për detyrë të marrë masa për ruajtjen e sendit, mundet nën kushte dhe pasoja të caktuara në dispozitat e këtij ligji për depozitimin në gjykatë dhe shitjen e sendit që është borxh, ta depozitojë në gjykatë, t'ia dorëzojë për ruajtje ndonjë tjetri ose ta shesë për llogari të palës tjetër.

KREU 6

SHPËRBLIMI I DËMIT NË RAST TË ZGJIDHJES SË KONTRATËS

Neni 506

Rregulla të përgjithshme

Kur shitja është zgjidhur për shkak të cenimit të kontratës nga ana e njëres palë kontraktuese, pala tjetër ka të drejtë në shpërblimin e dëmit të cilin atë e pëson për këtë sipas rregullave të përgjithshme për shpërblimin e dëmit të shkaktuar nga cenimi i kontratës.

Neni 507

Kur sendi ka çmimin vijues

1. Kur shitja është zgjidhur për shkak të shkeljes së kontratës nga ana e njëres palë kontraktuese, ndërsa sendi e ka çmimin rrjedhës, pala tjetër mund të kërkojë diferencën midis çmimit të caktuar në kontratë dhe çmimit rrjedhës në ditën e zgjidhjes së kontratës në tregun e vendit ku është kryer puna.
2. Në qoftë se në tregun e vendit ku është kryer puna nuk ka çmim rrjedhës, për llogaritjen e shpërblimit të dëmit merret në konsiderim çmimi rrjedhës i tregut i cili do të mund ta zëvendësonte në rastin konkret, të cilit i duhet shtuar diferenca e shpenzimeve të transportit.

Neni 508

Kur shitja ose blerja është bërë për mbulesë

1. Kur objekt i shitjes është një sasi sendesh të caktuara sipas llojit dhe kur njëra palë nuk e kryen me kohë detyrimin e vet, pala tjetër mund të bëjë shitjen respektivisht blerjen për mbulesë dhe të kërkojë diferencën midis çmimit të caktuar me kontratë dhe çmimit të shitjes apo të blerjes për mbulesë.
2. Shitja dhe blerja për mbulesë duhet të bëhet në afatin e arsyeshëm dhe në mënyrën e arsyeshme.
3. Për qëllimin e shitjes përkatësisht blerjes, kreditori është i detyruar ta njoftojë debitorin.

Neni 509

Shpërblimi i dëmit tjetër

Krahas të drejtës për shpërblimin e dëmit sipas rregullave nga nenet paraprake, pala e cila i mbetet besnike kontratës ka të drejtë edhe në shpërblimin e dëmit më të madh, në qoftë se e ka pësuar.

KREU 7

RASTET E VECANTA TË KONTRATËS PËR SHITJE

NËNKREU 1

SHITJA ME TË DREJTËN E PARABLERJES

Neni 510

Nocioni

Me dispozitën kontraktuese mbi të drejtën e parablerjes obligohet blerësi që ta njoftoj shitësin mbi shitjen e sendit që ka ndërmend t'ia bëjë personit të caktuar, si dhe mbi kushtet e kësaj shitjeje dhe t'ia ofroj që ky ta blej sendin me të njëjtin çmim.

Neni 511

Afatet për ushtrimin e të drejtës dhe për pagimin e çmimit

1. Shitësi ka për detyrë ta njoftojë blerësin në mënyrë të sigurt mbi vendimin e vet për ta shfrytëzuar të drejtën e parablerjes brenda afatit prej tridhjetë (30) ditësh duke llogaritur që nga dita kur shitësi, e ka njoftuar mbi këtë shitjen që ka ndërmend ti bëjë personit të tretë.
2. Njëkohësisht me deklaratën se ai e blen sendin shitësi ka për detyrë ta paguajë çmimin e njoftuar personit të tretë ose ta depozitojë pranë gjykatës.
3. Në rast se në kontratën me të tretin është parashikuar afati për pagimin e çmimit – shitësi mund ta shfrytëzoj këtë afat vetëm në qoftë se ofron siguri të mjaftueshme.

Neni 512

Mundësia e trashëgimit dhe të tjetërsimit

E drejta e parablerjes së sendeve të luajtshme nuk mund të tjetërsohet dhe as të trashëgohet, në qoftë se me ligj nuk është caktuar ndryshe.

Neni 513

Në rastin e shitjes publike të detyrueshme

1. Gjatë ankandit publik të detyrueshëm përfituesi i të drejtës së parablerjes (blerësi) nuk mund të përdori të drejtën e vet të parablerjes.
2. Mirëpo, përfituesi i të drejtës së parablerjes (blerësi) e drejta e parablerjes e të cilit është shkruar në regjistrin zyrtar mund të kërkojë anulimin e shitjes publike, në qoftë se nuk është ftuar posaçërisht.

Neni 514

Kohëzgjatja e të drejtës së parablerje

1. E drejta e parablerjes shuhet në kohën e përcaktuar me kontratë.
2. Nëse koha nuk është përcaktuar me kontratë, e drejta e parablerjes shuhet pesë (5) vite pas lidhjes së kontratës.

Neni 515
Nëse është bërë bartja e pasurisë pa e njoftuar shitësin

1. Në qoftë se shitësi e ka shitur sendin dhe pronësinë e tij e ka bartur në personin e tretë, duke mos e njoftuar përfituesin e të drejtës së parablerjes (blerësin), megjithëse i treti e ka ditur ose është dashur ta dinte se përfituesi i të drejtës së parablerjes ka të drejtën e parablerjes, përfituesi i të drejtës së parablerjes mundet brenda gjashtë (6) muajsh, nga koha kur është njoftuar për kontratën e shitjes, të kërkojë që bartja të anulohet dhe sendi t'i cedohet këtij nën të njëjta kushte.
2. Në qoftë se shitësi e ka njoftuar në mënyrë jo të saktë blerësin mbi kushtet e shitjes së bërë personit të tretë, dhe nëse i treti e ka ditur këtë ose është dashur ta dinte, ky afat prej gjashtë (6) muajsh fillon të rrjedhë nga dita kur përfituesi i të drejtës së parablerjes ka mësuar për kushtet e vërteta të kontratës
3. E drejta e parablerjes në çdo rast shuhet pasi të kenë kaluar pesë (5) vjet nga bartja e pronësisë në personin e tretë.

Neni 516
E drejta ligjore e parablerjes

1. Persona të caktuar mund të kenë të drejtën e parablerjes sipas ligjit.
2. Kohëzgjatja e të drejtës ligjore të parablerjes është e pa kufizuar.
3. Rregullat e shitjes me të drejtën e parablerjes zbatohen përshtatshmërisht edhe tek e drejta ligjore e parablerjes, përveç nëse në rastet e veçanta parashihet ndryshe.

NËNKREU 2

BLERJA NË PROVË

Neni 517
Nocioni

1. Kur është kontraktuar që blerësi ta merr sendin me kusht që ta provojë për të vërtetuar nëse i përgjigjet dëshirës së tij, blerësi ka për detyrë ta njoftojë shitësin brenda afatit të caktuar në kontratë ose sipas dokeve se a mbetet pranë kontratës, e në qoftë se nuk ka një të tillë, atëherë në afatin e arsyeshëm të cilin do t'ia caktonte shitësi, përndryshe konsiderohet se ka hequr dorë nga kontrata.
2. Në qoftë se sendi i është dorëzuar blerësit për ta provuar deri në afatin e caktuar ndërsa ky nuk e kthen deri në skadimin e afatit ose nuk i deklaron shitësit se heq dorë nga kontrata, konsiderohet se ka mbetur pranë kontratës.

Neni 518
Prova objektive

Kur prova është kontraktuar për të vërtetuar nëse sendi ka cilësi të caktuar ose nëse është i përshtatshëm për përdorim të caktuar, mbetja në fuqi e kontratës nuk varet nga vlerësimi i blerësit, por nga fakti nëse ai ka me të vërtetë këto cilësi përkatësisht nëse është i përshtatshëm për përdorim të caktuar.

Neni 519
Rreziku

Rrezikun e shkatërrimit ose të dëmtimit të rastësishëm të sendit që i është dorëzuar blerësit për provë e bartë shitësi derisa blerësi të deklarojë se mbetet pranë kontratës, përkatësisht deri në skadimin e afatit kur blerësi ka qenë i detyruar t'ia kthejë sendin shitësit.

Neni 520
Blerja pas kontrollimit përkatësisht me rezervimin e të provuarit

Dispozitat për blerjen me provë zbatohen përshtatshëmrisht edhe për blerjen pas kontrollimit dhe ndaj blerjes me rezervimin e të drejtës së të provuarit.

NËNKREU 3

SHITJA SIPAS MOSTRËS OSE MODELIT

Neni 521
Shitja sipas mostrës ose modelit

1. Në rastin e shitjes sipas mostrës ose modelit, te kontratat ndërmjet ndërmarrësve në qoftë se sendi të cilin shitësi ia ka dorëzuar blerësit nuk është i njëjtë si mostra ose modeli, shitësi përgjigjet sipas dispozitave për përgjegjësinë e shitësit për të metat materiale të sendit, ndërsa në raste të tjera shitësi përgjigjet sipas dispozitave për përgjegjësinë për mos përmbushjen e detyrimit.

2. Shitësi nuk përgjigjet për të metat e njëjtësisë në qoftë se mostrën, përkatësisht modelin ia ka paraqitur blerësit vetëm për qëllim njoftimi dhe caktim të përafërt të karakteristikave të sendit pa premtim të njëjtësisë.

NËNKREU 4

SHITJA ME SPECIFIKIM

Neni 522
Shitja me specifikim

1. Në qoftë se me kontratë është rezervuar e drejta për blerësin që të caktojë më vonë formën, masën ose ndonjë karakteristikë tjetër të sendit, ndërsa blerësi nuk e kryen këtë specifikim deri në datën e kontraktuar, ose derisa të kalojë një afat i arsyeshëm, duke llogaritur nga kërkesa e shitësit për ta bërë këtë, shitësi mund të deklarojë se e zgjidhë kontratën ose të bëjë specifikimin sipas asaj që është në dijeni për nevojat e blerësit.

2. Në qoftë se vet shitësi kryen specifikimin, ai ka për detyrë ta njoftojë blerësin mbi hollësitë e tij dhe t'ia caktojë një afat të arsyeshëm që të bëjë një specifikim tjetër.

3. Në qoftë se blerësi nuk e shfrytëzon këtë mundësi, mbetet i detyruar specifikimi të cilin e ka bërë shitësi.

NËNKREU 5

SHITJA ME KUSHTE

Neni 523
Kushtet

1. Shitësi i një sendi të caktuar të luajtshëm mundet që nëpërmjet një dispozite të veçantë në kontratë të ruaj të drejtën e pronësinë mbi sendin që i është dhënë blerësit derisa blerësi të paguaj çmimin e shitjes.

2. Ruajtja e të drejtës së pronësisë ka efekt për kreditorin e blerësit vetëm nëse nënshkrimi mbi kontratën që përmban dispozitën e ruajtjes së të drejtës së pronësisë është noterizuar para falimentimit të blerësit apo bashkëngjitjes së pronës së luajtshme.

3. Tek sendet të cilat mbahen regjistra të posaçëm publik, pronësia mund të rezervohet vetëm nëse një gjë e tillë është përcaktuar me dispozitat mbi organizimin dhe administrimin e regjistrave të tillë.

Neni 524 Rreziku

Rreziku për shkatërrimin apo dëmtimin e rastësishëm të sendit merret përsipër nga ana e blerësit prej momentit të dorëzimit të sendit.

NENKREU 6

SHITJA ME KËSTE

Neni 525 Përkufizimi

Me anë të kontratës së shitjes me këste, shitësi obligohet tia dorëzojë blerësit një send të posaçëm të luajtshëm para se çmimi i blerjes të paguhet në tërësi, dhe blerësi obligohet të paguaj me këste në periudha të caktuara kohore.

Neni 526 Forma e kontratës

Kontrata e shitjes me pagimin e çmimit në këste duhet të përpilohet në formë të shkruar.

Neni 527 Pjesët esenciale të kontratës

Tek shitja me para të gatshme, përveç sendit dhe çmimit të tij, dokumenti i kontratës duhet të përcaktojë edhe shumën totale të të gjitha kësteve, duke përfshirë edhe ato të paguara në momentin e lidhjes së kontratës, shumën e secilës pagesë së veçantë dhe numrin e tyre si dhe afatet kohore për secilën.

Neni 528 Zgjidhja e kontratës dhe kërkesa për pagimin e plotë të çmimit

1. Në rast se blerësi vonohet në kryerjen e pagesës së këstit fillestarë, shitësi mund ta zgjidhë kontratën.

2. Pas pagesës së këstit fillestar, shitësi mund ta zgjidhë kontratën në qoftë se blerësi vonohet me të paktën dy këste të njëpasnjëshme, që përbëjnë të paktën një të tetën e çmimit.

3. Përjashtimisht, shitësi mund ta zgjidhë kontratën kur blerësi vonohet me pagesën e një kësti të vetëm, në qoftë se për pagesën e çmimit nuk janë parashikuar më tepër se katër këste.

4. Në rastet e parashikuara në paragrafët 2. dhe 3. të këtij neni shitësi mundet që në vend që ta zgjidhë kontratën, të kërkojë nga blerësi pagimin e krejt shumës së mbetur të çmimit, por në këtë rast ka për detyrë t'i mundësojë blerësit një afat të ri prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh.

Neni 529

Pasoja e kontratës së anuluar

1. Nëse kontrata anulohet shitësi duhet t'i kthej të gjitha kështet e pranuar së bashku me interesin që nga dita kur i ka pranuar si dhe t'i kthejë të gjitha shpenzimet e nevojshme që blerësi ka pasur për sendin.
2. Blerësi duhet t'ia kthej sendin shitësit në gjendjen në të cilën e ka pranuar si dhe të paguaj kompensimin për përdorimin e bërë të sendit gjerë në momentin e anulimit të kontratës.

NENKREU 7

SHITJA ME ANE TE AKREDITIVIT

Neni 530

Detyrimet e palëve

1. Nëse ekziston marrëveshja që pagesa të bëhet me anë të akreditivit blerësi detyrohet që me shpenzimet e tij në një afat të përshtatshëm të sigurojë se kësti i parë bankarë hap një akreditiv që është në përputhje me kontratën e shitjes. Akreditivi duhet të jetë i vlefshëm për një kohë të mjaftueshme pas përmbushjes së detyrimit të shitësit në mënyrë që shitësi të ketë mundësi ti mbledhë dhe dorëzojë dokumentet në bankë.
2. Nëse banka nuk e hapë akreditivin në përputhje me paragrafin paraprak ose nuk paguan shumën kreditore edhe pse shitësi ka paraqitur dokumentet e nevojshme, dispozitat mbi vonesat e debitorit do të zbatohen përshtatshëm në marrëdhënien ndërmjet shitësit dhe blerësit.
3. Shitësi i cili akreditivin e hapur nga banka nuk e përdorë në përputhje me kontratën e shitjes nuk e humbë të drejtën për të kërkuar çmimin e shitjes, por detyrohet që të kompensojë dëmin e blerësit.
4. Palët mund të përcaktojnë se hapja e akreditivit është kusht për vlefshmërinë e kontratës.
5. Nëse akreditivi është zgjatur me marrëveshjen e të dy palëve, secili prej tyre merr përsipër gjysmën e shpenzimeve. Nëse zgjatja është bërë për arsye të njëjës palë, shpenzimet i ngarkohen kësaj pale.
6. Dispozitat e këtij neni nuk i zëvendësojnë rregullat e akreditivit si transaksion bankar, as e kundërta.

NËNKREU 8

URDHRI I SHITJES

Neni 531

Nocioni

1. Me kontratën e urdhrit për shitje detyrohet urdhër marrësi që sendin e caktuar të luajtshëm, të cilin ia ka dorëzuar urdhërdhënësi, ta shesë me një çmim të caktuar në afatin e caktuar ose që në atë afat t'ia kthejë urdhërdhënësit.
2. Urdhri i shitjes nuk mund të revokohet.

Neni 532

Rreziku i shkatërrimit dhe i dëmtimit të sendit

Sendi i dorëzuar urdhër marrësit mbetet në pronësinë e urdhërdhënësit dhe ai e bartë rrezikun e shkatërrimit ose të dëmtimit të tij të rastësishëm, por ai nuk mund ta disponojë deri sa të mos i kthehet.

Neni 533
Kur konsiderohet se urdhër marrësi e ka blerë sendin

1. Në qoftë se urdhër marrësi nuk e shet sendin dhe nuk ia dorëzon çmimin e caktuar urdhërdhënësit deri në afatin e caktuar, e as që e kthen në atë afat, konsiderohet se ai e ka blerë sendin.
2. Mirëpo, kreditorët e tij nuk mund të bëjnë sekuestrimin e sendit derisa ai të mos ia paguajë çmimin urdhër dhënësit.

PJESA II
KONTRATA PËR KËMBIMIN

Neni 534
Nocioni

1. Me kontratën për këmbimin secili kontraktues detyrohet ndaj bashkëkontraktuesit të vet ta dorëzojë sendin që këmbehet, kështu që ai të fitojë të drejtën e pronësisë.
2. Objekt këmbimi mund të jenë edhe të drejtat e bartshme.

Neni 535
Efektet e kontratës për këmbimin

Me kontratën për këmbimin krijohen për secilin kontraktues detyrime dhe të drejta të cilat me kontratën e shitjes krijohen për shitësin.

PJESA III
KONTRATA PËR DHURATËN

KREU 1

PERKUFIZIM I PERGJITHSHEM

Neni 536
Nocioni

1. Me kontratën për dhuratën një person (dhuratëdhënësi) merr përsipër që pa shpërblim të bartë të drejtën e pronësisë apo ndonjë të drejtë tjetër tek dhuratëmarrësi apo në ndonjë mënyrë tjetër të pasurojë dhuratëmarrësin nga llogaria e dhuratëdhënësit, si dhe dhuratëmarrësi të jep pëlqimin për një gjë të tillë.
2. Heqja dorë nga një e drejtë konsiderohet si dhuratë, nëse personi i detyruar jep pëlqimin për këtë.
3. Heqja dorë nga një e drejtë në lidhje me të cilën nuk ka ndonjë person të detyruar dhe e cila nuk është kaluar tek ndonjë person i tretë, nuk konsiderohet dhuratë.

Neni 537
Shpërblimi

Konsiderohet kontratë e dhuratës shpërblimi ose detyrimi moral i dhuratëdhënësit nëse dhuratëmarrësi nuk ka pasur të drejtë të kërkoj lëndën e këtij detyrimi me anë të padisë.

Neni 538
Dhurata e përzier

Nëse me të njëjtën kontratë apo me kontratë tjetër, dhuratëmarrësi detyrohet të pasurojë dhuratëdhënësin do të konsiderohet si kontratë e dhurimit vetëm në lidhje me vlerën shtesë.

Neni 539
Përbushja periodike

Nëse detyrimet e dhuratëdhënësit përbëjnë përbushje të kohëpaskohshme, ky detyrim shuhet me vdekjen e dhuratëdhënësit.

Neni 540
Përgjegjësia e dhuratëdhënësit për dëmin

1. Secili që me dijeni jep sendin e tjetrit si dhe ia fsheh këtë rrethanë dhuratëmarrësit është përgjegjës për dëmin.
2. Nëse sendi i dhuruar ka një të metë apo ndonjë veçori të rrezikshme si pasojë e së cilës i është shkaktuar dëmi dhuratëmarrësit, apo të tretit të dëmtuar, përgjegjës për këtë dëm është dhuratëdhënësi nëse dhuratëdhënësi ka qenë në dijeni apo është dashur të jetë në dijeni për të metën apo veçorinë e rrezikshme dhe për këtë nuk e ka lajmëruar dhuratëmarrësin.

KREU 2

FORMA

Neni 541
Forma

1. Nëse dhuratëdhënësi nuk e bartë menjëherë sendin apo të drejtën tek dhuratëmarrësi në mënyrë që dhuratëmarrësi të disponojë me të pa pengesa, atëherë kontrata e dhuratës duhet të jetë në formë të shkruar.
2. Nëse kontrata e dhuratës nuk është lidhur në formën e përcaktuar në paragrafin paraprak, dhuratëmarrësi nuk mund të kërkojë me anë të padisë përbushjen e saj.

KREU 3

REVOKIMI I KONTRATES SE DHURATES

Neni 542
Revokimi për shkak të varfërimit

1. Dhuratëdhënësi i cili pas realizimit të kontratës së dhuratës, bie në pozitë të tillë ku i rrezikohet mbijetesa mund ta revokojë kontratën e dhuratës.
2. Revokimi i përcaktuar në paragrafin paraprak nuk është i mundshëm nëse si pasojë e kësaj dhuratëmarrësi do të jetë në pozitë ku i rrezikohet mbijetesa.
3. Dhuratëmarrësi mund ta mbaj dhuratën nëse dhuratëmarrësi i siguron dhuratëdhënësit mjetet e jetesës.

Neni 543
Revokimi për shkak të mosmirënjohjes së thellë

1. Dhuratëdhënësi po ashtu mund të revokojë kontratën për shkak të mosmirënjohjes së thellë nëse pas lidhjes së sajë dhuratëmarrësi sillet me dhuratëdhënësin apo me ndonjë person të afërt të tij në atë mënyrë që sipas parimeve themelore të moralit do të ishte e padrejtë për dhuratëmarrësin të mbante atë që ka marrë me dhuratë.
2. Dhurata po ashtu mund të revokohet nga trashëgimtari për arsye të mënyrës së sjelljes ndaj dhuratëdhënësit
3. Revokimi për shkak të mënyrës së sjelljes së dhuratëmarrësit është i mundshëm edhe për shkak të sjelljes së trashëgimtarit të dhuratëmarrësit.
4. Revokimi nuk është i mundur nëse mosmirënjohja e thellë e dhuratëmarrësit ndaj dhuratëdhënësit ndërpritet.

Neni 544
Revokimi për shkak të lindjes së pastajshme

Dhuratëdhënësi i cili bëhet me fëmijë pasi që është lidhur kontrata e dhuratës dhe i cili më parë nuk ka pasur asnjë fëmijë, mund ta revokojë dhuratën.

Neni 545
Pasojat e revokimit

1. Me anë të deklaratës së revokimit dhuratëdhënësi duhet të kërkojë kthimin e sendit apo të drejtës apo të pagesës së vlerës me të cilën dhuratëmarrësi është pasuruar në bazë të veprimit të dhuratës.
2. Nëse dhurata ende nuk është përmbushur, revokimi ka për pasojë ndërprerjen e detyrimit të dhuratëdhënësit.

Neni 546
Afatet për revokimin

Kontrata e dhuratës mund të revokohet brenda një viti nga dita kur dhuratëdhënësi ka mësuar për arsyet e revokimit.

Neni 547
Heqja dorë nga revokimi

Është e pavlefshme heqja dorë nga revokimi.

KREU 4
DHURATA NË RAST TË VDEKJES

Neni 548
Dhurata në rast të vdekjes

Kontrata e dhuratës e cila është për tu përmbushur pas vdekjes së dhuratëdhënësit është e vlefshme vetëm nëse është bërë në formë të aktit noterial dhe nëse dokumenti për kontratën e lidhur të dhuratës është dorëzuar tek dhuratëmarrësi.

PJESA IV

KONTRATA PËR DORËZIMIN DHE NDARJEN E PASURISË (KONTRATA E DORËZIMIT)

Neni 549 Përkufizimi

Me kontratë të dorëzimit, dorëzuesi merr përsipër të dorëzojë dhe ndajë pronën tek pasardhësit e tij/saj, tek fëmijët e adoptuar dhe pasardhësve të fëmijëve të adoptuar.

Neni 550 Kushtet për vlefshmërinë

1. Kontrata është e vlefshme vetëm nëse për të jepet pëlqimi nga pasardhësit, fëmijët e adoptuar dhe pasardhësve të fëmijëve të adoptuar të cilët sipas ligjit do të thirreshin për të trashëguar mbi bazën e kontratës (pasardhësit).
2. Kontrata duhet të lidhet në formë të aktit noterial.
3. Secili pasardhës që nuk e jep pëlqimin, mund ta bëjë atë më vonë në të njëjtën formë.
4. Dorëzimi dhe ndarja mbetet e vlefshme edhe nëse një pasardhës i cili nuk ka dhënë pëlqimin vdes para dorëzimit duke mos lënë ndonjë pasardhës, nëse heq dorë nga trashëgimia, nëse është përjashtuar nga trashëgimia, apo nëse nuk është i denjë të trashëgojë.

Neni 551 Subjekti i dorëzimit dhe ndarjes së pasurisë

1. Vetëm pasuria ekzistuese e dorëzuesit, pjesërisht ose në tërësi, mund të përfshihet në dorëzim dhe ndarje.
2. Është e pavlefshme dispozita për mënyrën e ndarjes së pasurisë që është pjesë e pronës së përgjithshme të dorëzuesit.

Neni 552 Pozita e pasurisë së dorëzuar

1. Nëse vdes paraardhësi i cili ka dorëzuar dhe ndarë pasurinë e tij apo saj gjatë kohës sa ka qenë gjallë, pasuria e përgjithshme e tij apo saj përbëhet vetëm nga pasuria e cila nuk është përfshirë në dorëzim dhe ndarje si dhe nga prona e fituar më pas.
2. Pasuria e fituar nga pasardhësit e tij apo saj me anë të dorëzimit dhe ndarjes nuk klasifikohet si pjesë e pasurisë së përgjithshme të tij apo saj si dhe nuk llogaritet gjatë përcaktimit të vlerës së kësaj pasurie të përgjithshme.

Neni 553 Pajtimi i pasardhësve

1. Nëse ndonjëri nga pasardhësit nuk ka dhënë pëlqimin në dorëzimin dhe ndarjen, ato pjesë të pasurisë të dorëzuara tek pasardhësit tjerë do të konsiderohen dhurata dhe pas vdekjes së paraardhësit trajtohen si dhurata që u janë bërë trashëgimtarëve nga paraardhësi.
2. Dispozita e paragrafit paraprak do të zbatohet përshtatshëmrisht edhe nëse pas dorëzimit dhe ndarjes, për të cilin është dhënë pëlqimi nga të gjithë pasardhësit, është lindur një fëmijë të dorëzuesi ose një pasardhës i cili është gjetur pas shpalljes për të vdekur.

Neni 554
Ruajtja e të drejtave gjatë dorëzimit

1. Gjatë dorëzimit dhe ndarjes së pasurisë dorëzuesi mund të ruaj për veten e tij apo saj, bashkëshorten apo bashkëshortin e tij apo saj apo për çdo person tjetër të drejtën e uzufuktit mbi të gjithë pasurinë apo një pjesë të pasurisë së dorëzuar ose të kërkojë një rentë jetësore me para në dorë apo në vepër, mbajtje të përjetshme ose ndonjë kompensim tjetër.

2. Nëse është arritur marrëveshja mbi uzufuktin ose rentën jetësore për dorëzuesin dhe bashkëshorten apo bashkëshortin e tij apo saj së bashku, atëherë në rast të vdekjes së njërit prej tyre uzufukti apo renta jetësore i takon tjetrit në tërësinë e plotë të saj deri në vdekjen e këtij tjetrit, përveç nëse është përcaktuar ndryshe me marrëveshje ose përveç nëse rrjedh ndryshe nga rrethanat e rastit.

Neni 555
E drejta e bashkëshortit/es së dorëzuesit/es

1. Gjatë dorëzimit dhe ndarjes, dorëzuesi gjithashtu mund të marrë parasysht-edhe bashkëshorten apo bashkëshortin. Për ta bërë këtë është e nevojshme dhënia e pëlqimit të bashkëshortes apo bashkëshortit.

2. Nëse bashkëshortja apo bashkëshorti nuk janë marrë parasysht, të drejtat e saj apo tij për pjesën e detyrueshme mbeten të pacenuara.

3. Në rastin e tillë, dorëzimi dhe ndarja mbeten të vlefshme, por në përcaktimin e vlerës së pasurisë së përgjithshme në bazë të së cilës është përcaktuar pjesa e detyrueshme e bashkëshortes apo bashkëshortit të pas jetuar, ato pjesë të pasurisë së trashëgimlënësit të dorëzuara tek pasardhësit e tij apo saj do të konsiderohen si dhurata.

Neni 556
Borxhet e dorëzuesit

1. Pasardhësi të cilit dorëzuesi i ka dorëzuar pasurinë e tij apo saj, nuk është përgjegjës për borxhet e dorëzuesit, përveç nëse përcaktohet ndryshe me marrëveshjen e dorëzimit dhe ndarjes.

2. Kreditorët e dorëzuesit mund ta ndalojnë dorëzimin dhe ndarjen sipas kushteve që zbatohen tek ndalimi i disponimit me mirënjohje.

Neni 557
Garancia

Detyrimi për garancinë që rrjedh pas ndarjes ndërmjet bashkë trashëgimtarëve duhet të rrjedhë gjithashtu ndërmjet pasardhësve pas dorëzimit dhe ndarjes së pasurisë të dorëzuar dhe ndarë nga paraardhësi apo prindi adoptues.

Neni 558
Revokimi i dorëzimit

1. Dorëzuesi mund të revokojë kontratën për arsye të mosmirënjohjes së thellë nëse pas lidhjes së sajë një pasardhës silltet ndaj dorëzuesit apo ndaj personit të afërt me të në atë mënyrë që sipas parimeve themelore të moralit do të ishte e padrejtë që të mbante atë që është marrë.

2. Dorëzuesi ka të drejtën e njëjtë nëse pasardhësi nuk arrin-ti ofrojë atij apo asaj apo personit tjetër, mbajtjen për të cilën janë pajtuar me kontratën e dorëzimit dhe ndarjes ose nuk arrin të paguaj borxhet e dorëzuesit kur kontrata e ka ngarkuar pasardhësin me pagimin e borxheve të tilla.

3. Në rastet e tjera të mos përmbushjes së detyrimeve të marra përsipër me anë të kontratës së dorëzimit dhe ndarjes, gjykata vendosë nëse dorëzuesi ka të drejtë të kërkojë kthimin e pasurisë së dhënë apo vetëm të drejtën që të kërkojë përmbushjen e detyrimeve, duke marrë parasysh lartësinë e borxheve të dorëzuesit si dhe rrethanat tjera të rastit.

Neni 559

Të drejtat e pasardhësve, fëmijëve të adoptuar dhe pasardhësve të fëmijëve të adoptuar pas revokimit

1. Pasardhësi i cili është dashur të kthej tek dorëzuesi atë që është marrë gjatë dorëzimit dhe ndarjes mund të kërkojë pjesën e tij apo saj të detyrueshme pas vdekjes së dorëzuesit, përveç nëse është përjashtuar nga trashëgimia apo nuk është i denjë të trashëgojë nga dorëzuesi, ose përveç nëse ka hequr dorë nga trashëgimia.

2. Gjatë llogaritjes së pjesës së detyrueshme, ato pjesë të pasurisë të dorëzuara dhe shpërndara nga trashëgimlënësi gjatë jetës tek pasardhësit tjerë, konsiderohen si dhurata.

PJESA V

KONTRATA PER MBAJTJEN E PERJETSHME

Neni 560

Përkufizimi

1. Me anë të kontratës për mbajtjen e përjetshme, një palë kontraktuese (dhënësi i mbajtjes) merr përsipër të ndihmojë palën tjetër kontraktuese apo ndonjë person tjetër (marrësin e mbajtjes) dhe pala tjetër kontraktuese deklaron se ai apo ajo do ti dorëzojë të parit (dhënësit të mbajtjes) të gjithë pasurinë apo një pjesë të pasurisë së tij apo sajë, e përbërë nga pasuria e përgjithshme dhe pasuria e luajtshme e dedikuar për ta përdorur dhe gëzuar pasurinë e përgjithshme, me ç'rast dorëzimi i tillë shtyhet deri në kohën e vdekjes së dorëzuesit.

2. Kjo kontratë gjithashtu mund të përfshijë edhe pasuri tjetër të luajtshme të marrësit të mbajtjes, e cila duhet të theksohet në kontratë.

3. Kontratat me të cilat arrihet marrëveshja për premtimin e trashëgimit të një bashkimi të përjetshëm apo një bashkim i pasurisë ose një palë kontraktuese pajtohet që të kujdeset dhe të mbrojë palën tjetër, të punoj pronën e tij apo sajë të kryejë të gjitha ceremonitë e funeralit pas vdekjes së tij apo saj, apo çdo gjë tjetër për të njëjtin qëllim duhet të konsiderohen kontrata për mbajtjen e përjetshme.

Neni 561

Forma

Kontrata për mbajtjen e përjetshme duhet të bëhet në formë të aktit noterial.

Neni 562

Ndalimi i përdorimit në favor të palës mbajtëse

Marrësi i mbajtjes mund të heq dorë nga përdorimi i pasurisë që është objekt i kontratës për mbajtjen e përjetshme në favor të dhënësit të mbajtjes.

Neni 563
Përgjegjësia për borxhet

Pas vdekjes së marrësit të mbajtjes, dhënësi i mbajtjes nuk është përgjegjëse për borxhet e lidhura me të, por në kontratë mund të përcaktohet që dhënësi i mbajtjes do të jetë përgjegjëse për borxhet ekzistuese të marrësit të mbajtjes ndaj kreditorëve të caktuar.

Neni 564
Anulimi i kontratës

1. Palët kontraktuese kanë mundësi që kontratën për mbajtjen e përjetshme ta shkëpusin me marrëveshje, madje edhe pasi të kenë filluar me përmbushjen e saj.
2. Nëse sipas kontratës për mbajtjen e përjetshme, palët kontraktuese jetojnë së bashku dhe marrëdhënia e tyre përkeqësohet deri në atë masë sa që jeta e përbashkët bëhet e patolerueshme, secila palë mund të kërkojë që gjykata ta anulojë kontratën.
3. Secila palë mund të kërkojë shkëputjen e kontratës nëse pala tjetër nuk përmbushë detyrimet e saj.

Neni 565
Ndryshimi i rrethanave

1. Nëse pas lidhjes së kontratës, rrethanat ndryshojnë deri në atë masë sa përmbushja e kontratës bëhet shumë më e vështirë, atëherë gjykata, me kërkesën e ndonjërës prej palëve, duke i marrë parasysh të gjitha rrethanat, mund të ndryshojë marrëdhëniet e tyre në kontratë ose ta anulojë atë.
2. Gjkata mund të ndryshojë të drejtat e marrësit të mbajtjes në rentë jetësore, nëse kjo gjë është në interes të dyja palëve.

Neni 566
Shkëputja e kontratës

1. Nëse dhënësi i mbajtjes vdes, detyrimet nga kjo marrëdhënie transferohen tek bashkëshortja e tij apo bashkëshorti i saj dhe tek pasardhësit, fëmijët e adoptuar dhe pasardhësit e fëmijëve të adoptuar, nëse ata japin pëlqimin për një gjë të tillë.
2. Në kuptim të paragrafit paraprak, nëse të njëjtit nuk e japin pëlqimin për vazhdimin e kontratës për mbajtjen e përjetshme, kontrata zgjidhet dhe ata nuk kanë të drejtë të kërkojnë kompensim për mbajtjen e mëparshme.
3. Nëse bashkëshorti apo bashkëshortja, pasardhësit, fëmijët e adoptuar apo pasardhësit e fëmijëve të adoptuar nuk kanë mundësi të përmbushin detyrimet kontraktore ata kanë të drejtë të kërkojnë shpërblim nga marrësi i mbajtjes.
4. Gjkata përcakton shpërblimin e tillë në bazë të diskrecionit të saj, duke marrë parasysh gjendjen financiare të palës së mbajtur si dhe gjendjen financiare të atyre që janë të thirrur që ta vazhdojnë kontratën për mbajtjen e përjetshme.

PJESA VI

KONTRATA PËR HUANË

KREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 567

Nocioni

1. Me kontratën e huas huadhënësi obligohet t'ia dorëzojë huamarrësit një shumë të caktuar të hollash ose sasinë e caktuar të sendeve të tjera të zëvendësueshme, ndërsa huamarrësi obligohet ta kthejë pas një kohe të caktuar të njëjtën shumë të hollash, përkatësisht të njëjtën sasi sendesh të llojit dhe të cilësisë së njëjtë.

2. Mbi sendet e marra huamarrësi fiton të drejtën e pronësisë.

Neni 568

Kamata

1. Huamarrësi mund të obligohet që përveç kryegjësë të debitojë edhe kamatën.

2. Në kontratat ekonomike huamarrësi detyrohet të paguaj edhe kamatën, përveç nëse merren vesh ndryshe.

KREU 2

DETYRIMET E HUADHËNËSIT

Neni 569

Dorëzimi i sendeve të premtuara

1. Huadhënësi ka për detyrë t'ia dorëzojë sendet e premtuara në kohën e kontraktuar, e në qoftë se afati i dorëzimit nuk është caktuar, atëherë duhet ta bëjë këtë kur ta kërkojë huamarrësi.

2. E drejta e huamarrësit për të kërkuar dorëzimin e sendeve të caktuara parashkruhet në tre (3) muaj nga vonesa e huadhënësit, e në çdo rast për një (1) vit nga lidhja e kontratës.

Neni 570

Gjendja e keqe materiale e huamarrësit

1. Në qoftë se vërtetohet se gjendja materiale e huamarrësit është e atillë që tregon se është e pasigurt a do të jetë në gjendje ta kthejë huan, huadhënësi mund të refuzojë ta kryejë detyrimin e vet të dorëzimit të sendeve të premtuara, në qoftë se në kohën e lidhjes së kontratës nuk ka ditur, si dhe në qoftë se keqësimi i gjendjes materiale të huamarrësit ka ndodhur pas lidhjes së kontratës.

2. Mirëpo, ai do të ketë për detyrë ta kryejë detyrimin e vet në qoftë se huamarrësi ose ndokush tjetër për të ofron sigurim të mjaftueshëm.

Neni 571

Dëmi për shkak të të metave të sendeve të dhëna hua

1. Huadhënësi ka për detyrë t'ia kompensojë huamarrësit dëmin që do t'ia shkactohej për shkak të të metave materiale të sendeve të dhëna hua.

2. Mirëpo, në qoftë se huaja është pa shpërblim, ai ka për detyrë ta shpërblejë dëmin vetëm në qoftë se ka qenë në dijeni për të metat e sendit, ose nuk ka mundur të mos dinte për to, ndërsa ai për to nuk e ka njoftuar huamarrësin.

KREU 3

DETYRIMET E HUAMARRËSIT

Neni 572

Afati i kthimit të huas

1. Huamarrësi ka për detyrë që në afatin e kontraktuar t'i kthejë sendet e marra hua në sasi e në cilësi të njëjtë.

2. Në qoftë se kontraktuesit nuk kanë caktuar afatin për kthimin e huas dhe as që ky mund të caktohet nga rrethanat e huas, huamarrësi ka për detyrë ta kthejë huan pasi të ketë kaluar afati i arsyeshëm, duke filluar që nga kërkesa e huadhënësit që huaja t'i kthehet e që nuk mund të jetë më i shkurtër se dy (2) muaj.

Neni 573

Zgjedhja me rastin e kthimit të huas

1. Në qoftë se nuk janë dhënë hua të hollat, ndërsa është kontraktuar që huamarrësi do ta kthejë huan në të holla, huamarrësi megjithatë është i autorizuar që sipas dëshirës së vetë ti kthejë sendet e marra hua ose shumën e të hollave që i përgjigjet vlerës së këtyre sendeve në kohën dhe në vendin e caktuar në kontratë për ti kthyer.

2. E njëjta gjë vlen edhe në rastin kur nuk ka mundësi të kthehet e njëjta sasi sendesh dhe të cilësisë e të llojit të njëjtë.

Neni 574

Heqja dorë nga kontrata

Huamarrësi mund të heqë dorë nga kontrata para se huadhënësi t'i dorëzojë sendet e caktuara por në qoftë se për këtë shkak do të ndodhte ndonjë dëm për huadhënësin, ka për detyrë ta kompensojë atë.

Neni 575

Kthimi i huas para afatit

Huamarrësi mund ta kthejë huan edhe para afatit të caktuar për kthim, por ka për detyrë ta njoftojë huadhënësin që përpara mbi qëllimin e vet, dhe t'ia shpërblejë dëmin e shkaktuar.

KREU 4

HUAJA ME DESTINIM

Neni 576

Në qoftë se me kontratë është caktuar qëllimi për të cilin huamarrësi mund t'i përdorë të hollat e marra hua ndërsa ai i përdorë për ndonjë qëllim tjetër, huadhënësi mund të deklarojë se e zgjidhë kontratën.

PJESA VII

KONTRATA PER HUA PERDORJEN

KREU 1

DISPOZITAT E PERGJITHSHME

Neni 577 Përkufizimi

Me kontratën për huapërdorjen, huapërdordhënësi detyrohet të dorëzojë një send huapërdormarrësit në përdorim me mirëbesim dhe huapërdormarrësi detyrohet të kthej sendin.

KREU 2

DETYRIMET E HUAPËRDORMARRRESIT

Neni 578 Përdorimi i sendit

1. Huapërdormarrësi mund të përdorë sendin vetëm për qëllimin e përcaktuar me kontratë.
2. Nëse qëllimi i përdorimit nuk është përcaktuar me kontratë, huapërdormarrësi mund të përdorë sendin në përputhje me natyrën dhe qëllimin e sendit dhe me kujdesin e një përdoruesi të mirë.
3. Huapërdormarrësi që e përdorë sendin në mënyrë jo të lejueshme është përgjegjës për çdo prishje apo shkatërrim të rastësishëm.

Neni 579 Mbajtja e sendit

1. Huapërdormarrësi ngarkohet me shpenzimet e rregullta të mbajtjes së sendit.
2. Huapërdormarrësi mund të kërkojë kthimin e shpenzimeve jo të rregullta të mbajtjes së sendit në përputhje me rregullat e mbajtjes. Me shuarjen e huapërdorjes, huapërdormarrësi mund t'i ndajë pajisjet që ndahen nga lënda e huapërdorjes.

Neni 580 Transferimi i përdorimit

Huapërdormarrësi nuk mund të transferojë përdorimin e sendit tek personi i tretë pa pëlqimin e huapërdordhënësit.

Neni 581 Kthimi i sendit

1. Huapërdormarrësi duhet të kthej sendin në kohën për të cilën janë marrë vesh.
2. Nëse koha nuk është përcaktuar, kontrata shuhet në momentin kur huapërdormarrësi ka realizuar qëllimin e përcaktuar në kontratë apo në fund të periudhës në të cilën mund të bëhet përdorimi i tillë.
3. Nëse as koha e as qëllimi nuk janë përcaktuar me kontratë, huapërdordhënësi mund të kërkojë sendin në secilën kohë që dëshiron.

Neni 582
Zgjidhja e kontratës

1. Huapërdordhënesi mund të zgjidh kontratën pa njoftim paraprak dhe të kërkojë kthimin e menjëhershëm të sendit nëse:

1.1. huapërdormarrësi vdes;

1.2. huapërdormarrësi përdorë sendin në kundërshtim me kontratën ose e transferon tek personi i tretë pa pasur të drejtë;

1.3. sendi i huapërdorjes i duhet huapërdordhënesit për shkak të rrethanave të paparashikuara.

Neni 583
Përgjegjësia

Huapërdormarrësi nuk është përgjegjës për asnjë përkeqësim apo ndryshim të sendit si rezultat i pasojave të zakonshme të përdorimit të bërë në përputhje me kontratën.

KREU 3

DETYRIMET E HUAPËRDORDHENESIT

Neni 584
Dëmi nga të metat

Nëse sendi i cili është objekt i huapërdorjes ka një të metë apo një veçori të rrezikshme si pasojë e së cilës dëmi është shkaktuar tek huapërdormarrësi ose te i treti si i dëmtuar, ndërsa huapërdordhënesi, ka qenë në dijeni apo është dasht të ishte në dijeni për metat apo veçorinë e rrezikshme por nuk e ka njoftuar huapërdormarrësin, atëherë huapërdordhënesi është përgjegjës për dëmin.

PJESA VIII

KONRATA PËR QIRANË

KREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 585
Nocioni

1. Me kontratën për qiranë, qiradhënesi detyrohet që t'ia dorëzojë sendin e caktuar qiramarrësit në përdorim, ndërsa qiramarrësi detyrohet t'i paguajë qiranë e kontraktuar.

2. Përdorimi përfshin edhe gëzimin e sendit (vjelja e frutave), në qoftë se nuk rrjedhë diçka ndryshe nga kontrata, ose nga zakoni.

KREU 2

DETYRIMET E QIRADHËNËSIT

Neni 586 Dorëzimi i Sendit

Qiradhënësi ka për detyrë t'i dorëzojë qiramarrësit sendin e marrë me qira së bashku me aksesoret dhe pjesët përbërëse të tij.

Neni 587 Mirëmbajtja e sendeve

1. Qiradhënësi ka për detyrë t'i mirëmbajë sendet në gjendje të rregullt gjatë kohës së qirasë dhe për këtë arsye të bëjë riparime të nevojshme në të.
2. Ai ka për detyrë t'i kompensojë qiramarrësit shpenzimet që i ka bërë ky për mirëmbajtjen e sendit, e që do t'i kishte për detyrë ky t'i bënte.
3. Shpenzimet e meremetimeve të vogla të shkaktuara nga përdorimi i zakonshëm i sendit, si dhe shpenzimet e vetë përdorimit bien në ngarkim të qiramarrësit.
4. Mbi nevojën e riparimit qiramarrësi ka për detyrë ta njoftojë qiradhënësin.

Neni 588 Zgjidhja e kontratës dhe zbritja e qirasë për shkak të riparimeve

1. Në qoftë se meremetimet e nevojshme të sendit të marrë me qira pengojnë përdorimin e tij në një masë të konsideruar dhe për një kohë të gjatë, qiramarrësi mund ta zgjidhë kontratën.
2. Ai ka të drejtë në zbritjen e qirasë proporcionalisht me kufizimin e përdorimit të sendit për shkak të këtyre riparimeve.

Neni 589 Ndryshimet në sendin e marrë me qira

1. Qiradhënësi nuk mundet pa pëlqimin e qiramarrësit të bëjë ndryshime në sendin e marrë me qira gjatë kohës së qirasë, në qoftë kjo do të pengonte përdorimin e sendit.
2. Në qoftë se me ndryshimet e sendit do të zvogëlohej në një farë mase përdorimi i sendit nga ana e qiramarrësit, do të zvogëlohet edhe qiraja në përpjesëtimin përkatës.

Neni 590 Përgjegjësia për të metat materiale

1. Qiradhënësi i përgjigjet qiramarrësit për të gjitha të metat e sendit të marrë me qira që pengojnë në përdorimin e kontraktuar ose të zakonshëm të tij, pavarësisht nëse ka ditur ose jo për to, si dhe për të metat e veçorive apo të karakteristikave të parashikuara shprehimisht ose heshtazi me kontratë.
2. Nuk merren në konsiderim të metat e një rëndësisë të vogël.

Neni 591 Të metat për të cilat qiradhënësi nuk përgjigjet

1. Qiradhënësi nuk përgjigjet për të metat e sendit të marrë me qira të cilat në momentin e lidhjes së kontratës kanë qenë të njohura për qiramarrësin, ose nuk kanë mundur t'i mbeten të panjohura.

2. Mirëpo, qiradhënësi përgjigjet dhe për te metën e sendit të marrë me qira e cila i ka mbetur e panjohur qiramarrësit për shkak të pakujdesisë së rëndë, në qoftë se ky ka qenë në dijeni për këtë të metë dhe me dashje ka ometuar që për këtë ta njoftojë qiramarrësin.

Neni 592
Zgjerimi i përgjegjesisë për të metat materiale

Qiradhënësi përgjigjet për të gjitha të metat e sendit të marrë me qira, ne qoftë se ka pohuar se ai nuk ka kurrfarë të metash.

Neni 593
Përfundimi kontraktues ose kufizimi i përgjegjesisë

1. Përgjegjësia për të metat materiale të sendit të marrë me qira mund të përfundohet ose të kufizohet me kontratë.

2. Dispozita e kontratës me të cilën kjo përgjegjësi përfundohet ose kufizohet është e pavlefshme në qoftë se qiradhënësi ka qene ne dijeni për të metat dhe me dashje ka ometuar që për to ta njoftojë qiramarrësin, ose poqëse e meta është e atillë që bën të pamundur përdorimin e sendit të marrë me qira si dhe atëherë kur qiradhënësi ka imponuar këtë dispozitë duke shfrytëzuar pozitën e vet monopoliste.

Neni 594
Njoftimi i qiradhënësit mbi të metat dhe rreziqet

1. Qiramarrësi ka për detyrë ta njoftojë qiradhënësin pa shtyrje të panevojshme për secilën të metë të sendit të marrë me qira që do të tregohet gjatë kohës së qirasë, përveç në qoftë se qiradhënësi ka ditur për të metën.

2. Ai ka për detyrë gjithashtu ta njoftojë qiradhënësin për çdo rrezik të paparashikuar që do të kanosej gjatë kohës së qirasë, sendit të marrë me qira për të mundur të marrë masa të nevojshme.

3. Qiramarrësi i cili nuk e njofton qiradhënësin mbi shfaqjen e të metës, ose mbi rrezikun e lindur për të cilën ky nuk ka ditur humb të drejtën e shpërblimit të dëmit që do të pësonte për shkak të ekzistimit të të metës ose rrezikut të paraqitur për sendin e marrë me qira dhe ka për detyrë ta shpërblejë dëmin që do ta pësonte qiradhënësi për këtë arsye.

Neni 595
Të drejtat e qiramarrësit kur sendi ka ndonjë të metë

1. Në qoftë se sendi i marrë me qira në momentin e dorëzimit ka ndonjë të metë që nuk mund të evitohet, qiramarrësi mundet sipas dëshirës së vet, ta zgjidhë kontratën ose të kërkojë zbritjen e çmimit të qirasë.

2. Kur sendi ka ndonjë të metë që nuk mund të evitohet pa ndërlikime të mëdha për qiramarrësin, ndërsa dorëzimi i sendit në afatin e caktuar nuk ka qenë pjese esenciale e kontratës, qiramarrësi mund të kërkojë nga qiradhënësi ose evitimin e te metës në afatin plotësues, ose zbritjen e çmimit të qirasë.

3. Në qoftë se qiradhënësi nuk e eviton te metën në afatin e ri plotësues qe ia ka caktuar qiramarrësi, qiramarrësi mund ta zgjidhë kontratën ose të kërkojë zbritjen e çmimit të qirasë.

4. Sidoqoftë, qiramarrësi ka të drejtë në shpërblimin e dëmit.

Neni 596

Kur e meta paraqitet gjatë qirasë dhe kur sendi nuk ka veçori të kontraktuar ose të zakonshme

1. Dispozitat e nenit paraprak aplikohen edhe në rastin kur gjatë qirasë paraqitet ndonjë e mete në sendin e marre me qira.
2. Ato aplikohen edhe në rastet kur sendi i marrë me qira nuk ka ndonjë veçori që sipas kontratës ose sipas praktikës duhet të kishte, apo kur kjo veçori humbë gjatë qirasë.

Neni 597

Përgjegjësia e qiradhënësit për të metat juridike

1. Kur dikush i treti pretendon që në sendin e marre me qira, ose në ndonjë pjesë të tij të ushtrojë ndonjë të drejtë dhe i drejtohet me kërkesë të vet qiramarrësit, si dhe në qoftë se arbitrarisht e merr sendin nga qiramarrësi, ky ka për detyrë ta njoftojë për këtë qiradhënësin, përveç nëse ky është tanimë në dijeni për këtë, përndryshe do të përgjigjet për demin.
2. Në qoftë se vërtetohet se personit të tretë i takon ndonjë e drejtë e cila përjashton fare të drejtën e qiramarrësit në përdorimin e sendit, kontrata e qirasë zgjidhet vetvetiu në bazë të ligjit, ndërsa qiradhënësi ka për detyrë që qiramarrësit t'i shpërblejë demin e pësuar për këtë arsye.
3. Në rastin kur me të drejtën e personit të tretë vetëm kufizohet e drejta e qiramarrësit, ky mundet sipas dëshirës së vet ta zgjidhë kontratën ose të kërkojë zbritjen e qirasë, e në çdo rast shpërblimin e demit.

KREU 3

DETYRIMET E QIRAMARRËSIT

Neni 598

Përdorimi i sendeve sipas kontratës

1. Qiramarrësi ka për detyrë ta përdorë sendin si ekonomist i mire respektivisht si shtëpiak i mirë.
2. Ai mund ta përdorë vetëm ashtu sikundër është caktuar me kontratë ose me destinimin e sendit.
3. Ai përgjigjet për demin e paraqitur nga përdorimi i sendit të marrë me qira në kundërshtim me kontratën ose me destinimin e tij, pavarësisht nëse a e ka përdorur sendin ai ose ndonjë person që punon me urdhër të tij, ose ndonjë person tjetër të cilit ai ia ka bërë të mundur përdorimin e sendit.

Neni 599

Denoncimi për shkak të përdorimit në kundërshtim me kontratën

Ne qoftë se qiramarrësi edhe pas paralajmërimit të drejtuar nga qiradhënësi, e përdorë sendin në kundërshtim me kontratën ose me destinimin e tij, ose e lënë pas dore mirëmbajtjen e tij, kështu që ekziston rreziku i demit të konsideruar për qiradhënësin, ky mund ta denoncoj kontratën pa e dhënë afatin e denoncimit.

Neni 600

Pagimi i qirasë

1. Qiramarrësi ka për detyrë ta paguajë qiranë në afatet e caktuara me kontratë ose me ligj e në mungesë të kontratës dhe të ligjit, ashtu siç praktikohet në vendin ku sendi i është dorëzuar qiramarrësit.

2. Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe ose në vendin e dorëzimit të sendit nuk praktikohet ndryshe, qiraja paguhet për çdo gjashtë (6) muaj kur sendi është dhënë me qira për një ose për disa vjet e në qoftë se është dhënë për një kohë më të shkurtër, atëherë pasi të ketë kaluar kjo kohë.

Neni 601

Denoncimi për shkak të mospagimit të qirasë

1. Qiradhënësi mund ta denoncojë kontratën e qirasë, në qoftë se qiramarrësi nuk paguan qiranë dhe këtë gjë nuk e bën as në afatin prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh pasi qiradhënësi ta ketë ftuar që të kryejë pagesën.

2. Mirëpo, kontrata do të mbetet në fuqi në qoftë se qiramarrësi e paguan shumën e debituar të qirasë para se t'i komunikohet denoncimi.

Neni 602

Kthimi i sendit të marrë me qira

1. Qiramarrësi ka për detyrë ta ruajë sendin e marrë me qira dhe pas mbarimit të qirasë ta kthejë të padëmtuar.

2. Sendi kthehet në vendin ku është dorëzuar.

3. Qiramarrësi nuk përgjigjet për harxhimin e sendit që krijohet nga përdorimi i tij i zakonshëm, si dhe për dëmtimet që rrjedhin nga vjetrimi i tij.

4. Në qoftë se gjatë kohës së qirasë ka bërë ndonjë ndryshim në send, ka për detyrë ta kthejë në gjendjen në të cilën ndodhej kur i është dhënë me qira.

5. Ai mund ti marre me vete shtesat që ka bërë në send, në qoftë se mund të veçohen pa ndonjë dëmtim të tij, por qiradhënësi mund t'i mbajë po qe se ia shpërblen vlerën e tyre në kohën e kthimit.

Neni 603

Denoncimi për shkak të nënqirasë së palejueshme

Qiradhënësi mund ta denoncojë kontratën e qirasë në qoftë se sendi i marrë me qira është dhënë në nënqira pa lejen e tij kur kjo sipas ligjit, ose sipas kontratës është e nevojshme.

Neni 604

Kërkesa e drejteperdrejte e qiradhënësit

Qiradhënësi mundet për ti arkëtuar kërkesat e veta nga qiramarrësi të krijuara nga qiraja, të kërkojë drejteperdrejte nga nënqiramarrësi pagimin e shumës që ky i debiton qiramarrësit në bazë të nënqiras.

Neni 605

Shuarja e nënqirasë në bazë të vetë ligjit

Nënqiraja shuhet në çdo rast kur shuhet qiraja.

KREU 4

TJETËRSIMI I SENDIT TË MARRË ME QIRA

Neni 606

Tjetërsimi pas dorëzimit me qira

1. Në rast të tjetërsimit të sendit i cili para kësaj i është dorëzuar ndonjë tjetrit me qira fituesi i sendit zëne vendin e qiradhënësit, kështu që pas kësaj, të drejtat dhe detyrimet nga qiraja lindin midis tij dhe për qiramarrësit.
2. Fituesi nuk mund të kërkojë nga qiramarrësi që t'ia dorëzojë sendin para se të ketë kaluar koha për të cilën është kontraktuar qiraja e në qoftë se kohëzgjatja e qirasë nuk është caktuar as me kontratë dhe as me ligj, atëherë para skadimit të afatit të denoncimit.
3. Për detyrimet e fituesit nga qiraja ndaj qiramarrësit përgjigjet bartësi si dorzan solidar.

Neni 607

E drejta e çmimit të qirasë

1. Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, fituesi i sendit të dorëzuar me qira ka të drejtë në çmimin e qirasë, duke filluar që nga afati i parë i ardhshëm pas fitimit të sendit, nëse bartësi ka pranuar qiranë që më parë, bartësi duhet të njëjtën t'ia kthejë fituesit.
2. Që nga momenti kur është njoftuar mbi tjetërsimin e sendit të marrë me qira, qiramarrësi mund t'ia paguajë çmimin e qirasë vetëm fituesit.

Neni 608

Tjetërsimi i sendit të marrë me qira para se t'ia dorëzohet qiramarrësit

1. Në qoftë se sendi për të cilin është lidhur kontrata e qirasë i është dorëzuar fituesit, e jo qiramarrësit, fituesi zëne vendin e qiradhënësit dhe merr përsipër detyrimet e tij ndaj qiramarrësit në qoftë se në momentin e lidhjes së kontratës mbi tjetërsimin ka qenë në dijeni për ekzistimin e kontratës së qirasë.
2. Fituesi i cili në momentin e lidhjes së kontratës mbi tjetërsimin nuk ka qenë në dijeni për ekzistimin e kontratës së qirasë, nuk ka për detyrë t'ia dorëzojë qiramarrësit sendin, ndërsa qiramarrësi mund të kërkojë vetëm shpërblimin e dëmit nga qiradhënësi.
3. Për detyrimet e fituesit nga dhënia me qira ndaj qiramarrësit përgjigjet bartësi si dorëzan solidar.

Neni 609

Denoncimi i kontratës për shkak të tjetërsimit të sendit

Kur për shkak të tjetërsimit të sendit të marrë me qira të drejtat dhe detyrimet e qiradhënësit kalojnë në fituesin, qiramarrësi mund ta denoncoj kontratën në çdo rast, duke respektuar afatet ligjore të denoncoje.

KREU 5

SHUARJA E QIRASË

Neni 610 Kalimi i kohës së caktuar

1. Kontrata e qirasë e lidhur për një kohe të caktuar shuhet me vetë kalimin e kohës për të cilën është lidhur.
2. E njëjta gjë vlen edhe në rastet kur në mungesë të vullnetit të kontraktuesve kohëzgjatja e qirasë është caktuar me ligj.

Neni 611 Përtëritja heshtazi e qirasë

1. Kur pasi të ketë kaluar koha për të cilën është lidhur kontrata e qirasë, qiramarrësi vazhdon ta përdorë sendin, ndërsa qiradhënësi nuk e kundërshton këtë, konsiderohet se është lidhur kontratë e re e qirasë me kohëzgjatje të pacaktuar, në të njëjtat kushte sikurse edhe në ato paraprake.
2. Sigurimet të cilat personat e tretë kanë dhënë për qiranë e parë, shuhen me të kaluar koha për të cilat është lidhur kontrata e pare.

Neni 612 Denoncimi

1. Kontrata e qirasë kohëzgjatja e së cilës nuk është caktuar dhe as që mund të caktohet nga rrethanat apo nga zakonet e vendit shuhet me denoncim të cilin secila palë mund t'ia japë tjetrës duke respektuar afatin a caktuar të denoncimit.
2. Në qoftë se kohëzgjatja e afatit të denoncimit nuk është caktuar me kontratë ose me ligj apo me zakonet e vendit, ndërsa ajo është tetë ditë por që denoncimi të mos mund të jepet në kohën jo të duhur.
3. Në qoftë se sendet e marra me qira janë të rrezikshme për shëndetin, qiramarrësi mund ta denoncoje kontratën pa e dhënë afatin e denoncimit edhe në qoftë se në momentin e lidhjes së kontratës e ka ditur këtë.
4. Qiramarrësi nuk mund të heqë dorë nga e drejta e paraparë në paragrafin 3. të këtij neni.

Neni 613 Shkatërrimi i sendeve për shkak të forcës madhore

1. Marrja me qira pushon në qoftë se sendi i marrë me qira shkatërrohet nga ndonjë rast i forcës madhore.
2. Në qoftë se sendi i marrë me qira shkatërrohet pjesërisht ose vetëm dëmtohet, qiramarrësi mund ta zgjidhë kontratën, ose të mbetet edhe më tej në qiramarrje dhe të kërkojë zbritjen përkatëse të çmimit të qirasë.

Neni 614 Vdekja

Në rast te vdekjes të qiramarrësit ose të qiradhënësit qiraja, vazhdon me trashëgimtarë të tij po që se nuk është kontraktuar ndryshe.

PJESA IX
KONTRATA PËR VEPRËN

KREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 615
Kuptimi

Me kontratën për veprën kryerësi i punëve detyrohet të kryejë një punë të caktuar, sikurse është prodhimi ose riparimi i ndonjë sendi ose kryerja e ndonjë pune fizike ose intelektuale e të ngjashme kurse porositësi është i detyruar për atë të paguajë shpërblimin.

Neni 616
Raporti me kontratën për shitjen

1. Kontrata me të cilën njëra palë detyrohet të prodhojë një send të caktuar të luajtshëm prej materialit të vet konsiderohet në rast dyshimi kontratë për shitje.
2. Kontrata mbetet kontratë për veprën në qoftë se porositësi është detyruar të japë pjesën thelbësore të materialit të nevojshëm për prodhimin e sendit.
3. Në çdo rast kontrata konsiderohet kontratë për vepër, në qoftë se kontraktuesit kanë pas për qëllim veçanërisht punën e kryerësit.

Neni 617
Cilësia e materialit të kryerësit

1. Në qoftë se është kontraktuar që kryerësi të prodhojë një send prej materialit të vet, ndërsa nuk është caktuar cilësia, sipërmarrësi ka për detyrë të japë material të cilësisë së mesme.
2. Ai i përgjigjet porositësit për cilësinë e materialit njësoj si shitësi.

KREU 2
MBIKËQYRJA

Neni 618
Mbikëqyrja

Porositësi ka të drejtë të bëjë mbikëqyrjen e kryerjes së punës e të japë udhëzime kur kjo i përgjigjet natyrës së punës, ndërsa kryerësi ka për detyrë t'ia bëjë të mundur këtë.

KREU 3

LIDHJA E KONTRATËS ME ANË TË ANKANDIT

Neni 619

Ftesa për ankand mbi çmimin e punimeve

1. Ftesa e drejtuar numrit të caktuar ose të pacaktuar personash, në kushtet e caktuara dhe me garancione të caktuara, detyron ftuesin të lidhë kontratën për ato punime me atë që ofron çmimin më të ulët, përveç nëse këtë detyrim e ka përjashtuar me ftesën për ankand.
2. Në rastin e përjashtimit të detyrimit për të lidhë kontratën, ftesa për ankand konsiderohet si ftesë të interesuarve që ata të bëjnë oferta të kontratës sipas kushteve të shpallura.

Neni 620

Ftesa për ankand për zgjidhjen artistike ose teknike të punëve të synuara

Ftesa e drejtuar numrit të caktuar ose të pacaktuar personash për ankand për zgjidhjen artistike ose teknike të punimeve të synuara, detyron ftuesin që sipas kushteve të përmbajtura në ftesë për ankand të lidhë kontratën me pjesëmarrësin e ankandit, zgjedhja e të cilit është pranuar nga komisioni me përbërjen e shpallur që përpara, përveç nëse këtë detyrim e ka përjashtuar në ftesën e ankandit.

KREU 4

DETYRIMET E KRYERËSIT

Neni 621

Te metat e materialit

1. Kryerësi ka për detyrë ta paralajmërojë porositësin për të metat e materialit që e ka dorëzuar porositësi, që i ka vënë re ose është dashur t'i vërejë, përndryshe do të përgjigjet për dëmin.
2. Në qoftë se porositësi i ka kërkuar që sendi të prodhohet prej materialit për të metat e të cilit kryerësi i'a ka treguar, kryerësi ka për detyrë të veprojë sipas kërkesës së tij, përveç nëse është e qartë se materiali nuk është i përshtatshëm për veprën e porositur ose në qoftë se prodhimi prej materiali të kërkuar do të mund t'i bëjë dëm prestigjit të kryerësit, në të cilin rast kryerësi mund ta zgjidhë kontratën.
3. Kryerësi ka për detyrë ta paralajmërojë porositësin për të metat në urdhrin e tij dhe për rrethana të tjera që ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni të cilat mund të jenë të rëndësishme për veprën e porositur ose për kryerjen në kohë, përndryshe do të përgjigjet për dëmin.

Neni 622

Detyrimi për ta kryer veprën

1. Kryerësi ka për detyrë ta kryejë veprën si është kontraktuar dhe sipas rregullave të punës.
2. Ai ka për detyrë ta kryejë veprën për kohën e caktuar, e në qoftë se kjo nuk është caktuar, atëherë për një kohë të arsyeshme që nevojitet për punë të tilla.
3. Ai nuk përgjigjet për vonesë, të shkaktuar për shkak se porositësi nuk i'a ka dorëzuar materialin në kohë, apo për shkak se ka kërkuar ndryshime, apo sepse nuk i'a ka paguar paradhënien e kontraktuar dhe në përgjithësi për vonesë të shkaktuar nga sjellja e porositësit.

Neni 623

Zgjidhja e kontratës për shkak të shmangies nga kushtet e kontraktuara

1. Në qoftë se gjatë kryerjes së veprës tregohet se kryerësi nuk u përmbahet kushteve të kontratës dhe në përgjithësi nuk punon si duhet, kështu që vepra e kryer do të ketë të meta, porositësi mund ta paralajmërojë kryerësin për këtë dhe t'i caktojë afat plotësues që punën e vet t'ua përshtatë detyrimeve të veta.
2. Në qoftë se deri në skadimin e këtij afati kryerësi i punës nuk vepron sipas kërkesës së porositësit, ky mund ta zgjidhë kontratën dhe të kërkojë shpërblimin e dëmit.

Neni 624

Zgjidhja e kontratës para kalimit të afatit

1. Në qoftë se afati është element thelbësor i kontratës, ndërsa kryerësi është aq në vonesë me fillimin ose me kryerjen e punës, sa që është e qartë se nuk do ta kryejë brenda afatit, porositësi mund ta zgjidhë kontratën dhe të kërkojë shpërblimin e dëmit.
2. Ai ka këtë të drejtë edhe atëherë kur afati nuk është element thelbësor i kontratës në qoftë se për shkak të vonesës së tillë porositësi qartazi nuk do të kishte interes për përmbushjen e kontratës.

Neni 625

Besimi i kryerjes së punës personit të tretë

1. Në qoftë se nga kontrata ose nga vetë natyra e punës nuk rrjedh diçka tjetër, kryerësi nuk e ka për detyrë që punën ta kryejë personalisht.
2. Kryerësi edhe me tej i përgjigjet personit për kryerjen e punës edhe kur punën nuk e kryen personalisht.

Neni 626

Përgjegjësia për bashkëpunëtorët

Kryerësi përgjigjet për personat të cilët sipas urdhrit të tij kanë punuar në punën që e ka marrë përsipër ta kryejë, sikur ta ketë kryer vet.

Neni 627

Kërkesa e drejtpërdrejtë e bashkëpunëtorëve të kryerësit ndaj porositësit

Për arkëtimin e kërkesave të veta nga kryerësi, bashkëpunëtorët e tij mund t'i drejtohen drejtpërdrejt porositësit dhe të kërkojnë prej tij që t'u paguajë këto kërkesa në ngarkim të shumës të cilën ai në këtë çast i ka borxh kryerësit, në qoftë se këto kërkesa janë pranuar.

Neni 628

Dorëzimi i sendit të prodhuar porositësit

1. Kryerësi ka për detyrë që sendin e prodhuar ose të riparuar t'ia dorëzojë porositësit.
2. Kryerësi lirohet nga ky detyrim, në qoftë se sendi që e ka prodhuar ose riparuar shkatërrohet nga një shkak, për të cilin ai nuk përgjigjet.

KREU 5

PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT

Neni 629

Kontrollimi i veprës së kryer dhe njoftimi i kryesit

1. Porositësi ka për detyrë ta kontrollojë veprën e kryer, nëse sipas rrjedhës së rregullt të të punës ky kontrollim është i mundur dhe për të metat e konstatuara pa shtyrje ta njoftojë kryerësin.
2. Në qoftë se porositësi nuk i përgjigjet ftesës së kryerësit që ta kontrollojë dhe pranojë veprën e kryer pa ndonjë shkak të arsyeshëm, konsiderohet se vepra është pranuar.
3. Pas kontrollit dhe pranimit të punës së kryer, kryerësi nuk përgjigjet më për të metat që kanë mund të vërehen me kontroll të zakonshme, përveç se ai ishte në dijeni për ato të meta dhe nuk e ka njoftuar porositësin.

Neni 630

Të metat e fshehura

1. Në qoftë se më vonë konstatohet ndonjë e metë e cila nuk ka mund të zbulohet me kontroll të zakonshëm, porositësi megjithatë mund të thirret në atë me kusht që për këtë ta njoftojë porositësin sa më parë, por jo më vonë se në afatin prej një (1) muaji nga zbulimi i saj.
2. Me kalimin e dy (2) viteve nga pranimi i punës së kryer, porositësi nuk mundet më të thirret në të meta.

Neni 631

Shuarja e së drejtës

1. Porositësi i cili e ka njoftuar kryerësin me kohë për të metat e veprës së kryer nuk mund të realizojë të drejtën e vet në rrugë gjyqësore pas kalimit të një (1) viti nga njoftimi i bërë.
2. Pas skadimit të këtij afati, porositësi mundet, në qoftë se për të metat e ka njoftuar në kohën e duhur kryerësin e punës, me kundërshtim kundër kërkesës së kryerësit për pagimin e shpërblimit, të theksojë të drejtën e vet për zbritjen e shpërblimit dhe shpërblimin e dëmit.

Neni 632

Rastet kur kryerësi humb të drejtën të thirret në nenet paraprahe

Kryerësi nuk mund të thirret në ndonjë dispozitë të neneve paraprahe kur e meta ka të bëjë me faktet për të cilat ishte në dijeni ose nuk kanë mund t'i mbeten të panjohura, ndërsa për këto nuk e ka njoftuar porositësin.

Neni 633

E drejta e kërkesës për mënjanimin e të metave

1. Porositësi i cili e ka njoftuar me rregull kryerësin se puna e kryer ka ndonjë të metë, mund të kërkojë prej tij që të metën ta mënjanojë dhe për të t'ia caktojë afatin e arsyeshëm.
2. Ai ka të drejtë edhe për shpërblimin e dëmit që pëson për këtë arsye.
3. Në qoftë se mënjanimi i të metës kërkon shpenzime të tepruara, kryerësi mund të refuzojë ta kryejë, por me këtë rast porositësit i takon, sipas zgjedhjes së tij, e drejta e zbritjes së shpërblimit ose zgjedhjes së kontratës si edhe e drejta e shpërblimit të dëmit.

Neni 634
Zgjidhja e kontratës në rastin e veçantë

Kur puna e kryer ka të metë të tillë sa që veprën e bën të papërdorshme ose është kryer në kundërshtim me kushtet shprehimore të kontratës, porositësi mundet, duke mos kërkuar mënjanimin paraprak të të metave, ta zgjidhë kontratën dhe të kërkojë shpërblimin e dëmit.

Neni 635
E drejta e porositësit në rastin e të metave të tjera të veprës së kryer

1. Kur puna e kryer ka të metë, por vepra është megjithatë e përdorshme, respektivisht kur puna nuk është kryer në kundërshtim me kushtet e parapara shprehimisht të kontratës, porositësi ka për detyrë ta lejojë kryerësin që ta mënjanoj të metën.
2. Porositësi mund t'i caktojë kryerësit një afat të arsyeshëm për mënjanimin e të metave.
3. Në qoftë se kryerësi nuk e mënjanon të metën deri te kalimi i këtij afati, porositësi mundet sipas zgjedhjes se tij ta kryejë mënjanimin në llogari të kryerësit ose ta zbres shpërblimin ose ta zgjidhë kontratën.
4. Kur është fjala për të metë të parëndësishme, porositësi nuk mund të shërbehet me të drejtën e zgjidhjes së kontratës.
5. Në çdo rast ai ka të drejtë edhe për shpërblimin e dëmit.

Neni 636
Zbritja e shpërblimit

Shpërblimi zbritet në përpjesëtim ndërmjet vlerës së punës së kryer pa të meta në kohën e lidhjes së kontratës dhe vlerës që do të kishte puna e kryer me të meta në atë kohë.

KREU 6
DETYRIMET E POROSITËSIT

Neni 637
Detyrimi i pranimit të punës

Porositësi ka për detyrë ta pranojë punën e kryer sipas dispozitave të kontratës dhe rregullave të punës.

Neni 638
Caktimi dhe pagimi i shpërblimit

1. Shpërblimi caktohet me kontratë, në qoftë se nuk është caktuar me ndonjë tarifë të detyrueshme ose me ndonjë akt tjetër të detyrueshëm.
2. Në qoftë se shpërblimi nuk është caktuar, gjykata cakton shpërblimin sipas vlerës së punës, sipas kohës së nevojshme normalisht për punë të tillë dhe sipas shpërblimit të rëndomtë për këtë lloj të punës.
3. Porositësi nuk ka për detyrë ta paguajë shpërblimin para se ta ketë kontrolluar dhe lejuar, përveç nëse është kontraktuar ndryshe.
4. E njëjta gjë vlen në qoftë se është kontraktuar kryerja dhe dorëzimi i punëve pjesë-pjesë.

Neni 639
Llogaritja me garanci shprehimore

1. Në qoftë se shpërblimi është kontraktuar në bazë të llogaritjes me garanci shprehimore të kryerësit për saktësinë e tij, ai nuk mund të kërkojë shtimin e shpërblimit as edhe në qoftë se në punim ka dhënë më tepër punë dhe në qoftë se kryerja e punës ka kërkuar më tepër shpenzime se sa është parashikuar.
2. Me këtë nuk përjashtohet zbatimi i rregullave për zgjidhjen dhe ndryshimin e kontratës për shkak të ndryshimit të rrethanave
3. Në qoftë se shpërblimi është kontraktuar në bazë të llogaritjes pa garanci shprehimore të kryerësit për saktësinë e tij dhe gjatë punës tejkalimi i llogarisë tregohet i pashmangshëm, kryerësi duhet për këtë pa shtyrje ta njoftojë porositësin, përndryshe humb çdo kërkesë për shkak të shpenzimeve të shtuara.

KREU 7

RREZIKU

Neni 640
Kur kryerësi e ka dhënë materialin

1. Në rast se kryerësi e ka dhënë materialin për prodhimin e sendit, kurse sendi dëmtohet ose shkatërrohet për arsye të ndryshme para se t'i dorëzohet porositësit, rrezikun e mban kryerësi dhe nuk ka të drejtë shpërblimin për materialin e dhënë e as për punën e tij.
2. Në qoftë se porositësi e ka kontrolluar punimin e kryer dhe e ka lejuar, konsiderohet se sendi i është dorëzuar, ndërsa te kryerësi ka mbetur në ruajtje.
3. Në qoftë se porositësi është vonuar për shkak të mospranimit të sendit të ofruar, rreziku i shkatërrimit ose i dëmtimit të rastësishëm të sendit kalon në atë.

Neni 641
Kur porositësi e ka dhënë materialin

1. Rrezikun e shkatërrimit ose dëmtimit të rastësishëm e bartë kryerësi, në qoftë se ai e ka dhënë materialin për prodhimin e sendit.
2. Në këtë rast, kryerësi ka të drejtë të shpërblimit vetëm në qoftë se sendi është shkatërruar ose dëmtuar pas rënies së porositësit në vonesë ose në qoftë se porositësi nuk i është përgjigjur ftesës të bërë me rregull për ta kontrolluar sendin.

Neni 642
Rreziku në rast të dorëzimit pjesë-pjesë

Në qoftë se është kontraktuar se porositësi do ta bëjë kontrollin dhe pranimin e pjesëve të veçanta ashtu si do të prodhohen, kryerësi ka të drejtë shpërblimi për prodhimin e pjesëve që i ka kontrolluar dhe lejuar edhe në qoftë se ato pas tij do të shkatërroheshin tek ai pa fajin e tij.

KREU 8

E DREJTA E PENGUT

Neni 643 E drejta e pengut

Për sigurimin e arkëtimit të kërkesave të shpërblimit për punën dhe shpërblimin e materialit të shpenzuar dhe kërkesave të tjera në bazë të kontratës për vepër, kryerësi ka të drejtë pengu në sendet që i ka prodhuar ose riparuar, si dhe në sende të tjera që i'a ka dorëzuar porositësi lidhur me punën e tij, gjithnjë gjersa ato i mban dhe nuk pushon me vullnet t'i mbajë.

KREU 9

SHUARJA E KONTRATËS

Neni 644 Zgjidhja e kontratës me vullnetin e porositësit

Derisa vepra e porositësit nuk është kryer, porositësi mund ta zgjidhë kontratën kur të dojë, por në atë rast ka për detyrë t'i paguajë kryerësit shpërblimin e kontraktuar, të zvogëluar për shumën e shpenzimeve që ky nuk i ka bërë e që do të kishte për detyrë t'i bënte po të mos zgjidhej kontrata si edhe për shumën e fitimit që e ka realizuar në anën tjetër ose që me qëllim e ka lëshuar ta realizojë.

PJESA X

KONTRATA PËR NDËRTIMIN

KREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 645 Nocioni

1. Kontrata për ndërtim është kontratë me të cilën kryerësi detyrohet sipas projektit të caktuar të ndërtojë në afatin e caktuar ndërtesën e caktuar në tokën e caktuar, apo në një tokë të tillë respektivisht në objektin tashmë ekzistues të kryejë punë të tjera ndërtimi, ndërsa porositësi detyrohet që për këtë t'i paguajë çmimin e caktuar.
2. Kontrata për ndërtimin duhet të jetë e lidhur me shkrim.

Neni 646 Objektet ndërtimore

Me fjalën "Objektet ndërtimore" në kuptim të kësaj pjese konsiderohen ndërtesat, digat, urat, ujësjellësi, kanalizimi, rrugët, vijat hekurudhore, tunelet, pusët dhe objekte të tjera ndërtimore, ndërtimi i të cilave kërkon punë më të mëdha dhe më të ndërlikuara.

Neni 647
Mbikëqyrja e punimeve dhe kontrolli i cilësisë së materialit

Kryerësi i punës ka për detyrë t'ia bëjë të mundur porositësit mbikëqyrjen e vazhdueshme të punimeve dhe kontrollin e sasisë dhe cilësisë së materialit të përdorur.

Neni 648
Shmangie nga projekti

1. Për çdo shmangie nga projekti i ndërtimit respektivisht nga punimet e kontraktuara, kryerësi duhet të ketë pëlqimin me shkrim të porositësit.
2. Ai nuk mund të kërkojë ngritje të çmimit të kontraktuar për punimet që i ka kryer pa pëlqimin e këtillë.

Neni 649
Punimet urgjente të paparashikueshme

1. Kryerësi mund t'i kryejë punimet e paparashikuara edhe pa pëlqimin paraprak të porositësit, në qoftë se për shkak të urgjencës së tyre nuk ka pasur mundësi ta marrë këtë pëlqim.
2. Punime të paparashikuara janë ato, ndërmarrja e të cilave ka qenë e domosdoshme për shkak të stabilitetit të objektit apo për parandalimin e shkakimit të dëmit e që janë shkaktuar nga natyra e papritur më e rëndë e tokës me paraqitjen e papritur të ujit ose nga ndonjë ngjarje tjetër e jashtëzakonshme dhe e papritur.
3. Kryerësi ka për detyrë që pa vonesë të njoftojë porositësin për këto fenomene dhe për masat e marra.
4. Kryerësi ka të drejtë për shpërblim të drejtë për punimet e paparashikueshme që është dashur të kryhen.
5. Porositësi mund ta zgjidhë kontratën në qoftë se për shkak të këtyre punimeve, çmimi kontraktues do të duhej të shtohej konsiderueshëm për të cilën gjë ka për detyrë që pa shtyrje ta njoftojë kryerësin e punimeve.
6. Në rastin e zgjidhjes së kontratës, porositësi ka për detyrë t'i paguajë kryerësit të punimeve pjesën përkatëse të çmimit për punimet e kryera, si edhe një shpërblim të drejtë për shpenzimet e domosdoshme të bëra.

Neni 650
Çmimi i punimeve

Çmimi i punimeve mund të caktohet sipas njësisë së matjes së punimeve të kontraktuara (çmimi i njësisë) ose në shumë të tërësishme për tërë objektin (çmimi total i kontraktuar).

Neni 651
Ndryshimi i çmimit

1. Në qoftë se me kontratë lidhur me ndryshimin e çmimit nuk është parashikuar diçka tjetër, kryerësi që e ka kryer detyrimin e vet në afatin e parashikuar mund të kërkojë rritjen e çmimit të punimeve në qoftë se në kohën midis lidhjes së kontratës e të përmbushjes së saj kanë ndryshuar çmimet e elementeve në bazë të cilave është caktuar çmimi i punimeve, kështu që do të duhej që ky çmim të ishte më i madh për më shumë se dy përqind (2%).
2. Në rastin kur kryerësi i punimeve me faj të vet nuk i ka kryer punimet në afatin e parashikuar me kontratë, ai mund të kërkojë rritjen e çmimit të punimeve në qoftë se në kohën midis lidhjes së

kontratës dhe ditës kur sipas kontratës është dashur të përfundoheshin punimet e elementeve në bazë të të cilave është caktuar, kështu që ky do të duhej sipas çmimeve të reja të këtyre elementeve të ishte më i madh për më se pesë për qind.

3. Në rastet nga paragrafët e mësipërm, kryerësi mund të kërkojë vetëm diferencën në çmimin e punimeve që tejkalon dy (2%) përkatësisht pesë për qind (5%).

4. Kryerësi nuk mund të thirret në rritjen e çmimit të elementeve në bazë të të cilave është caktuar çmimi i punimeve, në qoftë se deri te rritja e çmimit ka ardhur pas ardhjes së tij në vonesë.

Neni 652

Dispozitat për pandryshueshmërinë e çmimeve

1. Në qoftë se është kontraktuar së çmimi i punimeve nuk do të ndryshojë, në rastin kur pas lidhjes së kontratës rriten çmimet e elementeve, në bazë të të cilave është caktuar çmimi i punimeve, kryerësi mund të kërkojë megjithëse ekziston një dispozitë e tillë e kontratës, ndryshimin e çmimit të punimeve, në qoftë se çmimet e elementeve janë rritur në atë masë që çmimi i punimeve do të duhej të ishte më i madh se dhjetë përlind (10%).

2. Mirëpo, edhe në këtë rast kryesi mund të kërkojë vetëm diferencën në çmimin që tejkalon dhjetë për qind, përveç nëse shtimi i çmimit të elementeve ka ardhur si pasojë e vonesës së tij.

Neni 653

Zgjidhja e kontratës për shkak të rritjes së çmimit

1. Në qoftë se në rastet nga nenet paraprake çmimi kontraktues do të duhej të rritej konsiderueshëm, porositësi mund ta zgjidhë kontratën.

2. Në rastin e zgjidhjes së kontratës, porositësi ka për detyrë t'i paguajë kryerësit pjesën përkatëse të çmimit të kontraktuar për punimet e kryera gjer atëherë, si edhe shpërblimin e drejtë për shpenzimet e domosdoshme të bëra.

Neni 654

E drejta e porositësit për të kërkuar zbritjen e çmimit të kontraktuar

1. Në qoftë se në kohën midis lidhjes së kontratës dhe përmbushjes së detyrimit të kryerësit janë zbritur çmimet e elementeve në bazë të të cilave është caktuar çmimi i punimeve për më tepër se dy për qind (2%), kurse punimet janë kryer brenda afatit të kontraktuar, porositësi ka të drejtë të kërkojë zbritjen përkatëse të çmimit të kontraktuar të punimeve mbi këtë përqindje.

2. Në qoftë se është kontraktuar pandryshueshmëria e çmimit të punimeve, ndërsa këto janë kryer në afat të kontraktuar, porositësi ka të drejtë për zbritje të kontraktuar në rastin kur çmimet e elementeve, në bazë të të cilave është caktuar çmimi i punimeve, janë zbritur aq sa çmimi do të ishte më i vogël për më tepër se dhjetë për qind e pikërisht për diferencën në çmim prej më se dhjetë për qind (10%).

3. Në rastin e vonesës së kryesit të punimeve, porositësi ka të drejtë për zbritjen proporcionale të çmimit të punimeve për çdo zbritje të çmimit të elementeve, në bazë të të cilave është caktuar çmimi i punimeve.

KREU 2

KONTRATA PËR NDËRTIMIN ME DISPOZITË TË VEÇANTË

Neni 655

Kontrata për ndërtimin me dispozitë të veçantë

1. Në qoftë se kontrata për ndërtimin përmban dispozitën "çelësi në dorë" ose ndonjë dispozitë tjetër të ngjashme, kryerësi detyrohet në mënyrë të pavarur që të kryejë së bashku të gjitha punimet e nevojshme për ndërtimin dhe përdorimin e objektit të caktuar të tërësishëm.
2. Në këtë rast çmimi i kontraktuar përfshin edhe vlerën e të gjitha punimeve të paparashikuara e të tepricës së punimeve, ndërsa përjashton ndikimin e mungesave të punimeve në çmimin e kontraktuar.
3. Në qoftë se në kontratën "çelësi në dorë" marrin pjesë disa kryerës si palë kontraktuese, përgjegjësia e tyre ndaj porositesit është solidare.

KREU 3

PËRGJEGJËSIA PËR TË METAT

Neni 656

Zbatimi i rregullave të kontratës për veprën

Në qoftë se në këtë pjesë nuk është caktuar ndryshe, për përgjegjësinë për të metat e godinës zbatohen dispozitat përkatëse të kontratës për veprën.

Neni 657

Kalimi i të drejtave nga përgjegjësia për të metat

Të drejtat e porositesit ndaj kryerësit për shkak të të metave të godinës kalojnë edhe në të gjithë fituesit e mëvonshëm të godinës ose të pjesës së saj, por fitueseve të mëvonshëm nuk u rrjedh afati i ri për njoftim dhe padi, por u llogaritet afati i paraardhësve.

KREU 4

PËRGJEGJËSIA E KRYERËSIT DHE E PROJEKTUESIT PËR SOLIDITETIN E GODINËS

Neni 658

Nga çka përbëhet

1. Kryerësi përgjigjet për të metat e ndërtimit të godinës që i përkasin soliditetit të saj, në qoftë se këto të meta do të paraqiteshin për një kohë prej dhjetë (10) vitesh nga dorëzimi dhe pranimi i punimeve.
2. Kryerësi përgjigjet edhe për të metat e tokës në të cilën është ngritur godina, të cilat do të tregoheshin për një kohë prej dhjetë vjetësh nga dorëzimi dhe pranimi i punimeve, përveç nëse organizata e specializuar e ka dhënë mendimin profesional se toka është e përshtatshme për ndërtim, kurse gjatë ndërtimit nuk janë paraqitur rrethana që e vijnë në dyshim bazueshmërinë e mendimit profesional.
3. E njëjta gjë vlen edhe për projektuesin në qoftë se e meta e godinës rrjedh nga ndonjë e metë në plan.

4. Ata janë përgjegjës sipas paragrafëve të mësipërm jo vetëm ndaj porositësit por edhe çdo fituesi tjetër të godinës.

5. Kjo përgjegjësi e tyre nuk mund të përjashtohet e as të kufizohet me kontratë.

Neni 659

Detyra e njoftimit dhe humbja e të drejtave

1. Porositësi ose fituesi tjetër ka për detyrë që për të metat ta njoftojë kryerësin dhe projektuesin e punimeve në afat prej gjashtë (6) muajsh, prej kur e ka konstatuar të metën, përndryshe humb të drejtën që të thirret në te.

2. E drejta e porositësit ose e fituesit tjetër ndaj kryerësit respektivisht ndaj projektuesit sipas bazës së përgjegjësisë së tyre për të metat shuhet brenda një (1) viti duke llogaritur nga dita kur porositësi respektivisht fituesi e ka njoftuar projektuesin, përkatësisht kryerësin e punimeve për të metën.

3. Kryerësi i punimeve apo projektuesi nuk mund të referohet në dispozitat e paragrafëve të mësipërm nëse defekti ka të bëjë me faktet që kanë qenë të njohura apo nuk kanë mundur të ngelin të panjohura dhe se kanë dështuar të njoftojnë porositësin, respektivisht fituesin tjetër, ose përmes veprimit të tyre ata e kanë keqinformuar porositësin, respektivisht fituesin, në atë mënyrë që ta bëjnë atë të mos ketë mundësi ta shfrytëzojnë këtë të drejtë me kohë.

Neni 660

Zvogëlimi dhe përjashtimi i përgjegjësisë

1. Kryerësi nuk lirohet nga përgjegjësia në qoftë se dëmi është shkaktuar për shkak se gjatë kryerjes së punimeve të caktuara ka vepruar sipas kërkesave të porositësit.

2. Në qoftë se para kryerjes së punës së caktuar sipas kërkesës së porositësit ia ka tërhequr vërejtjen për rrezikun nga dëmi, përgjegjësia e tij zvogëlohet dhe sipas rrethanave të rastit konkret, mundet edhe të përjashtohet.

Neni 661

Regresi

1. Kur për dëmin janë përgjegjës kryerësi dhe projektuesi, përgjegjësia e secilit prej tyre caktohet sipas madhësisë së fajit të tij.

2. Projektuesi që e ka hartuar projektin e godinës dhe të cilit i është besuar mbikëqyrja e kryerjes së punimeve të planifikuara përgjigjet edhe për të metat në punimet e bëra të shkaktuara me faj të kryerësit të punimeve, në qoftë se ka mundur t'i vinte re me mbikëqyrjen normale dhe të arsyeshme të punimeve, por ka të drejtë të kërkojë nga kryerësi i punimeve shpërblimin përkatës.

3. Kryerësi i punimeve që e ka shpërblyer dëmin e shkaktuar për shkak të të metave në punimet e kryera ka të drejtë të kërkojë shpërblimin nga projektuesi në masën në të cilën të metat në punimet e kryera rrjedhin prej të metave në projekt.

4. Nëse për të metën është përgjegjës një person, të cilit kryerësi i'a ka besuar kryerjen e një pjese të punës, atëherë kryerësi duhet – nëse dëshiron shpërblim prej atij personi - të njoftojë për ekzistimin e të metës në afat prej dy (2) muajsh, duke e llogaritur nga dita kur ai vet ka qenë i njoftuar nga porositësi për të njëjtën të metë.

PJESA XI

KONTRATA PËR TRANSPORTIN

KREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 662

Nocioni

1. Me kontratën për transportin detyrohet transportuesi që të transportojë në vendin e caktuar ndonjë person ose send, ndërsa udhëtari, respektivisht dërguesi detyrohet që për këtë t'i paguajë shpërblimin e caktuar.

2. Transportuesi sipas këtij ligji konsiderohet si personi i cili merret me transport si punë të rregullt të tij, ashtu edhe çdo person tjetër i cili detyrohet me kontratë të kryejë transportin me shpërblim.

Neni 663

Detyrimet e transportuesit në transportin liniar

1. Transportuesi i cili kryen transportin në një linjë të caktuar (transporti liniar) ka për detyrë që rregullisht dhe në gjendje të rregullt të mbajë linjën e shpallur.

2. Ai ka për detyrë të pranojë për transport çdo person dhe çdo send që përmbushin kushtet e caktuara me kushtet e përgjithshme të shpallura.

3. Në qoftë se mjetet e rregullta të transportit të transportuesit nuk mjaftojnë për kryerjen e të gjitha transporteve të kërkuara, përparësi kanë personat ose sendet për të cilat kjo është parashikuar me dispozita të veçanta, ndërsa përparësia e mëtejshme caktohet sipas radhës së kërkesave, por midis kërkesave të njëkohshme përparësia caktohet sipas gjatësisë më të madhe të transportit.

Neni 664

Denoncimi i kontratës

1. Dërguesi, respektivisht udhëtari mund të denoncojë kontratën para se të fillojë përmbushja e saj, por ka për detyrë ta shpërblejë dëmin të cilin transportuesi do ta pësonte për këtë shkak.

2. Kur transportuesi vonon me fillimin e transportit aq sa pala tjetër nuk ka më interes për transportin e kontraktuar, ose kur transportuesi nuk mund ose nuk donë të kryejë transportin e kontraktuar, pala tjetër mund të denoncoj nga kontrata dhe të kërkojë kthimin e shpërblimit të paguar për transportin.

Neni 665

Shuma e shpërblimit për transport

1. Në qoftë se shuma e shpërblimit për transport është caktuar me tarifë ose me ndonjë akt tjetër detyrues të shpallur, nuk mund të kontraktohet shpërblimi më i madh.

2. Në qoftë se shuma e shpërblimit për transport nuk është caktuar me tarifë ose me ndonjë akt detyrues tjetër të shpallur e as me kontratë, transportuesi ka të drejtë për shpërblim të zakonshëm për këtë lloj transporti.

3. Në pjesën tjetër në mënyrë përkatëse zbatohen dispozitat për shpërblimin të përmbajtura në pjesën e këtij ligji për kontratën për veprën.

Neni 666
Kufizimi i zbatimit të dispozitave të kësaj pjese

Dispozitat e kësaj pjese zbatohen në të gjitha llojet e transportit, në qoftë se me ligj për lloje të veçanta nuk është caktuar ndryshe.

KREU 2

KONTRATA PËR TRANSPORTIN E SENDEVE

NËNKREU 1

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 667
Dorëzimi i sendeve

Transportuesi ka për detyrë që sendin të cilin e ka pranuar për transport t'ia dorëzojë në vendin e caktuar dërguesit ose personit të caktuar (marrësit).

Neni 668
Detyrat e dërguesit për ta njoftuar transportuesin

1. Dërguesi ka për detyrë ta njoftojë transportuesin për llojin e dërgesës dhe për përmbajtjen dhe sasinë e saj dhe t'i komunikojë se ku duhet të transportohet dërgesa, emrin dhe adresën e marrësit të dërgesës, emrin dhe adresën e vet, si dhe çdo gjë të nevojshme që transportuesi të mund t'i përmbushë detyrimet e veta pa shtyrje dhe pengesa.
2. Kur në dërgesë ndodhen sende të çmueshme, letra me vlerë ose sende tjera të shtrenjta, dërguesi ka për detyrë që për këtë ta njoftojë transportuesin në momentin e dorëzimit të tyre për transport dhe t'ia komunikojë vlerën e tyre.
3. Kur është fjala për transportin e sendeve të rrezikshme ose të sendeve për të cilat nevojiten kushte të veçanta të transportit, dërguesi ka për detyrë që për këtë ta njoftojë transportuesin me kohë, kështu që ai do të mund të ndërmerr masa përkatëse të veçanta.
4. Në qoftë se dërguesi nuk i jep transportuesit të dhënat nga paragrafi 1. dhe 3. të këtij neni, ose i jep gabimisht përgjigjet për dëmin që do të shkaktohej për shkak të kësaj.

Neni 669
Fletëngarkesa

1. Kontraktuesit mund të merren vesh që për dërgesën e dorëzuar për transport të përpilohet fletëngarkesa.
2. Fletëngarkesa duhet të përmbajë emrin dhe adresën e dërguesit e të transportuesit, llojin, përmbajtjen dhe sasinë e dërgesës, si dhe vlerën e sendeve të çmueshme dhe sendeve të tjera të shtrenjta, vendin e destinimit, shumën e shpërblimit për transport, respektivisht shënimin se shpërblimi është parapaguar, dispozitën për shumën me të cilën është ngarkuar dërgesa, vendi dhe dita e lëshimit të fletëngarkesës.
3. Në fletëngarkesë mund të futen edhe dispozita të tjera të kontratës për transportin.
4. Fletëngarkesa duhet të jetë e nënshkruar nga të dy kontraktuesit.

5. Fletëngarkesa mund të përmbajë dispozitën "sipas urdhrin" ose të jetë e shënuar në prurësin.

Neni 670

Kontrata për transportin dhe fletëngarkesa

Ekzistimi dhe vlefshmëria juridike e kontratës për transportin janë të pavarura nga ekzistimi i fletëngarkesës dhe nga saktësia e saj.

Neni 671

Vërtetimi për marrjen në dorëzim për transport

Në qoftë se nuk është dhënë fletëngarkesa, dërguesi mund të kërkojë nga transportuesi që t'i lëshojë vërtetimin për marrjen e dërgesës për transport me të dhënat që duhet t'i përmbajë fletëngarkesa.

NËNKREU 2

MARRËDHËNIA E DËRGUESIT DHE TRANSPORTUESIT

Neni 672

Paketimi

1. Dërguesi ka për detyrë t'i paketojë sendet sipas mënyrës së parashikuar ose të praktikuar, kështu që të mos shkaktohet ndonjë dëm ose të rrezikohet siguria e njerëzve ose e të mirave.
2. Transportuesi ka për detyrë të paralajmërojë dërguesin për të metat e paketimit që mund të vihen re, përndryshe përgjigjet për dëmtimin e dërgesës që do të shkaktohej për shkak të këtyre të metave.
3. Transportuesi nuk përgjigjet për dëmtimin e dërgesës në qoftë se dërguesi, megjithëse iu ka tërhequr vërejtja për të metat e paketimit, ka kërkuar që transportuesi ta pranojë dërgesën për transport me këto të meta.
4. Transportuesi ka për detyrë që të refuzojë dërgesën në qoftë se të metat në paketimin e saj janë të tilla sa që mund të rrezikohet siguria e personave ose e të mirave, ose të shkaktohet ndonjë dëm.
5. Për dëmin që për shkak të metës në paketim e pësojnë personat e tretë deri sa sendi ndodhet te transportuesi, përgjigjet transportuesi, ndërsa ky ka të drejtë të kërkojë shpërblimin nga dërguesi.

Neni 673

Shpërblimi për transport dhe shpenzimet në lidhje me transportin

1. Dërguesi ka për detyrë t'i paguajë transportuesit shpërblimin për transport dhe shpenzimet në lidhje me transportin.
2. Në qoftë se në fletëngarkesë nuk është theksuar se dërguesi paguan shpërblimin për transport dhe shpenzimet e tjera lidhur me transportin, supozohet se dërguesi ka udhëzuar transportuesin që shpërblimin ta arkëtojë nga marrësi.

Neni 674

Disponimi me dërgesën

1. Dërguesi mund të disponojë me dërgesën edhe t'i ndryshojë urdhrat e përmbajtura në kontratë dhe mund t'i urdhërojë transportuesit ta ndalë transportin e mëtejshëm të dërgesës, t'ia kthejë dërgesën, t'ia dorëzojë marrësit tjetër ose ta udhëzojë në një vend tjetër.

2. E drejta e dërguesit për t'i ndryshuar urdhrat shuhet pas arritjes së dërgesës në vendin e destinacionit, kur transportuesi i'a dorëzon marrësit fletëngarkesën ose kur transportuesi e fton marrësin që të marrë dërgesën, ose kur marrësi e kërkon vet dorëzimin e saj.

3. Në qoftë se është lëshuar fletëngarkesa sipas urdhrat, respektivisht në prurësin, të dhënat e dërguesit nga paragrafi paraprak i takojnë ekskluzivisht zotëruesit të fletëngarkesës.

4. Personi i autorizuar që shfrytëzon të drejtën e dhënies së urdhërësive të reja transportuesit ka për detyrë t'i shpërblejë shpenzimet dhe dëmin që i ka pasur për shkak të kësaj dhe që me kërkesën e tij t'i japë dorëzani se shpenzimet dhe dëmi do t'i shpërblehen.

Neni 675 Drejtimi i transportit

1. Transportuesi ka për detyrë ta kryejë transportin në mënyrën e kontraktuar.

2. Në qoftë se nuk është kontraktuar se në cilën rrugë duhet të bëhet transporti, transportuesi ka për detyrë që ta bëjë në atë rrugë që i përgjigjet më tepër interesave të dërguesit.

Neni 676 Pengesat gjatë kryerjes së transportit

1. Transportuesi ka për detyrë ta njoftojë dërguesin për të gjitha rrethanat që do të kishin ndikim në kryerjen e transportit dhe të veprojë sipas udhëzimeve që i merr nga ai.

2. Transportuesi nuk është i detyruar të veprojë sipas udhëzimeve të dërguesit, zbatimi i të cilave do të mund të rrezikonte sigurinë e personave ose të të mirave.

3. Në qoftë se rasti do të ishte i tillë sa të mos mund të priten udhëzimet e dërguesit, transportuesi ka për detyrë të veprojë siç do të vepronte ekonomisti i mirë përkatësisht shtëpiaku i mirë në të njëjtën situatë dhe për këtë ta njoftojë dërguesin e të kërkojë udhëzimet e tij të mëtejshme.

4. Transportuesi ka të drejtë për shpërblimin e shpenzimeve që kanë ndodhur për shkak të pengesave të dalura pa fajin e tij.

Neni 677 Shpërblimi në rastin e ndërprerjes së transportit

1. Në qoftë se për ndonjë shkak për të cilin përgjigjet transportuesi është ndërprerë transporti ai ka të drejtë në pjesën proporcionale të shpërblimit për transportin e kryer, por ka për detyrë që ta shpërblejë dëmin që do të krijohet për palën tjetër për shkak të ndërprerjes së transportit.

2. Në qoftë se transporti është ndërprerë për ndonjë shkak për të cilin nuk përgjigjet askush nga personat e interesuar, transportuesi ka të drejtë në diferencën midis shpërblimit të kontraktuar për transport dhe shpenzimeve të transportit nga vendi ku është ndërprerë transporti deri në vendin e destinimit.

3. Transportuesi nuk ka të drejtë as në një pjesë të shpërblimit, në qoftë se gjatë transportit dërgesa shkatërrohet për shkak të fuqisë madhore.

Neni 678 Kur dërgesa nuk mund të dorëzohet

1. Në qoftë se marrësi nuk mund të njoftohet për arritjen e dërgesës ose refuzon ta pranojë dhe në përgjithësi në qoftë se dërgesa nuk mund të dorëzohet ose në qoftë se marrësi nuk i'a paguan transportuesit shpërblimin që e ka për detyrë dhe shumat e tjera që e ngarkojnë dërgesën,

transportuesi ka për detyrë ta njoftojë për këtë dërguesin, të kërkojë prej tij udhëzime dhe të ndermerr masa të duhura për llogari të tij për ruajtjen e sendit.

2. Në qoftë se brenda afatit të arsyeshëm personi i autorizuar nuk pranon dërgesën, transportuesi ka të drejtë ta shesë dërgesën sipas rregullave për shitjen e sendit në rastin e vonesës së kreditorit dhe të arkëtojë kërkesat e veta nga çmimi i realizuar, ndërsa mbetjen ka për detyrë ta depozitojë në gjykatë për personin e autorizuar.

Neni 679

Përgjegjësia e transportuesit ndaj dërguesit

Në qoftë se transportuesi i'a ka dorëzuar dërgesën marrësit, ndërsa nuk e ka arkëtuar prej tij shumën me të cilën ka qenë e ngarkuar, ka për detyrë t'i paguajë këtë shumë dërguesit, por ka të drejtë të kërkojë shpërblimin nga marrësi.

NËNKREU 3

MARRËDHËNIA E TRANSPORTUESIT DHE MARRËSIT

Neni 680

Njoftimi i marrësit për arritjen e dërgesës

1. Transportuesi ka për detyrë ta njoftojë marrësin pa vonesë se dërgesa ka arritur, t'ia vejë në dispozicion si është kontraktuar dhe t'i paraqesë fletëngarkesën, nëse një fletëngarkesë e tillë është lëshuar.

2. Në rastin kur është lëshuar fletëngarkesa sipas urdhit ose në prurësin, ai ka për detyrë të veprojë sipas paragrafit 1. të këtij neni vetëm në qoftë se në fletëngarkesë është shënuar personi në vendin e destinimit se dërgesa ka arritur.

Neni 681

Dorëzimi i dërgesës kur është lëshuar duplikati i fletdërgesës

Transportuesi mund të refuzojë ta dorëzojë dërgesën, në qoftë se njëkohësisht nuk i jepet duplikati i fletëngarkesës në të cilën e ka vërtetuar se dërgesa i është dorëzuar.

Neni 682

E drejta e marrësit për të kërkuar dorëzimin e dërgesës

1. Marrësi mund të ushtrojë të drejtat nga kontrata për transportin ndaj transportuesit dhe të kërkojë prej tij t'ia dorëzojë fletëngarkesën dhe dërgesën vetëm pasi që ajo të arrijë në vendin e destinimit.

2. Transportuesi ka për detyrë që me kërkesën e marrësit t'ia dorëzojë dërgesën para se ajo të arrijë në vendin e destinimit, vetëm në qoftë se për këtë e ka autorizuar dërguesi.

3. Marrësi mund të ushtrojë të drejtat nga kontrata për transportin dhe të kërkojë nga transportuesi t'ia dorëzojë dërgesën vetëm në qoftë se i plotëson kushtet e parashikuara në kontratën për transportin.

Neni 683

Vërtetimi i identitetit dhe i gjendjes së dërgesës

1. Personi i autorizuar ka të drejtë të kërkojë që me procesverbal të vërtetohet identiteti i dërgesës dhe në qoftë se dërgesa është dëmtuar, në çka qëndron ky dëmtim.

2. Në qoftë se vërtetohet se dërgesa nuk është ajo që i është dorëzuar transportuesit ose dëmtimi është më i madh se sa ka pohuar transportuesi, atëherë shpenzimet e vërtetimit i paguan transportuesi.

Neni 684

Detyrimi i marrësit për të paguar shpërblimin për transportin

1. Me marrjen në dorëzim të dërgesës dhe të fletëngarkesës, në qoftë se është lëshuar, marrësi detyrohet t'i paguajë transportuesit shpërblimin për transport, në qoftë se nuk është caktuar diçka tjetër në kontratën për transportin ose në fletëngarkesën, si dhe t'i paguajë shumat me të cilat është ngarkuar dërgesa.

2. Në qoftë se marrësi konsideron se nuk e ka për detyrë t'i paguajë transportuesit aq sa kërkon ky, ai mund të ushtrojë të drejtat nga kontrata vetëm në qoftë se në gjykatë e deponon shumën kontestuese.

NËNKREU 4

PËRGJEGJËSIA E TRANSPORTUESIT PËR HUMBJE, DËMTIM DHE VONESËN E DËRGESËS

Neni 685

Humbja ose dëmtimi i dërgesës

1. Transportuesi përgjigjet për humbjen ose për dëmtimin e dërgesës që do të shkaktoheshin prej çastit të marrjes në dorëzim deri në dorëzimin e saj, përveç nëse i janë shkaktuar me veprimin e personit të autorizuar, nga cilësia e dërgesës ose nga shkaqet e jashtme që nuk kanë mund të parashikohen si edhe të shmangen ose mënjanojnë.

2. Janë nule dispozitat e kontratës për transport, të kushteve të përgjithshme të transportit të tarifave ose të ndonjë akti tjetër të përgjithshëm sipas të cilave kjo përgjegjësi zvogëlohet.

3. Por është e plotfuqishme dispozita që cakton shumën më të lartë të shpërblimit, me kusht që mos të jetë në disproporcion të dukshëm me dëmin.

4. Ky kufizim i shumës së shpërblimit nuk vlen në qoftë se dëmin e ka shkaktuar transportuesi me dashje ose nga pakujdesia e rëndë.

5. Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe, shuma e shpërblimit caktohet sipas çmimit të tregut të dërgesës në kohën dhe vendin e dorëzimit për transport.

Neni 686

Humbja ose dëmtimi i dërgesës së sendeve të shtrenjta

1. Në rastin e humbjes ose të dëmtimit të dërgesës në të cilën gjendeshin sende të çmueshme, letra me vlerë ose sende të tjera të shtrenjta, transportuesi ka për detyrë të shpërblejë dëmin e shkaktuar, vetëm në qoftë se me rastin e dorëzimit të sendit për transport ka qenë i njoftuar për natyrën e këtyre sendeve dhe për vlerën e tyre, ose në qoftë se dëmin e ka shkaktuar me dashje ose nga pakujdesia e rëndë.

2. Në qoftë se me sendet e përmendura në dërgesë kanë qenë edhe sende të tjera, për humbjen ose dëmtimin e tyre transportuesi përgjigjet sipas rregullave të përgjithshme për përgjegjësinë e transportuesit.

Neni 687

Kthimi i shpërblimit të paguar për transport

Në rastin e humbjes së plotë të dërgesës, transportuesi ka për detyrë që përveç shpërblimit të dëmit, dërguesit t'i kthejë shpërblimin për transport në qoftë se ai është paguar.

Neni 688
Kur marrësi e merr dërgesën pa kundërshtim

1. Kur marrësi e merr dërgesën pa kundërshtim dhe i paguan transportuesit kërkesat e tij, shuhet përgjegjësia e transportuesit, përveç nëse dëmtimi është konstatuar me procesverbal para marrjes së dërgesës.
2. Transportuesi mbetet përgjegjës për dëmtimet e dërgesës që mund të viheshin re në momentin e dorëzimit, në qoftë se marrësi e ka njoftuar për këto dëmtime menjëherë pas zbulimit të tyre, por jo më vonë se tetë (8) ditë nga dorëzimi.
3. Transportuesi nuk mund të thirret në dispozitat e paragrafëve paraprake, në qoftë se dëmtimi është shkaktuar me dashje ose nga pakujdesia e rëndë.

Neni 689
Përgjegjësia e transportuesit për vonesë

Transportuesi përgjigjet për dëmin e shkaktuar për shkak të vonesës, përveç nëse vonesa është shkaktuar nga ndonjë fakt që përjashton përgjegjësinë e tij për humbjen ose dëmtimin e sendit.

Neni 690
Përgjegjësia për ndihmësit

Transportuesi përgjigjet për personat që kanë punuar në kryerjen e transportit sipas urdhrat të tij.

NËNKREU 5

PJESËMARRJA E DISA TRANSPORTUESEVE NË TRASPORIN E DËRGESËS

Neni 691
Përgjegjësia solidarë

1. Transportuesi, i cili ia beson ndonjë transportuesi tjetër kryerjen e transportit të dërgesës tërësisht ose pjesërisht që e ka pranuar për transport mbetet edhe më tej përgjegjës për transportin e saj që nga marrja deri te dorëzimi, por ka të drejtë në shpërbllim nga transportuesi të cilit i'a ka besuar dërgesën.
2. Në qoftë se transportuesi tjetër e merr nga transportuesi i parë bashkë me dërgesën edhe fletëngarkesën, ai bëhet palë kontraktuese në transportin me të drejtat dhe detyrat e debitorit solidar dhe të kreditorit solidar, kontributet e të cilit janë në përpjesëtim me pjesëmarrjen e tij në transport.
3. E njëjta vlen edhe kur për kryerjen e transportit të ndonjë dërgese detyrohen me të njëjtën kontratë disa transportues, të cilët do të marrin pjesë në transport njëri pas tjetrit.
4. Secili prej disa transportueseve ka të drejtë të kërkojë që të vërtetohet gjendja e dërgesës në momentin kur i dorëzohet për kryerjen e pjesës së tij të transportit.
5. Transportuesit solidarë marrin pjesë në bartjen e dëmit përpjesëtimisht me kontributet e tyre në transport, përveç atij që provon se dëmi nuk është shkaktuar deri sa ai ka transportuar dërgesën.
6. Kundërshtimet e bëra transportuesit të mëvonshëm kanë efekt edhe ndaj transportuesve të mëparshëm.

Neni 692
Përgjegjësia e pjesëtuar e transportuesve

Kur në kryerjen e transportit të një dërgese marrin pjesë njëri pas tjetrit disa transportues që i ka caktuar dërguesi, secili prej tyre përgjigjet vetëm për pjesën e vet të transportit.

NËNKREU 6

E DREJTA E PENGUT

Neni 693
Kur transportuesi ka të drejtë pengu

1. Për sigurimin e arkëtimit të shpërblimit për transport e të shpenzimeve të domosdoshme që i ka bërë lidhur me transportin, transportuesi ka të drejtën e pengut në sendet që i janë dorëzuar për transport dhe lidhur me transportin deri sa i mban dhe deri sa ka në dorë dokumentin me ndihmën e të cilit mund të disponojë me to.
2. Kur në kryerjen e transportit kanë marrë pjesë disa transportues njëri pas tjetrit, kërkesat e tyre lidhur me transportin janë të siguruara gjithashtu me këtë peng dhe transportuesi i fundit ka për detyrë, në qoftë se fletëngarkesa nuk përmban diçka tjetër, t'i arkëtojë të gjitha kërkesat sipas fletëngarkesës.
3. Kërkesat e transportuesit të mëparshëm dhe e drejta e tij e pengut kalojnë në transportuesin e mëvonshëm i cili i'a ka paguar këto kërkesa.
4. Kjo njësoj vlen në qoftë se transportuesi paguan kërkesat e shpeditërit.

Neni 694
Konflikti i të drejtave të pengut

1. Kur përveç të drejtës së pengut të transportuesit ekzistojnë në të njëjtin send njëkohësisht të drejtat e pengut të komisionarit, të shpeditërit dhe të magazinierit, përparësi arkëtimi kanë kërkesat e atyre kreditorëve të krijuara me shpeditimin ose transportimin dhe atë me rend të kundërt sipas të cilit janë krijuar.
2. Kërkesat e tjera të komisionarëve, të magazinierëve, të shpeditërit dhe të transportuesit të krijuara nga dhënia e paradhënies arkëtohen vetëm pas pagimit të kërkesave të përmendura në paragrafin 1. të këtij neni sipas radhës që janë krijuar.

KREU 3

KONTRATA PËR TRANSPORTIN E PERSONAVE

Neni 695
Dispozita e përgjithshme

Transportuesi ka për detyrë që transportin e personave ta kryej në mënyrë të sigurt me atë mjet të transportit që është caktuar me kontratë për transportin dhe me ato kushte komoditeti dhe higjienike të cilat sipas llojit të mjetit transportues përkatës dhe largësisë së rrugës, konsiderohen të domosdoshme.

Neni 696
E drejta e udhëtarit për vendin e caktuar

Transportuesi ka për detyrë t'i japë udhëtarit atë vend dhe në atë mjet transporti si është kontraktuar.

Neni 697
Përgjegjësia e transportuesit për vonesë

1. Transportuesi ka për detyrë t'i transportojë udhëtarët në vendin e caktuar me kohë.
2. Ai përgjigjet për dëmin të cilin udhëtari do ta pësonte për shkak të vonesës, përveç nëse vonesa ka ardhur nga shkak i cili nuk ka mundur të mënjanohet as me kujdesin e ekspertit.

Neni 698
Përgjegjësia e transportuesit për sigurinë e udhëtarëve

1. Transportuesi përgjigjet për sigurinë e udhëtarëve nga fillimi i transportit deri në mbarim të tij, si në rastin e transportit me pagesë, ashtu edhe në transport falas dhe ka për detyrë që të shpërblejë dëmin që shkaktohet me dëmtimin e shëndetit, lëndimin ose vdekjen e udhëtarit, përveç nëse është shkaktuar me veprimin e udhëtarit ose shkakun e jashtëm i cili nuk ka mundur të parashihet, të shmanget ose të mënjanohet.
2. Nule janë dispozitat e kontratës dhe të kushteve të përgjithshme të transportit, të tarifës ose të ndonjë akti tjetër të përgjithshëm me të cilat zvogëlohet kjo përgjegjësi.

Neni 699
Përgjegjësia për bagazhin e dorëzuar për transport dhe sende të tjera

1. Bagazhin të cilin ia ka dorëzuar udhëtari, transportuesi ka për detyrë ta transportojë në të njëjtën kohë kur edhe udhëtarin dhe t'ia dorëzojë atë pas përfundimit të transportit.
2. Për humbjen dhe dëmtimin e bagazhit që i'a ka dorëzuar udhëtari, transportuesi përgjigjet sipas dispozitave për transportin e sendeve.
3. Për dëmtimin e sendeve që i mban me vete udhëtari përgjigjet transportuesi sipas rregullave të përgjithshme për përgjigjësinë.

PJESA XII

KONTRATA PËR LICENCËN

KREU 1

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 700
Nocioni

Me kontratën për licencën detyrohet dhënësi i licencës që fituesit të licencës t'i bartë në tërësi ose pjesërisht të drejtën e shfrytëzimit të shpikjes, të diturisë teknike, të përvojës, të damkës, të mostrës ose modelit, kurse fituesi i licencës detyrohet t'ia paguajë shpërblimin e caktuar.

Neni 701
Forma

Kontrata për licencën duhet të lidhet në formën me shkrim.

Neni 702
Kohëzgjatja e licencës

Licenca për shfrytëzimin e shpikjes së patentuar, të mostrës ose të modelit nuk mund të kontraktohet për një kohë më të gjatë se sa kohëzgjatja e mbrojtjes ligjore të këtyre të drejtave.

Neni 703
Licenca ekskluzive

1. Me kontratën për licencën fituesi i licencës fiton të drejtën ekskluzive të shfrytëzimit të objektit të licencës, vetëm në qoftë se kjo është kontraktuar shprehimisht (licenca ekskluzive).
2. Mundësitë e tjera të shfrytëzimit të objektit të licencës i mban dhënësi i licencës.
3. Në qoftë se në kontratën për licencën nuk është shënuar se për çfarë licence është fjala, konsiderohet se është dhënë licenca jo ekskluzive.

Neni 704
Kufizimi territorial i të drejtës së shfrytëzimit

1. E drejta e shfrytëzimit të objektit të licencës mund të kufizohet territorialisht vetëm në qoftë se kjo nuk është në kundërshtim me dispozitat imperative dhe dispozitat tjera për qarkullimin e mallit dhe shërbimeve.
2. Në qoftë se me kontratën për licencën territorialisht nuk është kufizuar e drejta e shfrytëzimit të objektit të licencës, konsiderohet se licenca territorialisht është e pakufizuar

KREU 2

DETYRIMET E DHËNËSIT TË LICENCËS

Neni 705
Dorëzimi i objektit të licencës

1. Dhënësi i licencës ka për detyrë që fituesit të licencës t'i dorëzojë brenda afatit të caktuar objektin e licencës.
2. Dhënësi i licencës ka për detyrë që fituesit të licencës t'i dorëzojë edhe dokumentacionin teknik të nevojshëm për zbatimin praktik të objektit të licencës.

Neni 706
Dhënia e udhëzimeve dhe njoftimeve

Dhënësi i licencës ka për detyrë që fituesit të licencës t'ia jap edhe të gjitha udhëzimet dhe njoftimet që janë të nevojshëm për zbatimin, shfrytëzimin e suksesshëm të objektit të licencës.

Neni 707
Detyrimi i garantimit

Dhënësi i licencës i garanton fituesit të licencës zbatueshmërinë dhe përdorshmërinë teknike të objektit të licencës.

Neni 708
Përgjegjësia për të metat juridike

1. Dhënësi i licencës garanton se e drejta e shfrytëzimit që është objekt i kontratës t'i takojë atij, se në të nuk ka barrë dhe se nuk është i kufizuar në dobi të personit të tretë.
2. Në qoftë se objekti i licencës është licenca ekskluzive, dhënësi i licencës garanton, se të drejtën e shfrytëzimit nuk i'a ka bartur tjetrit as tërësisht as pjesërisht.
3. Dhënësi i licencës ka për detyrë ta ruajë dhe ta mbrojë të drejtën e bartur fituesit të licencës nga të gjitha pretendimet e personave të tretë.

Neni 709
Dorëzimi i dhënësit të licencës ekskluzive

Në qoftë se është kontraktuar licenca ekskluzive, dhënësi i licencës nuk mundet në asnjë formë ta shfrytëzojë vet objektin e licencës, as pjesë të veçanta, as t'i besojë ndonjë tjetri në kufijtë e vlefshmërisë territoriale të licencës.

KREU 3
DETYRIMET E FITUESIT TË LICENCËS

Neni 710
Shfrytëzimi i objektit të licencës

Fituesi i licencës ka për detyrë ta shfrytëzojë objektin e licencës në mënyrën e kontraktuar, në vëllimin e kontraktuar dhe në kufijtë e kontraktuar.

Neni 711
Shfrytëzimi i përfeksionimeve të mëvonshme

Në qoftë se me kontratë nuk është caktuar ndryshe, fituesi i licencës nuk është i autorizuar të shfrytëzojë përfeksionimet e mëvonshme të objektit të licencës.

Neni 712
Ruajtja e objektit të licencës në fshehtësi

Në qoftë se objektin e licencës e përbëjnë shpikja e jopatentuar ose dituria dhe eksperiencia teknike e fshehtë, fituesi i licencës ka për detyrë ta ruajë në fshehtësi.

Neni 713
Cilësia

1. Në qoftë se me licencë të prodhimit është ceduar edhe licenca e përdorimit të vulës (damkës), fituesi i licencës mund të vejë në qarkullim mallra me këtë vulë (damkë) vetëm në qoftë se cilësia e tyre është e njëjtë si është edhe cilësia e mallit që e prodhon dhënësi i licencës.
2. Marrëveshja e kundërt nuk ka efekt juridik.

Neni 714
Të shënuarit

Fituesi i licencës ka për detyrë që mallin ta shënojë me shënimin për prodhimin sipas licencës.

Neni 715
Shpërblimi

Fituesi i licencës ka për detyrë t'i paguajë dhënësit të licencës shpërblimin e kontraktuar në kohën dhe në mënyrën sikurse është caktuar në kontratë.

Neni 716
Paraqitja e raportit

Në qoftë se shpërblimi caktohet në varësi nga vëllimi i shfrytëzimit të objektit të licencës, fituesi i licencës ka për detyrë t'i paraqesë dhënësit të licencës raportin për vëllimin e shfrytëzimit dhe të bëjë llogarinë e shpërblimit për një (1) vit, në qoftë se me kontratë për këtë nuk është caktuar afati më i shkurtër.

Neni 717
Ndryshimi i shpërblimit të kontraktuar

Në qoftë se shpërblimi i kontraktuar është bërë haptazi i papërpjesëtueshëm në krahasim me të ardhurat të cilat fituesi i licencës i ka nga shfrytëzimi i objektit të licencës, pala e interesuar mund të kërkojë ndryshimin e shpërblimit të kontraktuar.

KREU 4

NËNLICENCA

Neni 718
Kur mund të jepet

1. Fituesi i licencës ekskluzive mund t'ia bartë tjetrit të drejtën e shfrytëzimit të licencës (nënlicenca).
2. Në kontratë mund të parashihet se fituesi i licencës nuk mund t'i japë tjetrit nënlicencën ose nuk mund t'ua japë pa lejen e dhënësit të licencës.

Neni 719
Kur dhënësi mund të refuzojë lejen

Kur për dhënien e nënlicencës nevojitet leja e dhënësit të licencës ky mund t'ia refuzojë fituesit të licencës ekskluzive vetëm për shkaqe serioze.

Neni 720
Denoncimi për shkak të nënlicencës së palejueshme

Dhënësi i licencës mund të denoncojë kontratën për licencën pa afat denoncimi, në qoftë se nënlicenca është dhënë pa lejen e tij, kur kjo sipas ligjit ose sipas kontratës është e nevojshme.

Neni 721
Kërkesa e drejtpërdrejtë e dhënësit të nënlicencës

1. Me kontratën për nënlicencën nuk krijohet asnjë marrëdhënie juridike e veçantë midis fituesit të nënlicencës dhe dhënësit të licencës, as atëherë kur dhënësi i licencës e ka dhënë lejen e nevojshme për kontraktimin e nënlicencës.
2. Dhënësi i licencës për arkëtimin e kërkesave të veta nga fituesi i licencës të krijuara nga licenca, mund të kërkojë drejtpërdrejt nga fituesi i nënlicencës pagimin e shumave të cilat ky i'a ka detyrim dhënësit të nënlicencës në bazë të nënlicencës.

KREU 5

SHUARJA E KONTRATËS

Neni 722 Kalimi i kohës së caktuar

Kontrata për licencën e lidhur për një kohë të caktuar shuhet me vet kalimin e kohës për të cilën është lidhur dhe nuk nevojitet të denoncohet.

Neni 723 Përtëritja e heshtur e licencës

1. Kur pas kalimit të kohës për të cilën ka qenë e lidhur kontrata për licencën, fituesi i licencës e vazhdon shfrytëzimin e objektit të licencës, ndërsa dhënësi i licencës nuk e kundërshton këtë, konsiderohet se është lidhur kontrata e re për licencën për kohë të pacaktuar, nën të njëjtat kushte sikurse edhe paraprakja.

2. Sigurimet që i kanë dhënë personat e tretë për licencën e parë shuhet me skadimin e kohës për të cilën ka qenë e lidhur.

Neni 724 Denoncimi

1. Kontrata për licencën, kohëzgjatja e së cilës nuk është caktuar, shuhet me denoncim të cilën secila palë mund t'ia japë tjetrës, duke respektuar afatin e caktuar të denoncimit.

2. Në qoftë se afati i denoncimit nuk është caktuar me kontratë, është gjashtë (6) muaj, por dhënësi i licencës nuk mund ta denoncojë kontratën gjatë vitit të parë të vlefshmërisë së saj.

Neni 725 Vdekja, falimentimi dhe likuidimi

1. Në rast të vdekjes së dhënësit të licencës, licenca vazhdon në trashëgimtarët e tij, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe.

2. Në rast të vdekjes së fituesit të licencës, licenca vazhdon në trashëgimtarët e tij, të cilët e vazhdojnë veprimtarinë e tij.

3. Në rast të falimentimit ose të likuidimit të fituesit të licencës, dhënësi i licencës mund ta zgjidhë kontratën.

PJESA XIII KONTRATA PËR DEPOZITËN

KREU 1 PËR DEPOZITËN NË PËRGJITHËSI

NËNKREU 1 DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 726 Kuptimi

1. Me kontratën për depozitën detyrohet depozitarrësi që të pranojë sendin nga depozituesi për ta ruajtur dhe për ta kthyer, kur ky ta kërkojë.

2. Objekt i depozitës mund të jenë vetëm sendet e luajtshme.

Neni 727
Depozita e sendit të huaj

1. Kontratën për depozitën mund ta lidhë plotfuqishëm personi që nuk është pronar i sendit dhe depozitëmarrësi ka për detyrë t'ia kthejë sendin e këtij, përveç nëse vihet në dijeni se sendi është i vjedhur.

2. Në qoftë se personi i tretë me padi kërkon sendin nga depozitëmarrësi si pronar, depozitëmarrësi ka për detyrë ta informojë gjykatën nga cili person e ka marrë dhe njëkohësisht ta informojë depozitëmarrësin për padinë e paraqitur.

NËNKREU 2

DETYRIMET E DEPOZITMARRËSIT

Neni 728
Detyrimet e ruajtjes dhe të njoftimeve

1. Depozitëmarrësi ka për detyrë ta ruajë sendin si të vetin, e në qoftë se depozita është me shpërblim duhet ta ruajë si ndërmarrës i mirë respektivisht si shtëpiak i mirë.

2. Në qoftë se është kontraktuar vendi ose mënyra e ruajtjes së sendit, depozitëmarrësi mund t'i ndryshojë vetëm në qoftë se këtë e kërkojnë rrethanat e ndryshuara, përndryshe përgjigjet edhe për shkatërrimin e rastësishëm ose dëmtimin e rastësishëm.

3. Për të gjitha ndryshimet që do t'i vinte re në sendin dhe për rreziqet që sendet të prishen në cilëndo mënyrë qoftë depozitëmarrësi ka për detyrë të njoftojë depozitëdhënësin.

Neni 729
Dorëzimi i sendit tjetrit për ruajtje

Depozitëmarrësi nuk mundet pa pëlqimin e depozitëdhënësit, ose pa nevojë të domosdoshme t'ia dorëzojë dikujt sendin që i është besuar për ta ruajtur përndryshe përgjigjet edhe për shkatërrimin ose dëmtimin e tij pa dashje.

Neni 730
Përdorimi i sendit

1. Depozitëmarrësi nuk ka të drejtë ta përdorë sendin e besuar për ruajtje.

2. Në rast të përdorimit të palejuar të sendit, depozitëmarrësi i ka borxh depozituesit shpërblimin gjegjës dhe i përgjigjet për shkatërrimin ose dëmtimin e rastësishëm të sendit i cili do të ndodhte me atë rast.

3. Kur në depozitë është dhënë ndonjë send i pakonsumueshëm dhe depozitëmarrësit i është lejuar që ta përdorë, në marrëdhëniet e kontraktueseve zbatohen rregullat e kontratës për huapërdorjen, ndërsa për çështjet për kohën dhe vendin e kthimit të sendit rregullat e kontratës për depozitën, në qoftë se kontraktuesit diçka tjetër nuk kanë caktuar.

Neni 731
Përdorimi dhe dorëzimi i sendit personit tjetër

Kur depozitarrësi, pa pëlqimin e depozituesit dhe pa nevojë të domosdoshme, në kundërshtim me kontratën, e përdorë sendin, e ndryshon vendin ose mënyrën e ruajtjes së tij, ose kur sendi i është dorëzuar për ruajtje personit tjetër, ai nuk përgjigjet për shkatërrimin ose dëmtimin pa dashje të sendit që mund të ndodhnin edhe sikur te ketë vepruar në pajtim me kontratën.

Neni 732
Kthimi i sendit

1. Depozitarrësi ka për detyrë ta kthejë sendin posa ta kërkojë depozituesi me të gjitha frutat dhe fitimet e tjera që ka pasur nga sendi.

2. Në qoftë se është caktuar afati për kthimin e sendit, depozitdhënësi mund të kërkojë që sendi t'i kthehet edhe para kalimit të afatit, përveç nëse afati nuk është kontraktuar ekskluzivisht në interesin e depozitdhënësit.

3. Kthimi bëhet në vendin e dorëzimit të sendit depozitarrësit, në qoftë se me kontratë nuk është caktuar ndonjë vend tjetër, në të cilin rast depozitarrësi ka të drejtë në shpërblimin e shpenzimeve të bartjes së sendit.

NËNKREU 3

TË DREJTAT E DEPOZITMARRËSIT

Neni 733
Shpërblimi i shpenzimeve dhe i dëmit

Depozitarrësi ka të drejtë të kërkojë nga depozituesi që t'ia shpërblejë shpenzimet e domosdoshme për ruajtjen e sendit dhe dëmin që ka pasur për shkak të depozitës.

Neni 734
Shpërblimi

Depozitarrësi nuk ka të drejtë në shpërblimin e vet, përveç nëse shpërblimi është kontraktuar, në qoftë se depozitarrësi merret me pranimin e sendeve për ruajtje ose në qoftë se shpërblimi ka mundur të pritët duke marrë parasysh rrethanat e punës.

Neni 735
Kthimi i sendit në rastin e depozitës falas

1. Depozitarrësi i cili është detyruar falas ta ruajë sendin për një kohë të caktuar mund t'ia kthejë depozituesit para kalimit të afatit të kontraktuar, në qoftë se vet sendit do t'i kanosej rreziku i shkatërrimit ose i dëmtimit ose në qoftë se ruajtja e tij e mëtejshme do të mund të shkaktonte dëmin.

2. Në qoftë se afati nuk është kontraktuar, depozitarrësi nga paragrafi 1 i këtij neni mundet në çdo kohë të denoncojë kontratën, por ka për detyrë që depozituesit t'i caktojë afatin e arsyeshëm për marrjen e sendit.

NËNKREU 4

RASTET E VEÇANTA TË DEPOZITËS

Neni 736 Depozita e parregullt

Kur në depozitë janë dhënë sende të zëvendësueshme me të drejtë që depozitëmarrësi t'i konsumojë dhe me detyrim që t'i kthejë të njëjtën sasi sendesh të të njëjtit lloj, atëherë në marrëdhëniet e tij me depozituesin zbatohen rregullat e kontratës për huan, vetëm lidhur me kohën dhe vendin e kthimit do të zbatohen rregullat e kontratës për depozitën, në qoftë se kontraktuesit nuk kanë caktuar diçka tjetër.

Neni 737 Depozita e domosdoshme

Kujt i është besuar sendi në rast të ndonjë fatkeqësie, psh. në rast zjarri, tërmeti, vërshimi ka për detyrë t'a ruajë me kujdesin e shtuar.

KREU 2

DEPOZITA HOTELIERE

Neni 738 Hotelieri si depozitëmarrës

1. Hotelieri konsiderohet depozitëmarrës lidhur me sendet që i kanë sjellë me vete mysafirët dhe përgjigjet për humbjen ose dëmtimin e tyre, por jo më tepër se deri në shumën prej pesëmijë (5.000) Euro.

2. Kjo përgjegjësi është përjashtuar në qoftë se sendet janë shkatërruar ose dëmtuar për shkak të rrethanave që nuk kanë mundur të shmangen ose të mënjanohen, për ndonjë shkak në vetë sendin, në qoftë se kanë humbur ose janë dëmtuar me sjelljen e vet mysafirit ose me sjelljen e personave që i ka sjellë ai ose që i kanë ardhur në vizitë.

3. Hotelieri ka detyrim shpërblimin e plotë në qoftë se mysafiri i'a ka dorëzuar sendin për ruajtje dhe në qoftë se dëmi është shkaktuar me fajin e tij ose të personave për të cilët ai përgjigjet.

Neni 739 Detyrimet e hotelierit për ta pranuar sendin për ruajtje

1. Hotelieri ka për detyrë t'i pranojë sendet për ruajtje që kanë sjellur mysafirët dhe që dojnë t'a dorëzojnë për ruajtje, përveç nëse nuk disponon hapësira të përshtatshme për vendosjen e tyre, ose në qoftë se ruajtja e tyre i kapërcen mundësitë e tij për ndonjë shkak tjetër.

2. Në qoftë se hotelieri refuzon pa arsye ta pranojë sendin për ruajtje, paguan shpërblimin e plotë të dëmit të cilin mysafiri e pëson për këtë shkak.

Neni 740 Detyrimi i mysafirit për ta paraqitur dëmi

Mysafiri ka për detyrë ta paraqesë humbjen ose dëmtimin e sendeve posa të vihet në dijeni për to, përndryshe ka të drejtë shpërblimi vetëm në qoftë se provon se dëmi është shkaktuar me fajin e hotelierit ose të personave për të cilët ai përgjigjet.

Neni 741
Shpalljet për përjashtimin e përgjegjësisë

Nuk kanë kurrfarë efekti juridik shpalljet e theksuara në hapësirat hoteliere me të cilat përjashtohet, kufizohet ose kushtëzohet përgjegjësia e tyre për sendet që i kanë sjellur mysafirët.

Neni 742
E drejta e mbajtjes (retencionit)

Hotelieri që pranon mysafirët ka të drejtë të ndalë sendet të cilat mysafirët i kanë sjellë deri te arkëtimi i plotë i kërkesave për vendosje dhe shërbime të tjera.

Neni 743
Zgjerimi i zbatimit të dispozitave për depozitën hoteliere

Dispozitat për depozitën hoteliere zbatohen përshtatshëmrisht edhe për spitale, garazha, vagonëve për fjetje, kampe të organizuara etj.

PJESA XIV

KONTRATA PËR MAGAZINIMIN

KREU 1

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 744
Nocioni

1. Me kontratën për magazinimin detyrohet magazinieri që të pranojë dhe ta ruajë mallin e caktuar dhe të marrë masa të nevojshme ose të kontraktuara për ruajtjen e tij në gjendje të caktuar dhe ta dorëzojë me kërkesën e dhënësit (të sendit për magazinim) ose të personit tjetër të autorizuar, ndërsa dhënësi obligohet t'i paguajë shpërblimin e caktuar.

2. Me rastin e dorëzimit të mallit depozitdhënësi ka për detyrë të japë të gjitha njoftimet e nevojshme për të dhe të deklarojë sa është vlera e tij.

Neni 745
Përjashtimi i përgjegjësisë dhe disa detyrime të magazinierit

1. Magazinieri përgjigjet për dëmin në mallin, përveç nëse provon se dëmi është shkaktuar për shkak të rrethanave që nuk kanë mund të shmangen ose të evitohen, ose është shkaktuar me fajin e dhënësit, të metave ose të vetive natyrore të mallit dhe ambalazhit jo të rregullt.

2. Magazinieri ka për detyrë t'ia tërheq vërejtjen depozitdhënësit për të metat ose cilësitë natyrore të mallit, përkatësisht për ambalazhin e parregullt, për shkak të të cilave mund të vijë deri te dëmtimi i mallit, posa t'i ketë vënë re të metat e përmendura ose është dashur t'i vinte re.

3. Në qoftë se në mall do të ndodheshin ndryshime të tilla të paevitueshme për shkak të të cilave ekziston rreziku që malli të prishet ose të shkatërrohet, magazinieri ka për detyrë, në qoftë se kjo sipas thirrjes së këtij nuk do të mund ta bënte me kohë depozitdhënësi, ta shesë mallin pa shtyrje në mënyrë më të përshtatshme.

4. Magazinieri ka për detyrë të ndërmarrë veprime për t'i ruajtur të drejtat e depozitdhënësit ndaj transportuesit që i'a ka dorëzuar mallin për llogari të depozitdhënësit në gjendje të dëmtuar ose të mangët.

Neni 746
Kur ekziston detyra e sigurimit

1. Magazinieri ka për detyrë ta sigurojë mallin e marrë për ruajtje vetëm në qoftë se kjo është kontraktuar.
2. Në qoftë se me kontratë nuk është caktuar se cilat rreziqe duhet t'i përfshijë sigurimi, magazinieri ka për detyrë ta sigurojë mallin kundër rreziqeve të zakonshme.

Neni 747
Kufizimi i shpërblimit të dëmit

Shpërblimi i dëmit, të cilin magazinieri e ka për detyrë ta paguajë për shkak të shkatërrimit, zvogëlimit ose dëmtimit të mallit, prej pranimit të tij deri te dorëzimi nuk mund të kalojë vlerën e vërtetë të mallit, përveç nëse dëmin e ka shkaktuar me dashje ose nga pakujdesia e rëndë.

Neni 748
Përzierja e sendeve të zëvendësueshme

1. Magazinieri nuk mund t'i përziejë sendet e zëvendësueshme të pranuar me sendet e llojit të njëjtë dhe të cilësisë së njëjtë, përveç nëse depozitdhënësi ka dhënë pëlqimin për këtë ose në qoftë se është e qartë se është fjala për sendet që mund të përzihen pa rrezik nga shkaktimi i dëmit për depozitdhënësin.
2. Në qoftë se sendet janë përzier, magazinieri mund me kërkesën e personit të autorizuar, pa pjesëmarrjen e personave të tjerë të autorizuar nga përzierja e sendeve të zëvendësueshme, ta ndajë pjesën që i takon.

Neni 749
Kontrollimi i mallit dhe marrja e mostrave

Magazinieri ka për detyrë t'i lejojë personit të autorizuar ta kontrollojë mallin dhe t'i marrë mostrat prej tij.

Neni 750
Kërkesa e magazinierit dhe e drejta e pengut

1. Përveç shpërblimit për ruajtje magazinieri ka të drejtë në shpërblimin e shpenzimeve që kanë qenë të nevojshme për ruajtjen e mallit.
2. Për kërkesat e veta nga kontrata për magazinimin dhe për kërkesat e tjera që rrjedhin në lidhje me ruajtjen e mallit ai ka të drejtën e pengut në këtë mall.

Neni 751
Tërheqja e mallit dhe shitja e mallit të patërhequr

1. Dhënësi mund ta tërheqë mallin edhe para afatit të kontraktuar.
2. Në qoftë se depozitdhënësi nuk e tërheq mallin pas kalimit të afatit të kontraktuar ose pas kalimit të vitit, në qoftë se nuk është kontraktuar afati për ruajtje, magazinieri mund në llogarinë e tij ta shesë mallin në shitje publike, por ka për detyrë ta njoftojë më parë për qëllimin e tij dhe t'i lë afat të ri, jo më pak se prej tetë ditësh që mallin ta tërheqë.

Neni 752
Të metat me rastin e pranimin të mallit

1. Marrësi i mallit ka për detyrë ta kontrollojë mallin në çastin e pranimin të tij.
2. Në qoftë se me rastin e pranimin të mallit vë re të metat, pranuesi ka për detyrë ta paralajmërojë menjëherë për këtë magazinierin, përndryshe konsiderohet se malli është pranuar në rregull.
3. Për të metat e mallit që nuk kanë mund të konstatohen në çastin e pranimin, marrësi ka për detyrë në mënyrë të sigurt ta lajmërojë magazinierin brenda shtatë ditësh, duke llogaritur nga dita e pranimin të mallit, përndryshe konsiderohet se malli është pranuar në rregull.

Neni 753
Zbatimi i rregullave për depozitën

Në kontratat për magazinimin përshtatshëmrisht zbatohen rregullat për depozitën, në qoftë se me rregullat e magazinimit nuk është rregulluar ndryshe.

KREU 2
FLETËMAGAZINIMI

Neni 754
Detyra e dhënies së fletëmagazinimit

Magazinieri i cili në bazë të ligjit është i autorizuar që për mallin e pranuar për magazinim të lëshojë fletëmagazinimin ka për detyrë t'ia japë depozitëdhënësit me kërkesën e tij.

Neni 755
Pjesët përbërëse dhe përmbajtja e fletëmagazinimit

1. Fletëmagazinimi përbëhet nga çertifikata dhe fletëpengu.
2. Dëftesa dhe fletëpengu përmbajnë këto të dhëna: emërtimin, përkatësisht emrin dhe profesionin e depozitëdhënësit, selinë përkatësisht vendbanimin e përhershëm të tij, emërtimin dhe selinë e magazinierit, datën dhe numrin e fletëmagazinimit, vendin ku ndodhet magazina, llojin, natyrën dhe sasinë e mallit, të dhënë se deri në cilën shumë është siguruar malli dhe të dhëna tjera të nevojshme për njohjen e mallit dhe caktimin e vlerës së tij.
3. Dëftesa dhe fletëpengu duhet t'i referohen njëra-tjetrës.

Neni 756
Fletëmagazinimi për pjesët e mallrave

1. Depozitëdhënësi mund të kërkojë që magazinieri t'i ndajë mallrat në pjesë të caktuara dhe që për secilën pjesë t'i lëshojë fletëmagazinim të veçantë.
2. Në qoftë se ka marrë fletëmagazinimin për krejtë sasinë e mallit, ai mund të kërkojë që magazinieri t'i ndajë mallrat në pjesë të caktuara dhe në ndërrim të fletëmagazinimit që e ka marrë, t'i lëshojë fletëmagazinimin për secilën pjesë të veçantë.
3. Depozitëdhënësi mund të kërkojë që magazinieri t'i lëshojë fletëmagazinimin vetëm për një pjesë të mallit të zëvendësueshëm që e ka lënë te ai.

Neni 757
Të drejtat e poseduesit të fletëmagazinit

1. Poseduesi i fletëmagazinit ka të drejtë të kërkojë që t'i dorëzohet malli i shënuar në të.
2. Ai mund të disponojë mallrat e shënuara në fletëmagazinin me bartjen e fletëmagazinit.

Neni 758
Bartja e dëftesës dhe e fletëpengut

1. Dëftesa dhe fletëpengu mund të barten me indosament, bashkë ose ndaras.
2. Me rastin e çdo bartjeje, në to duhet të shënohet data.
3. Me kërkesën e pranuesit të dëftesës ose të fletëpengut, bartja në të do të regjistrohet në regjistrin e magazinës, ku do të shkruhet edhe selia përkatësisht vendbanimi i përhershëm i tij.

Neni 759
E drejta e poseduesit të dëftesës

1. Bartja e dëftesës pa fletëpengun i jep marrësit të drejtën të kërkojë që t'i dorëzohet malli vetëm në qoftë se i paguan poseduesit të fletëpengut, ose i depoziton magazinierit për poseduesin e fletëpengut shumë që duhet t'i paguhet në ditën e rrjedhjes për pagesë të kërkesës.
2. Poseduesi i dëftesës pa fletëpeng mund të kërkojë që malli të shitet, në qoftë se me çmimin e realizuar mund të paguhet shuma të cilën ka të drejtë poseduesi i fletëpengut, me kusht që teprica e realizuar t'i dorëzohet atij.
3. Kur është fjala për sendet e zëvendësueshme, poseduesi i dëftesës pa fletëpengun mund të kërkojë që magazinieri t'i dorëzojë një pjesë të mallrave me kusht që t'i depozitojë magazinierit për llogari të poseduesit të fletëpengut shumë përkatëse në të holla.

Neni 760
E drejta e poseduesit të fletëpengut

1. Bartja e fletëpengut pa dëftesë i jep marrësit të drejtën e pengut të mallit.
2. Me rastin e bartjes së parë në fletëpeng duhet të jenë të shkruara emërtimi, respektivisht emri dhe profesioni i kreditorit, selia e punës së tij afariste, respektivisht vendbanimi, shuma e kërkesës së tij, duke llogaritur edhe kamatën dhe datën e arritjes.
3. Marrësi i parë i fletëpengut ka për detyrë që pa shtyrje t'i paraqes magazinierit se në të është bërë bartja e fletëpengut, ndërsa magazina ka për detyrë ta regjistrojë këtë bartje në regjistrin e vet dhe në vetë fletëpengun të shënojë se ky regjistrim është bërë.
4. Pa kryerjen e veprimeve nga paragrafi paraprak, fletëpengu nuk mund të bartet më tej me indosament.
5. Fletëpengu që nuk përmban shumë e kërkesës së kreditorit të pengut, detyron në dobi të kreditorit të pengut tërë vlerën e sendit të shënuar në të.

Neni 761
Protesta për shkak të mospagimit dhe shitjes së mallit

1. Poseduesi i fletëpengut pa dëftesë, të cilit nuk i paguhet brenda afatit kërkesa e siguruar me fletëpeng, ka për detyrë që nën kanosjen e humbjes së të drejtave të kërkojë pagimin nga bartësi, të paraqes protestën sipas ligjit mbi kambialin.
2. Poseduesi i fletëpengut që e ka ngritur protestën mundet pas kalimit të tetë ditëve nga dita e arritjes së kërkesës, të kërkojë shitjen e mallit të lënë peng dhe e njëjta e drejtë i takon edhe bartësit që i ka paguar poseduesit të fletëpengut kërkesën e siguruar me fletëpeng.
3. Nga shuma e realizuar nga shitja ndahet shuma e nevojshme për mbulimin e shpenzimeve të shitjes, të kërkesës së magazinierit nga kontrata për magazinimin dhe e kërkesave të tjera të tij të krijuara lidhur me lënien e mallit, e pastaj paguhet kërkesa e siguruar e poseduesit të fletëpengut, kurse mbetja i takon poseduesit të dëftesës.

Neni 762
Kërkesa e pagimit nga bartësi i fletëpengut

1. Poseduesi i fletëpengut mund të kërkojë pagimin nga bartësi vetëm në qoftë se nuk ka mundë të realizojë pagimin e plotë nga shitja e mallit peng.
2. Kjo kërkesë duhet të paraqitet në afatin e caktuar në ligjin e veçantë për kambialin për kërkesën kundër indosentëve dhe ky afat fillon të rrjedhë nga dita kur është bërë shitja e mallit.
3. Poseduesi i fletëpengut humb të drejtën për të kërkuar pagimin nga bartësi në qoftë se nuk do të kërkojë shitjen e mallit jo më vonë se brenda një muaji nga data e protestës.

PJESA XV

KONTRATA PËR URDHËRIN

KREU 1

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 763
Nocioni

1. Me kontratën për urdhrin detyrohet urdhërmarrësi ndaj urdhërdhënësit që për llogari të tij të ndërmerr punë juridike të caktuara.
2. Njëkohësisht autorizohet urdhërmarrësi për marrjen e këtyre punëve.
3. Urdhërmarrësi ka të drejtë në shpërblim për mundin e tij, përveç nëse diçka tjetër është kontraktuar ose rrjedh nga natyra e marrëdhënieve të ndërsjellta.

Neni 764
Personat që kanë për detyrë të përgjigjen në ofertën e urdhërit

Kush merret me kryerjen e punëve të huaja si profesion ose ofrohet publikisht për kryerjen e këtyre punëve ka për detyrë, në qoftë se nuk do të pranojë dekretin e ofruar që ka të bëjë me këto punë, për këtë shtyrje ta njoftojë palën tjetër, përndryshe përgjigjet për dëmin që do ta pësonte pala për shkak të kësaj.

KREU 2

DETYRIMET E DEKRETMARRË-SIT

Neni 765

Zbatimi I urdhërit sikundër është deklaruar

1. Dekretmarrësi ka për detyrë ta kryejë dekretin sipas udhëzimeve të marra me kujdesin e ndërmarrësit të mirë, përkatësisht shtëpiakut të mirë, duke mbetur në kufijtë e tij dhe të kujdeset krejtësisht për interesat e dekretdhënësit dhe të udhëhiqet prej tyre.
2. Kur dekretmarrësi konsideron se kryerja e dekretit sipas udhëzimeve të marra do të ishte e dëmshme për dekretdhënësin, ky ka për detyrë t'ia tërheqë vëmendjen e tij dhe të kërkojë udhëzime të reja.
3. Në qoftë se dekretdhënësi nuk ka dhënë udhëzime të caktuara për punën që duhet ta kryejë, dekretmarrësi ka për detyrë duke u udhëhequr nga interesat e dekretdhënësit, të veprojë si ekonomist i mirë përkatësisht si shtëpiak i mirë, e në qoftë se dekreti është pa shpërblim, ashtu si do të vepronte në rrethana të njëjta në çështjen e vet.

Neni 766

Shmangia nga dekreti (urdhri) dhe udhëzimi

1. Nga dekreti dhe udhëzimet e marra dekretmarrësi mund të shmanget vetëm me pëlqimin e dekretdhënësit, e kur për shkak të kohës së shkurtër ose të ndonjë shkakut tjetër nuk ka mundësi të kërkojë pëlqimin e dekretdhënësit, ai mund të shmanget nga dekreti dhe udhëzimet vetëm në qoftë se sipas vlerësimit të të gjitha rrethanave ka mundësi të konsiderojë me bazë se këtë e kërkojnë interesat e dekretdhënësit.
2. Në qoftë se dekretmarrësi tejkalon kufijtë e dekretit ose të largohet nga udhëzimet e marra, jashtë rastit të parashikuar në paragrafin paraparak, nuk do të konsiderohet si dekretmarrës, por si punëdrejtues pa urdhër, përveç nëse dekretdhënësi më vonë jep pëlqimin për atë që ka bërë ky.

Neni 767

Zëvendësimi

1. Dekretmarrësi ka për detyrë ta kryejë dekretin personalisht.
2. Ai mund t'ia besojë kryerjen e dekretit tjetrit vetëm në qoftë se dekretdhënësi ia ka lejuar këtë, dhe në qoftë se në këtë ka qenë i shtrënguar nga rrethanat.
3. Në këto raste ai përgjigjet vetëm për zgjedhjen e përfaqësuesit dhe për udhëzimet që ia ka dhënë.
4. Në raste e tjera ai përgjigjet vetëm për punën e zëvendësuesit, si dhe për shkatërrimin e rastësishëm ose të dëmtimit të sendit që do të shkaktoheshin te zëvendësuesi.
5. Dekretdhënësi mundet në çdo rast të kërkojë drejtpërdrejt nga zëvendësuesi kryerjen e detyrimit nga dekreti.

Neni 768

Dhënia e llogarive

Për punën e kryer dekretmarrësi ka për detyrë të japë llogari dhe t' dorëzojë pa shtyrje dekretdhënësit gjithçka ka marrë në bazë të kryerjes së punëve të besuara, pavarësisht nëse këto që ka marrë nga dekretdhënësi i ka borxh këtij ose jo.

Neni 769
Paraqitja e raportit

Dekretmarrësi ka për detyrë që me kërkesën e dekretdhënësit, të paraqes raport për gjendjen e punëve dhe të japë llogari edhe para kohës së caktuar.

Neni 770
Përgjegjësia për përdorimin e të hollave të dekretdhënësit

Në qoftë se dekretmarrësi është shërbyer për nevojat e veta me të hollat që i ka marrë për dekretdhënësin, ka për detyrë të paguajë kamatën sipas përqindjes më të lartë të lejueshme të kontraktuar, duke llogaritur nga dita e përdorimit, e për të hollat e tjera që janë borxh, që nuk i ka dorëzuar në kohë, kamatëvonesën, duke llogaritur nga dita kur ka pasur për detyrë ta dorëzojë.

Neni 771
Përgjegjësia solidare e dekretmarrësve

Në qoftë se kryerja e ndonjë pune u është besuar disave me dekret të njëjtë për ta kryer bashkërisht, ata përgjigjen solidarisht për detyrimet nga ky dekret, në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër.

KREU 3

DETYRIMET E DEKRETDHËNË-SIT

Neni 772
Paradhënia në të holla

Dekretdhënësi ka për detyrë që me kërkesën e dekretmarrësit t'i japë një shumë të caktuar të hollave për shpenzime të parashikuara.

Neni 773
Shpërblimi i shpenzimeve dhe marrja e detyrimeve

1. Dekretdhënësi ka për detyrë t'i shpërblejë dekretmarrësit, edhe atëherë kur munda i tij pa fajin e tij nuk ka pasur sukses, të gjitha shpenzimet e nevojshme që i ka bërë për kryerjen e dekretit, me kamatë nga dita kur janë bërë.
2. Ai ka për detyrë të marrë përsipër detyrimet që dekretmarrësi i ka marrë mbi vete, duke i kryer në emër të vet punët e besuara ose në ndonjë mënyrë tjetër ta lirojë prej tyre.

Neni 774
Shpërblimi i dëmit

Dekretdhënësi ka për detyrë t'ia shpërblejë dekretmarrësit dëmin, të cilin ky e ka pësuar pa fajin e vet në kryerjen e dekretit.

Neni 775
Lartësia e shpërblimit

Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe, dekretdhënësi ka borxh shpërblimin në lartësinë e zakonshme, e në qoftë se mungojnë doket e tilla, atëherë shpërblimin e drejtë.

Neni 776
Pagimi i shpërblimit

1. Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe, dekretdhënësi ka për detyrë t'i paguajë dekretmarrësit shpërblimin pas kryerjes së punës.
2. Në qoftë se dekretmarrësi pa fajin e vet e ka kryer urdhrin vetëm pjesërisht, atëherë ai ka të drejtë në pjesën e shpërblimit proporcional.
3. Në rastin kur shpërblimi i parakontraktuar do të ishte në shpërpjesëtim të hapur me shërbimet e bëra urdhërdhënësi mund të kërkojë zvogëlimin e tij.

Neni 777
E drejta e pengut

Për sigurimin e shpërblimit dhe të shpenzimeve dekretmarrësi ka të drejta të pengut në sendet e luajtshme të dekretdhënësit që i ka marrë në bazë të dekretit, si dhe në shumat në të holla që i ka arkëtuar për llogari të dekretdhënësit.

Neni 778
Përgjegjësia solidare e dekretdhënësve

Në qoftë se disa prej tyre i kanë besuar dekretmarrësit kryerjen e dekretit, ata i përgjigjen atij solidarisht.

KREU 4

SHUARJA E DEKRETIT

Neni 779
Heqja dorë e dekretdhënësit nga kontrata

1. Dekretdhënësi mund të heq dorë nga kontrata.
2. Në rastin e heqjes dorë nga kontrata në të cilin dekretdhënësit i takon shpërblimi për punën e tij, dekretdhënësi ka për detyrë t'i paguajë dekretmarrësit pjesën përkatëse të shpërblimit dhe t'ia shpërblejë dëmin që e ka pësuar me heqjen dorë nga kontrata, në qoftë se për heqje dorë nuk ka pasur arsye të bazuara.

Neni 780
Denoncimi i kontratës nga dekretmarrësi

1. Dekretmarrësi mund të denoncojë dekretin kur të dojë, por jo në kohë të papërshtatshme.
2. Ai ka për detyrë t'i shpërblejë dekretdhënësit dëmin që ky e ka pësuar për shkak të denoncimit të dekretit në kohë të papërshtatshme, përveç nëse për denoncim kanë ekzistuar shkaqe të bazuara.
3. Dekretdhënësi ka për detyrë të vazhdojë me kryerjen e punëve, të cilat nuk durojnë shtyrje edhe pas denoncimit të kontratës derisa dekretdhënësi do të mund të merrte kujdesin për to.

Neni 781
Vdekja, shuarja e personit juridik

1. Dekreti shuhet me vdekjen e dekretmarrësit.

2. Trashëgimtarët e dekretmarrësit kanë për detyrë që për vdekjen e tij ta njoftojnë dekretdhënësin dhe të ndërmarrin çka është e nevojshme për mbrojtjen e interesave të tij, gjersa nuk është në gjendje vetë të marrë kujdesin për to.

3. Dekreti shuhet me vdekjen e dekretdhënësit vetëm në qoftë se është kontraktuar kështu ose në qoftë se dekretmarrësi ka marrë urdhër duke marrë parasysh marrëdhëniet e veta personale me dekretdhënësin.

4. Në këtë rast dekretmarrësi ka për detyrë t'i zgjasë punët e besuara, në qoftë se do të shkaktohej dëmi për trashëgimtarët gjersa këta janë në pamundësi që të kujdesen vetë për to.

5. Në qoftë se dekretdhënësi ose dekretmarrësi është ndonjë person juridik, dekreti shuhet kur ai person pushon së ekzistuari.

Neni 782 **Falimentimi, heqja e aftësisë për të vepruar**

Dekreti shuhet kur dekretdhënësi ose dekretmarrësi falimenton ose kur i hiqet plotësisht ose pjesërisht aftësia për të vepruar.

Neni 783 **Çasti i shuarjes së dekretit**

1. Kur dekretdhënësi ka hequr dorë nga kontrata si dhe kur ka vdekur ose ka falimentuar, ose i është hequr plotësisht ose pjesërisht zotësia për të vepruar, dekreti shuhet në çastin kur dekretmarrësi ka mësuar për ngjarjen për shkak të cilës dekreti shuhet.

2. Kur dekretmarrësit i lëshohet një prokurë me shkrim, ka për detyrë ta kthejë atë pas shuarjes së dekretit.

Neni 784 **Përgjashtimet**

Kur dekreti është dhënë që dekretmarrësi të mund të arrijë përmbushjen e ndonjë kërkesë të vet nga dekretdhënësi, dekretdhënësi nuk mund të heqë dorë nga kontrata dhe dekreti nuk shuhet as me vdekjen, as me falimentimin e dekretdhënësit ose dekretmarrësit, as kur njëri prej tyre është privuar plotësisht ose pjesërisht nga aftësia për të vepruar.

PJESA XVI

KONTRATA PËR KOMISIONIN

KREU 1

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 785 **Nocioni**

1. Me kontratën për komisionin, komisionari detyrohet që për shpërblim (provizion) të kryejë në emër të vet dhe për llogari të komitentit një ose më shumë punë që ia ka besuar komitenti.

2. Komisionari ka të drejtë në shpërblim edhe kur ky nuk është kontraktuar.

Neni 786
Zbatimi i rregullave për kontratën për dekretin

Në kontratën për komision zbatohen përshtatshmërisht rregullat për dekretin, në qoftë se me rregullat për komisionin nuk është caktuar ndryshe.

Neni 787
Lidhja e punës nën kushte të ndryshme nga ato të dekretit

1. Në qoftë se komisionari ka kontraktuar ndonjë punë me kushte jo të favorshme nga ato që janë caktuar në dekret dhe kur ai për këtë nuk ka qenë i autorizuar, ka për detyrë t'ia shpërblejë komitentit diferencën si dhe dëmin e shkaktuar.

2. Në rastin nga paragrafi paraparak komitenti mund të refuzojë të pranojë punën e lidhur, me kusht që për këtë ta njoftojë menjëherë komisionarin.

3. Komitenti humb këtë të drejtë, në qoftë se komisionari tregon gatishmërinë t'ia paguajë menjëherë diferencën dhe të shpërblejë dëmin e shkaktuar.

4. Në qoftë se puna është kontraktuar nën kushte më të përshtatshme nga ato që janë caktuar në dekret, e gjithë dobia e arritur në këtë mënyrë i takon komitentit.

Neni 788
Shitja e mallit personit që ka shumë borxh

1. Komisionari ka për detyrë ta kryejë punën e marrë me kujdesin e ndërmarrësit të mirë.

2. Komisionari i përgjigjet komitentit për dëmin, në qoftë se e ka zgjedhur personin e pabesueshëm për punën ose në qoftë se i ka shitur mallin personit, për borxhet e të cilit ai ka qenë në dijeni ose ka mundur të jetë në dijeni.

Neni 789
Kur vetë komisionari blen mallin e komitentit ose ia shet mallin e vet

1. Komisionari të cilit i është besuar shitja ose blerja e ndonjë malli që ka vlerë në bursë ose në treg mundet, në qoftë se ia ka lejuar komitenti, të mbajë mallin për vete si blerës, respektivisht të lirojë si shitës, sipas çmimit në kohën e zbatimit të punës së besuar.

2. Në këtë rast midis komisionarit dhe komitentit lindin marrëdhëniet nga kontrata e shitjes.

3. Në qoftë se çmimi i bursës respektivisht i tregut dhe çmimi të cilin e ka caktuar komitenti nuk pajtohen, komisionari-shitësi, ka të drejtë në çmimin më të ultë nga sa janë këto dy çmime, ndërsa komisionari blerësi ka për detyrë të paguajë çmimin më të lartë.

KREU 2

DETYRIMET E KOMISIONARIT

Neni 790
Ruajtja dhe sigurimi

1. Komisionari ka për detyrë ta ruajë mallin e besuar me kujdesin e ekonomistit të mirë.

2. Ai përgjigjet edhe për shkatërrimin ose dëmtimin e rastësishëm të mallit, në qoftë se ai nuk e ka siguruar mallin edhe pse sipas dekretit ka qenë i detyruar.

Neni 791
Njoftimi për gjendjen e mallit të pranuar

1. Me rastin e marrjes së mallit nga transportuesi që ia ka dërguar komitenti, komisionari ka për detyrë të vërtetojë gjendjen e tij dhe pa shtyrje ta njoftojë komitentin për ditën e arritjes së mallit, si edhe për dëmtimet e dukshme ose mungesën, përndryshe përgjigjet për dëmin e cili për shkak të këtij lëshimi do të shkaktohej për komitentin.

2. Ai ka për detyrë të ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme për ruajtjen e të drejtës së komitentit ndaj personit përgjegjës.

Neni 792
Njoftimi për ndryshimet në mall

Komisionari ka për detyrë ta njoftojë komitentin për të gjitha ndryshimet në mall për shkak të të cilave mund të humbë vlera e mallit, e në qoftë se nuk ka kohë për pritje të udhëzimeve të tij, ose në qoftë se ai e ka zvarritur dhënien e udhëzimeve, në rast rreziku të dëmtimit të konsiderueshëm komisioneri ka për detyrë ta shesë mallin në mënyrë sa më të volitshme.

Neni 793
Njoftimi i komitentit për emrat e palës kontraktuese

1. Komisionari ka për detyrë t'i komunikojë komitentit me cilin person ka kryer punën që ia ka besuar komitenti.

2. Kjo rregull nuk vlen në rastin e shitjes se sendeve të luajtshme që bëhet nëpër shitore të komisionit, përveç nëse është kontraktuar ndryshe.

Neni 794
Dhënia e llogarisë

1. Komisionari ka për detyrë të japë llogarinë për punën e kryer pa shtyrje të panevojshme.

2. Ai ka për detyrë t'ia dorëzojë komitentit në tërësi atë çka ka pranuar në bazë të punës së kryer për llogari të tij.

3. Komisionari ka për detyrë t'ia kalojë komitentit kërkesat dhe të drejtat e tjera që ka fituar ndaj personit të tretë me të cilin ka kryer punë në emër të vet dhe për llogari të tij.

Neni 795
Del credere

1. Komisioneri përgjigjet për përmbushjen e detyrimeve të palës kontraktuese të vet, vetëm në qoftë se ka garantuar posaçërisht se ai detyrimet e veta do t'i përmbushë (delcredere), në të cilin rast ai përgjigjet solidarisht me te.

2. Komisionari që ka garantuar për përmbushjen e detyrimeve të bashkëkontraktuesit të vet ka të drejtë edhe në shpërblim të veçantë (provizionit delcredere).

KREU 3

DETYRIMET E KOMITENTIT

Neni 796 Shpërblimi (provizioni)

1. Komitenti ka për detyrë t'i paguajë komisionarit një shpërblim, nëse është kryer puna, të cilën komisionari ka pasur ta kryejë, si dhe në qoftë se kryerja e punës pengohet nga ndonjë shkak për të cilin përgjigjet komitenti.
2. Në rastin e kryerjes graduale, komisionari mund të kërkojë pjesën proporcionale të shpërblimit pas secilës përmbushje të pjeshme.
3. Në qoftë se nuk kryhet puna e kontraktuar nga shkak për të cilin nuk përgjigjen as komisionari as komitenti, komisionari ka të drejtë në shpërblimin përkatës për mundin e vet.
4. Komisionari që ka vepruar me mosbesnikëri ndaj komitentit nuk ka të drejtë në shpërblim.

Neni 797 Lartësia e shpërblimit

1. Në qoftë se shuma e shpërblimit nuk është caktuar me kontratë ose me tarifë, komisionarit i takon shpërblimi sipas punës së kryer dhe rezultatit të arritur.
2. Në qoftë se në rastin e dhënë shpërblimi është përpjesëtimisht i madh në krahasim me punën e kryer dhe rezultatit të arritur, gjykata mundet me kërkesë të komitentit ta zbrësë në një shumë të drejtë.

Neni 798 Shpërblimi i shpenzimeve

1. Komitenti ka për detyrë t'i shpërblejë komisionarit shpenzimet që kanë qenë të nevojshme për kryerjen e dekretit, me kamatë nga dita kur janë bërë.
2. Komitenti ka për detyrë t'i japë komisionarit shpërblim të posaçëm për përdorimin e depove dhe mjeteve të transportit të tij, në qoftë se ky nuk është përfshirë në shpërblimin për kryerjen e punës.

Neni 799 Paradhënia e të hollave komitentit

Në qoftë se me kontratën për komisionin nuk është caktuar diçka tjetër, komitenti nuk ka për detyrë t'i japë paradhënie komisionarit në mjete të nevojshme për kryerjen e punës së besuar.

KREU 4

E DREJTA E PENGUT

Neni 800 Të drejtat e komisionarit për pengun

1. Komisionari ka të drejtë pengu në sendet që janë objekt i kontratës për komisionin gjersa këto sende gjenden te ai ose te ndonjë që i mban për te ose gjersa ai ka në dorë dokumentin me anë të të cilit mund të disponojë me to.

2. Nga vlera e këtyre sendeve komisionari mund të arkëtojë përpara të gjithë kreditorëve të komitentit kërkesat e veta në bazë të të gjitha punëve të komisionit me komitentin, si dhe në bazë të huave e të paradhënies që i janë dhënë komitentit, pa marrë parasysh nëse janë krijuar ose jo në lidhje me këto sende ose me ndonjë mënyrë tjetër.

3. Të drejtën e përparësisë së arkëtimit e ka komisionari nga kërkesat, të cilat i ka fituar me kryerjen e dekretit për llogari të komitentit.

KREU 5

MARRËDHËNIET ME PERSONA TË TRETË

Neni 801

Të drejtat e komitentit në kërkesat nga puna me të tretin

1. Komitenti mund të kërkojë përmbushjen e kërkesës nga puna të cilën e ka lidhur komisionari me të tretin dhe për llogari të tij vetëm nëse ai (komisionari) ia ka bartë (ceduar) atij kërkesat.

2. Në pikëpamje të marrëdhënies të komitentit me komisionarin dhe me kreditorët e tij konsiderohen këto kërkesa si kërkesa të komitentit.

Neni 802

Kufizimi i të drejtës së kreditorëve të komisionarit

Kreditorët e komisionarit nuk mund për arkëtimin e kërkesave të veta, as në rastin e falimentimit të tij të ndërmarrin masa përmbarimi në të drejtat dhe sendet të cilat komisionari, duke kryer urdhrin i ka fituar në emër të vet dhe për llogari të komitentit, përveç nëse është fjala për kërkesat e krijuara në lidhje me fitimin e këtyre të drejtave dhe të sendeve.

Neni 803

Falimentimi i komisionarit

1. Në rastin e falimentimit të komisionarit, komitenti mund të kërkojë veçimin nga masa e falimentimit të sendeve që ia ka dorëzuar komisionarit për shitje për llogari të tij, si dhe të sendeve që i ka blerë komisionari për llogari të tij.

2. Në të njëjtin rast komitenti mund të kërkojë nga i treti, të cilit komisionari ia ka dorëzuar sendet që t'ia paguajë çmimin e tyre, përkatësisht pjesën e papaguar ende.

PJESA XVII

KONTRATA PËR PËRFAQËSIMIN TREGTAR

KREU 1

DISPOZITA TE PERGJITHSHME

Neni 804

Nocioni

1. Me kontratën mbi përfaqësimin tregtar, përfaqësuesi obligohet të kujdeset vazhdimisht që persona të tretë të lidhin kontrata me urdhërdhënësin e tij dhe që për këtë të ndërmjetësojë midis tyre dhe urdhërdhënësit, si dhe që pas marrjes së autorizimit të lidhë kontrata me persona të tretë në emër dhe

për llogari të urdhërdhënësit, ndërsa ky obligohet që për çdo kontratë të lidhur t'i paguajë shpërblim të caktuar (provizion).

2. Përfaqësuesi, sipas paragrafit të parë të këtij neni, mund të jetë entitet ligjor apo person fizik i cili në mënyrë të pavarur dhe me qëllim të realizimit të fitimit kryen aktivitete të përfaqësimit si një aktivitet i regjistruar.

3. Përfaqësuesi tregtarë mundet po ashtu të lidhë kontratë mbi agjencinë tregtare si një urdhërdhënës.

4. Urdhërdhënësi mund të ketë në të njëjtën zonë dhe për të njëjtin lloj pune disa agjenta, përveç nëse parashihet ndryshe me kontratë.

5. Përfaqësuesi pa pëlqimin e urdhërdhënësit nuk mundet të marrë përsipër obligimin që në të njëjtën zonë dhe për të njëjtin lloj pune ose për të njëjtin rreth klientësh të punojë për një urdhërdhënës tjetër.

Neni 805

Forma

1. Secila palë mund të kërkojë që të hartohet një dokument mbi përmbajtjen e kontratës, duke përfshirë të gjitha ndryshimet më të fundit, dhe që të nënshkruhet nga pala tjetër. Palët nuk mund të heqin dorë nga kjo e drejtë.

2. Përkundër paragrafit të parë të këtij neni, palët mund të merren vesh që forma e shkruar të jetë kusht për vlefshmërinë e kontratës dhe ndryshimeve në të.

Neni 806

Lidhja e kontratës në emër të urdhërdhënësit

Përfaqësuesi mund të lidhë kontrata në emër dhe për llogari të urdhërdhënësit të vet, në qoftë se për këtë ka marrë autorizim të veçantë, apo të përgjithshëm.

Neni 807

Pranimi i përmbushjes

Përfaqësuesi nuk mund të kërkojë dhe as të pranojë përmbushjen e kërkesave të urdhërdhënësit të vet, në qoftë se për këtë nuk është i autorizuar posaçërisht.

Neni 808

Deklaratat e dhëna përfaqësuesit tregtar për urdhërdhënësin

Kur kontrata është lidhur me ndërmjetësimin e përfaqësuesit tregtar atëherë bashkëkontraktuesi i urdhërdhënësit mundet t'i bëjë në mënyrë të plotfuqishme përfaqësuesit tregtar deklarata që i përkasin të metave të objekteve të kontratës, si dhe deklaratat të tjera lidhur me këtë kontratë, me qëllim të ruajtjes ose të ushtrimit të të drejtave nga kontrata.

Neni 809

Deklaratat në emër të urdhërdhënësit

Përfaqësuesit tregtar është i autorizuar që me qëllim të mbrojtjes së të drejtave të urdhërdhënësit të vet t'i bëjë deklaratë të nevojshme bashkëkontraktuesit të tij.

Neni 810

Masat e sigurimit

Me qëllim të mbrojtjes së interesave të urdhërdhënësit, përfaqësuesit tregtar mund të kërkojë marrjen e masave të nevojshme të sigurimit.

KREU 2

DETYRIMET E PERFAQESUESIT TREGTAR

Neni 811

Kujdesi për interesat e urdhërdhënësit

1. Përfaqësuesit tregtar ka për detyrë të kujdeset për interesat e urdhërdhënësit dhe në të gjitha punët që ndërmerr ka për detyrë të veprojë me kujdesin e ekonomistit të mirë.
2. Në këtë rast ka për detyrë të respektojë udhëzimet që ia ka dhënë urdhërdhënësi.
3. Ai ka për detyrë t'i jep urdhërdhënësit të gjithë njoftimet e nevojshme mbi situatën e tregut, sidomos ato që kanë rëndësi për çdo punë të veçantë.

Neni 812

Informatat dhe raportimi

1. Përfaqësuesit tregtar duhet ti ofrojë urdhërdhënësit të gjitha informatat e nevojshme mbi situatën e tregut, veçanërisht për informata për secilën punë juridike të kryer.
2. Përfaqësuesit tregtar është i detyruar që ti raportojë mbi punën e tij rregullisht urdhërdhënësit, veçanërisht mbi personat e tretë që kanë dëshirë të negociojnë me urdhërdhënësin apo që të lidhin kontratë me të si dhe për kontratat e lidhura në emër të urdhërdhënësit.
3. Çdo marrëveshje që është në kundërshtim me paragrafin e parë dhe të dytë të këtij neni është e pavlefshme.

Neni 813

Pjesëmarrja në kontraktimin e punëve

Përfaqësuesit tregtar ka për detyrë të marrë pjesë sipas udhëzimeve të urdhërdhënësit në kontraktimin e punëve deri në përfundimin e tyre të plotë.

Neni 814

Ruajtja e sekreteve të punës

1. Përfaqësuesit tregtar ka për detyrë t'i ruajë sekretet e punës të urdhërdhënësit të tij për të cilat ka mësuar lidhur me punën që i është besuar.
2. Ai përgjigjet po që se i shfrytëzon ose ia zbulon tjetrit edhe pas pushimit të kontratës mbi agjencinë tregtare.

Neni 815

Kthimi i sendeve të dhëna në përdorim

Pas pushimit të kontratës mbi përfaqësimin tregtare, përfaqësuesit tregtar ka për detyrë t'i kthejë urdhërdhënësit të gjitha sendet që ia ka dorëzuar ky për përdorim gjatë afatit të kontratës.

Neni 816

Rasti i veçantë i përgjegjësisë

1. Përfaqësuesi tregtar i përgjigjet urdhërdhënësit për përmbushjen e detyrimeve nga kontrata për kontraktimin e së cilës përfaqësuesit tregtar ka ndërmjetësuar, ose të cilën në bazë të autorizimit ai e ka kontraktuar në emër të urdhërdhënësit, vetëm në qoftë se për këtë ka garantuar posaçërisht me shkrim.

2. Sigurimi i përmbushjes në kuptim të paragrafit të parë të këtij neni do të jetë i mundshëm vetëm për punët e veçanta juridike ose punët juridike me person të veçantë.

3. Përfaqësuesit tregtar i cili i ka ofruar sigurim urdhërdhënësit për përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga kontrata e ndërmjetësuar nga përfaqësuesit tregtar, ka të drejtë edhe në shpërblim të posaçëm (provizion del credere).

KREU 3

DETYRIMET E URDHËRDHËNESIT

Neni 817

Rregulla e përgjithshme

1. Urdhërdhënësi, në marrëdhënien me përfaqësuesit tregtar, duhet të veprojë me sinqeritet dhe me mirëbesim. Urdhërdhënësi duhet të njoftojë përfaqësuesin tregtar nëse urdhërdhënësi nuk do të kryej ndonjë punë juridike me palën e tretë apo nëse pala e tretë nuk ka kryer ndonjë punë juridike.

2. Urdhërdhënësi duhet ti ofrojë përfaqësuesit tregtar në me shërbimet e tij të gjithë dokumentacionin e nevojshëm, shembujt, planet, listat e çmimeve, materialet reklamuese, rregullat dhe kushtet e përgjithshme të biznesit, etj. Shpenzimet e përkthimit dhe shtypjes së materialit reklamues në gjuhën zyrtare në Kosovë mbulohen nga përfaqësuesit tregtar.

3. Urdhërdhënësi duhet ti ofrojë përfaqësuesit tregtar të gjitha informacionet e nevojshme për ekzekutimin e kontratës mbi agjencinë tregtare.

Neni 818

Detyra e njoftimit

1. Urdhërdhënësi mundet sipas dëshirës së vet të pranojë ose të refuzojë lidhjen e kontratës së përgatitur nga ana e përfaqësuesit tregtar, por ka për detyrë të njoftojë pa vonesë përfaqësuesit tregtar mbi vendimin e vet. Urdhërdhënësi duhet të njoftojë përfaqësuesin për në lidhje me kryerjen apo moskryerjen e punëve të kontraktuara me personat e tretë.

2. Urdhërdhënësi ka për detyrë të njoftojë përfaqësuesit tregtar pa vonesë mbi nevojën që volumi i punëve të kontraktuara me ndërmjetësimin e tij të reduktohet në një masë më të vogël nga sa përfaqësuesit tregtar ka mundur të presë në mënyrë të arsyeshme kështu që ky të zvogëlojë në kohën e duhur sipërmarrjen e vet në një masë përkatëse, përndryshe urdhërdhënësi do të përgjigjet për dëmin e pësuar.

Neni 819

Natyra e detyrueshme e dispozitave

Çdo marrëveshje mes palëve që është në kundërshtim me nenet e mësipërme është e pavlefshme.

Neni 820

Shpërblimi (provizion)

1. Urdhërdhënësi ka për detyrë t'i paguajë përfaqësuesit tregtar shpërblimin për kontratat e lidhura me ndërmjetësimin e tij, si dhe për kontratat të cilat vetë agjenti i ka lidhur, në qoftë se për këtë ka qenë i autorizuar.

2. Përfaqësuesit tregtar ka të drejtë në shpërblimin edhe për kontratat të cilat urdhërdhënësi i ka lidhur drejtpërdrejtë me klientët që i ka gjetur përfaqësuesit tregtar.

3. Përfaqësuesit tregtar i cili sipas kontratës punon vetëm në një fushë të caktuar apo vetëm me palë të caktuara, ka të drejtë në shpërblimin për këto lloj kontratash të lidhura për urdhërdhënësin me palë nga kjo fushë apo me palët e veçanta edhe nëse janë bërë pa ndërmjetësimin e përfaqësuesit tregtar.

4. Përfaqësuesit tregtar i ka të drejtë vetëm në provizion për kontratën e lidhur pas përfundimit të marrëdhënies ndërmjet përfaqësuesit tregtar dhe urdhërdhënësit, nëse kontrata e tillë është si rezultat i përpjekjeve të përfaqësuesit tregtar gjatë marrëdhënies me urdhërdhënësin dhe është lidhur pas një kohë të arsyeshme nga përfundimi i kësaj marrëdhënie ose nëse oferta e personit të tretë për lidhjen e kontratës ka ardhur tek përfaqësuesit tregtar apo urdhërdhënësi para përfundimit të marrëdhënies së tyre dhe ka të bëjë me ndonjërin prej kontratave sipas paragrafit të parë dhe të dytë të këtij neni.

5. Paragrafi 2. dhe 3. i këtij neni nuk do të zbatohen nëse e drejta në provizion është shfrytëzuar nga përfaqësuesit tregtar i mëparshëm sipas paragrafit 4. të këtij neni, përveç nëse sipas rrethanave do të ishte e drejtë që provizioni të ndahej ndërmjet përfaqësuesve tregtar.

Neni 821 **Shuma e shpërblimit**

1. Në qoftë se shuma e shpërblimit nuk është caktuar me kontratë, ose me tarifë, përfaqësuesit tregtar ka të drejtë në shpërblimin e zakonshëm në fushën në të cilën përfaqësuesit tregtar ka kryer aktivitetin për urdhërdhënësin, duke marrë parasysh natyrën punëve të agjencisë. Përfaqësuesit tregtar i cili ka ofruar shërbime për urdhërdhënësin në disa fusha ka të drejtë në provizionin e zakonshëm për këtë fushë në vendin ku ndodhet zyra kryesore.

2. Nëse nuk është e mundur të përcaktohet provizioni sipas nenit paraprak, përfaqësuesit tregtar ka të drejtë provizioni në një shumë që i merr parasysh të gjitha rrethanat e punës së kryer, veçanërisht numrin dhe vlerën e punëve juridike të kryera ndërmjet urdhërdhënësit dhe personit të tretë si dhe natyrën dhe vështirësinë e përpjekjeve të përfaqësuesit tregtar.

3. Në qoftë se në rastin konkret shpërblimi është përpjesëtimisht i madh në krahasim me shërbimin e bërë, gjykata mundet me kërkesën e urdhërdhënësit të zvogëlojë atë në një shumë të drejtë.

Neni 822 **Fitimi i të drejtës së pagesës**

1. Përfaqësuesit tregtar fiton të drejtën në provizion nëse, dhe deri atëherë kur, urdhërdhënësi përmbushë apo do duhej të kishte përmbushur kontratën me personin e tretë ose nëse personi i tillë përmbushë pjesën e detyrimit të tij që rrjedh nga kontrata me urdhërdhënësin.

2. Përfaqësuesit tregtar nuk ka të drejtë në provizion në rastet kur është e qartë që kontrata nuk do të përmbushet dhe se arsyeja për mos përmbushjen e saj nuk është në anën e urdhërdhënësit. Nëse në rastin e tillë provizioni është paguar, atëherë përfaqësuesit tregtar duhet ta kthejë atë.

3. Përfaqësuesit tregtar e fiton të drejtën në provizion më së voni në momentin kur personi i tretë përmbushë apo do duhej të kishte përmbushur detyrimet sipas kontratës, nëse urdhërdhënësi ka përmbushur pjesën e urdhërdhënësit.

4. Nëse kontrata ndërmjet urdhërdhënësit dhe personit të tretë është duke u ekzekutuar për një kohë të gjatë, atëherë përfaqësuesit tregtare ka të drejtë në një pjesë pagese paraprake të provizionit.

5. Nuk është e mundur që me anë të kontratës të drejtat e përcaktuara në këtë nen të ndryshohen në dëm të përfaqësuesit tregtar.

Neni 823

Pagimi i provizionit

1. Urdhërdhënësi çdo tre muaj duhet të përgatis një faturë të provizionit që i takon përfaqësuesit tregtar për secilin muaj ndaras, dhe ta dërgojë. Fatura duhet të përmbajë të gjitha pjesët përbërëse në bazë të të cilave është përgatitur.
2. Urdhërdhënësi është i detyruar të paguaj provizionin për të gjithë periudhën në fund të muajit pas muajit të fundit të periudhës së faturuar. Me anë të kontratës mund të përcaktohet periudha e faturimit më e shkurtër se tre muaj.
3. Me kërkesën e përfaqësuesit tregtar, urdhërdhënësi detyrohet që nga librat e llogarisë ti dorëzojë agjentit ekstraktet mbi të gjitha punët për të cilat përfaqësuesit tregtar ka të drejtë provizioni si dhe të njoftojë përfaqësuesit tregtar në lidhje me të gjitha rrethanat që kanë ndikuar në provizion.
4. Nëse urdhërdhënësi refuzon kërkesën e përfaqësuesit tregtar ose nëse përfaqësuesit tregtar ka dyshime mbi saktësinë e ekstrakteve, atëherë përfaqësuesit tregtar mund të kërkojë që një auditor i certifikuar të inspektojë librat e llogarive dhe dokumentet në lidhje me shifrat e rëndësishme për provizion dhe të raportojë mbi to.
5. Të drejtat e përfaqësuesit tregtar të përcaktuara me këtë nen nuk mund të kufizohen apo hiqen me kontratë.

Neni 824

Shpërblim i veçantë

Përfaqësuesit tregtar i cili me autorizimin e urdhërdhënësit ka bërë arkëtimin e ndonjë kërkesë të tij, ka të drejtë në provizion të veçantë nga shuma e arkëtuar.

Neni 825

Shpenzimet

1. Përfaqësuesit tregtar nuk ka të drejtë në kompensimin e shpenzimeve që rezultojnë nga ushtrimi i zakonshëm të punëve të ndërmjetësimit, përveç nëse është kontraktuar ndryshe.
2. Mirëpo, ky ka të drejtë në kompensimin e shpenzimeve të veçanta që ka bërë në dobi të urdhërdhënësit, ose me urdhër të tij.

KREU 4

E DREJTA E PENGUT

Neni 826

E drejta e pengut e përfaqësuesit tregtar

Për sigurimin e arkëtimit të kërkesave të veta të rrjedha për pagesë të krijuara lidhur me kontratën, përfaqësuesit tregtar ka të drejtë pengut në shumat që ka arkëtuar për urdhërdhënësin, sipas autorizimit të tij, si dhe në të gjitha sendet e urdhërdhënësit të cilat lidhur me kontratën i ka marrë nga urdhërdhënësi ose nga ndonjë tjetër, gjersa këto ndodhen tek ai, ose tek ndonjë tjetër që i mban për të, apo gjersa ka në dorë dokumentin me anë të të cilit mund t'i disponojë ato.

KREU 5

SHUARJA E KONTRATES

Neni 827

Zgjidhja e kontratës së lidhur për një kohë të pacaktuar

1. Kontrata konsiderohet se është lidhur për një periudhë të pacaktuar, përveç nëse palët merren vesh ndryshe.
2. Nëse kontrata është lidhur për një periudhë të pacaktuar, atëherë secila palë mund ta shkëpus kontratën duke dhënë njoftim për shkëputje në përputhje me këtë nen.
3. Koha e dhënies së njoftimit për shkëputje varet nga kohëzgjatja e kontratës dhe duhet të llogaritet nga një muaj për secilin fillim viti gjatë kontratës. Nëse kontrata zgjatë më shumë se pesë (5) vite, koha e dhënies së njoftimit për shkëputje është gjashtë (6) muaj.
4. Palët nuk mund të përcaktojnë me kontratë kohë njoftimi më të shkurtra.
5. Nëse palët pajtohen për kohë lajmërimi më të gjata, koha e tillë duhet të zbatohet në mënyrë të barabartë si për urdhërdhënësin edhe për përfaqësuesit tregtar.
6. Përveç kur përcaktohet ndryshe me kontratë, koha e lajmërimit fillon ditën e parë të muajit pasues kalendarik dhe mbaron ditën e fundit të muajit të tillë.

Neni 828

Zgjidhja e kontratës së lidhur për një kohë të caktuar

1. Kur kontrata mbi agjencinë tregtare është lidhur për një kohë të caktuar, ajo pushon me skadimin e kohës së caktuar.
2. Në qoftë se të dyja palët vazhdojnë të përmbushin kontratën sipas paragrafit të parë, edhe pas kohës për të cilën është lidhur, atëherë konsiderohet si kontratë e lidhur për një kohë të pacaktuar. Në përcaktimin e kohës për njoftim, merret parasysh koha e kaluar që nga momenti i lidhjes së kontratës, ashtu siç zbatohet tek shkëputja e kontratës e lidhur për kohë të pacaktuar.

Neni 829

Zgjidhja e kontratës pa afat denoncimi

1. Për shkaqet serioze secila palë mundet duke treguar këto shkaqe të zgjidhë kontratën pa afat denoncimi.
2. Në qoftë se deklarata mbi denoncimi është bërë pa shkaqe serioze do të konsiderohet si denoncim me afat të rregullt denoncimi.
3. Përfaqësuesit tregtar i cili për shkak të denoncimit të pabazuar e ka ndërprerë veprimtarinë e vet ka të drejtë në shpërblimin e dëmit për shkak të provizionit të humbur, e në qoftë se ai e ka denoncuar kontratën në mënyrë të pabazuar e drejta e shpërblimit të dëmit i takon urdhërdhënësit.
4. Denoncimi i pabazuar i jep të drejta palës tjetër të zgjidhë kontratën pa afat denoncimi.

Neni 830

Shuma e pjesëtuar

1. Pas denoncimit të kontratës, përfaqësuesit tregtar ka të drejtë në ndarjen e një shume të përshtatshme parash nëse dhe për aq sa përfaqësuesit tregtar ka siguruar klientë të rinjë për

urdhërdhënësin ose në mënyrë të dukshme ka rritur numrin e punëve me klientët e mëparshëm dhe pasi kontrata të jetë denoncuar urdhërdhënësi gëzon përfitime të dukshme me klientët e tillë, ose nëse pjesëtimi i shumës dhe pagesa e sajë kërkohet prej rrethanave të veçanta, sidomos nga humbja e provizionit nga punët juridike me klientët e tillë.

2. Në përcaktimin e shumës së pjesëtuar, është e nevojshme që të merret parasysh-provizioni i fituar nga përfaqësuesit tregtar për kontratat pas shkëputjes së marrëdhënies me urdhërdhënësin, si dhe çdo pengesë e aktiviteteve konkurruese pas shkëputjes së marrëdhënies me urdhërdhënësin.

3. Shuma e pjesëtuar, sipas paragrafit të parë dhe të dytë të këtij neni, nuk mund të tejkalojë mesataren e shumës së provizionit vjetorë gjatë pesë (5) viteve të fundit apo të periudhës më të shkurtër kohore relevante pas lidhjes së kontratës.

4. Kur kontrata e lidhur për një kohë të caktuar, shkëputet para përfundimit të kësaj kohe ose kur kontrata e lidhur për një kohë të pacaktuar përfundon para kalimit të pesë (5) viteve nga momenti i lidhjes së kontratës, përfaqësuesit tregtar ka të drejtë në ndarjen e një shumë të përshtatshme parash, shumën e diferencës ndërmjet shpenzimeve që përfaqësuesit tregtar ka pasur në lidhje me prezantimin e produktit në treg dhe të gjitha shpenzimeve tjera në lidhje me përmbushjen e kontratës, dhe diferencës së të ardhurave të përfaqësuesit tregtar të marra nga përmbushja e kontratës si dhe të ardhurave që përfaqësuesit tregtar sipas të gjitha gjasave do të kishte marrë deri në fund të periudhës së kontratës nëse ajo është lidhur për një kohë të caktuar apo për pesë (5) vite nga momenti i lidhjes së kontratës nëse ajo është lidhur për një kohë të pacaktuar.

5. Përfaqësuesit tregtar po ashtu ka të drejtë në pjesëtimin e shumës sipas paragrafit të mëparshëm, nëse ai nuk ka të drejtë në pjesëtimin e shumës sipas paragrafit 1. të këtij neni, ose nëse pjesëtimi i shumës relevante sipas paragrafit 1. të këtij neni do të ishte më e vogël sesa shuma relevante e pjesëtuar sipas paragrafit të mëparshëm.

6. Pagesa e shumës së pjesëtuar nuk e përjashton të drejtën e përfaqësuesit tregtar për kompensim.

Neni 831

Baza për përjashtimin e pjesëtimit të shumës

1. Urdhërdhënësi nuk është përgjegjës të paguaj shumën e pjesëtuar, nëse:

1.1. kontrata është shkëputur nga përfaqësuesit tregtar agjenti. Megjithatë, edhe në këtë rast përfaqësuesit tregtar mund të kërkojë shumën e pjesëtuar nëse arsyeja për shkëputjen e kontratës kanë qenë rrethanat në anën e urdhërdhënësit apo nëse përfaqësuesit tregtar e ka shkëputur kontratën për shkak të moshës apo sëmundjes së përfaqësuesit tregtar e cila do të pamundësonte vazhdimin e marrëdhënies kontraktore.

1.2. urdhërdhënësi ka shkëputur kontratën për shkak të sjelljes me faj të përfaqësuesit tregtar.

1.3. në përputhje me marrëveshjen ndërmjet urdhërdhënësit dhe përfaqësuesit tregtar, urdhërdhënësi lidh kontratë në vend të përfaqësuesit tregtar. Një marrëveshje e tillë nuk është e lejueshme përpara përfundimit të marrëdhënies kontraktore.

Neni 832

Shfrytëzimi i shumës së pjesëtuar

1. E drejta në shumën e pjesëtuar rrjedh gjithashtu edhe nëse kontrata është shkëputur për shkak të vdekjes së përfaqësuesit tregtar.

2. Përfaqësuesit tregtar i cili brenda një viti nga momenti i shkëputjes së marrëdhënies kontraktore nuk e informon urdhërdhënësin se do të kërkojë shumën e pjesëtuar e humb të drejtën për shumën e pjesëtuar.

3. Palët nuk mundën që paraprakisht ti heqin apo zvogëlojnë të drejtat në dëm të përfaqësuesit tregtar, në lidhje me shumën e pjesëtuar.

4. Në lidhje me ekstraktet e librave të llogarisë dhe njoftimit mbi rrethanat e dukshme që ndikojnë në përcaktimin e shumës së pjesëtuar, përfaqësuesit tregtar ka të njëjtat të drejta si në rastin e caktimit të provizionit.

Neni 833

Ndalimi i konkurrencës pas shkëputjes së kontratës

1. Me anë të kontratës mund të përcaktohet se pas përfundimit të kontratës përfaqësuesi-tregtar nuk mund të kryejë ndonjë aktivitet që do të konkurronte me aktivitetet e urdhërdhënësit.

2. Një dispozitë e tillë është e vlefshme vetëm nëse bëhet me shkrim dhe nëse është në të njëjtën fushë, për të njëjtët persona dhe të njëjtat mallra siç janë të përcaktuara në kontratë.

3. Kur kontrata është shkëputur për arsyet e urdhërdhënësit, një dispozitë e tillë është e detyrueshme vetëm për përfaqësuesit tregtar nëse urdhërdhënësi ka paguar shumën e pjesëtuar përkatëse me rastin e shkëputjes së kontratës dhe nëse gjatë ndalesës për konkurrencë urdhërdhënësi paguan kompensimin e përshtatshëm mujorë në një shumë të barabartë me mesataren e provizionit mujorë për gjatë pesë (5) viteve të fundit të kontratës ose për gjatë kohës së kontratës, nëse ajo ka qenë në fuqi për më pak se pesë (5) vite.

4. Një dispozitë e tillë do të detyrojë përfaqësuesit tregtar për të paktën dy (2) vite pas shkëputjes së kontratës.

5. Nëse përfaqësuesit tregtar ka shkëputur kontratën për fajin e urdhërdhënësit dhe ndalesa e konkurrencës pas shkëputjes së kontratës ka qenë pjesë e marrëveshjes në kontratë, përfaqësuesit tregtar mundet që brenda një (1) muaji pas shkëputjes së kontratës ti dorëzojë një deklaratë me shkrim urdhërdhënësit ku e njofton se përfaqësuesit tregtar nuk do ta respektojë ndalesën e konkurrencës.

6. Dispozitat e këtij neni nuk mund të ndryshohen me anë të kontratës në dëm të përfaqësuesit tregtar.

PJESA XVIII

KONTRATA PËR NDËRMJETËSIM

KREU 1

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 834

Kuptimi

Me kontratën për ndërmjetësimin detyrohet ndërmjetësuesi që të përpiket të gjejë dhe ta vejë në lidhje me urdhërdhënësin personin që do të bisedonte me të për lidhjen e kontratës së caktuar, ndërsa urdhërdhënësi detyrohet t'i paguajë shpërblim të caktuar, në qoftë se kjo kontratë do të lidhet.

Neni 835
Zbatimi i dispozitave të ligjit për kontratën për veprën

Kur është kontraktuar se ndërmjetësuesi do të ketë të drejtë në shpërblimin e caktuar dhe në qoftë se përpjekja e tij mbetet pa rezultat, për atë kontratë do të zbatohen dispozitat që vlejné për kontratën për veprën.

Neni 836
Pranimi i përmbushjes

1. Urdhri për ndërmjetësimin nuk përmban autorizim për ndërmjetësuesin që për urdhërdhënësin të pranojë përmbushjen e detyrimit nga kontrata e lidhur me ndërmjetësimin e tij.
2. Për këtë është e nevojshme një prokurë e veçantë me shkrim.

Neni 837
Revokimi i urdhrit për ndërmjetësim

Urdhërdhënësi mund ta revokon urdhrin për ndërmjetësim kur të dojë, në qoftë se nga kjo nuk ka hequr dorë dhe me kusht që revokimi nuk është në kundërshtim me mirëbesimin.

Neni 838
Mungesa e detyrimit për urdhërdhënësin që të lidhë kontratë

Urdhërdhënësi nuk është i detyruar të fillojë bisedime për lidhjen e kontratës me personin të cilin e ka gjetur ndërmjetësuesi dhe as të lidhë kontratë me të nën kushtet që ia ka komunikuar ndërmjetësuesit, por do të përgjigjet për dëmin, në qoftë se ka vepruar në kundërshtim me mirëbesim.

KREU 2

DETYRIMET E NDËRMJETËSUESIT

Neni 839
Detyrimi i kërkimit të rastit

1. Ndërmjetësuesi ka për detyrë që, me kujdesin e ekonomistit të mirë, të kërkojë rastin për lidhjen e kontratës së caktuar dhe t'i tregojë për të urdhërdhënësit.
2. Ndërmjetësuesi ka për detyrë të ndërmjetësojë në bisedime dhe të përpiqet që të vejë deri te lidhja e kontratës në qoftë se për të posaçërisht është detyruar.
3. Ai nuk përgjigjet në qoftë se edhe krahas kujdesit nuk ka sukses në përpjekjen e vet.

Neni 840
Detyrimi i njoftimit

Ndërmjetësuesi ka për detyrë ta njoftojë urdhërdhënësin për të gjitha rrethanat, për të cilat ai është në dijeni ose duhej të ishte në dijeni dhe për punën e synuar dhe ato rrethana janë me rëndësi.

Neni 841
Përgjegjësia e ndërmjetësuesit

1. Ndërmjetësuesi përgjigjet për dëmin, të cilin do ta pësonte njëra ose tjetra palë ndërmjet të cilave ka ndërmjetësuar e që do të shkactohej për arsye se ka ndërmjetësuar për personin e paafhtë për punë,

për paaftësinë e të cilit ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni, ose për personin për të cilin ishte në dijeni ose duhej të ishte në dijeni, se nuk do të mund t'i kryejë detyrimet nga kjo kontratë dhe në përgjithësi për çdo dëm të shkaktuar me fajin e tij.

2. Ndërmjetësuesi përgjigjet për dëmin që do të shkaktohej për urdhërdhënësin për arsye se pa lejen e urdhërdhënësit e ka njoftuar ndonjë person të tretë për përmbajtjen e urdhrin, për negociata ose për kushtet e lidhjes së kontratës.

Neni 842 **Ditari ndërmjetësues dhe fleta**

Ndërmjetësuesi ka për detyrë në regjistrin e veçantë (ditari ndërmjetësues) t'i shënojë të dhënat thelbësore për kontratën që është lidhur me ndërmjetësimin e tij dhe të lëshojë ekstraktin nga ky regjistër të nënshkruar nga ana e tij (fleta e ndërmjetësimin).

KREU 3 **DETYRIMET E URDHËRDHËNËSIT**

Neni 843 **Shpërblimi**

1. Ndërmjetësuesi ka të drejtë për shpërblim edhe kur ky nuk është kontraktuar.
2. Në qoftë se lartësia e shpërblimit nuk është caktuar as me tarifë ose me ndonjë akt tjetër të përgjithshëm, as me kontratë as me doke, atë do ta caktojë gjykata sipas mundit të ndërmjetësuesit dhe shërbimit të bërë.
3. Shpërblimin e kontraktuar të ndërmjetësimin gjykata mund ta zbrisë me kërkesën e urdhërdhënësit, në qoftë se gjen se është tepër i lartë, duke marrë parasysh mundin dhe shërbimin e bërë.
4. Zbritja e shpërblimit të kontraktuar nuk mund të kërkohet në qoftë se i është paguar ndërmjetësuesit pas lidhjes së kontratës për të cilën ai ka ndërmjetësuar.

Neni 844 **Kur ndërmjetësuesi fiton të drejtën e shpërblimit**

1. Ndërmjetësuesi fiton të drejtën e shpërblimit në momentin e lidhjes së kontratës për të cilën ka ndërmjetësuar, në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër.
2. Në qoftë se kontrata është lidhur nën kushtin suspensiv (shtytës), ndërmjetësuesi fiton të drejtën e shpërblimit vetëm kur kushti realizohet.
3. Kur kontrata është lidhur nën kushtin zgjidhës, realizimi i kushtit nuk ka ndikim në të drejtën e ndërmjetësuesit në shpërblim.
4. Në rastin e pavlefshmërisë së kontratës, ndërmjetësuesi ka të drejtë në shpërblim në qoftë se për shkakun e pavlefshmërisë nuk ishte në dijeni.

Neni 845 **Shpërblimi i shpenzimeve**

1. Ndërmjetësuesi nuk ka të drejtë në shpërblimin e shpenzimeve të bëra në kryerjen e urdhrin, përveç kur kjo është kontraktuar.

2. Në qoftë se me kontratë është e njohur e drejta e shpërblimit të shpenzimeve, ai ka të drejtë në këtë shpërblim edhe në rastin kur kontrata nuk është lidhur.

Neni 846
Ndërmjetësimi për të dy palët

1. Në qoftë se nuk është kontaktuar ndryshe, ndërmjetësuesi që e ka marrë urdhrin për ndërmjetësim nga të dy palët mund të kërkojë nga secila palë vetëm gjysmën e shpërblimit të ndërmjetësimit dhe shpërblimin e gjysmës së shpenzimeve, në qoftë se shpërblimi i shpenzimeve është kontraktuar.

2. Ndërmjetësuesi ka për detyrë që me kujdesin e ekonomistit të mirë të kujdeset për interesat e të dy palëve, ndërmjet të cilave ai ndërmjetëson.

Neni 847
Humbja e të drejtës së shpërblimit

Ndërmjetësuesi i cili në kundërshtim me kontratën ose në kundërshtim me interesat e urdhërdhënësit të vet punon për palën tjetër, humb të drejtën e shpërblimit të ndërmjetësimit dhe të shpërblimit të shpenzimeve.

PJESA XIX
KONTRATA PËR SHPEDITIMIN (DËRGIMI)

KREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 848
Nocioni

1. Me kontratën për shpeditimin detyrohet shpedituesi që me qëllim transporti të sendit të caktuar, të lidhë në emër të vet dhe për llogari të urdhërdhënësit kontratën e transportit dhe kontrata të tjera të nevojshme për kryerjen e transportit, si dhe të kryejë punë dhe veprime të tjera të rëndomta, ndërsa urdhërdhënësi detyrohet t'i paguajë shpërblim të caktuar.

2. Në qoftë se me kontratë është paraparë, shpedituesi mund të lidhë kontratën e transportit dhe të ndërmarrë veprime të tjera juridike në emër dhe për llogari të urdhërdhënësit.

Neni 849
Heqja dorë nga kontrata

Urdhërdhënësi mund të heqë dorë nga kontrata sipas vullnetit të vet, por në këtë rast ka për detyrë t'i shpërblejë shpedituesit të gjitha shpenzimet që ka pasur gjer atëherë dhe t'i paguajë pjesën proporcionale të shpërblimit për punën e deriatëhershme.

Neni 850
Zbatimi i rregullave për kontratën e komisionit përkatësisht të përfaqësimit tregtar

Ndaj marrëdhënieve të urdhërdhënësit dhe shpedituesit që nuk janë rregulluar sipas kësaj pjese zbatohen përshtatshmërisht rregullat për kontratën e komisionit, përkatësisht të përfaqësimit tregtar.

KREU 2

DETYRIMET E SHPEDITUESIT

Neni 851

Tërheqja e vërejtjes për të metat e urdhrit

Shpedituesi ka për detyrë t'ia tërheqë vërejtjen urdhërdhënësi për të metat në urdhrin e tij, sidomos për ato që i ekspozojnë të ketë shpenzime më të mëdha ose të pësoshë ndonjë dëm.

Neni 852

Tërheqja e vërejtjes për të metat e paketimit

Në qoftë se sendi nuk është paketuar dhe në përgjithësi nuk është bërë gati për transport siç duhet, shpedituesi ka për detyrë t'ia tërheqë vërejtjen urdhërdhënësit për këto të meta, e kur pritja që urdhërdhënësi t'i evitojë do t'i shkaktonte dëm këtij, dërguesi ka për detyrë t'i evitojë në llogari të urdhërdhënësit.

Neni 853

Ruajtja e interesave të urdhërdhënësit

1. Shpedituesi ka për detyrë që në çdo rast të veprojë ashtu sikundër e kërkojnë interesat e urdhërdhënësit dhe me kujdesin e ekonomistit të mirë.
2. Ai ka për detyrë ta njoftojë urdhërdhënësin pa shtyrje për dëmtimin e sendeve si dhe për të gjitha ngjarjet me rëndësi për të dhe të marrë të gjitha masat e nevojshme për ruajtjen e të drejtave të tij ndaj personit përgjegjës.

Neni 854

Veprimi sipas udhëzimeve të urdhërdhënësit

1. Shpedituesi ka për detyrë t'i përmbahet udhëzimeve mbi drejtimin e rrugës, mjeteve dhe mënyrën e transportit, si dhe udhëzimet e tjera të marra nga urdhërdhënësi.
2. Në qoftë se nuk ka mundësi të veprojë sipas udhëzimeve të përmbajtura në urdhër, shpedituesi ka për detyrë të kërkojë udhëzime të reja, e në qoftë se për këtë gjë nuk ka kohë, ose nuk është e mundur shpedituesi ka për detyrë të veprojë sikundër e kërkojnë interesat e urdhërdhënësit.
3. Për çdo shmangie nga urdhëri, shpedituesi ka për detyrë ta njoftojë urdhërdhënësin pa vonesë.
4. Në qoftë se urdhërdhënësi nuk e ka caktuar as rrugën dhe as mjetet, as mënyrën e transportit, dërguesi do t'i caktojë ashtu sikurse e kërkojnë interesat e urdhërdhënësit në rastin konkret.
5. Në qoftë se shpedituesi i është shmangur udhëzimeve të marra, përgjigjet edhe për dëmin e shkaktuar për shkak të fuqisë madhore, përveç nëse provon se dëmi do të shkaktonte edhe po t'u kishte përmbajtur udhëzimeve të dhëna.

Neni 855

Përgjegjësia e shpedituesit për persona të tjerë

1. Shpedituesi përgjigjet për zgjedhjen e transportuesit, si dhe për zgjedhjen e personave të tjerë me të cilët në zbatimin e urdhërit ka lidhur kontratën (magazionimi i mallit etj.), por jo edhe për punën e tyre, përveç nëse këtë përgjegjësi e ka marrë mbi vete me kontratë.
2. Shpedituesi i cili ia beson zbatimin e urdhërit shpedituesit tjetër në vend që ta përmbushë urdhërin vet, përgjigjet për punën e tij.

3. Në qoftë se urdhëri përmban autorizimin shprehimor ose heshtazi shpedituesit që t'i besojë zbatimin e urdhërit dërguesit tjetër ose nëse kjo është padyshim në interesin e urdhërdhënësit, ai përgjigjet vetëm për zgjedhjen e tij, përveç nëse ka marrë përsipër përgjegjësinë për punën e tij.

4. Përgjegjësitë nga paragrafet e mësipërme të këtij neni nuk mund të përjashtohen dhe as të kufizohen me kontratë.

Neni 856 **Veprimet doganore dhe pagimi i doganës**

Në qoftë se në kontratë nuk është caktuar ndryshe, urdhëri për dërgimin e sendit përtej kufirit përmban detyrimin për dërguesin që të zbatojë veprimet e duhura doganore dhe të paguajë taksat doganore për llogari të urdhërdhënësit.

Neni 857 **Kur shpedituesi kryen vetë transportin ose punët e tjera**

1. Shpedituesi mundet edhe vetë të kryejë plotësisht ose një pjesë të transportit të sendeve, dërgimi i të cilave i është besuar, në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër.

2. Në qoftë se dërguesi e ka kryer transportin vetë ose pjesën e transportit, ka të drejtë dhe detyrime të transportuesit, kështu që në këtë rast i takon edhe shërbimi përkatës për transport përveç shpërblimit mbi bazën e dërgimit dhe shpërblimit të shpenzimeve në lidhje me shpeditimin.

3. E njëjta gjë vlen lidhur me punë të tjera të përfshira me urdhërin, doket ose me kushtet e përgjithshme.

Neni 858 **Sigurimi i dërgesës**

1. Dërguesi ka për detyrë ta sigurojë dërgesën vetëm në qoftë se kjo është kontraktuar.

2. Në qoftë se me kontratë nuk është caktuar se cilat rreziqe duhet t'i përfshijë sigurimi, dërguesi ka për detyrë t'i sigurojë sendet nga rreziqet e rëndomta.

Neni 859 **Dhënia e llogarisë**

1. Pas mbarimit të punës shpedituesi ka për detyrë t'i japë llogari urdhërdhënësit.

2. Sipas kërkesës së urdhërdhënësit shpedituesi ka për detyrë të japë llogari edhe gjatë zbatimit të urdhit.

KREU 3

DETYRIMET E URDHËRDHËNËSIT

Neni 860 **Pagimi i shpërblimit**

Urdhërdhënësi ka për detyrë t'i paguajë shpedituesit shpërblimin sipas kontratës, e në qoftë se shpërblimi nuk është kontraktuar, atëherë shpërblimin sipas tarifës ose të ndonjë akti tjetër të përgjithshëm, e në mungesë të këtij, shpërblimin do ta caktojë gjykata.

Neni 861
Kur dërguesi mund të kërkojë shpërblim

Shpedituesi mund të kërkojë shpërblim kur të kryejë detyrimet e veta nga kontrata për shpedicionin.

Neni 862
Shpenzimet dhe paradhënia

1. Urdhërdhënësi ka për detyrë t'ia shpërblejë shpedituesit shpenzimet e nevojshme të bëra për zbatimin e urdhrit për dërgimin e sendit.
2. Shpedituesi mund të kërkojë shpërblimin e shpenzimeve menjëherë posa t'i ketë bërë.
3. Urdhërdhënësi ka për detyrë që me kërkesën e shpedituesit, t'i japë në formë paradhënie një shumë të nevojshme për shpenzimet që kërkon zbatimin e urdhrit për dërgimin e sendit.

Neni 863
Kur është kontraktuar që shpërblimin ta paguajë marrësi i sendeve

Në qoftë se është kontraktuar se shpedituesi do t'i arkëtojë kërkesat e veta nga marrësi i sendeve, shpedituesi rezervon të drejtën të kërkojë pagimin e shpërblimit nga urdhërdhënësi, në qoftë se marrësi refuzon t'ia paguajë.

Neni 864
Sendet e rrezikshme dhe të çmueshme

1. Urdhërdhënësi ka për detyrë ta njoftojë shpedituesin mbi cilësitë e sendeve me të cilat mund të rrezikohet siguria e njerëzve ose e vlerave apo mbi shkaktimin e dëmit.
2. Kur në dërgesën ndodhen sendet e çmueshme, letrat me vlerë ose sendet e tjera të shtrenjta, urdhërdhënësi ka për detyrë ta njoftojë për këtë shpedituesin dhe t'ia komunikojë vlerën e tyre në çastin e dorëzimit për dërgim.

KREU 4
RASTET E VEÇANTA TË SHPEDITIMIT

Neni 865
Shpeditimi me shpërblimin fiks

1. Kur me kontratën për shpeditimin është caktuar një shumë e përgjithshme për zbatimin e urdhrit mbi dërgimin e sendit, në të është përmbajtur shpërblimi për punën e dërguesit, si dhe shpërblimi i shpenzimeve të transportit dhe shpërblimi i të gjitha shpenzimeve të tjera, në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër.
2. Në këtë rast shpedituesi përgjigjet edhe për punën e transportuesit dhe të personave të tjerë që i ka përdorur me anë të autorizimit nga kontrata.

Neni 866
Shpeditimi përmbledhës

1. Shpedituesi në zbatimin e urdhrave të marra mund të organizojë shpeditimin përmbledhës, përveç nëse me kontratë kjo është përjashtuar.

2. Në qoftë se me shpeditimin përmbledhës realizon diferencën në çmimin e transportit në dobi të urdhërdhënësit, dërguesi ka të drejtë në shpërblimin e veçantë suplementar.

3. Në rastin e shpeditimit përmbledhës shpedituesi përgjigjet për humbjen ose dëmtimin e sendit të shkaktuar gjatë kohës së transportit që nuk do të shkaktoheshin po mos të kishte qenë dërgimi kompleks.

KREU 5

E DREJTA E PENGUT E SHPEDITUESIT

Neni 867

E drejta e pengut e shpedituesit

1. Për sigurimin e arkëtimit të kërkesave të veta të krijuara lidhur me kontratën për shpeditimin, shpedituesi ka të drejtë pengut në sendet e dorëzuara për dërgim dhe lidhur me dërgimin gjithnjë gjersa e mban, ose gjersa ka në dorë dokumentin me anë të të cilit mund t'i disponojë ato.

2. Kur në kryerjen e dërgimit ka marrë pjesë edhe dërguesi tjetër, ai ka për detyrë të kujdeset për arkëtimin e kërkesave dhe për realizimin e të drejtës së pengut të dërguesve të mëparshëm.

3. Në qoftë se dërguesi tjetër paguan kërkesat e dërguesit ndaj urdhërdhënësit, këto kërkesa dhe e drejta e pengut e dërguesit i barten këtij në bazë të vet ligjit.

4. E njëjta gjë ndodh po qe se dërguesi tjetër paguan kërkesat e transportuesit.

PJESA XX

KONTRATA PËR KONTROLLIN E MALLRAVE DHE TË SHËRBIMEVE

Neni 868

Nocioni

1. Me kontratën për kontrollin e mallrave njëra palë kontraktuese (kryerësi i kontrollit) detyrohet të kryejë në mënyrë profesionale dhe të paanshme kontrollin kontraktues të mallrave dhe të lëshojë certifikatë për këtë, kurse pala tjetër (porositësi i kontrollit) detyrohet që për kontrollin e kryer të paguajë shpërblimin e kontraktuar.

2. Kontrolli i mallrave mund të përbëhet nga përcaktimi i identitetit, cilësisë, sasisë dhe të veçorive të tjera të mallrave.

Neni 869

Vëllimi i kontrollit

Kryerësi i kontrollit është i detyruar të kryejë kontrollin në vëllimin dhe në mënyrën që janë caktuar në kontratë, e në qoftë se në kontratë asgjë nuk është caktuar, në vëllimin dhe në mënyrën që i përgjigjet natyrës së sendit.

Neni 870

Nuliteti i disa dispozitave të kontratës

1. Janë nule dispozitat e kontratës që i imponojnë kryerësit të kontrollit detyrat që do të mund të ndikonin në paanshmërinë e ushtrimit të kontrollit ose në rregullsinë e dokumentit për kontrollin e kryer (çertifikata).

2. Kontrolli konsiderohet i kryer vetëm pas lëshimit të çertifikatës.

Neni 871

Ruajtja e mallrave, respektivisht e mostrave

1. Mallin të cilin porositesi i kontrollit ia ka dorëzuar kryerësit të kontrollit për kryerjen e kontrollit të kontraktuar, ushtruesi i kontrollit ka për detyrë t'i ruajë dhe t'i sigurojë nga ndërrimi.
2. Kryerësi i kontrollit është i detyruar t'i ruajë mostrat të cilat iu kanë dorëzuar së paku gjashtë (6) muaj, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe.

Neni 872

Detyrimi i lajmërimit të porositesit

Kryerësi i kontrollit ka për detyrë që për të gjitha rrethanat e rëndësishme gjatë kontrollit dhe ruajtjes së mallrave ta lajmërojë porositesin e kontrollit në kohën e duhur, e sidomos për shpenzimet e domosdoshme dhe të dobishme që janë bërë për llogari të tij.

Neni 873

Shpërblimi

1. Për kontrollin dhe për ruajtjen e kryer të mallit, kryerësi i kontrollit ka të drejtë për shpërblim të kontraktuar ose të rëndomtë.
2. Kryerësi i kontrollit ka të drejtën e shpërblimit për të gjitha shpenzimet e nevojshme dhe të dobishme, të cilat janë shkaktuar për llogari të porositesit.

Neni 874

E drejta e pengut

Për sigurimin e shpërblimit të kontraktuar apo të rëndomtë dhe të shpërblimit të shpenzimeve të domosdoshme dhe të dobishme kryerësi i kontrollit ka të drejtë pengu mbi mallin që i është dorëzuar për kontroll.

Neni 875

Të besuarit e kontrollit të mallit kryerësit tjetër të kontrollit

1. Kryerësi i kontrollit mund t'ia besojë tjetrit kryerjen e kontrollit të kontraktuar të mallit, përveç nëse porositesi i kontrollit ia ka ndaluar këtë shprehimisht.
2. Kryerësi i kontrollit i përgjigjet porositesit të kontrollit për punën e kryerësit tjetër të kontrollit.

Neni 876

Kontrolli i mallit me kryerjen e disa veprimeve juridike

1. Në bazë të urdhërit shprehimor të porositesit të kontrollit, kryerësi i kontrollit është i autorizuar që, përpos kryerjes së kontrollit të mallit të ushtrorë edhe veprime të veçanta juridike në emër dhe për llogari të porositesit të kontrollit.
2. Kryerësi i kontrollit ka të drejtë shpërblimi të veçantë të rëndomtë ose të kontraktuar për kryerjen e veprimeve të veçanta juridike në emër dhe për llogari të porositesit të kontrollit.

Neni 877
Kontrolli i mallit me garanci

1. Kryerësi i kontrollit mund të garantojë për pandryshueshmërinë e cilësive të mallit të kontraktuar brenda afatit kontraktues.
2. Për garancinë e marrë përsipër në pikëpamje të cilësive të mallit, kryerësi i kontrollit ka të drejtë shpërblimi të veçantë të kontraktuar ose të rëndomtë.

Neni 878
Kontrolli i shërbimeve dhe i sendeve që nuk janë destinuar për qarkullim

Në qoftë se kontrolli ka të bëjë me shërbime ose me sende që nuk janë destinuar për qarkullim, kryerësi i kontrollit dhe porositësi i kontrollit kanë të njëjtat të drejta dhe detyrime sikurse te kontrolli i mallit.

Neni 879
Zgjidhja e kontratës

Porositësi i kontrollit mund të deklarojë se e zgjidhë kontratën gjithnjë gjersa të mos jetë kryer kontrolli i porositur, por në këtë rast ka për detyrë që kryerësit të kontrollit t'i paguajë pjesën proporcionale të shpërblimit dhe shpenzimet e domosdoshme dhe të dobishme që janë bërë, si dhe t'ia shpërblejë dëmin.

PJESA XXI

KONTRATA PËR ORGANIZIMIN E UDHËTIMIT (ARANZHMANET TURISTIKE)

KREU 1
RREGULLAT E PËRGJITHSHME

Neni 880
Përkufizimi

1. Me kontratën mbi organizimin e udhëtimit obligohet organizatori i udhëtimit t'i jap udhëtarit një paketë shërbimesh që përbëhen nga transporti, banimi dhe nga shërbimet e tjera që lidhen me të, kurse udhëtari obligohet që organizatorit ti paguajë një shumë të përgjithshme (paushale).
2. Shitësi i paketës së udhëtimit, të ofruar nga organizatori i udhëtimit, i cili nuk ka zyre kryesore në atë vend, konsiderohet të jetë organizatori i udhëtimit.

Neni 881
Dhënia e vërtetimit mbi udhëtimin

1. Organizatori i udhëtimit deri më së largu me rastin e lidhjes së kontratës, i lëshon udhëtarit vërtetimin mbi udhëtimin ose duhet të lidhë kontratë në formë të shkruar e cila përmban të gjitha pjesët e detyrueshme të vërtetimit mbi udhëtimin.
2. Vërtetimi i udhëtimit duhet të përmbajë vendin dhe datën e përdorimit, logon dhe titullin e organizatorit të udhëtimit, emrin e udhëtarit, lokacioni dhe datat e fillimit dhe mbarimit të paketës së udhëtimit, numrin e ditëve të banimit, informatat e nevojshme për oraret, çmimet dhe kushtet e transportit dhe cilësia e llojeve të transportit, informatat e nevojshme për banimin duke përfshirë edhe vendin e banimit si dhe tipin dhe kategorinë e ambienteve të banimit, informatat në lidhje me numrin e shujtave (psh. shujtat e plota, gjysma e shujtave, shtrati dhe mëngjesi) detajet e orareve të udhëtimit dhe informata për shërbimet tjera të përfshira në çmimin e përgjithshëm, informata nëse është i

nevojshëm ekzistimi i një minimumi të udhëtarëve në mënyrë që udhëtimi të realizohet si dhe afatin kohor kur do të njoftohet udhëtari për ndonjë anulim, çmimin e përgjithshëm për paketën e shërbimeve të parapara në kontratë, kushtet në bazë të të cilave udhëtari mund të kërkojë anulimin e kontratës, afatet kohore për ankesat dhe kërkesat për zbritje të çmimit për shkak të cilësisë së dobët apo për shërbimet jo të plota, informatat e nevojshme në lidhje me kushtet formale të kufijve dhe doganave, higjienës, rregullat tjera financiare dhe administrative, si dhe informatat tjera të cilat konsiderohen se janë të dobishme nëse përfshihen në vërtetimin e udhëtimit.

3. Në qoftë se para lëshimit të vërtetimit mbi udhëtimin udhëtarit i është dhënë programi i udhëtimit, ku ndodhen të dhënat nga paragrafi paraparak, vërtetimi mbi udhëtimin mund të përmbajë vetëm udhëzimin për këtë program.

Neni 882

Raporti i kontratës dhe i vërtetimit mbi udhëtimin

1. Ekzistimi dhe plotfuqishmëria e kontratës mbi organizimin e udhëtimit janë të pavarur nga ekzistimi i vërtetimit mbi udhëtimin dhe nga përmbajtja e tij.

2. Mirëpo organizatori i udhëtimit përgjigjet për krejt dëmin që pëson pala tjetër për shkak të mos dhënies së vërtetimit mbi udhëtimin ose për shkak të pasaktësisë së tij.

Neni 883

Prezumimi i saktësisë së vërtetimit

Konsiderohet se është e saktë ajo që ndodhet në vërtetim gjithnjë gjersa të mos provohet e kundërta.

KREU 2

DETYRIMET E ORGANIZATORIT TË UDHËTIMIT

Neni 884

Mbrojtja e të drejtave dhe e interesave të udhëtarit

Organizatori i udhëtimit ka për detyrë t'i japë udhëtarit shërbime që kanë përmbajtjen dhe veçoritë e parashikuara me kontratë, me vërtetim, respektivisht me programin e udhëtimit dhe të kujdeset për të drejtat dhe interesat e udhëtarit, në pajtim me praktikën e mirë afariste në këtë sferë.

Neni 885

Detyrimi për të njoftuar

Para lidhjes së kontratës organizatori i udhëtimit, në formë të shkruar apo në ndonjë formë tjetër të përshtatshme, duhet ti ofrojë udhëtarit të gjitha informacionet e nevojshme në lidhje me formalitetet kufitare (pasaportat dhe vizat) dhe formalitetet sanitare, të kërkuara gjatë udhëtimit dhe banimit në destinacionin e planifikuar. Organizatori i udhëtimit, para nisjes së udhëtimit, detyrohet të njoftojë udhëtarin për afatet kohore në të njëjtën mënyrë dhe saktësisht të përcaktojë vendin e udhëtarit në mjetet e transportit (p.sh. kabinën apo kuvertën në anije, vendin e ndarë për fjetjen në tren), informatat për adresën dhe numrin e telefonit të përfaqësuesit lokal të organizatorit të udhëtimit ose të shitësit apo nëse nuk ka përfaqësues lokal, informatat për ndonjë numër emergjence apo çdo lloj informacioni tjetër që do i mundësonte udhëtarit të kontaktojë organizatorin e udhëtimit dhe ose të shitësit, si dhe informata mbi lidhjen opsionale të sigurimit për të mbuluar shpenzimet e anulimit të kontratës dhe sigurimit për mbulimin e shpenzimeve në rast të sëmundjes apo aksidenteve gjatë udhëtimit. Në rastet e udhëtimit apo qëndrimit të të miturve jashtë vendit, organizatori i udhëtimit duhet të ofrojë informata për vendosjen e kontaktit të drejt për drejtë me të miturin apo me zyrtarin përgjegjës të vendit ku është duke qëndruar i mituri.

Neni 886
Detyrimi i ruajtjes së sekretit

Njoftimin që e merr mbi udhëtarin, mbi bagazhin dhe lëvizjet e tij, organizatori mund t'ua komunikojë personave të tretë vetëm me lejen e udhëtarit ose me kërkesën e organit kompetent.

Neni 887
Përgjegjësia për organizimin e udhëtimit

Organizatori i udhëtimit përgjigjet për dëmin që i shkakton udhëtarit për shkak të moszbatimit të plotë ose të pjesshëm të detyrimeve që kanë të bëjnë me organizimin e udhëtimit që parashikohen me kontratën dhe me këtë ligj.

Neni 888
Përgjegjësia e organizatorit të udhëtimit kur i kryen vetë shërbimet e veçanta

Në qoftë se i jep vetë shërbimet e transportit, të strehimit ose shërbimet e tjera lidhur me kryerjen e udhëtimit të organizuar, organizatori përgjigjet për dëmin që i ka shkaktuar udhëtarit sipas dispozitave që kanë të bëjnë me këto shërbime.

Neni 889
Përgjegjësia e organizatorit të udhëtimit kur kryerjen e shërbimeve të veçanta ua ka besuar personave të tretë

1. Organizatori i udhëtimit që u ka besuar personave të tretë kryerjen e shërbimeve të transportit, të strehimit ose të shërbimeve të tjera lidhur me kryerjen e udhëtimit, i përgjigjet udhëtarit për dëmin e shkaktuar për shkak të moszbatimit të plotë ose të pjesshëm të këtyre shërbimeve, në pajtim me dispozitat që kanë të bëjnë me të.
2. Mirëpo, edhe kur shërbimet janë kryer në pajtim me kontratën dhe me dispozitat që kanë të bëjnë me të, organizatori përgjigjet për dëmin që pëson udhëtari me rastin e kryerjes së tyre, përveç nëse provon se sjellet si organizator i kujdesshëm i udhëtimit gjatë zgjedhjes së personave që e kanë zbatuar.
3. Udhëtari ka të drejtë të kërkojë direkt nga personi i tretë përgjegjës për dëmin, shpërblimin e plotë ose plotësues për dëmin e pësuar.
4. Në masën në të cilën ia ka shpërblyer dëmin udhëtarit organizatori i udhëtimit fiton të gjitha të drejtat që do t'i kishte udhëtari ndaj personit të tretë përgjegjës për këtë dëm (e drejta e regresit).
5. Udhëtari ka për detyrë t'i cedojë organizatorit të udhëtimit dokumente dhe çdo gjë që nevojitet për realizimin e të drejtës së regresit.

Neni 890
Zbritja e çmimit

1. Në qoftë se shërbimet nga kontrata mbi organizimin e udhëtimit janë kryer në mënyrë jo të plotë ose jo me cilësi, udhëtari mund të kërkojë zbritjen proporcionale të çmimit me konditë që t'i ketë bërë prapësim organizatorit të udhëtimit brenda tetë ditësh nga data e përfundimit të udhëtimit.
2. Kërkesa për zbritjen e çmimit nuk ndikon në të drejtën e udhëtarit që të kërkojë kompensimin e dëmit.

Neni 891
Përrjashtimi dhe kufizimi i përgjegjësisë së organizatorit të udhëtimit

1. Janë nul dispozitat e kontratës mbi organizimin e udhëtimit që përrjashtojnë ose pakësojnë përgjegjësinë e organizatorit të udhëtimit.
2. Mirëpo, është e plotfuqishme dispozita e shkruar e kontratës me të cilën parapërcaktohet shuma më e lartë e shpërblimit, me konditë që të mos jetë në shpërrjesëtim të hapur me dëmin.
3. Ky kufizim i shumës së shpërblimit, nuk vlen në qoftë se organizatori e ka shkaktuar dëmin me dashje ose nga pakujdesia ekstreme.

KREU 3

DETYRIMET E UDHËTARIT

Neni 892
Pagimi i çmimit

Udhëtari ka për detyrë që organizatorit të udhëtimit t'i paguajë çmimin e kontraktuar për udhëtimit në kohën, sikundër është kontraktuar, respektivisht siç praktikohet.

Neni 893
Detyrimi i dhënies të të dhënave

Udhëtari ka për detyrë që me kërkesën e organizatorit, t'i japë në kohën e duhur të gjitha të dhënat e nevojshme për organizimin e udhëtimit, e sidomos për marrjen e biletave të udhëtimit, rezervimin e strehimit, si dhe dokumentet e nevojshme për kalimin e kufirit.

Neni 894
Përrmbushja e kushteve të parashikuara me dispozita

Udhëtari ka për detyrë të kujdeset që ai personalisht, dokumentet e tij dhe bagazhi i tij t'i përrmbushin kushtet e parashikuara me dispozitat kufitare, doganore, sanitare, monetare dhe me dispozitat e tjera administrative.

Neni 895
Përgjegjësia e udhëtarit për dëmin e shkaktuar

Udhëtari përgjigjet për dëmin që i shkaktonte organizatorit të udhëtimit nga moskryerja e detyrimeve që rezultojnë për të nga kontrata dhe nga dispozitat e këtij ligji.

KREU 4

TË DREJTAT DHE DETYRIMET E VEÇANTA TË PALËVE KONTRAKTUESE

Neni 896
Zëvendësimi i udhëtarit me ndonjë person tjetër

Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe, udhëtari mund të caktojë personin tjetër që në vend të tij t'i shfrytëzojë shërbimet e kontraktuara me konditë që ky person t'i plotësojë kushtet e veçanta të parashikuara për udhëtimitin e caktuar dhe që udhëtari t'i shpërblejë organizatorit të udhëtimit shpenzimet e shkaktuara nga zëvendësimi.

Neni 897
Rritja dhe ulja e çmimit të kontraktuar

1. Organizatori i udhëtimit mund të kërkojë rritjen e çmimit të kontraktuar vetëm në qoftë se pas lidhjes së kontratës kanë ndodhur ndryshime, në kursin e këmbimit të valutës apo ndryshime në tarifat e transportuesve të cilat ndikojnë në çmimin e udhëtimit. Nëse ndryshimet e tilla kanë ndikuar në uljen e çmimit të udhëtimit, atëherë organizatori i udhëtimit duhet të kthej diferencën në çmimit tek udhëtari.
2. Organizatori i udhëtimit mund ta përdori të drejtën e rritjes së çmimit të kontraktuar ose detyrohet të pranojë uljen e çmimit të përcaktuar në paragrafin e mësipërm, nëse ndryshimi i çmimit pas lidhjes së kontratës dhe metoda e llogaritjes së ndryshimit janë të parapara në vërtetimin e udhëtimit. Çmimi i udhëtimit mund të rritet vetëm deri në njëzet ditë para fillimit të udhëtimit.
3. Nëse rritja e çmimit të kontraktuar kalon shumë prej dhjetë përqind (10%), udhëtari mund të tërhiqet nga kontrata pa pasur detyrim për shpërblimin e dëmit.
4. Në rastin e tillë udhëtari ka të drejtën që t'i kthehet shuma që i ka paguar organizatorit të udhëtimit.

Neni 898
E drejta e udhëtarit për të hequr dorë nga kontrata

1. Udhëtari në çdo moment mund të heqë dorë nga kontrata, plotësisht ose pjesërisht.
2. Në qoftë se udhëtari para fillimit të udhëtimit heq dorë nga kontrata në një afat të arsyeshme që caktohet duke marrë parasysh llojin e aranzhmanit (heqja dorë në kohën e duhur), organizatori i udhëtimit ka të drejtë vetëm në shpërblimin e shpenzimeve administrative.
3. Në rast të heqjes dorë jo në kohën e duhur nga kontrata, organizatori i udhëtimit mund të kërkojë nga udhëtari shpërblimin në përqindje të caktuar të çmimit të kontraktuar, që përcaktohet përpjestimisht me kohën që mbetet deri në fillim të udhëtimit dhe që duhet të justifikohet ekonomikisht.
4. Organizatori i udhëtimit ka të drejtë vetëm në shpërblimin e shpenzimeve të bëra në qoftë se udhëtari ka hequr dorë nga kontrata për shkak të rrethanave që nuk ka mundur t'i evitojë ose t'i shmangë dhe që, po të ekzistojnë në kohën e lidhjes së kontratës, do të përbënin shkak të bazuar që kontrata të mos lidhet, si dhe në rastin kur udhëtari e ka siguruar zëvendësimin përkatës apo zëvendësimin e ka gjetur vetë organizatori.
5. Në qoftë se udhëtari heq dorë nga kontrata pas fillimit të udhëtimit, kurse shkak për këtë nuk janë rrethanat nga paragrafi paraprak i këtij neni, organizatori ka të drejtë në shumën e plotë të çmimit të kontraktuar të udhëtimit.

Neni 899
E drejta e organizatorit të udhëtimit për të hequr dorë nga kontrata

1. Organizatori i udhëtimit mund të heqë dorë nga kontrata, plotësisht ose pjesërisht, pa detyrimin e shpërblimit të dëmit, në qoftë se përpara ose gjatë kohës së zbatimit të kontratës lindin rrethana të jashtëzakonshme që nuk kanë mundur të parashikohen dhe as të shmangen ose të mënjanohen e që po të ekzistonin në kohën e lidhjes së kontratës, do të përbënin shkak të bazuar për organizatorin e udhëtimit që të mos e lidhë kontratën.
2. Organizatori i udhëtimit mund të heq dorë nga kontrata pa detyrimin e shpërblimit të dëmit edhe kur numri minimal i udhëtarëve i parashikuar në vërtetimin mbi udhëtimin nuk është grumbulluar me konditë që për këtë rrethanë udhëtari të jetë njoftuar brenda afatit të caktuar që nuk mund të jetë më i shkurtër se pesë ditë para ditës kur udhëtimi është dashur të fillonte.

3. Në rastin e heqjes dorë nga kontrata para zbatimit të saj, organizatori duhet të kthejë në tërësi atë që ka marrë nga udhëtari.

4. Në qoftë se organizatori ka hequr dorë nga kontrata gjatë kohës së zbatimit të saj ka të drejtë të marrë shpërblim të drejtë për shërbimet e realizuara të kontraktuara, kurse ka për detyrë të marrë të gjitha masat e domosdoshme për ruajtjen e interesave të udhëtarit.

Neni 900 Ndryshimet në programin e udhëtimit

1. Ndryshimet në programin e udhëtimit mund të behën vetëm në qoftë se janë shkaktuar nga rrethanat e jashtëzakonshme që organizatori i udhëtimit nuk ka mundur t'i parashikojë t'i shmangë ose t'i mënjanojë.

2. Shpenzimet që janë krijuar për shkak të ndryshimit të programit i përballon organizatori i udhëtimit, ndërsa pakësimi i shpenzimeve shkon në dobi të udhëtarit.

3. Zëvendësimi i strehimit të kontraktuar mund të bëhet vetëm me përdorimin e objektit të së njëjtës kategori, apo në ngarkim të organizatorit me përdorimin e objektit të kategorisë më të lartë dhe në vendin e kontraktuar të strehimit.

4. Në qoftë se në programin e udhëtimit janë bërë ndryshime esenciale pa ndonjë shkak të arsyeshëm organizatori i udhëtimit duhet të kthejë tërësisht atë që ka marrë nga udhëtari i cili për këtë arsye ka hequr dorë nga udhëtimi.

5. Në qoftë se janë bërë ndryshime esenciale në programin gjatë kohës së zbatimit të kontratës, udhëtari në rast të heqjes dorë përballon vetëm shpenzimet efektive të shërbimeve të realizuara.

PJESA XXII

KONTRATA NDËRMJETËSUERE PËR UDHËTIMIN

Neni 901 Nocioni

Me kontratën ndërmjetësuese për udhëtimin, ndërmjetësuesi detyrohet që në emër dhe për llogari të udhëtarit, të lidhë qoftë kontratën për organizimin e udhëtimit qoftë edhe kontratën për kryerjen e një ose të disa shërbimeve të veçanta, që bëjnë të mundur realizimin e ndonjë udhëtimi ose qëndrimin, kurse udhëtari detyrohet të paguajë për këtë shpërblim.

Neni 902 Detyrimi i dhënies së vërtetimit

1. Kur me kontratën ndërmjetësuese për udhëtimin merret përsipër detyrimi i lidhjes së kontratës për organizimin e udhëtimit, ndërmjetësuesi ka për detyrë që me rastin e kontraktimit të lëshojë vërtetimin për udhëtimin, që përpos të dhënave të cilat kanë të bëjnë me vet udhëtimin, shenjën dhe adresën e organizatorit të udhëtimit, duhet të përmbajë shenjën dhe adresën e ndërmjetësuesit, si dhe të dhënat që tregojnë se ai paraqitet në këtë status.

2. Në qoftë se në vërtetimin për udhëtimin nuk e shënon statusin e ndërmjetësuesit, ndërmjetësuesi në organizimin e udhëtimit konsiderohet si organizator i udhëtimit.

3. Në rastin kur kontrata ndërmjetësuese për udhëtimin ka të bëjë me lidhjen e kontratës për ndonjë shërbim të veçantë, ndërmjetësuesi ka për detyrë të lëshojë vërtetimin që ka të bëjë me këtë shërbim duke theksuar shumën që paguhet për këtë shërbim.

Neni 903
Veprimi sipas udhëzimeve të udhëtarit

1. Ndërmjetësuesi ka për detyrë të veprojë sipas udhëzimeve që ia ka dhënë në kohë udhëtarit, në qoftë se ato janë në pajtim me kontratën, me ushtrimin e veprimtarisë së rëndomtë të ndërmjetësuesit dhe me interesat e udhëtarëve tjerë.

2. Në qoftë se udhëtarit nuk jep udhëzime të nevojshme, ndërmjetësuesi ka për detyrë të punojë sipas mënyrës që në rrethanat konkrete është më e përshtatshme për udhëtarin.

Neni 904
Zgjedhja e personave të tretë

Ndërmjetësuesi është i detyruar që me ndërgjegje ta zgjedhë personin e tretë, i cili duhet t'i kryejë shërbimet e parapara me kontratë dhe i përgjigjet udhëtarit për zgjedhjen e tyre.

Neni 905
Zbatimi përkatës i dispozitave të kontratës për organizimin e udhëtimit

Dispozitat e këtij ligji që kanë të bëjnë me kontratën për organizimin e udhëtimit, zbatohen përshtatshmërisht për kontratën ndërmjetësuese për udhëtimin, në qoftë se me dispozitat e kësaj pjese nuk është caktuar ndryshe.

PJESA XXIII

KONTRATA PËR ANGAZHIMIN E KAPACITETEVE TË HOTELIERISË (KONTRATA PËR ALOTMANIN)

KREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 906
Nocioni

1. Me kontratën për alotmanin detyrohet hotelieri që gjatë kohës së caktuar t'i vë në dispozicion agjencisë turistike një numër shtretërisht të caktuar në objektin e caktuar, t'u japë shërbime hoteliere personave që i dërgon agjencia dhe t'i paguajë provizion të caktuar, kurse kjo detyrohet që të përpiqet t'i plotësojë, përkatësisht të njoftojë brenda afateve të caktuara se kjo nuk është e mundur, si dhe të paguajë çmimin e shërbimeve të bëra në qoftë se ka shfrytëzuar angazhimin e kapaciteteve të hotelit.

2. Në qoftë se me kontratë nuk është caktuar ndryshe, konsiderohet se kapacitetet e strehimit të hotelierisë janë vënë në dispozicion për një (1) vit.

Neni 907
Forma e kontratës

Kontrata për alotmanin duhet të lidhet në formën me shkrim.

KREU 2

DETYRIMET E AGJENCISË TURISTIKE

Neni 908 Detyrimet e njoftimit

1. Agjencia turistike ka për detyrë ta njoftojë hotelierin për procesin e mbushjes së kapaciteteve të strehimit.
2. Në qoftë se nuk ka mundësi t'i plotësojë të gjitha kapacitetet e rezervuara të strehimit, agjencia turistike ka për detyrë që brenda afateve të kontraktuara ose të rëndomta ta njoftojë hotelierin për këtë dhe t'i dërgojë listën e mysafirëve dhe në njoftim të caktojë afatin, deri te i cili hotelieri mund të disponojë lirisht me kapacitetet e rezervuara.
3. Kapacitetet e hotelierisë që në listën e mysafirëve nuk janë theksuar si të plotësuara, konsiderohen të lira, që nga dita e marrjes së kësaj liste nga ana e hotelit për periudhën me të cilën ka të bëjë lista.
4. Pasi të ketë kaluar ky afat, agjencia turistike fiton përsëri të drejtën e plotësimit të kapaciteteve të rezervuara të strehimit.

Neni 909 Detyrimi i respektimit të çmimeve të kontraktuara

Agjencia turistike nuk mund t'u llogarisë personave që i dërgon në objektin e hotelierisë çmime më të larta për shërbimet e hotelierisë nga ato që janë parashikuar me kontratën mbi alotmanin ose me listën e çmimeve të hotelierisë.

Neni 910 Detyrimi i pagimit të shërbimeve të hotelierisë

1. Në qoftë se me kontratë nuk është caktuar ndryshe, çmimin e shërbimeve të dhëna të hotelierisë ia paguan hotelierit agjencia turistike pas kryerjes së shërbimeve.
2. Hotelieri ka të drejtë të kërkojë pagimin e paradhënies përkatëse.

Neni 911 Detyrimi i dhënies së dokumentit të veçantë me shkrim

1. Agjencia turistike ka për detyrë që personave të cilët i dërgon në bazë të kontratës për alotmanin t'u japë dokumentin e veçantë me shkrim.
2. Dokumenti i veçantë me shkrim është në emër ose në grupin e caktuar, është i pabartshëm dhe përmban urdhërin drejtuar hotelierit që t'i japë shërbimet të cilat janë theksuar në të.
3. Dokumenti i veçantë me shkrim shërben si provë se personi është klient i agjencisë turistike që ka lidhur kontratën me hotelierin për alotmanin.
4. Në bazë të dokumentit të veçantë me shkrim bëhet përlllogaritja e kërkesave reciproke midis agjencisë turistike dhe hotelierit.

KREU 3

DETYRIMET E HOTELIERIT

Neni 912

Detyrimi i vënies në përdorim të kapaciteteve strehimi të kontraktuara

1. Hotelieri merr përsipër detyrimin definitiv dhe të përvokueshëm që brenda afatit të caktuar të vejë në përdorim numrin e kontraktuar të shtretërve dhe t'u japë personave që i dërgon agjencia turistike shërbime të theksuara në dokumentin e veçantë me shkrim.
2. Hotelieri nuk mund të kontraktojë me agjencinë tjetër turistike angazhimin e kapaciteteve që janë rezervuar në bazë të kontratës mbi alotmanin.

Neni 913

Detyrimi për trajtim të barabartë

Hotelieri duhet t'u ofron shërbime të njëjta personave që dërgohen nga agjencia e turizmit, sikurse personave me të cilët ka lidhur kontratë direkte mbi shërbimet e hotelierisë.

Neni 914

Detyrimi i hotelierit që të mos i ndryshojë çmimet e shërbimeve

1. Hotelieri nuk mund t'i ndryshojë çmimet e kontraktuara, në qoftë se për të nuk e njofton agjencinë turistike të paktën gjashtë muaj përpara, përveç në rastin e ndryshimit të kursit të këmbimit të valutave që ndikojnë në çmimin e kontraktuar.
2. Çmimet e reja mund të zbatohen pasi të ketë kaluar një muaj nga dërgimi i tyre agjencisë turistike.
3. Çmimet e reja nuk do të zbatohen ndaj shërbimeve për të cilat është dërguar lista e klientëve.
4. Sidoqoftë, ndryshimet e çmimit nuk kanë efekt ndaj rezervimit që e ka konfirmuar hotelieri.

Neni 915

Detyrimi i pagimit të provizionit

1. Hotelieri ka për detyrë që agjencisë turistike t'i paguajë provizionin për qarkullimin e realizuar në bazë të kontratës për alotmanin.
2. Provizioni caktohet në përqindje prej çmimit të shërbimeve hoteliere të kryera.
3. Në qoftë se përqindja e provizionit nuk është caktuar me kontratë, agjencisë turistike i takon provizioni i caktuar me kushtet e përgjithshme të ushtrimit të veprimtarisë së agjencisë turistike, ose në qoftë se këto nuk ekzistojnë sipas praktikës afariste.

KREU 4

E DREJTA E AGJENCISË TURISTIKE PËR TË HEQUR DORË NGA KONTRATA

Neni 916

E drejta për të hequr dorë nga kapacitetet e angazhuara të strehimit

1. Agjencia turistike mund të heqë dorë përkohësisht nga shfrytëzimi i kapaciteteve të angazhuara të strehimit dhe me këtë të mos e zgjidhë kontratën për alotmanin dhe as të krijojë për vete detyrimin e

shpërblimit të dëmit hotelierit, në qoftë se në afatin e kontraktuar dërgon njoftimin për heqjen dorë nga shfrytëzimi.

2. Në qoftë se afati i njoftimit mbi heqjen dorë nuk është caktuar me kontratë, përcaktohen në bazë të dokeve afariste në hotelieri.

3. Kur njoftimi mbi heqjen dorë nuk është dërguar në afatin e parashikuar, hotelieri ka të drejtë në shpërblimin e dëmit.

4. Agjensia turistike mund të heqë dorë nga kontrata tërësisht pa detyrimin e shpërblimit të dëmit në qoftë se njoftimin mbi heqjen dorë e dërgon brenda afatit të kontraktuar.

Neni 917

Detyrimi i agjencisë turistike për t'i plotësuar kapacitetet e angazhuara

1. Me kontratën për alotmanin mund të parashihet detyrimi i veçantë i agjencisë turistike për t'i plotësuar kapacitetet e angazhuara të hotelierisë.

2. Në qoftë se në këtë rast nuk i plotëson kapacitetet e angazhuara të hotelierësë, agjencia turistike ka për detyrë t'i paguajë hotelierit shpërblimin për çdo shtrat të pashfrytëzuar dhe për çdo ditë.

3. Agjencia turistike atëherë nuk ka të drejtë që me anë të njoftimit të bërë në kohën e duhur ta denoncojë kontratën pjesërisht ose tërësisht.

PJESA XXIV

KONTRATA PËR SIGURIMIN

KREU 1

DISPOZITAT E PËRBASHKËTA PËR SIGURIMIN E PASURISË DHE SIGURIMIN E PERSONAVE

NËNKREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 918

Nocioni

Me kontratën për sigurimin detyrohet kontraktuesi i sigurimit që mbi parimet e reciprocitetit dhe solidaritetit të paguajë një shumë të caktuar shoqërisë së sigurimit (siguruesi), kurse shoqëria detyrohet që, nëse ndodh ngjarja që paraqet rastin e siguruar, t'i paguajë siguruesit apo ndonjë personi të tretë shpërblimin, përkatësisht shumën e kontraktuar ose të kryejë diçka tjetër.

Neni 919

Rasti i siguruar

1. Ngjarja, duke marrë parasysh se për cilën kontraktohet sigurimi (rasti i siguruar) duhet të jetë i ardhshëm, e pasigurt dhe e pavarur nga vullneti ekskluziv i kontraktuesve.

2. Kontrata e sigurimit është e pavlefshme, në qoftë se në momentin e lidhjes së saj ka ndodhur rasti i siguruar, apo në qoftë se ky ka qenë në krijim e sipër, apo ka qenë e sigurt se do të vijë, ose po qe se që atëherë ka pushuar mundësia që ai të ndodhë.

3. Në qoftë se është kontraktuar, se me sigurimin do të përfshihet periudha e caktuar që vjen para lidhjes së kontratës, kontrata do të jetë nule vetëm në qoftë se në momentin e lidhjes së saj pala e interesuar e ka ditur se rasti i siguruar ka ndodhur, përkatësisht se që atëherë është shuar mundësia që ai të ndodhë.

Neni 920 **Përfshirja e disa sigurimeve**

1. Dispozitat e kësaj pjese nuk do të zbatohen në sigurimet e lundrimit, si dhe në sigurimet të tjera për të cilat zbatohen rregullat e sigurimit për lundrimin.

2. Dispozitat e përmendura nuk do të zbatohen as në sigurimin e kërkesave, as në marrëdhëniet e risigurimit.

Neni 921 **Shmangia nga dispozitat e kësaj pjese**

1. Me kontratë mund të shmanget vetëm nga ato dispozita të kësaj pjese, në të cilat kjo shmangie është lejuar shprehimisht, si dhe ato që u ofrojnë kontraktuesve mundësinë që të veprojnë siç dëshirojnë.

2. Shmangia nga dispozitat e tjera, po qe se nuk është e ndaluar me këtë ose me ndonjë ligj tjetër, lejohet vetëm në qoftë se është në interesin e padryshimtë të të siguruarve.

NËNKREU 2

LIDHJA E KONTRATËS

Neni 922 **Kur është e lidhur kontrata**

1. Kontrata për sigurimin është e lidhur kur kontraktuesit nënshkruajnë polisën e sigurimit ose listën e mbulesës.

2. Oferta me shkrim që i është bërë të siguruarit për lidhjen e kontratës për sigurimin detyron ofertuesin, në qoftë se ky nuk ka caktuar ndonjë afat më të shkurtër, për një kohë prej tetë ditësh nga data kur oferta t'i ketë arritur siguruesit, e në qoftë se nevojitet kontrolli mjekësor, atëherë për një kohë prej tridhjetë ditësh.

3. Në qoftë se siguruesi në këtë afat refuzon ofertën e cila nuk largohet nga kushtet në të cilat ai ushtron sigurimin e propozuar, do të konsiderohet se e ka pranuar ofertën dhe se kontrata është lidhur.

4. Në këtë rast kontrata quhet e lidhur kur oferta t'i ketë arritur siguruesit.

Neni 923 **Polica dhe lista e mbulesës**

1. Në policë duhet të shkruhen palët kontraktuese, sendi i siguruar, respektivisht personi i siguruar, rreziku i përfshirë nga sigurimi, kohëzgjatja e sigurimit dhe periudha e depozitës, shuma e sigurimit ose se sigurimi është i pakufizuar, premia ose kontributi, data e dhënies së policës dhe nënshkrimet e palëve kontraktuese.

2. Lista e mbulesës në të cilën është përshkruar pjesa esenciale e kontratës mundet të zëvendësojë përkohësisht policën e sigurimit.

3. Në qoftë se kushtet e përgjithshme dhe të veçanta të sigurimit nuk janë të shtypura në vet policën, siguruesi është i detyruar ta paralajmërojë kontraktuesin e sigurimit se kushtet e tilla janë pjesë përbërëse të kontratës dhe t'i dorëzojë tekstin e tyre.

4. Zbatimi i detyrimeve nga paragrafi paraparak duhet të konstatohet në policë.

5. Në rastin e mospajimit të ndonjë dispozite të kushteve të përgjithshme ose të veçanta dhe të ndonjë dispozite të policës do të aplikohet dispozita e policës, e në rastin e mospajimit të ndonjë dispozite të shtypur në policë e të ndonjë dispozite të saj të dorëshkrimit, do të vihet në zbatim kjo e fundit.

6. Sipas marrëveshjes së kontraktuesve, policia mund të mbajë emrin e caktuar, të jetë sipas urdhërit ose sipas prurësit.

Neni 924 Sigurimi pa polisë

Me kushtet e sigurimit mund të parashikohen rastet nën të cilat marrëdhënia kontraktuese nga sigurimi krijohet nga vetë pagimi i premisë.

Neni 925 Lidhja e kontratës në emër të tjetrit pa autorizim

1. Kush lidh kontratën e sigurimit në emër të tjetrit pa autorizim të tij i përgjigjet siguruesit për detyrimet nga kontrata, gjersa ky në emër të të cilit është lidhur kontrata të mos e miratojë.

2. I interesuari mund të lejojë kontratën edhe pasi të ketë ndodhur rasti i siguruar.

3. Në qoftë se pëlqimi është refuzuar, kontraktuesi i sigurimit ka borxh preminë për periudhën e sigurimit në të cilën siguruesi është njoftuar për refuzimin e pëlqimit.

4. Punëdrejtuesi pa porosi, i cili e ka njoftuar siguruesin se paraqitet pa autorizim në emër dhe për llogari të tjetrit nuk përgjigjet për detyrimet nga sigurimi.

Neni 926 Sigurimi për llogari të huaj ose për llogari të të cilit i përket

1. Në rastin e sigurimit për llogari të huaj ose për llogari të të cilit i përket, detyrimet e pagimit të premisë dhe detyrimet e tjera nga kontrata ka për detyrë t'i zbatojë kontraktuesi i sigurimit, por ky nuk mund të ushtrojë të drejtat nga sigurimi as edhe kur mban polisën pa pëlqimin e personit, interesi i të cilit është siguruar dhe të cilit ato i përkasin.

2. Kontraktuesi i sigurimit nuk ka për detyrë t'i dorëzojë polisën personit të interesuar gjersa të mos i shpërblehen premitë që i ka paguar siguruesit, si dhe shpenzimet e kontratës.

3. Kontraktuesi i sigurimit ka të drejtë arkëtimi prioritar të këtyre kërkesave nga shpërblimi që është borxh, si dhe të drejtën për të kërkuar pagimin e tyre të drejtpërdrejt nga siguruesi.

4. Siguruesi mund t'i paraqesë secilit shfrytëzues të sigurimit për llogarinë e huaj të gjitha kundërshtimet, të cilat në bazë të kontratës i ka ndaj kontraktuesit të sigurimit.

Neni 927
Përfaqësuesi i sigurimit

1. Kur siguruksi autorizon ndokënd që ta përfaqësojë, ndërsa nuk cakton vëllimin e autorizimeve të tij, përfaqësuesi është i autorizuar që në emër dhe për llogari të siguruksit të lidhë kontrata për sigurimin, të kontraktojë ndryshimet e kontratës ose zgjatjen e afatit të tyre, të lëshojë polisë sigurimi, të arkëtojë permitë dhe të pranojë deklarata të drejtuara siguruksit.
2. Në qoftë se siguruksi i ka kufizuar autorizimet e përfaqësuesit të vet, ndërsa kjo për kontraktuesin e sigurimit nuk ka qenë e njohur, konsiderohet sikur këto kufizime të mos kenë ekzistuar.

NËNKREU 3

DETYRIMI I SIGURUESIT, PËRKATËSISHT I KONTRAKTUESVE TË SIGURIMIT

I. LAJMËRIMI I RRETHANAVE TË RËNDËSISHME PËR VLERËSIMIN E RREZIKUT

Neni 928
Detyra e lajmërimit

Kontraktuesi i sigurimit ka për detyrë t'i lajmërojë siguruksit kur lidhë kontratën të gjitha rrethanat e rëndësishme të cilat janë të rëndësishme për vlerësimin e rrezikut, të cilat i janë të njohura ose nuk kanë mundur të mbeten të panjohura.

Neni 929
Lajmërimi i pasaktë i bërë me dashje ose lënia në heshtje

1. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit ka bërë me dashje lajmërimin e pasaktë ose me dashje e ka lënë në heshtje ndonjë rrethanë të një karakteri të tillë, sa që siguruksi nuk do të lidhte kontratën po të kishte ditur për gjendjen e vërtetë, siguruksi mund të kërkojë anulimin e kontratës.
2. Në rastin e zgjidhjes të kontratës për shkaqe të cekura në paragrafin paraprak, siguruksi mban për vete permitë e arkëtuara dhe ka të drejtë të kërkojë pagimin e premisë për periudhën e sigurimit në të cilën ka kërkuar anulimin e kontratës.
3. Siguruksi duhet të paraqesë padi për anulimin e kontratës mbi sigurimin në afat prej tre muajsh nga koha kur ka marrë njohuri për pasaktësinë e lajmërimit ose të lënies në heshtje.

Neni 930
Pasaktësia e paparamenduar ose lajmërimi jo i plotë

1. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit ka bërë lajmërim të pasaktë ose ka bërë lëshim të jap njoftim që ka për detyrë, ndërsa këtë nuk e ka bërë me dashje, siguruksi mundet sipas dëshirës së vet brenda një muaji nga data kur të ketë mësuar për pasaktësinë ose për lajmërimin jo të plotë të lajmërimit, të deklarojë se e zgjidhë kontratën ose të propozojë shtimin e premisë në përpjesëtim me rrezikun më të madh.
2. Kontrata në këtë rast shuhet pasi të kenë kaluar katërmëdhjetë (14) ditë që kur siguruksi t'ia ketë komunikuar deklaratën e vet mbi zgjidhjen kontraktuesit të sigurimit, e në rastin e propozimit të siguruksit që premia të shtohet, zgjidhja shkaktohet sipas ligjit, në qoftë se kontraktuesi i sigurimit nuk e aprovon propozimin brenda katërmëdhjetë ditësh nga koha që kur e ka marrë.
3. Në rastin e zgjidhjes, siguruksi ka për detyrë ta kthejë pjesën e premisë, e cila i përket kohës deri në fund të periudhës së sigurimit.

4. Në qoftë se rasti i siguruar ka ndodhur para se të ishte vërtetuar pasaktësia ose lajmërimi jo i plotë, apo pas kësaj, por para zgjidhjes së kontratës, përkatësisht para arritjes së marrëveshjes për shtimin e premisë, shpërblimi zvogëlohet në përpjesëtim ndërmjet shkallëve të premive të paguara dhe shkallës së premive që do të duheshin të paguhen në bazë të rrezikut faktik.

Neni 931

Zgjerimi i fushës së zbatimit të neneve paraprake

Dispozitat e neneve paraprake për pasojat e lajmërimit të pasaktë ose të lënies në heshtje të rrethanave me rëndësi për çmuarjen e rrezikut zbatohen edhe në rastet e sigurimit të kontraktuar në emër dhe për llogari të tjetrit, ose në dobi të të tretit, ose për llogari të huaj, ose për llogari të cilës i përket, në qoftë se këta persona kanë ditur për pasaktësinë e lajmërimit ose për lënien në heshtje të rrethanave me rëndësi për çmuarjen e rrezikut.

Neni 932

Rastet në të cilat siguroesi nuk mund të thirret në pasaktësinë ose lajmërimin jo të plotë

1. Siguroesi, i cili në çastin e lidhjes së kontratës ka ditur ose nuk ka mundur të mos ketë qenë në dijeni për rrethanat që kanë rëndësi për vlerësimin e rrezikut, e të cilat kontraktuesi i sigurimit i ka lajmëruar në mënyrë jo të saktë ose i ka lënë në heshtje, nuk mund të thirret në pasaktësinë e lajmërimit ose lënien në heshtje.
2. E njëjta gjë vlen në rastin kur siguroesi të ketë mësuar për këto rrethana gjatë kohës së sigurimit, e që nuk i ka shfrytëzuar autorizimet ligjore.

II. PAGIMI I PREMISË

Neni 933

Detyra e pagimit dhe e marrjes së premisë

1. Kontraktuesi i sigurimit ka për detyrë të paguajë preminë e sigurimit, por siguroesi ka për detyrë të pranojë pagimin e premisë prej secilit person që ka interes juridik që ajo të paguhet.
2. Premia paguhet në afatet e kontraktuara, e në qoftë se duhet të paguhet përnjëherë, atëherë paguhet me rastin e lidhjes së kontratës.
3. Vendi i pagimit të premisë është vendi në të cilin kontraktuesi i sigurimit ka selinë ose vendbanimin e vet, në qoftë se në kontratë nuk është caktuar ndonjë vend tjetër.

Neni 934

Pasojat e mospagimit të premisë

1. Në qoftë se është kontraktuar që premia të paguhet me rastin e lidhjes së kontratës, detyrimi i siguroesit për të paguar shpërblimin ose shumën e caktuar me kontratë fillon ditën e ardhshme nga data e pagimit të premisë.
2. Në qoftë se është kontraktuar që premia të paguhet pas lidhjes së kontratës, detyrimi i siguroesit për të paguar shpërblimin ose shumën e përcaktuar me kontratë fillon nga data e caktuar me kontratë si ditë e fillimit të sigurimit.
3. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit nuk e paguan preminë që ka arritur për pagesë pas lidhjes së kontratës deri në skadimin e saj, dhe as që e bën këtë ndonjë person i interesuar, kontrata për sigurimin shuhet sipas ligjit, në bazë të drejtës pas skadimit të kohës prej tridhjetë ditësh nga data kur kontraktuesit të sigurimit i është dorëzuar letra e porositur e siguroesit me njoftimin për arritjen për

pagesë të premisë, por me kusht që ky afat të mos mund të skadojë para se të kenë kaluar tridhjetë ditë nga data e arritjes për pagesë të premisë.

4. Pas kalimit të afatit kohorë të përcaktuar në paragrafin e tretë të këtij neni, në qoftë se kontraktuesi i sigurimit është në vonesë për të paguar preminë që ka arritur për pagesë pas lidhjes së kontratës, siguruesi mundet të denoncojë kontratën e sigurimit pa paralajmërim, në atë mënyrë që denoncimi i kontratës është efektiv me kalimin e afatit kohorë të përcaktuar në paragrafin e tretë të këtij neni dhe mbarimi i mbulesës së sigurimit në qoftë se kontraktuesit të sigurimit i është dorëzuar letra e porositur e siguruesit me njoftimin për mospagesën e pagesës së arritur dhe se mbulesa e sigurimit do të mbarojë.

5. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit paguan preminë pas afatit të specifikuar në paragrafin 3. të këtij neni, por brenda një (1) viti që kur premia kishte arritur për pagesë, siguruesi do të ketë për detyrim pagimin e shumës së siguruar, gjegjësisht shpërblimin e dëmit në rast të paraqitjes së rastit të siguruar që nga mesnata pasi që premia dhe kamatëvonesa të jetë paguar.

6. Dispozitat e këtij neni nuk zbatohen në sigurimin e jetës apo të shëndetit.

III. NJOFTIMI I SIGURIMIT PËR NDRYSHIMET E RREZIKUT

Neni 935 Rritja e rrezikut

1. Kontraktuesi i sigurimit ka për detyrë, që kur është fjala për sigurimin e pasurisë, ta njoftojë siguruesin për çdo ndryshim të rrethanës që mund të ketë rëndësi për vlerësimin e rrezikut, e kur është fjala për sigurimin e personave, atëherë vetëm në qoftë se rreziku është shtuar për shkak se personi i siguruar ka ndryshuar profesionin.

2. Ai ka për detyrë ta njoftojë pa vonesë siguruesin për rritjen e rrezikut, në qoftë se rritja e rrezikut ka ndodhur pa veprimin e tij, atëherë ka për detyrë ta njoftojë brenda katërbëdhjetë (14) ditësh pasi të ketë mësuar për këtë.

3. Në qoftë se rritja e rrezikut është aq saqë siguruesi nuk do ta lidhte kontratën po të kishte ekzistuar një gjendje e tillë në momentin e lidhjes së saj, ai mund ta zgjidhë kontratën.

4. Në qoftë se shtimi i rrezikut është aq i madh, sa që siguruesi do ta lidhte kontratën vetëm me ndonjë premi më të madhe, po të kishte ekzistuar një gjendje e tillë në çastin e lidhjes së kontratës, ai mund t'i propozojë kontraktuesit të sigurimit shkallën e re të premisë.

5. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit nuk pranon shkallën e re të premisë brenda katërbëdhjetë (14) ditësh nga dita e marrjes në dorëzim të propozimit të shkallës së re, kontrata shuhet në bazë të ligjit.

6. Kontrata mbetet në fuqi dhe siguruesi nuk mund t'i shfrytëzojë më autorizimet që t'i propozojë kontraktuesit të sigurimit shkallën e re të premisë ose ta zgjidhë kontratën në qoftë se nuk i shfrytëzon këto autorizime brenda një (1) muaji nga data kur të ketë mësuar në cilëndo mënyrë qoftë për rritjen e rrezikut, apo në qoftë se edhe para skadimit të këtij afati shprehet në ndonjë mënyrë se është i pajtimit me zgjatjen e kontratës (në qoftë se pranon preminë, paguan shpërblimin për rastin e siguruar që ka ndodhur pas kësaj rritje e të ngjashme).

Neni 936 Kur rasti i siguruar ndodh në ndërkohë

Në qoftë se rasti i siguruar ka ndodhur para se siguruesi të jetë njoftuar për shtimin e rrezikut ose pasi të jetë njoftuar për shtimin e rrezikut, por para se ta ketë zgjidhur kontratën ose të ketë arritur marrëveshjen me kontraktuesin e sigurimit për rritjen e premisë, shpërblimi zvogëlohet në përpjesëtim

ndërmjet shkallës së premive të paguara dhe premive që do të duheshin të paguhen sipas rritjes së rrezikut.

Neni 937 Zvogëlimi i rrezikut

1. Në rastin kur pas lidhjes së kontratës për sigurimin të ketë ndodhur zvogëlimi i rrezikut, kontraktuesi i sigurimit ka të drejtë të kërkojë zvogëlimin përkatës të premisë, duke llogaritur që nga dita kur për zvogëlimin ta ketë njoftuar siguresin.
2. Në qoftë se siguresi nuk është pajtuar me zvogëlimin e premisë, kontraktuesi i sigurimit mund ta zgjidhë kontratën.

Neni 938 Detyrimi i njoftimit për paraqitjen e rastit të sigurimit

1. Kontraktuesi i sigurimit ka për detyrë, përveç në rastin e sigurimit të jetës ta njoftojë siguresin për paraqitjen e rastit të sigurimit jo më vonë se tri (3) ditë që kur ai vihet në dijeni për këtë.
2. Në qoftë se nuk e kryen këtë detyrim të vet brenda kohës së caktuar, ai ka për detyrë t'ia shpërblejë siguresit dëmin, të cilin siguresi do ta kishte për këtë.

Neni 939 Nuliteti i dispozitave për humbjen e të drejtave

Janë nule dispozitat e kontratës që parashikojnë humbjen e të drejtave në shpërblim ose në shumën e sigurimit, në qoftë se i siguruari pas shkaktimit të rastit të siguruar nuk i përmbush ndonjë nga detyrimet e parashikuara ose të kontraktuara.

NËNKREU 4

DETYRIMET E SIGURUESIT

Neni 940 Pagimi i shpërblimit ose i shumës së kontraktuar

1. Kur paraqitet rasti i siguruar, siguresi ka për detyrë të paguajë shpërblimin ose shumën e caktuar me kontratë në afatin e kontraktuar, i cili nuk mund të jetë më i gjatë se katërmbëdhjetë (14) ditë, duke llogaritur që nga data kur siguresi të ketë marrë njoftimin se ka ndodhur rasti i siguruar.
2. Mirëpo, në qoftë se për caktimin e ekzistimit të detyrimit të siguresit ose të shumës së tij nevojitet një kohë, ky afat fillon të rrjedhë nga dita kur është vërtetuar ekzistimi i detyrimit të tij dhe shuma e tij.
3. Në qoftë se shuma e detyrimit të siguresit nuk vërtetohet brenda afatit të caktuar në paragrafin 1. të këtij neni, siguresi ka për detyrë, me kërkesën e personit të autorizuar, ta paguajë shumën e pjesës pakontestuese të detyrimit të vet në emër të paradhënies.

Neni 941 Përrjashtimi i përgjegjësisë së siguresit në rastin e paramendimit dhe të mashtrimit

Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit, i siguruari ose shfrytëzuesi e ka shkaktuar rastin e siguruar me dashje ose me mashtrim, siguresi nuk është i detyruar të japë asgjë dhe dispozita e kundërt kontraktuese nuk ka efekt juridik.

Neni 942
Kundërshtimet e siguruesit

1. Kundër kërkesës së prurësit të polisës, si dhe të kërkesës së ndonjë personi tjetër që e invokon atë, siguruesi mund të theksojë të gjitha kundërshtimet që ka lidhur me kontratën ndaj personit me të cilin ka lidhur kontratën mbi sigurimin.
2. Përrjashtimisht, kundër kërkesës së personit të tretë në rastin e sigurimit vullnetar nga përgjegjësia dhe të kërkesës së titullarëve të të drejtave të caktuara në sendin e siguruar, e drejtë kjo që ka kaluar në bazë të vetë ligjit në bazë të së drejtës, me asgjësimin ose me dëmtimin e sendit të siguruar në shpërblimin nga sigurimi, siguruesi mund të paraqesë vetëm kundërshtime që janë paraqitur para se të ketë ndodhur rasti i siguruar.

NËNKREU 5

KOHËZGJATJA E SIGURIMIT

Neni 943
Fillimi i efektit të sigurimit

1. Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe kontrata mbi sigurimin ka efektet e veta duke filluar që nga mesnata e ditës kur është shënuar në policë si ditë e fillimit të kohëzgjatjes së sigurimit e deri në mbarim të ditës së fundit të afatit për të cilin është kontraktuar sigurimi. Kohëzgjatja e sigurimit konsiderohet që nuk është përcaktuar nëse palët nuk e shkëpusin kontratën para kohës së pagimit të premiumit të përcaktuar në kushtet e sigurimit dhe nëse ekziston një kohëzgjatje në kontratën e sigurimit me mundësi të vazhdimin të kontratës edhe për një kohë të njëjtë.
2. Në qoftë se afati i kohëzgjatjes së sigurimit të pasurisë nuk është caktuar me kontratë, secila palë mund të denoncojë kontratën në ditën e arritshmërisë së premisë, duke njoftuar me shkrim palën më së voni tre (3) muaj para arritshmërisë së premisë.
3. Në qoftë se sigurimi është lidhur në afatin më të gjatë se tri (3) vite, pas kalimit të këtij afati secila palë mundet të denoncojë kontratën, duke e lajmëruar palën tjetër me shkrim në periudhën prej tre (3) muajve.
4. Nuk është e mundur që me anë të kontratës të përjashtohet e drejta e palëve për tu tërhequr nga kontrata, ashtu siç është përcaktuar në paragrafët e mëparshëm.
5. Dispozitat e këtij neni nuk zbatohen në sigurimin e jetës apo të shëndetit.

Neni 944
Ndikimi i falimentimit mbi sigurimin

1. Në rastin e falimentimit të kontraktuesit të sigurimit, sigurimi vazhdon, por secila palë ka të drejtë ta zgjidhë kontratën për sigurimin brenda tre (3) muajsh nga data e hapjes së falimentimit, në të cilin rast masës së falimentimit të kontraktuesve i takon pjesa e premisë së paguar që i përgjigjet kohës së mbetur të sigurimit.
2. Në rastin e falimentimit të siguruesit, kontrata për sigurimin shuhet pasi të kenë kaluar tridhjetë (30) ditë nga data e hapjes së falimentimit.

KREU 2

SIGURIMI I PASURISË

NËNKREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 945 Interesi i sigurimit

1. Sigurimi i pasurisë mund të kontraktohet nga secili person që ka interes që të mos ndodhë ndonjë rast i siguruar, sepse përndryshe do të pësonte ndonjë dëm material.
2. Të drejta nga sigurimi mund të kenë vetëm personat të cilët në momentin e shkaktimit të dëmit kanë pasur interes material që rasti i siguruar të mos ndodhë.

Neni 946 Qëllimi i sigurimit të pasurisë

1. Me sigurimin e pasurisë sigurohet shpërblimi për dëmin që do të ndodhte në pasurinë e të siguarit për shkak të paraqitjes së rastit të siguruar.
2. Shuma e shpërblimit nuk mund të jetë më e madhe nga sa është dëmi që ka pësuar i siguruari nga paraqitja e rastit të siguruar.
3. Në sigurimin e të mbjellurave dhe të fruteve e të produkteve të tjera të tokës shuma e dëmit përcaktohet duke marrë parasysh vlerën që do të kishin në kohën e grumbullimit, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe.
4. Të vlefshme janë dispozitat e kontratës me të cilën shuma e shpërblimit kufizohet në një shumë më të vogël nga sa është shuma e dëmit.
5. Në rastin e vërtetimit të shumës së dëmit merret në konsiderim fitimi i humbur vetëm në qoftë se kjo është kontraktuar.
6. Në qoftë se gjatë së njëjtës periudhë të sigurimit ndodhin disa raste të siguruara njëri pas tjetrit, shpërblimi nga sigurimi për secilin prej tyre caktohet dhe paguhet tërësisht duke marrë parasysh krejt shumën e sigurimit, pa zbritjen e saj për aq sa është shuma e shpërblimeve të mëparshme të paguara në atë periudhë.
7. Në qoftë se me kontratën mbi sigurimin vlera e sendit të siguruar është përcaktuar në marrëveshje, shpërblimi caktohet sipas kësaj vlere, përveç nëse siguruasi provon se vlera e kontraktuar është shumë më e madhe nga sa është vlera efektive dhe në qoftë se për këtë diferencë nuk ekziston ndonjë arsye e bazuar (si për shembull, sigurimi i sendit të përdorur në vlerën e sendit të tillë të ri, ose sigurimi i vlerës subjektive).

Neni 947 Parandalimi i rastit të siguruar dhe shpëtimi

1. I siguruari ka për detyrë të marrë masa të parashikuara, të kontraktuara dhe të gjitha masat e tjera të nevojshme për të parandaluar paraqitjen e rastit të siguruar, e në qoftë se rasti i siguruar shkaktohet, atëherë ka për detyrë të marrë çdo gjë që varet prej tij për të bërë që të kufizohen pasojat e dëmshme të tij.

2. Siguruesi ka për detyrë t'i shpërblejë shpenzimet, humbjet si dhe dëmet e tjera të shkaktuara nga orvatja e arsyeshme për të mënjeluar rrezikun e drejtpërdrejtë të shkaktimit të rastit të siguruar, si dhe me tentimin që të kufizohen pasojat e dëmshme të tij edhe atëherë kur këto tentime kanë qenë pa sukses.

3. Siguruesi ka për detyrë ta japë këtë shpërblim, edhe në qoftë se ky së bashku me shpërblimin e dëmit nga rasti i siguruar tejkalon shumën e sigurimit.

4. Në qoftë se i siguruari nuk e përmbush detyrimin e vet të parandalimit të rastit të siguruar ose detyrimin e shpëtimit, ndërsa se për këtë nuk ka justifikim, detyrimi i siguruesit zvogëlohet aq sa është paraqitur dëmi më i madh për shkak të kësaj mospërmbushje.

Neni 948

Lënia e sendit të dëmtuar që është siguruar

Në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe, i siguruari nuk ka të drejtë që pas paraqitjes së rastit të siguruar t'ia lejë siguruesit sendin e siguruar të dëmtuar dhe të kërkojë prej tij pagimin e shumës së plotë të sigurimit.

Neni 949

Shkatërrimi i sendit për shkak të ngjarjes që nuk është parashikuar në polisë

1. Në qoftë se sendi i siguruar, ose sendi i lidhur me përdorimin e të cilit është kontraktuar sigurimi nga përgjegjësia, shkatërrohet gjatë periudhës së sigurimit për shkak të ndonjë ngjarjeje që nuk është parashikuar në polisë , kontrata nuk ka më fuqi dhe siguruesi ka për detyrë t'i kthejë kontraktuesit të sigurimit pjesën e premisë në përpjesëtim me kohën e mbetur.

2. Kur një nga disa sende të përfshira me një kontratë shkatërrohet për shkak të ndonjë ngjarjeje që nuk është parashikuar në polisë , sigurimi mbetet në fuqi edhe më tutje përsa i përket sendeve të tjera kundrejt ndryshimeve të nevojshme për shkak të zvogëlimit të objektit të sigurimit.

NËNKREU 2

KUFIZIMI I RREZIQEVE TË SIGURUARA

Neni 950

Dëmet e mbuluara nga sigurimi

1. Siguruesi ka për detyrë t'i shpërblejë dëmet e shkaktuara rastësisht ose për faj të kontraktuesit të sigurimit të siguruarit ose të shfrytëzuesit të sigurimit, përveç nëse për dëmin e shkaktuar ky detyrim i tij është përjashtuar shprehimisht me kontratën për sigurimin.

2. Ai nuk përgjigjet për dëmin e shkaktuar me dashje nga këta persona, kështu që është nule dispozita në polisë që do të parashikonte përgjegjësinë e tij edhe në këtë rast.

3. Në qoftë se do të realizohet rasti i siguruar, siguruesi ka për detyrë ta shpërblejë secilin dëm të shkaktuar nga ana e ndonjë personi, për veprimet e të cilit i siguruari përgjigjet mbi cilëndo bazë qoftë, pavarësisht nëse dëmi është shkaktuar ose jo nga pakujdesia ose me dashje.

Neni 951

Dëmet e shkaktuara nga të metat e sendit të siguruar

Siguruesi nuk përgjigjet për dëmin në sendin e siguruar që rrjedh nga të metat e tij, përveç nëse është kontraktuar ndryshe.

Neni 952
Dëmet e shkaktuara nga operacionet e luftës dhe kryengritjet

1. Siguruesi nuk ka për detyrë t'i shpërblejë dëmet e shkaktuara nga operacionet e luftës ose kryengritjet, përveç nëse është kontraktuar ndryshe.
2. Siguruesi ka për detyrë të provojë se dëmi është shkaktuar nga ndonjë prej këtyre ngjarjeve.

NËNKREU 3

MBISIGURIMI DHE KONTRATA ME DISA SIGURUES

Neni 953
Mbisigurimi

1. Në qoftë se kur lidhet kontrata njëra palë përdorë mashtrimin dhe në këtë mënyrë kontraktin shumë e sigurimit më të madhe nga sa është vlera efektive e sendit të siguruar, pala tjetër mund të kërkojë anulimin e kontratës.
2. Në qoftë se shuma e kontraktuar e sigurimit është më e madhe nga sa është vlera e sendit të siguruar, ndërsa asnjëra nga palët nuk ka vepruar në mënyrë të pandërgjegjshme dhe të pandershme, kontrata mbetet në fuqi, shuma e sigurimit zbritet deri në shumën e vlerës efektive të sendit të siguruar, kurse premitë zvogëlohen përpjesëtimisht.
3. Në të dy rastet siguruesi i ndërgjegjshëm mban premitë e marra dhe ka të drejtë në preminë e pazvogëluar për periudhën vijuese.

Neni 954
Zvogëlimi i mëvonshëm i vlerës

Në qoftë se vlera e siguruar zvogëlohet për kohën e afatit të sigurimit, secila palë kontraktuese ka të drejtë në zbritjen përkatëse të shumës së sigurimit dhe të premisë, duke filluar nga data kur ia ka komunikuar palës tjetër kërkesën e vet për zbritje.

Neni 955
Sigurimi i shumëfishtë dhe i dyfishtë

1. Në qoftë se ndonjë objekt është siguruar pranë dy ose më tepër siguruesve kundër të njëjtit rrezik për të njëjtin interes dhe për të njëjtën kohë, kështu që shuma totale e sigurimit nuk tejkalon vlerën e këtij sendi (sigurimi i shumëfishtë), secili sigurues përgjigjet për zbatimin në tërësi të detyrimeve të krijuara nga kontrata që ka lidhur ai.
2. Në qoftë se shuma totale e sigurimit e tejkalon vlerën e sendit të siguruar (sigurimi i dyfishtë), ndërsa kontraktuesi i sigurimit nuk ka vepruar me ndërgjegje, të gjitha këto sigurime janë të vlefshme dhe secili sigurues ka të drejtë në preminë e kontraktuar për periudhën e sigurimit në vazhdim, ndërsa siguruesi ka të drejtë të kërkojë prej secilit sigurues të veçantë shpërblimin sipas kontratës së përfunduar me të, por gjithsej jo më tepër se sa është shuma e dëmit.
3. Kur ndodh rasti i siguruar, kontraktuesi i sigurimit ka për detyrë ta njoftojë për këtë secilin sigurues të të njëjtit rrezik dhe t'i komunikojë emrat dhe adresat e siguruesve të tjerë, si dhe shumat e sigurimit të kontratave të veçanta të përfunduara me këta.
4. Pasi shpërblimi t'i paguhet të siguruarit, secili sigurues përballon pjesën e shpërblimit në përpjesëtimin në të cilin qëndron shuma e sigurimit në të cilën është detyruar ai ndaj shumës totale të

sigurimit, kështu që siguruesi që ka paguar më tepër ka të drejtë të kërkojë nga siguruesit e tjerë shpërblimin për shumën e paguar më tepër.

5. Në qoftë se ndonjë kontratë është lidhur pa e treguar shumën e sigurimit, ose kundrejt mbulimit të pakufizuar, konsiderohet si kontratë e lidhur kundrejt shumës më të lartë të sigurimit.

6. Për pjesën e siguruesit i cili nuk mund të paguajë, përgjigjen siguruesit e tjerë përpjesëtimisht me pjesët e tyre.

7. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit ka lidhur kontratën e sigurimit me të cilën është krijuar sigurimi i dyfishtë, duke mos ditur për sigurimin e përfunduar më parë, ai mundet, pavarësisht nëse sigurimin e mëparshëm e ka lidhur ai apo ndokush tjetër, brenda një muaji nga dita kur ka mësuar për këtë sigurim, të kërkojë zbritjen përkatëse të shumës së sigurimit dhe të premisë së sigurimit të mëvonshëm, por siguruesi mban premitë e marra dhe ka të drejtë në preminë për periudhën vijuese.

8. Në qoftë se sigurimi i dyfishtë është realizuar për shkak të zvogëlimit të vlerës së objektit të sigurimit gjatë kohës së afatit të sigurimit, kontraktuesi i sigurimit ka të drejtë në zbritjet përkatëse të shumave të sigurimit dhe të premive, duke filluar që nga dita kur ia ka komunikuar siguruesit kërkesën e vet për zbritje.

9. Në qoftë se gjatë krijimit të sigurimit të dyfishtë kontraktuesi i sigurimit ka vepruar në mënyrë të pandërgjegjshme, secili sigurues mund të kërkojë anulimin e kontratës, të mbajë premitë e marra dhe të kërkojë preminë e pazvogëluar për periudhën vijuese.

Neni 956 Bashkësigurimi

Kur kontrata për sigurimin është lidhur me disa sigurues që janë marrë vesh mbi përballimin dhe shpërndarjen e përbashkët të rrezikut, secili sigurues i shënuar në polisën e sigurimit përgjigjet para të siguruarit për shpërblimin e plotë.

NËNKREU 4

NËNSIGURIMI

Neni 957 Nënsigurimi

1. Kur të vërtetohet se në fillim të periudhës respektive të sigurimit vlera e sendit të sigurimit ka qenë më e madhe nga sa është shuma e sigurimit, shuma e shpërblimit që ka borxh siguruesi zvogëlohet përpjesëtimisht, përveç nëse është kontraktuar ndryshe.

2. Siguruesi ka për detyrë të japë shpërblim të plotë deri në shumën e sigurimit, në qoftë se është kontraktuar që raporti midis vlerës së sendit dhe shumës së sigurimit të mos ketë rëndësi për caktimin e shumës së shpërblimit.

NËNKREU 5

KALIMI I KONTRATËS DHE PAGIMI I KOMPENSIMIT NGA SIGURIMI TJETRIT

Neni 958

Kalimi i kontratës në përfituesin e sendit të siguruar

1. Në rastin e tjetërsimit të sendit të siguruar si dhe të sendeve lidhur me përdorimin e të cilave është kontraktuar sigurimi nga përgjegjësia, të drejtat dhe detyrimet e kontraktuesit të sigurimit kalojnë vetvetiu në bazë të ligjit në përfituesin, përveç nëse është kontraktuar ndryshe.
2. Në qoftë se është tjetërsuar vetëm një pjesë e sendeve të siguruara, të cilat lidhur me sigurimin nuk përbëjnë tërësi të veçantë, kontrata mbi sigurimin pushon në bazë të ligjit lidhur me sendet e tjetërsuara.
3. Në rastin kur për shkak të tjetërsimit të sendeve shtohet ose zvogëlohet mundësia e paraqitjes së rastit të siguruar, zbatohen dispozitat e përgjithshme mbi shtimin ose mbi zvogëlimin e rrezikut.
4. Kontraktuesi i sigurimit, i cili nuk e njofton siguruesin se sendi i siguruar është tjetërsuar, mbetet në detyrim për pagimin e premive që rrjedhin për pagesë edhe pas ditës së tjetërsimit.
5. Siguruesi dhe përfituesi i sendit të siguruar mund të heqin dorë nga sigurimi me afat denoncimi prej pesëmbëdhjetë (15) ditësh me kusht që denoncimin ta kenë për detyrë ta paraqesin jo më tepër se brenda tridhjetë (30) ditësh nga data kur të kenë mësuar për denoncimin.
6. Kontrata për sigurimin nuk mund të zgjidhet në qoftë se polisa e sigurimit është lëshuar në prurësin ose sipas urdhërit.

Neni 959

Akordimi i kompensimit titullarëve të pengut dhe të të drejtave të tjera

1. Pas paraqitjes së rastit të siguruar, të drejtat e pengut dhe të drejtat e tjera që kanë ekzistuar më përpara në sendin e siguruar kanë si objekt shpërblimin në borxh si në rastin e sigurimit të sendit vetjak, ashtu edhe në rastin e sigurimit të sendeve të huaja për shkak të detyrimit të ruajtjes e të kthimit të tyre, kështu që siguruesi nuk mund t'ia paguajë shpërblimin të siguruarit pa pëlqimin e titullarëve të këtyre të drejtave.
2. Këta persona mund të kërkojnë drejtpërdrejt nga siguruesi, që në kuadrin e shumës së sigurimit dhe sipas radhës ligjore t'u paguajë kërkesat e tyre.
3. Në qoftë se në çastin e pagesës, siguruesi nuk ishte në dijeni dhe as që duhet të dinte për këto të drejta, pagesa e bërë e kompensimit siguruesit mbetet e vlefshme.

NËNKREU 6

KALIMI I TË DREJTAVE TË SIGURUARIT NDAJ PERSONIT PËRGJEGJËS NË SIGURUESIN (SUBROGIMI)

Neni 960

Subrogimi

1. Me pagimin e shpërblimit nga sigurimi kalojnë në siguruesin në bazë të ligjit deri në shumën e shpërblimit të paguar të gjitha të drejtat e të siguruarit kundrejt të gjithë personave, të cilët mbi çfarëdo baze janë përgjegjës për dëmin.

2. Në qoftë se për faj të të siguarit është bërë i pamundur ky kalim i të drejtave në sigurues tërësisht ose pjesërisht, siguruesi shkarkohet në masën përkatëse nga detyrimi i vet ndaj të siguarit.

3. Kalimi i të drejtave nga i siguruari në sigurues nuk mund të jetë në dëm të të siguarit, kështu që në qoftë se shpërblimi të cilin e ka marrë i siguruari nga siguruesi për cilindo shkak qoftë është më i vogël nga sa është dëmi që ka pësuar, i siguruari ka të drejtë që prej pasurisë së personit përgjegjës t'i paguhet mbetja e kompensimit përpara kërkesës së siguruesit në bazë të të drejtave që janë kaluar në të.

4. Përfundimisht nga rregullat mbi kalimin e të drejtave të të siguarit në siguruesin, këto të drejta nuk kalohen në siguruesin, në qoftë se dëmi e ka shkaktuar personi në gjini në vijë të drejtë me të siguarin, ose personi për sjelljet e të cilit përgjigjet siguruesi apo i cili bashkëjeton me të në të njëjtën ekonomi shtëpiake, ose personi që është punëtor i të siguarit, përveç nëse këta persona e kanë shkaktuar dëmin me dashje.

5. Në qoftë se dikush nga personat e përmendur në paragrafin paraprak ka qenë i siguar nga përgjegjësia, siguruesi mund të kërkojë nga siguruesi i tij kompensimin e shumës që i ka paguar të siguarit.

NËNKREU 7

SIGURIMI NGA PËRGJEGJËSIA

Neni 961

Përgjegjësia e siguruesit

1. Në rastin e sigurimit nga përgjegjësia, siguruesi përgjigjet për dëmin e shkaktuar nga rasti i siguar vetëm në qoftë se personi i tretë i dëmtuar kërkon kompensimin e tij.

2. Siguruesi përballon në kuadrin e shumës së sigurimit shpenzimet e kontestit për përgjegjësinë e siguruesit.

Neni 962

E drejta personale e të dëmtuarit dhe padia direkte

1. Në rastin e sigurimit nga përgjegjësia, personi i dëmtuar mund të kërkojë drejtpërdrejt nga siguruesi shpërblimin e dëmit që ka pësuar nga ngjarja për të cilën përgjigjet siguruesi, por jo më tepër se deri në shumën e detyrimit të siguruesit.

2. Personi i dëmtuar ka të drejtën personale në shpërblimin nga sigurimi që nga momenti kur ka ndodhur rasti i siguar, kështu që çdo ndryshim i mëvonshëm për të drejtat e të siguarit ndaj siguruesit nuk ka ndikim në të drejtën e personit të dëmtuar në shpërblim.

KREU 3

SIGURIMI I PERSONAVE

NËNKREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 963

Përcaktimi i shumës së siguruar

Në kontratat për sigurimin e personave (sigurimi i jetës dhe sigurimin ndaj rasti të fatkeqësisë), shuma e sigurimit të cilën siguroesi ka për detyrë ta paguajë kur lind rasti i siguruar, përcaktohet në polisë sipas marrëveshjes së palëve kontraktuese.

Neni 964

Polisa e sigurimit të jetës

1. Përpos pjesëve përbërëse që duhet t'i ketë çdo polisë, në polisën e sigurimit të jetës duhet të shënohen: emri dhe mbiemri i personit në jetën e të cilit shtrihet sigurimi, datëlindja e tij, ngjarja ose afati nga i cili varet paraqitja e të drejtës për të kërkuar pagimin e shumës së siguruar.
2. Polisa e sigurimit të jetës mund të jetë e shënuar në personin e caktuar, të jetë e shënuar sipas urdhërit, por nuk mund të shënohet në prurësin.
3. Për vlefshmërinë e indosamentit të polisës sipas urdhërit nevojitet të përmbajë emrin e shfrytëzuesit, datën e indosimit dhe nënshkrimin e indosantit.

Neni 965

Paraqitja e pasaktë e moshës së të siguarit

1. Përgjashtimisht nga dispozitat e përgjithshme të këtij kreu mbi pasojat e paraqitjes të pasakta dhe mbi lënien në heshtje të rrethanave me rëndësi për çmuarjen e rrezikut, për kallëzime të pasakta mbi moshën në kontratat mbi sigurimin e jetës vlejné këto rregulla:

1.1. kontrata mbi sigurimin e jetës është nule dhe siguroesi ka për detyrë që në çdo rast t'i kthejë të gjitha premitë e marra, në qoftë se me rastin e lidhjes së saj është kallëzuar në mënyrë të pasaktë mosha e të siguarit, ndërsa mosha faktike e tij kalon kufirin e moshës deri ku siguroesi sipas kushteve të veta dhe tarifave bën sigurimin e jetës;

1.2. në qoftë se është paraqitur në mënyrë jo të saktë se i siguruari ka më pak vjet, ndërsa mosha faktike e tij nuk e kalon kufirin deri ku siguroesi bën sigurimin e jetës, kontrata është e vlefshme, ndërsa shuma e siguruar zvogëlohet në përpjesëtim me preminë e kontraktuar dhe me premitë e parashikuara për sigurimin e jetës së personave të moshës së personit të siguar;

1.3. kur i siguruari ka më pak vjet nga sa është paraqitur me rastin e lidhjes së kontratës, premia zvogëlohet në shumën përkatëse, ndërsa siguroesi ka për detyrë ta kthejë diferencën midis premive të marra dhe premive në të cilat ka të drejtë.

Neni 966

Pasojat e mospagimit të premisë dhe zvogëlimi i shumës së siguruar

1. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit të jetës nuk paguan ndonjë premi kur rrjedh për pagesë, siguroesi nuk ka të drejtë që pagimin e saj të kërkojë në rrugë gjyqësore.

2. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit me ftesën e siguruesit, e cila i duhet dorëzuar me letër të porositur, nuk e paguan preminë e rrjedhur për pagesë brenda afatit të caktuar në këtë letër, e që nuk mund të jetë më i shkurtër se një (1) muaj, duke llogaritur që nga dita kur i është dorëzuar letra, dhe as që e bën këtë ndonjë person tjetër i interesuar, siguruesi mundet vetëm, në qoftë se gjer atëherë janë paguar të paktën tri (3) premitë vjetore t'i deklarojë kontraktuesit të sigurimit se e zvogëlon shumën e siguruar në shumën e vlerës riblerëse të sigurimit, e në rastin e kundërt se e zgjidh kontratën.

3. Në qoftë se rasti i siguruar ka ndodhur përpara zgjidhjes së kontratës ose zvogëlimit të shumës së siguruar, konsiderohet sikundër të jetë zvogëluar shuma e siguruar, respektivisht sikur kontrata të jetë zgjidhur, varësisht nga fakti nëse premitë janë paguar të paktën për tri (3) vjet ose jo.

Neni 967 **Sigurimi i personit të tretë**

1. Sigurimi i jetës mund të shtrihet në jetën e kontraktuesit të sigurimit, por mund të shtrihet edhe në jetën e ndonjë personi të tretë.

2. E njëjta gjë vlen edhe për sigurimin kundër rastit të fatkeqësisë.

3. Në qoftë se sigurimi shtrihet në rastin e vdekjes së ndonjë të treti, për vlefshmërinë e kontratës nevojitet pëlqimi i dhënë me shkrim prej tij i shënuar në polisë ose në dokumentin e veçantë, në rastin e nënshkrimit të polisës duke shënuar shumën e siguruar.

Neni 968 **Sigurimi në rastin e vdekjes së personit të mitur dhe personit me aftësi të kufizuar për të vepruar**

1. Është i pavlefshëm sigurimi për rastin e vdekjes së personit të tretë me moshë nën katëmbëdhjetë (14) vjeç si dhe i personave të paaftë për të vepruar, kështu që siguruesi ka për detyrë t'i kthejë kontraktuesit të sigurimit të gjitha premitë e marra në bazë të kontratës së këtillë.

2. Për vlefshmërinë e sigurimit për rastin e vdekjes së personit të tretë më të vjetër se katëmbëdhjetë (14) vjeç nevojitet pëlqimi me shkrim i përfaqësuesit të tij ligjor si dhe pëlqimi me shkrim i çdo personi të siguruar.

Neni 969 **Kumulimi i kompensimit dhe i shumës së siguruar**

1. Në sigurimin e personave, siguruesi që ka paguar shumën e siguruar nuk mund të ketë në asnjë bazë të drejtë në shpërblim nga personi i tretë përgjegjës për shkaktimin e rastit të siguruar.

2. E drejta në shpërblim nga personi i tretë përgjegjës për paraqitjen e rastit të siguruar i takon siguruesit respektivisht shfrytëzuesit, pavarësisht nga e drejta e tij në shumën e siguruar.

3. Dispozitat e paragrafëve paraprahe nuk shtrihen në rastin, kur sigurimi kundër pasojave të rastit të fatkeqësisë është kontraktuar si sigurim kundër përgjegjësisë.

NËNKREU 2

RREZIQET E PËRJASHTUARA

Neni 970 **Vetëvrasja e të siguarit**

1. Me kontratën për sigurimin për rastin e vdekjes nuk është përfshirë rreziku i vetëvrasjes të të siguarit, në qoftë se ka ndodhur në vitin e parë të sigurimit.

2. Në rastin kur vetëvrasja ka ndodhur brenda tre (3) vjetësh nga data e lidhjes së kontratës, siguruesi nuk ka për detyrë t'i paguajë shfrytëzuesit shumën e siguruar, por vetëm rezervën matematikore të kontratës.

Neni 971
Vrasja me dashje e të siguarit

Siguruesi lirohet nga detyrimi që shfrytëzuesit t'i paguajë shumën e siguruar, në qoftë se ky e ka shkaktuar me dashje vdekjen e të siguarit, por ka për detyrë në qoftë se deri atëherë janë paguar të paktën tri (3) premi vjetore, të paguajë rezervën matematikore të kontratës kontraktuesit të sigurimit, e në qoftë se ky është i siguruari atëherë trashëgimtarëve të tij.

Neni 972
Shkaktimi me dashje i rastit të fatkeqësisë

Siguruesi lirohet nga detyrimi i kontratës mbi sigurimin kundër rastit të fatkeqësisë, në qoftë se i siguruari e ka shkaktuar me dashje rastin e fatkeqësisë.

Neni 973
Operacionet e luftës

1. Në qoftë se vdekja e të siguarit është shkaktuar nga operacionet e luftës, siguruesi, në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, nuk ka për detyrë t'i paguajë shfrytëzuesit të sigurimit shumën e siguruar, por ka për detyrë t'i paguajë rezervën matematikore nga kontrata.

2. Në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër, siguruesi lirohet nga detyrimi prej kontratës mbi sigurimin kundër rastit të fatkeqësisë, në qoftë se rasti i fatkeqësisë është shkaktuar nga operacionet e luftës.

Neni 974
Përrjashtimi kontraktues i rrezikut

Me kontratën për sigurimin për rastin e vdekjes ose të rastit të fatkeqësisë mund të përrjashtohen nga sigurimi dhe rreziqet e tjera.

NËNKREU 3

TË DREJTAT E KONTRAKTUESIT TË SIGURIMIT PARA SHKAKTIMIT TË RASTIT TË SIGURUAR

Neni 975
Riblerja

1. Me kërkesën e kontraktuesit të sigurimit të jetës, të përfunduar për tërë jetën e të siguarit, siguruesi ka për detyrë t'i paguajë vlerën riblerëse të policës, në qoftë se gjer atëherë janë paguar të paktën tri (3) premitë vjetore.

2. Në polisë duhet të shënohen kushtet në të cilat kontraktuesi mund të kërkojë pagimin e vlerës së saj riblerëse si dhe mënyrën se si të përlllogaritet kjo vlerë në pajtim me kushtet e sigurimit.

3. Të drejtën e kërkesës së riblerjes nuk mund ta ushtrojnë kreditorët e kontraktuesit të sigurimit si dhe shfrytëzuesit e sigurimit, por vlera riblerëse do t'i paguhet shfrytëzuesit me kërkesën e tij, në qoftë se caktimi i shfrytëzuesit është e parevokueshëm.

4. Përjashtimisht nga paragrafi paraprak, riblerja e polisës mund të kërkohet nga kreditori të cilit polisa i është dorëzuar në peng, në qoftë se kërkesa për sigurimin e së cilës është dhënë pengun nuk paguhet në afatin e rrjedhjes së saj për pagesë.

Neni 976 Paradhënia

1. Me kërkesën e kontraktuesit të sigurimit të jetës, të përfunduar për krejt jetën e të siguruarit, siguruesi mund t'i parapaguajë pjesën e shumës së siguruar deri në shumën e vlerës riblerëse të polisës, të cilën kontraktuesi i sigurimit mund ta kthejë më vonë.

2. Mbi paradhënien e marrë kontraktuesi i sigurimit ka për detyrë të paguajë kamatë të caktuar.

3. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit vonon me pagimin e kamatës së rrjedhur për pagesë do të vepohet sikundër të ketë kërkuar riblerje.

4. Në polisën e sigurimit duhet të shënohen kushtet e dhënies së paradhënies, mundësia që shuma e marrë në emër të paradhënies t'i kthehet siguruesit, shuma e shkallës së kamatës, pasojat e mospagimit të kamatës së rrjedhur për pagesë, sikundër është caktuar në kushtet e sigurimit.

Neni 977 Lënia peng e polisës

1. Polisa e sigurimit të jetës mund të lihet peng.

2. Lënia peng e polisës ka efekt ndaj siguruesit vetëm në qoftë se është njoftuar me shkrim se polisa i është lënë peng kreditorit të caktuar.

3. Kur polisa është shënuar sipas urdhërit, lënia peng bëhet me indosament.

NËNKREU 4

SIGURIMI I JETËS NË DOBI TË PERSONIT TË TRETË

Neni 978 Caktimi i shfrytëzuesit

1. Kontraktuesi i sigurimit të jetës mundet në kontratë si edhe me ndonjë veprim juridik të mëvonshëm qoftë edhe me testament ta caktojë personin të cilit do t'i takojnë të drejtat nga kontrata.

2. Në qoftë se sigurimi shtrihet në jetën e ndonjë personi tjetër për caktimin e shfrytëzuesit nevojitet edhe aprovimi i tij me shkrim.

3. Shfrytëzuesi nuk nevojitet medoemos të caktohet sipas emrit, por mjafton në qoftë se akti përmban të dhënat e domosdoshme për caktimin e tij.

4. Kur si shfrytëzues janë caktuar fëmijët ose pasardhësit, dobia u takon edhe të paslindurëve, ndërsa dobia e destinuar bashkëshortit i takon personit që ka qenë në martesë me të siguruarin në çastin e vdekjes së tij.

Neni 979 Pjesëtimi i dobisë midis disa shfrytëzuesve

Kur si shfrytëzues janë caktuar fëmijët, pasardhësit dhe në përgjithësi trashëgimtarët, në qoftë se kontraktuesi i sigurimit nuk ka caktuar se si do të bëhet pjesëtimi midis tyre, pjesëtimi do të bëhet

përpjesëtimisht me pjesët e tyre trashëgimore, e në qoftë se shfrytëzuesit nuk janë trashëgimtarë, shuma e siguruar do të pjesëtohet në pjesë të barabarta.

Neni 980

Revokimi i dispozitës për caktimin e shfrytëzuesve

1. Dispozitën me të cilën dobia nga sigurimi i caktohet personit të caktuar mund të revokohet vetëm nga kontraktuesi i sigurimit, dhe këtë të drejtë të tij nuk mund ta ushtrojë as kreditorët e tij dhe as trashëgimtarët ligjorë të tij.
2. Kontraktuesi i sigurimit mund ta revokojë dispozitën mbi dobinë gjithnjë gjersa shfrytëzuesi të mos deklarohet në cilëndo mënyrë qoftë se e pranon, kur ajo bëhet e parykueshme.
3. Kontraktuesi mund ta revokojë dispozitën mbi dobinë edhe pas deklaratës së shfrytëzuesit se e pranon, në qoftë se shfrytëzuesi ka tentuar vrasjen e të siguruarit, e në qoftë se dobia është akorduar pa shpërbllim, për revokim vlejshëm edhe dispozitat mbi revokimin e dhuratës.
4. Konsiderohet se shfrytëzuesi e ka refuzuar dobinë që i është destinuar, në qoftë se pas vdekjes së kontraktuesit të sigurimit me thirrjen e trashëgimtarëve të tij nuk deklarohet brenda një muaji se a pranon.

Neni 981

E drejta personale dhe e drejtpërdrejtë e shfrytëzuesit

1. Shuma e siguruar, e cila duhet t'i paguhet shfrytëzuesit nuk hyn në pjesën trashëgimore të kontraktuesit të sigurimit dhe as atëherë kur si shfrytëzues janë caktuar trashëgimtarët e tij.
2. E drejta në shumën e siguruar i takon vetëm shfrytëzuesit, e pikërisht nga lidhja e kontratës së sigurimit dhe pavarësisht se si dhe kur është caktuar si shfrytëzues, e pavarësisht nëse ka deklaruar aprovimin e vet përpara ose pas vdekjes së të siguruarit, kështu që mund t'i drejtohet drejtpërdrejt siguruesit me kërkesën që t'i paguhet shuma e siguruar.
3. Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit ka caktuar si shfrytëzues fëmijët e vet, pasardhësit ose trashëgimtarët e vet, në përgjithësi secili shfrytëzues, të caktuar kështu, i takon e drejta në pjesën përkatëse të shumës së siguruar megjithëse heq dorë nga trashëgimia.

Neni 982

Kreditori i kontraktuesit të sigurimit dhe të siguruarit

1. Kreditorët e kontraktuesit të sigurimit dhe të të siguruarit nuk kanë asnjë të drejtë në shumën e siguruar të kontraktuar për shfrytëzues.
2. Në qoftë se premitë që i ka derdhur kontraktuesi i sigurimit kanë qenë përpjesëtimisht shumë të mëdha në krahasim me mundësitë e tij në çastin kur janë derdhur, kreditorët e tij mund të kërkojnë që t'u dorëzohet pjesa e premisë e cila tejkalon mundësitë e tij, nëse janë përmbushur kushtet në të cilat kreditorët kanë të drejtë në kundërshtimin e veprimeve juridike të debitorit.

Neni 983

Cedimi i shumës së siguruar

Të drejtën e vet në shumën e siguruar shfrytëzuesi mundet t'ia kalojë tjetrit edhe përpara rastit të siguruar, por për këtë i nevojitet pëlqimi me shkrim i kontraktuesve të sigurimit, ku duhet të shënohet emri i personave të cilëve u kalohet e drejta, e në qoftë se sigurimi shtrihet në jetën e ndonjë personi tjetër, atëherë nevojitet i njëjti pëlqim edhe i këtij personi.

Neni 984

Kur shfrytëzuesi i caktuar vdes përpara rrjedhjes së shumës për pagesë

Kur personi i cili pa shpërblim është caktuar si shfrytëzues vdes para arritjes së shumës së siguruar apo të rentës, dobia nga sigurimi nuk u takon trashëgimtarëve të tij, por shfrytëzuesit pasardhës, e në qoftë se ky nuk është caktuar, atëherë pasurisë së kontraktuesit të sigurimit.

Neni 985

Sigurimi për rast vdekjeje pa shfrytëzues të caktuar

Në qoftë se kontraktuesi i sigurimit për rastin e vdekjes nuk e cakton shfrytëzuesin, apo në qoftë se dispozita mbi caktimin e shfrytëzuesit mbetet pa efekt për shkak të revokimit, apo për shkak të refuzimit të personit të caktuar, ose cilido shkak tjetër, ndërsa kontraktuesi i sigurimit nuk cakton shfrytëzues tjetër, shuma e siguruar i takon pasurisë së kontraktuesit të sigurimit dhe si pjesa e saj kalon me të drejtat e tjera të tij në trashëgimtarët e tij.

Neni 986

Pagimi i ndërgjegjshëm i shumës së siguruar personit të paautorizuar

1. Kur siguruuesi ia paguan shumën e siguruar personit i cili do të kishte të drejtë në të po të mos ta kishte caktuar shfrytëzuesin kontraktuesi i sigurimit, ky lirohet nga detyrimi prej kontratës mbi sigurimin në qoftë se në momentin e kryerjes së pagesës nuk ka ditur dhe as që ka mundur ta dinte se shfrytëzuesi është caktuar me testament ose me ndonjë akt tjetër, i cili nuk i është dorëzuar, ndërsa shfrytëzuesi ka të drejtë të kërkojë kthimin nga personi që ka pranuar shumën e siguruar.

2. E njëjta gjë vlen në rastin e ndërrimit të shfrytëzuesit.

PJESA XXV

KONTRATA PËR ORTAKËRINË

Neni 987

Nocioni

Ortakëria është bashkim me kontratë i dy ose më shumë personave (ortakëve) për arritjen e ndonjë qëllimi të përbashkët të lejuar nga e drejta, me punë ose mjete të përbashkëta të caktuara me kontratë.

Neni 988

Kontributet

1. Në ortakëri, secili ortak është i detyruar të kontribuojë për atë që është përcaktuar në kontratë (kontributi).

2. Kontributi mund të jetë në para, send, e drejtë, kërkesë, ose shërbim, e ardhur apo lejimi i vlerës së pajisjeve.

3. Ortakët përveç kur parashihet ndryshe me kontratë, kanë për detyrë të japin kontribut të barabartë.

4. Në formë të kontributit në ortakëri, mund të jepet edhe prona për përdorim dhe shfrytëzim.

5. Nëse ndonjërit prej ortakëve i sigurohen vetëm përfitime pa detyrimin që të ofrojë kontribut, atëherë kjo kontratë nuk konsiderohet ortakëri.

6. Nëse është e nevojshme ruajtja e mjeteve të ortakërisë apo për të shmangur dëmin, secili ortak është i detyruar të kontribuojë në pjesë proporcionale të asaj që është e nevojshme për ruajtjen e mjeteve apo parandalimin e dëmit, përveç kontributit të përcaktuar në kontratë.

7. Secili ortak është përgjegjës si shitësi për të metat juridike dhe materiale të kontributit të tij.

Neni 989

Vendimet e ortakëve dhe udhëheqja

1. Secili ortak ka një votë. Me anë të kontratës mund të përcaktohet që ortakët të kenë numër të ndryshëm votash.

2. Për punët e ortakërisë, ortakët marrin vendimet në mënyrë unanime. Sipas kësaj mënyre, ortakët vendosin sidomos për përdorimin e fitimit dhe përfitimeve tjera, për mënyrën se si të mbulohet humbja, për pranimin e një ortaku të ri apo përjashtimin e ndonjë ortaku ekzistues, për kërkesat e secilit ortak në lidhje me dëmet ndaj ortakërisë, shkarkimin e udhëheqjes, shkëputjen e kontratës dhe për çështjet e tjera në lidhje me udhëheqjen.

3. Me anë të kontratës mund të përcaktohet se për çështjet e përcaktuara në paragrafin e mëparshëm, ortakët vendosin me shumicë votash. Në rastin e tillë, për marrjen e vendimit kërkohen shumica e votave apo të paktën dy të tretat e votave.

4. Ortakët duhet të organizojnë udhëheqjen së bashku dhe në mënyrë të barabartë.

5. Me anë të kontratës mund të përcaktohet që secili prej ortakëve kryen udhëheqje në mënyrë të pavarur, ose që udhëheqja të kryhet vetëm nga disa prej ortakëve, ose nga një apo më shumë persona të emëruar nga ortakët me unanimitet.

6. Mbi baza të justifikueshme, ortakët mund të përjashtojnë udhëheqjen nga ndonjëri prej ortakëve.

7. Natyra e dispozitave të këtij ligji mbi kontratën për urdhrin zbatohen në lidhje me udhëheqjen.

8. Nëse parashihet me kontratë, udhëheqësi ka të drejtë në pagesë për punën e tij.

9. Secili ortak ka të drejtë që të jetë i informuar për të gjitha punët dhe çështjet e ortakërisë.

Neni 990

Ushtrimi i të drejtave dhe detyrimeve në ortakëri

1. Secili partner duhet t'i kryej punët e ortakërisë dhe detyrimet tjera në lidhje me to me kujdesin dhe sipas mënyrës që i kryen punët e veta.

2. Nëse qëllimi i ortakërisë është i lidhur me aktivitetet e ortakëve apo profesionin e tyre, ata janë të detyruar të veprojnë me kujdesin e ekonomistit të mirë apo me kujdesin e ekspertit të mirë.

3. Ortaku nuk mund të ndërmarrë asnjë veprim që do të rrezikonte arritjen e qëllimit të përbashkët.

Neni 991

Fitimi dhe humbja

1. Përveç kur përcaktohet ndryshe me kontratë, secili ortak ka të drejtë në pjesën e fitimit të arritur në ortakëri.

2. Secili partner është i detyruar të marr përsipër pjesën e humbur që ka ndodhur nga funksionimi i ortakërisë.

3. Ortakët marrin pjesë në fitim në fitim dhe humbje në mënyrë të barabartë në përpjesëtim me pjesët e tyre të kontributit, përveç kur përcaktohet ndryshe me kontratë.

Neni 992 **Paraqitja tek personat e tretë**

1. Ortaku apo udhëheqësi që paraqitet në emër të vetë dhe për llogari të ortakërisë kundrejtë personave të tretë, të gjitha të drejtat dhe detyrimet në lidhje me personin e tretë i bartin vet.

2. Në qoftë se ortaku lidh punët me ndonjë person të tretë në emër të ortakërisë ose të të gjithë ortakëve, do të zbatohen dispozitat e këtij ligji mbi përfaqësimin.

3. Për rastet e përcaktuara në paragrafin e dytë të këtij neni të gjithë ortakët bëhen kreditor apo debitor të përbashkët dhe të ndarë dhe dispozitat e këtij ligji për përgjegjësinë e përbashkët dhe të ndarë do të zbatohen. Marrëveshja ndërmjet ortakëve që përcakton diçka tjetër nga mësipër nuk ka efekt ligjor ndaj personave të tretë.

4. Me shpërndarjen e ortakërisë, detyrimet e ortakëve ndaj personave të tretë, sipas këtij neni, nuk shuhen.

Neni 993 **Pasuria e ortakërisë**

Përveç nëse parashihet ndryshe me kontratë, ortakët kanë të drejta të barabarta mbi bashkëpronësinë dhe pjesët tjera të përbashkëta që kanë ardhur nga kontributet e ortakëve apo veprimtaria e ortakërisë.

Neni 994 **Marrëdhënia ndërmjet ortakëve**

1. Ortakët janë të detyruar që në pjesë të barabarta, t'i mbulojnë shpenzimet për detyrimet ndaj personave të tretë, nëse nuk mund të mbulohen nga pasuria e ortakërisë, përveçse ndryshe parashihet me kontratë.

2. Ortaku i cili ndaj personave të tretë, për zbatimin e kontratës ka mbuluar ndonjë shpenzim apo ndonjë detyrim të ortakërisë, që tejkalon shumën për të cilën sipas kontratës ka qenë i detyruar ta mbulojë, ka të drejtë të kërkojë kthimin në pjesë proporcionale nga ortakët e tjerë.

Neni 995 **Ndërrimi i ortakëve**

1. Ortakërisë mund ti shtohet ortaku i ri nëse kontrata e lejon një gjë të tillë.

2. Përveç nëse përcaktohet ndryshe me kontratë, ortaku i ri që hyn në ortakëri është i detyruar që të japë kontributin e njëjtë sikur partnerët tjerë si dhe ka të drejtë në përfitimin që është realizuar pas hyrjes së tij në ortakëri.

3. Ortaku i ri është përgjegjës ndaj personave të tretë vetëm për detyrimet që rrjedhin pas hyrjes së tij si ortak.

4. Ortaku nuk mund t'ia kalojë pozitën e tij personit të tretë, por mund ta kalojë atë tek një ortak tjetër dhe vetëm nëse kontrata e lejon një gjë të tillë dhe sipas kushteve të përcaktuara në kontratë.

Neni 996
Përrjashtimi i Ortakut

1. Me anë të padisë ortakët mund të kërkojnë përjashtimin e ndonjë partneri nëse për këtë ekzistojnë arsye të mjaftueshme. Kontrata mund të përcaktojë se ortakët mund të vendosin vet për përjashtimin e një ortakut. Në një rast të tillë përmes padisë ortakut i larguar mund të kërkohë anulimin e një vendimi të tillë nëse mendon se është marrë në mënyrë të padrejtë.
2. Ortaku i përjashtuar ka të drejtë për pjesët e kontributit të tij në shumën e vlerës së tregut që këto pjesë kanë në momentin e përjashtimit.
3. Ortakët e tjerë duhet të paguajnë këtë shumë brenda tre (3) viteve nga momenti i përjashtimit.
4. Nëse ortakët tjerë kërkojnë kompenzim nga ortakut i përjashtuar, ata mund të ndalin vlerën e pjesës së partnerit të përjashtuar derisa vendimi gjyqësor të marrë formën e prerë apo derisa të arrihet një marrëveshje me ortakun e përjashtuar.

Neni 997
Shuarja e Ortakërisë

1. Ortakëria shuhet:

- 1.1. me kalimin e kohës për të cilin është themeluar;
- 1.2. me përmbushjen e qëllimit të kontraktuar ose kur arritja e këtij qëllimi bëhet e pamundshme;
- 1.3. me vendim të ortakëve;
- 1.4. me vdekjen e një ortakut apo me humbjen e kapacitetit të tij kontraktorë, ose nëse ndaj ortakut si tregtarë i vetëm kanë filluar procedurat për falimentim, likuidim apo shpërbërje;
- 1.5. nëse një ortak pushon së ekzistuari si person juridik për shkak të ndryshimit të statusit apo nëse ndaj tij ka filluar procedura për falimentim likuidim apo shpërbërje;
- 1.6. nëse pas zbatimit të tyre, pjesët e kontributit janë marrë nga një person i tretë;
- 1.7. nëse me vendim të autoritetit publik ortakut i është ndaluar ushtrimi i aktiviteteve të cilat janë qenësore për arritjen e qëllimit të përbashkët;
- 1.8. Nëse ortakut e denoncon kontratën.

2. Kontrata konsiderohet e lidhur për një periudhë të pakufizuar nëse ortakët vazhdojnë të përmbushin kontratën e ortakërisë edhe pas kalimit të periudhës së përcaktuar në nën-paragrafin 1.1. të paragrafit 1. të këtij neni.

3. Kontrata e ortakërisë vazhdon të jetë në fuqi për ortakët e mbetur edhe pasi që një ortak nuk merr pjesë më në ortakëri për arsyet e përcaktuara në nën-paragrafët 1.4. deri 1.8. së bashku të paragrafit 1. të këtij neni, nëse një gjë e tillë është e përcaktuar me kontratë.

Neni 998
Shkëputja e kontratës

1. Ortaku mund të shkëpus kontratën, nëse kjo është e përcaktuar në kontratë.

2. Ortaku mund të shkëpus kontratën e lidhur për një kohë të pakufizuar, pa marrë parasysh paragrafin e mësipërm. Në rastin e tillë njoftimi për shkëputje duhet të bëhet tre muaj përpara.

3. Ortaku për arsye të rëndësishme, mund të kërkojë shkëputjen e kontratës së lidhur për periudhë të caktuar edhe para përfundimit të kësaj periudhe si dhe pa njoftim paraprak, përmes padisë gjyqësore.

Neni 999 Likuidimi

1. Nëse ortakëria shuhet, ortakët detyrohen të kryejnë likuidimin sidomos në atë mënyrë që të kryhen detyrimet ndaj personave të tretë, që ortakët të kompensohen për shpenzimet dhe pagesat që i kalojnë shumën e detyrimit që ata kanë sipas kontratës, dhe që pjesa tjetër e pasurisë të ndahet ndërmjet ortakëve në pjesë të barabarta të kontributeve të dhëna. Kontrata mund të përcaktojë pjesë tjera, të ndryshme nga kontributet.

2. Nëse pasuria e ortakërisë nuk mjafton për të mbuluar shpenzimet dhe detyrimet, pjesa e mbetur mangët duhet të mbulohet nga ortakët në përpjesëtimin që zbatohet tek kontributet.

PJESA XXVI

BASHKËSIA

Neni 1000 Përkufizimi

Nëse një e drejtë u takon disa personave së bashku, dispozitat e këtij kreu zbatohen, përveç nëse parashihet ndryshe me ligj.

Neni 1001 Pjesët

1. Në rast të paqartësive, secili anëtar i bashkësisë ka pjesë të barabartë për të drejtën që është objekt i bashkësisë.

2. Secili anëtar i bashkësisë mund të disponoj lirshëm me pjesën e tij të bashkësisë.

3. Nëse një anëtar i bashkësisë ia transferon pjesën e tij personit tjetër, të drejtat dhe detyrimet e anëtarit të bashkësisë të mëparshëm i zbatohen për anëtarin e bashkësisë tjetër.

4. Të gjithë anëtarët e bashkësisë së bashku disponojnë me objektin e bashkësisë si tërësi.

Neni 1002 Detyrimet e anëtarëve të bashkësisë

1. Anëtarët e bashkësisë e përdorin dhe e shfrytëzojnë objektin e bashkësisë dhe vendosin mbi çështjet e përbashkëta në mënyrë të përshtatshme me natyrën dhe qëllimin e objektit të bashkësisë dhe me menaxhimin e zakonshëm.

2. Secili anëtar i bashkësisë mund t'i kërkojë gjykatës që me aktvendim të emërojë një administrator i cili do të merrte vendimet mbi çështjet e përbashkëta, kur anëtarët e bashkësisë nuk veprojnë në përputhje me paragrafin e parë ose nuk arrijnë marrëveshje për çështjet e përbashkëta.

Neni 1003
Përdorimi dhe shfrytëzimi

1. Nëse objekti i bashkësisë mund të ndahet në natyrë, secili anëtar përdorë dhe shfrytëzon pjesën e tij si anëtar, por vetëm deri në atë masë sa nuk i pengon anëtarët tjerë apo nuk dëmton vet objektin e bashkësisë.
2. Secili anëtar mund ta përdorë dhe gëzojë objektin e bashkësisë që nuk mund të ndahet në natyrë, dhe i cili është i përcaktuar për të gjithë anëtarët, sipas qëllimit të përcaktuar të objektit të bashkësisë dhe në atë mënyrë që nuk shkakton dëm në përdorimin në të njëjtën kohë nga anëtarët tjerë apo që nuk shkakton dëm në vet objektin e bashkësisë si të tillë.
3. Nuk është e mundur kufizimi i të drejtës së anëtarëve sipas paragrafëve 1. dhe 2. të këtij neni, pa dhënien e pëlqimit për një gjë të tillë.

Neni 1004
Marrja e vendimeve për çështjet e përbashkëta

1. Secili anëtar ka numrin e votave në përputhje me pjesën e tij në bashkësi.
2. Për administrimin e zakonshëm dhe për përdorimin dhe shfrytëzimin e objektit të bashkësisë, vendimet i marrin anëtarët e bashkësisë me shumicë votash.
3. Anëtarët me dy të tretat (2/3) e votave mund të vendosin për përmirësimin e objektit të bashkësisë, për përdorimin e saj më të mirë apo për masat e rëndësishme për rritjen e vlerës së objektit. Nëse një vendim i tillë kufizon të drejtat e ndonjë anëtari apo nëse ka shpenzime të larta për anëtarët e bashkësisë, ai vendim duhet të merret me unanimitet.
4. Anëtarët e bashkësisë mund të pajtohen që për çështjet e përcaktuara në paragrafin 2. të këtij neni mund të vendosë një anëtar i vetëm, vetëm disa nga anëtarët apo një person i tretë. Anëtarët e tillë apo personat e tretë zgjedhën me shumicën e votave.
5. Pa marrë parasysh paragrafin e dytë, secili anëtar mund të bëjë çfarëdo që është e nevojshme për shmangien e ndonjë kërcënimi direkt për dëmtimin e objektit të bashkësisë, nëse masat e tilla nuk janë marrë nga anëtarët apo personat e tretë sipas paragrafit 2. dhe 4. të këtij neni.
6. Anëtarët nuk mund të kërkojnë apo të vendosin për ndryshime shumë të mëdha të objektit të bashkësisë. Një kërkesë apo vendim i tillë konsiderohet të jetë kërkesë apo vendim për të shkëputur bashkësinë.

Neni 1005
Shpenzimet e bashkësisë

1. Shpenzimet e objektit të bashkësisë, sidomos ato që kanë të bëjnë me mirëmbajtjen, administrimin dhe përdorimin e përbashkët, barten nga secili anëtar në përpjesëtim me pjesën e tij të bashkësisë.
2. Secili anëtar është i detyruar të bartë pjesën e përpjesëtuar të shpenzimeve që rrjedhin nga vendimi për përmirësimin e objektit të bashkësisë, për përdorimin më të mirë të tij, apo për marrje të rëndësishme për rritjen e vlerës së bashkësisë.

Neni 1006
Kërkesa për mbarim

1. Secili anëtar mund të kërkojë mbarimin e bashkësisë në çdo kohë.

2. Anëtarët kanë mundësi që me marrëveshje, për një periudhë të caktuar apo për gjithmonë, ta përjashtojnë të drejtën e kërkesës për mbarimin e bashkësisë apo të përcaktojnë një kohë për paralajmërim për një gjë të tillë.
3. Për rastet e përcaktuara në paragrafin 2. të këtij neni, është gjithashtu e mundshme që të kërkohet mbarimi i bashkësisë, nëse ekzistojnë arsye të mjaftueshme për një gjë të tillë.
4. Administratori i emëruar nga gjykata po ashtu mund të kërkojë mbarimin e bashkësisë sipas paragrafëve të parë dhe të tretë.
5. Pa marrë parasysh paragrafin 2. të këtij neni, anëtarët në çdo moment mund të vendosin me unanimitet për mbarimin e bashkësisë
6. Bashkësia mbaron gjithashtu kur anëtarët e tjetërsojnë objektin e bashkësisë si tërësi apo nëse objekti i bashkësisë nuk ekziston më.
7. Kufizimi i të drejtave të anëtarëve apo të administratorit të përcaktuara në paragrafin 1. 3. dhe 4. të këtij neni nuk është e mundur të bëhet me kontratë.

Neni 1007 **Pasojat e mbarimit**

1. Pas mbarimit të bashkësisë bëhet ndarja në natyrë e objektit të bashkësisë , nëse një gjë e tillë është e mundshme pa dëmtuar vlerën e tij.
2. Kur objekti i bashkësisë nuk mund të ndahet në natyrë, ai shitet. Nga shitja së pari duhet të shlyhen detyrimet e përbashkëta ndaj personave të tretë dhe të anëtarëve që kanë shlyer detyrimet për llogari të anëtarëve tjerë. Pjesa e mbetur ndahet ndërmjet anëtarëve në përputhje me pjesët përkatëse të tyre.
3. Nëse objekti i bashkësisë është pasuri e paluajtshme, ai shitet në ankand publik.
4. Një apo disa anëtarë, kanë të drejtën e parablerjes në blerjen e bashkësisë sipas paragrafit të dytë dhe të tretë, nën kushtet e njëjta me blerësit e tretë.
5. Po ashtu, paragrafi i dytë apo i tretë zbatohet edhe nëse mbarimi i bashkësisë ndodhë për shkak se anëtarët e kanë tjetërsuar objektin e bashkësisë në tërësi apo nëse objekti i bashkësisë nuk ekziston më.
6. Nëse shitja nuk ka sukses atëherë bashkësia nuk mund të mbarojë.

Neni 1008 **Themelimi i ortakërisë**

1. Bashkësia mund të mbarojë edhe nëse anëtarët themelojnë ortakëri sipas dispozitave të këtij ligji apo sipas dispozitave të ligjit tjetër në fuqi.
2. Kur bashkësia mbaron sipas paragrafit 1. të këtij neni, nëse objekti i bashkësisë si tërësi investohet në ortakëri, atëherë nuk kryhet ndarja e bashkësisë.
3. Anëtarët e bashkësisë janë përgjegjës ndaj personave të tretë edhe pas themelimit të ortakërisë ashtu siç kanë qenë para themelimit të saj. Detyrimet e përbashkëta të ndodhura gjatë ekzistimit të bashkësisë mund të rregullohen ndryshe me anë të kontratës së ortakërisë.

PJESA XXVII

KONTRATA PËR DORËZANINË

KREU 1

DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1009

Nocioni

Me kontratën mbi dorëzanimë obligohet dorëzani ndaj kreditorit se do ta përmbushë detyrimin e plotfuqishëm të debitorit të rrjedhur për pagesë, në qoftë se ky nuk e bën këtë.

Neni 1010

Forma

Me kontratën mbi dorëzanimë obligohet dorëzani vetëm në qoftë se deklaratën mbi dorëzanimë e ka bërë me shkrim.

Neni 1011

Zotësia për të vepruar e dorëzimit

Vetëm personi me zotësi të plotë për të vepruar mund të detyrohet me kontratën për dorëzani.

Neni 1012

Dorëzania për personin e paaftë për të vepruar

Kush obligohet si dorëzanë për detyrimin e ndonjë personi të paaftë për të vepruar, i përgjigjet kreditorit njësoj sikur dorëzani i personit të aftë për të vepruar.

Neni 1013

Objekti i dorëzimit

1. Dorëzania mund të jepet për çdo detyrim të vlefshëm pavarësisht nga përmbajtja e tij.
2. Mund të hyhet dorëzanë edhe për detyrimin e kushtëzuar, si dhe për detyrimin e caktuar të ardhshëm.
3. Dorëzania për detyrimin e ardhshëm mund të revokohet para se të lind detyrimi, në qoftë se nuk është parashikuar afati në të cilin ai duhet të lind.
4. Dorëzania mund të jepet edhe për detyrimin e ndonjë dorëzanesi tjetër (dorëzani i dorëzimit).

Neni 1014

Volumi i përgjegjësisë së dorëzimit

1. Detyrimi i dorëzimit nuk mund të jetë më i madh nga sa është detyrimi i debitorit kryesor, e në qoftë se është kontraktuar që të jetë më i madh, ai reduktohet në masën e detyrimit të debitorit.
2. Dorëzani përgjigjet për përmbushjen e krejt detyrimit për të cilin ka qenë dorëzan, në qoftë se përgjegjësia e tij nuk është e kufizuar në ndonjë pjesë të tij, ose në ndonjë mënyrë tjetër i është nënshtruar kushteve më të lehta.

3. Ai ka për detyrë t'i kompensojë shpenzimet e nevojshme që i ka bërë kreditori për arkëtimin e borxhit nga debitori kryesor.

4. Dorëzani përgjigjet edhe për çdo shtim të detyrimit i cili do të krijohet nga vonesa e debitorit ose për faj të debitorit, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe.

5. Ai përgjigjet vetëm për atë kamatë të kontraktuar e cila ka rrjedhur për pagesë pas lidhjes së kontratës mbi dorëzaninë.

Neni 1015

Kalimi i të drejtave të kreditorit në dorëzanin (subrogimi)

Në dorëzanësin i cili e ka plotësuar kërkesën e kreditorit kalon kjo kërkesë me të gjitha të drejtat aksesore dhe me garancitë e përmbushjes së saj.

KREU 2

RAPORTET E KREDITORIT DHE TË DORËZANËSIT

Neni 1016

Format e dorëzaniës

1. Prej dorëzanit mund të kërkohet përmbushja e detyrimit vetëm pasi debitori kryesor të mos e përmbush brenda afatit të caktuar në thirrjen e drejtuar me shkrim (dorëzania subsidiare).

2. Mirëpo, kreditori mund të kërkojë përmbushjen nga dorëzani megjithëse nuk e ka thirrur më përpara debitorin kryesor në përmbushjen e detyrimit, në qoftë se s'ka dyshim se prej mjeteve të debitorit kryesor nuk mund të realizohet përmbushja e detyrimit apo në qoftë se debitori kryesor ka rënë në falimentim.

3. Në qoftë se dorëzaniës është obliguar si dorëzanë pagues, i përgjigjet kreditorit si debitori kryesor për krejt detyrimin dhe kreditori mund të kërkojë përmbushjen e tij si nga debitori kryesor ashtu edhe nga dorëzanësi apo nga të dy njëkohësisht (dorëzania solidare).

4. Dorëzani për detyrimin e lindur nga kontrata në ekonomi përgjigjet si dorëzanë pagues, në qoftë se nuk është kontraktuar diçka tjetër.

Neni 1017

Solidariteti i dorëzanësve

Disa dorëzanë të një borxhi përgjigjen solidarisht, pavarësisht a kanë hyrë dorëzanë bashkërisht ose secili prej tyre ka marrë përsipër detyrimin ndaj kreditorit veç e veç, me përjashtim kur në kontratë përgjegjësia e tyre është rregulluar ndryshe.

Neni 1018

Humbja e të drejtës në afat

Në qoftë se debitori e ka humbur të drejtën në afat të caktuar për përmbushjen e detyrimit të tij, kreditori megjithatë nuk mund të kërkojë përmbushjen nga dorëzani para skadimit të këtij afati, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe.

Neni 1019
Falimentimi i debitorit kryesor

1. Në rastin e falimentimit të debitorit kryesor, kreditori ka për detyrë t'i lajmërojë kërkesat e veta në falimentim dhe për këtë gjë ta njoftojë dorëzanin, ndryshe i përgjigjet dorëzanit për dëmin të cilin do ta pësonte ky për këtë gjë.

2. Pakësimi i detyrimit të debitorit kryesor në procedurën e falimentimit ose në procedurën e kompensimit nuk pas sjell edhe pakësimin përkatës të detyrimit të dorëzanësit, kështu që dorëzani i përgjigjet kreditorit për krejt shumën e detyrimit të vet.

Neni 1020
Rasti i përgjegjësisë së zvogëluar të trashëgimtarit të debitorit

Dorëzani përgjigjet për krejt shumën e detyrimit për të cilën ka hyrë dorëzanë edhe në rastin kur nga trashëgimtari i debitorit do të mund të kërkohej pagimi vetëm i asaj pjese të tij që i përgjigjet vlerës së pasurisë të trashëguar.

Neni 1021
Kundërshtimet e dorëzanit

1. Dorëzani mund të ushtroj kundër kërkesës së kreditorit të gjitha kundërshtimet e debitorit kryesor, duke përfshirë edhe prapësimin e kompensimit, por jo edhe kundërshtime të tjera thjesht personale të debitorit

2. Heqje dorë e debitorit nga kundërshtimet, si dhe njohja e tij e kërkesave të kreditorit, nuk ka efekt ndaj dorëzanit.

3. Dorëzani mund të ushtroj kundër kreditorit edhe kundërshtimet e veta personale, për shembull, nulitetin e kontratës mbi dorëzaninë, parashkrimin e kërkesave të kreditorit ndaj tij, prapësimin e kompensimit të kërkesave reciproke.

Neni 1022
Detyrimi i njoftimit të dorëzanit mbi ometimin e debitorit

Në qoftë se debitori nuk përmbush detyrimin e vet në kohë, kreditori ka për detyrë që për këtë gjë ta njoftojë dorëzanin, përndryshe do t'i përgjigjet për dëmin të cilin dorëzani do ta pësonte për këtë.

Neni 1023
Shkarkimi i dorëzanit për shkak të vonesës së kreditorit

1. Dorëzani shkarkohet nga përgjegjësia në qoftë se kreditori, me thirrjen e tij pas rrjedhjes për pagesë të kërkesës, nuk kërkon përmbushjen nga debitori kryesor brenda një (1) muaji nga data e kësaj thirjeje.

2. Kur afati i përmbushjes nuk është caktuar, dorëzani shkarkohet nga përgjegjësia në qoftë se kreditori, me thirrjen e tij pas skadimit të një (1) viti nga lidhja e kontratës mbi dorëzaninë, nuk bën brenda një (1) muaji nga data e kësaj thirjeje deklaratë të nevojshme për caktimin e datës së përmbushjes.

Neni 1024
Lirimi i dorëzanit për shkak të heqjes dorë nga mjetet e sigurimit

1. Në qoftë se kreditori heq dorë nga pengu ose cilëndo e drejtë tjetër me të cilën ka qenë siguruar përmbushja e kërkesës së tij, ose e humb nga pakujdesia dhe në këtë mënyrë bën të pamundur kalimin

e kësaj të drejte në dorëzanin, ky shkarkohet nga detyrimi i vet ndaj kreditorit për aq sa do të mund të fitonte nga ushtrimi i kësaj të drejte.

2. Rregulla e paragrafit paraparak vlen si në rastin kur është fjala për të drejtën e lindur para lidhjes së kontratës mbi dorëzaninë, ashtu edhe në rastin kur ka lindur pas kësaj.

KREU 3

RAPORTET E DORËZANËSIT DHE TË DEBITORIT

Neni 1025

E drejta për të kërkuar kompensimin nga debitori

1. Dorëzani që ka përmbush detyrimin ndaj kreditorit, mund të kërkojë nga debitori t'i kompensojë të gjitha ato që i ka paguar në llogari të tij si dhe kamatën nga data e pagesës.

2. Ai ka të drejtë në kompensimin e shpenzimeve të krijuara në konteste me kreditorin që nga momenti kur e ka njoftuar debitorin mbi këtë konteste, si dhe në shpërblimin e dëmit në qoftë se ka ekzistuar.

Neni 1026

E drejta e dorëzantit të një debitori solidar

Dorëzani i një prej disa debitorëve solidarë mund të kërkojë prej cilido prej tyre që t'i kompensojë aq sa i ka paguar kreditorit, si dhe shpenzimet.

Neni 1027

E drejta e dorëzantit në sigurimin paraparak

Edhe para se ta përmbush kërkesën e kreditorit, dorëzani që është obliguar me dijen ose me pëlqimin e debitorit, ka të drejtë të kërkojë nga debitori t'i japë sigurim të nevojshëm për kërkesat e tij eventuale në rastet që vijnë: në qoftë se debitori nuk e ka përmbushur detyrimin e vet në afatin e rrjedhjes për pagesë, po që se kreditori ka kërkuar në rrugë gjyqësore arkëtimin nga dorëzani dhe në qoftë se gjendja pasurore e debitorit është keqësuar mjaft pas lidhjes së kontratës mbi dorëzaninë.

Neni 1028

Humbja e të drejtës së kompensimit

1. Debitori mund të përdorë kundër dorëzantit, i cili pa dijen e tij ka bërë pagimin e kërkesës së kreditorit, të gjitha mjetet juridike me të cilat në momentin e kësaj pagese ka mundur të refuzojë kërkesën e kreditorit.

2. Dorëzani që ka paguar kërkesën e kreditorit, ndërsa për këtë gjë nuk e ka njoftuar debitorin, kështu që edhe ky në padijeni për këtë pagesë e ka paguar përsëri të njëjtën kërkesë, nuk mund të kërkojë kompensim nga debitori, por ka të drejtë të kërkojë nga kreditori që t'ia kthejë atë që ia ka paguar.

Neni 1029

E drejta për kthimin e pjesës së paguar

Dorëzani i cili pa dijen e debitorit e ka paguar kërkesën e kreditorit, e cila më pas me kërkesën e debitorit është anuluar ose shuar me anë të kompensimit, mund vetëm të kërkojë nga kreditori kthimin e pjesës së paguar.

KREU 4

REGRESI I PAGUESIT NDAJ DORËZANVE TË TJERË

Neni 1030

E drejta e kompensimit nga dorëzanët tjerë

Kur ekzistojnë disa dorëzanë, ndërsa njëri prej tyre paguan kërkesën e rrjedhur për pagesë, ai ka të drejtë të kërkojë prej dorëzanëve të tjerë që secili prej tyre t'ia kompensojë pjesën që i takon atij.

KREU 5

PARASHKRIMI

Neni 1031

1. Me parashkrimin e detyrimit të debitorit kryesor shuhet edhe detyrimi i dorëzantit.
2. Kur afati për parashkrimin e detyrimit të debitorit kryesor është më i gjatë se dy (2) vjet, detyrimi i dorëzantit parashkruhet pasi të kenë kaluar dy (2) vjet nga afati i rrjedhjes për pagesë të detyrimit të debitorit kryesor, përveç nëse dorëzani përgjigjet solidarisht me debitorin.
3. Ndërprerje e parashkrimit të kërkesave ndaj debitorit kryesor ka efekt edhe ndaj dorëzantit vetëm në qoftë se ndërprerja është shkaktuar nga ndonjë veprim i kreditorit para gjykatës kundër debitorit kryesor.
4. Ngecja e parashkrimit të detyrimit të debitorit kryesor nuk ka efekt ndaj dorëzantit.

PJESA XXVIII

KONTRATA PËR DËRGIMIN (ASIGNACIONI)

KREU 1

NOCIONI I KONTRATËS

Neni 1032

Nocioni i kontratës

Me anë të asignacionit, një person, asignanti autorizon tjetrin, asignatin që për llogari të tij t'i kryejë diçka të caktuar personit të tretë, marrësit të asignacionit asignatarit, dhe e autorizon këtë që të pranoj këtë kryerje në emër të vet.

KREU 2

MARRËDHËNIET MIDIS DËRGUESIT DHE TË DËRGUARIT

Neni 1033

Aprovimi nga ana e dërguesit

1. Asignatari fiton të drejtën që të kërkojë nga asignati përmbushjen vetëm kur ky të deklarojë se e pranon asignacionin (dërgimin).
2. Aprovimi i dërgimit nuk mund të revokohet.

Neni 1034

Kundërshtimet e dërguesit

1. Me pranimin e dërgimit midis marrësit të dërgimit dhe dërguesit formohet marrëdhënia e borxhit, i pavarur nga raporti midis dërguesit dhe të dërguarit, si dhe nga raporti midis dërguesit dhe marrësit të dërgimit.
2. Dërguesi që e ka pranuar dërgimin mund t'i theksojë marrësit të dërgimit vetëm kundërshtimet që kanë të bëjnë me vlefshmërinë e aprovimit, kundërshtimet që bazohen në përmbajtjen e aprovimit ose në përmbajtjen e vet asignacionit, si dhe kundërshtimet që ka personalisht ndaj tij.

Neni 1035

Kalimi i asignacionit

1. Marrësi i asignacionit mund ta bëjë kalimin e dërgimit në një tjetër edhe përpara aprovimit nga ana e dërguesit, ndërsa ky mund ta bëjë kalimin më tej, përveç kur nga vetë dërgimi ose nga rrethanat e posaçme rrjedh se ai është i pabartshëm.
2. Në qoftë se asignati i ka deklaruar asignatarit se e pranon dërgimin, ky pranim ka efekt ndaj të gjithë personave, në të cilët dërgimi do të bartej në mënyrë të parreshtur.
3. Në qoftë se asignati i ka deklaruar fituesit në të cilin marrësi i dërgimit e ka bartur asignacionin se e aprovon atë, ai nuk mund t'i paraqesë fituesit kundërshtime që ka ndaj asignatarit personalisht.

Neni 1036

Parashkrimi

1. E drejta e asignatarit për të kërkuar përmbushjen nga asignati parashkruhet për një (1) vit.
2. Në qoftë se nuk është caktuar afati i përmbushjes, parashkrimi fillon të rrjedhë kur asignati ta aprovojë asignacionin, e në qoftë se ai e ka aprovuar përpara se t'i jetë dhënë asignatarit, atëherë kur t'i jetë dhënë këtij.

KREU 3

MARRËDHËNIA MIDIS ASIGNATARIT DHE ASIGNATIT

Neni 1037

Në qoftë se asignatari është kreditor i asignatit

1. Kreditori nuk ka për detyrë ta pranojë asignacionin që ia ka bërë debitori me qëllim të përmbushjes së detyrimit të vet, por ka për detyrë që për refuzimin e vet menjëherë ta njoftojë debitorin, përndryshe do t'i përgjigjet për dëmin.

2. Kreditori që e ka aprovuar asignacionin ka për detyrë ta ftojë asignatin që ta zbatojë atë.

Neni 1038

Asignacioni nuk është përmbushja

1. Kur kreditori e ka aprovuar asignacionin e bërë nga debitori i tij me qëllim të përmbushjes së detyrimit, ky detyrim nuk pushon, në qoftë se nuk është kontraktuar ndryshe as me aprovimin e tij të asignacionit dhe as me aprovimin nga ana e asignatit, por vetëm me përmbushjen nga ana e asignatit.

2. Kreditori që e ka aprovuar asignacionin e bërë nga ana e debitorit të tij, mund të kërkojë nga asignanti që t'i plotësojë atë që i debiton vetëm në qoftë se nuk ka marrë përmbushje nga asignati në kohën e caktuar në asignacion.

Neni 1039

Detyra e asignatarit për ta njoftuar asignantin

Në qoftë se asignati refuzon ta aprovojë asignacionin, e refuzon përmbushjen që kërkon prej tij asignatari, ose deklaron që përpara se nuk do ta zbatojë, asignatari ka për detyrë ta njoftojë menjëherë asignantin për këtë gjë, përndryshe do t'i përgjigjet për dëmin.

Neni 1040

Heqja dorë nga asignacioni i aprovuar

Asignatari që nuk është kreditori i asignantit dhe që nuk dëshiron që asignacionin ta përdorë mund të heqë dorë prej tij, edhe në qoftë se ka deklaruar se e aprovon atë, por ka për detyrë që për këtë gjë ta njoftojë asignantin pa vonesë.

Neni 1041

Revokimi i autorizimit të dhënë marrësit të dërgesës

Asignanti mund ta revokojë autorizimin që me anë të asignacionit ia ka dhënë marrësit të asignacionit, përveç se asignacionin e ka lëshuar me qëllim të përmbushjes së ndonjë borxhi të vet ndaj tij dhe në përgjithësi në qoftë se asignacionin e ka lëshuar në interes të tij.

KREU 4

MARRËDHËNIET E ASIGNATIT DHE TË ASIGNATARIT

Neni 1042

Në qoftë se asignati është debitor i asignantit

1. Asignati nuk ka për detyrë ta aprovojë asignacionin edhe nëse është debitor i asignantit, përveç nëse ia ka premtuar këtë.

2. Kur asignacioni është lëshuar në bazë të borxhit të asignatit, asignati ka për detyrë ta zbatojë deri në shumën e këtij borxhi, në qoftë se kjo nuk është në asnjë pikëpamje më e rëndë nga sa është përmbushja e detyrimit ndaj asignantit.

3. Zbatimi i asignacionit të lëshuar në bazë të borxhit të asignatit, asignati shkarkohet në të njëjtën masë nga borxhi i vet kundrejt asignantit.

Neni 1043
Revokimi i autorizimit të dhënë asignatit

1. Asignanti mund ta revokojë autorizimin të cilin me asignacion ia ka dhënë asignatit, gjithnjë gjersa ky nuk i deklaron asigntarit se e aprovon asignacionin, apo se nuk e zbaton atë.
2. Ai mund ta revokojë edhe kur në vetë asignacion është shënuar se është i parevokueshëm, si dhe kur nga revokimi do të ofendohej ndonjë detyrim i tij ndaj asigntarit.
3. Hapja e falimentimit mbi pasurinë e asigntarit tërheq vetvetiu në bazë të ligjit revokimin e asignacionit, përveç me rastin kur asigntati e ka aprovuar këtë më parë asignacionin përpara hapjes së falimentimit, si dhe kur në çastin e aprovimit nuk ka qenë në dijeni dhe as që ka mundur të ishte në dijeni për këtë falimentim.

KREU 5

VDEKJA DHE PRIVIMI I AFTËSISË PËR TË VEPRUAR

Neni 1044
Vdekja dhe privimi i aftësisë për të vepruar

Vdekja e asigntarit, asigntarit ose të asigntatit, si dhe privimi i aftësisë për të vepruar të ndonjërit prej tyre nuk ka ndikim në asignacion.

KREU 6

ASIGNACIONI NË FORMË TË LETRËS NË PRURËSIN

Neni 1045
Asignacioni në formë të letrës së zotëruesit

1. Asignacioni me shkrim mund t'i lëshohet zotëruesit.
2. Në këtë rast secili titullar (posedues) i letrës ka ndaj asigntatit pozitën e asigntarit.
3. Raportet që me asignacion linden midis asigntarit dhe asigntarit, formohen në këtë rast vetëm midis secilit posedues të veçantë të letrës dhe të personit që ia ka ceduar letrën.

KREU 7

ASIGNACIONI NË FORMË TË LETRËS SIPAS URDHËRIT

Neni 1046
Asignacioni në formë të letrës sipas urdhërit

Asignacioni shkresor që është i pagueshëm në të holla, në letrat me vlerë, oe në sendet e zëvendësueshme, mund të lëshohet me dispozitën “sipas urdhërit”, në qoftë se asigntati është person që merret me veprimtari ekonomike dhe në qoftë se ajo që duhet të kryejë, bie në kuadrin e kësaj veprimtarie.

PJESA XXIX

UJDIA

Neni 1047 Përkufizimi

1. Me kontratën për ujdinë në mes të personave në kontest apo të cilët kanë paqartësi lidhur me ndonjë marrëdhënie juridike, kontestet ndërpriten me ndihmën e lëshimeve reciproke, respektivisht eliminohen pasiguritë dhe përcaktohen të drejtat dhe detyrimet e tyre reciproke.
2. Konsiderohet se ekziston një paqartësi edhe atëherë, nëse ushtrimi i një të drejte specifike është e pasigurt.

Neni 1048 Shtrirja e lëshimeve reciproke

1. Lëshimet mund të ekzistojnë, midis tjerash, në njohjen e pjeshme ose të plotë të ndonjë kërkesë të palës tjetër ose në heqjen dorë nga ndonjë kërkesë e vet, në marrjen mbi vete të ndonjë detyrimi të ri, në zvogëlimin e shkallës së kamatës, në zgjatjen e afatit, në dhënien e pëlqimit për pagimin e kësteve të pjeshme; në dhënien e të drejtës së pendimit.
2. Lëshimi mund të jetë me kusht.
3. Kur vetëm njëra palë i bën lëshim palës tjetër dhe njëh, p.sh. kërkesën e palës tjetër, atëherë kjo nuk është ujdë dhe nuk i nënshtrohet rregullave të ujdisë.

Neni 1049 Aftësia

Për lidhjen e kontratës për pajtimin është e nevojshme aftësia për disponim me të drejtën, e cila është objekt i ujdisë.

Neni 1050 Objekti

1. Objekt i ujdisë mund të jetë çdo e drejtë me të cilën mund të disponohet.
2. E vlefshme është ujdia për pasojat pasurore të një çështje penale.
3. Objekt i ujdisë nuk mund të jenë kontestet që u përkasin marrëdhënieve statusore.

Neni 1051 Zbatimi i dispozitës për kontratat e dyanshme

1. Për kontratën për ujdinë vlejnë dispozitat e përgjithshme mbi kontratat e dyanshme, në qoftë se për atë nuk është paraparë diçka ndryshe.
2. Në rastet kur në emër të ujdisë kontraktuesit kryejnë ndonjë punë tjetër, në ato marrëdhënie të tyre nuk zbatohen dispozitat e ligjit të cilat vlejnë për ujdinë, por ato të cilat vlejnë për punën e kryer.

Neni 1052 Dëmtimi i pamasë

Për shkak të dëmtimit të pamasë nuk mund të kërkohet anulimi i ujdisë.

Neni 1053
Efekti i ujdisë ndaj dorëzimit dhe pengdhënësit

1. Në qoftë se me ujdë është bërë përtërirja e detyrimit, dorëzani lirohet nga përgjegjësia për përmbushjen e tij dhe njëherit shuhet edhe pengu të cilën e ka dhënë ndonjë person i tretë.
2. Dorëzani dhe i treti që kanë dhënë sendin e tyre në peng mbeten edhe më tutje në detyrim, ndërkaq përgjegjësia e tyre mund të zvogëlohet me anë të pajtimit, por jo edhe të rritet, përjashtimisht nëse ata janë dakorduar me pajtimin.
3. Kur debitori me anë të ujdisë pranon kërkesën e kontestueshme, dorëzani dhe pengdhënësi rezervojnë të drejtën që kreditorit t'i paraqesin kundërshtimet nga të cilat debitori me anë të ujdisë ka hequr dorë.

Neni 1054
Ujdia për punën e cila mund të kundërshtohet

1. E vlefshme është ujdia për punën juridike, kundërshtimin e së cilës njëra palë mund ta kërkojë, nëse pala në çastin e ujdisë ishte në dijeni për mundësinë e kundërshtimit.
2. Megjithatë, është e pavlefshme pajtimi për punën juridikisht të pavlefshme kur kontraktuesit kanë ditur për pavlefshmërinë, por kanë dashur që këtë ta shmangin me ujdë.

Neni 1055
Pavlefshmëria e ujdisë

1. Ujdia është e pavlefshme, në qoftë se është bazuar në lajthitje të të dy kontraktuesve dhe në qoftë se përmban marrëdhënie juridike e cila në të vërtetë nuk ekziston, si dhe në qoftë se pa lajthitjen e tyre nuk do të kishte asnjë kontest dhe pasiguri midis tyre.
2. E njëjta gjë vlen edhe kur lajthitja e kontraktuesve ka të bëjë me fakte të zakonshme.
3. Heqja dorë nga ky nulitet nuk ka efekt juridik dhe se ajo që është dhënë në emër të ekzekutimit të detyrimeve nga ajo marrëveshje mund të kërkohej që të kthehet.

Neni 1056
Nuliteti i një dispozite të ujdisë

Dispozitat e ujdisë interpretohen si tërësi prandaj nëse një dispozitë e vetme është e pavlefshme, atëherë e tërë ujdia është e pavlefshme, përveç nëse nga vetë ujdia shihet qartë se ajo përbëhet nga pjesë të pavarura.

PJESA XXX
DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 1057
Zbatimi i këtij ligji

Dispozitat e këtij ligji nuk zbatohen në marrëdhëniet e detyrimeve që kanë lindur para hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 1058
Ndërprerja e vlefshmërisë dhe zbatimi i ligjeve tjera

1. Në ditën e hyrjes në fuqi të këtij Ligji dispozitat e Rregullores së UNMIK-ut nr. 2000/68, për kontratat mbi shitjen e mallrave pushojnë se ekzistuari.
2. Në kuptim të këtij ligji, e në pajtim me nenin 145 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, ligj i aplikueshëm për kontratat për shitjen ndërkombëtare të mallrave është Konventa e Kombeve të Bashkuara për kontratat për shitjen ndërkombëtare të mallrave
3. Në ditën e hyrjes në fuqi të këtij Ligji dispozitat e Ligjit mbi marrëdhëniet e detyrimeve (Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr. 29/78, 39/85, 57/89), pushojnë se ekzistuari, me përjashtim të dispozitave në vijim: Kreu XXXI, nenet 1035 deri 1046; Kreu XXXII, nenet 1047 deri 1051; Kreu XXXIII, nenet 1052 deri 1060; Kreu XXXIV, nenet 1061 deri 1064; Kreu XXXV nenet 1065 deri 1068; Kreu XXXVI nenet 1069 deri 1071; Kreu XXXVII, nenet 1072 deri 1082; Kreu XXXVIII, nenet 1083 deri 1087; Kreu XXXIX, neni 1088, të cilat përshtatshmërisht do të vazhdojnë të aplikohen përderisa legjislacioni nacional nuk fuqizon ligje, gjegjësisht akte tjera nënligjore për rregullimin e të njëjtave.
4. Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, pushojnë së vepruari edhe dispozitat e ligjeve të mëparshme që kanë rregulluar këtë materie, përveç në rastet kur me këtë ligj është paraparë ndryshe.

Neni 1059
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi gjashtë (6) muaj pas publikimit në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës.

Ligji Nr. 04/ L-077
10 maj 2012

Shpallur me dekretin Nr.DL-024-2012, datë 30.05.2012 nga Presidentja e Republikës së Kosovës
Atifete Jahjaga.